

MAPPE B3

KRIPSY-ARTIKLER:

TEKSTER I EN KRITISK PSYKOLOGI

DECEMBER 1992 - MARTS 1994

SUNDHED ÅR 2000 - MASSAKREN PÅ SUBJEKTET I - III / ART. D.P. 1990

PUF-ANSØGNING FOR 1992
PUF-ANSØGNING FOR 1993
BILAG TIL PUF-ANSØGNING FOR 1993
PUF-ANSØGNING FOR 1994
STUDENTER OG ANGST / ÅBENT BREV FORÅR 1993

EN KONFLIKTFULD CASE / KONKRET EKSKLUSIONSSAG SAG NOV. 1992

DOKUMENTATION AF EN PRAKSIS / AUTORISATIONS ANSØGNING 1. MAJ 1993
- BILAG 2: OVERSIGT OVER TERAPEUTISK ARBEJDE
- BILAG 3: OPGØRELSE AF RESSOURCEFORBRUG
- BILAG 4: KYALITATIV ANALYSE AF TERAPEUTISK ARBEJDE
- BILAG 5: SÆRLIGE OPLYSNINGER OM BRUGERGRUPPEFLADEN

UDVIKLINGSKONFLIKTER I TERAPI / ART. OKTOBER 1993

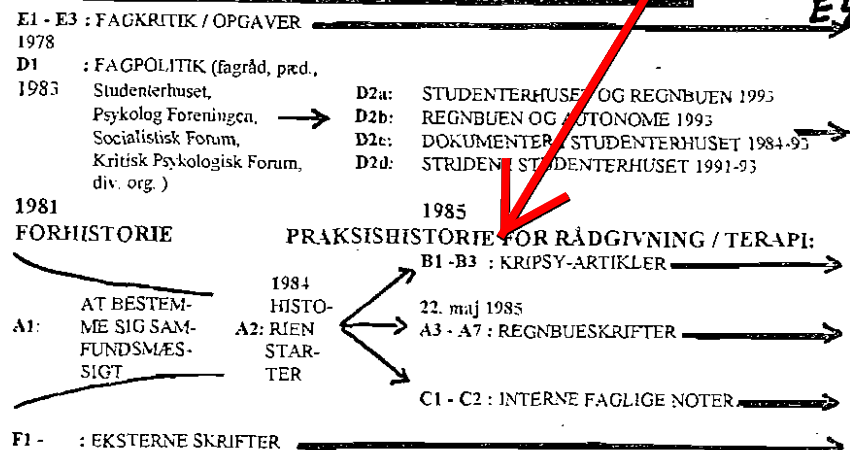
"PRÆSENTATION AF RGB MHT. LUKNING AF SH" / OPL. BØRNEHUSET DEC. 1993
"PSYKOLOGI UD FRA ET MARXISTISK UDG.PKT" / OPLÆG REBEL DEC. 1993

AUTORITÆRE ASPEKTER AF DET BORGERLIGE SAMFUND / ARTIKEL MARTS 94

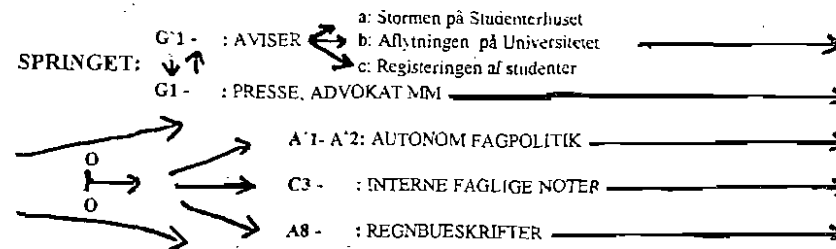
INDLEDENDE TALEPÅR TIL "GRUNDBEGREBER I PSYKOLOGIEN" / MARTS 94
SKITSER TIL OPLÆGGET "GRUNDBEGREBER I PSYKOLOGIEN" / MARTS 94
GRUNDBEGREBER I PSYKOLOGIEN / ART. MARTS 1994

BIBLIOTEKSNØGLE PR. MAJ 1994

REGNBUEEN: MAJ 1981 - 20. OKTOBER 1993

KRITISKE PSYKOLOGER: 20. OKTOBER 1993

INTRO-OPLÆG TIL 20. KRITISK PSYKOLOGISKE SEMINAR,
HILLERØD 4.-6.MARTS 1994.
Et hurtigt arbejdsblad
v/ Kalle Birck-Madsen,
Regnbuen/Solidaritetshuset
Griffenfeldsgade 41, 2200 København N
35-37.86.58

GRUNDBEGREBER I PSYKOLOGIEN.

- en kritisk psykologisk analyse.

1. PSYKOLOGIENS SELVFØLGELIGE UDVIKLINGSHISTORIE: OPSTÅELES-PARADIGMET.
2. DET "SELVFØLGELIGE" SOM PROBLEMET.
3. DEL I : KLASSEPSYKOLOGIENS PARADOKS.
DEL II : SELVSAMPUNDSMÆSSIGGØRELSE SOM FØRSTE GRUNDBEGREB I EN ALMEN PSYKOLOGISK VIDENSKAB.
DEL III: BEVIDST SANSELIG VIRKSOMHED SOM ANDET GRUNDBEGREB.
4. AFSLUTNING: "SELVFØLGELIGHEDENS" KERNE.

Psykologien som fag, profession og videnskabelig disciplin er af nyere historisk karakter. Dette udtrykkes ofte på den måde, at "psykologien har en lang fortid, men en kort historie". Og med dette henvises der særligt til to forhold: For det første at de fleste - og måske alle - videnskaber oprindeligt har været en filosofisk disciplin, hvor det for psykologien gælder, at der refereres tilbage til den græske oldtid, og særligt til Aristoteles, der indførte "psyken" i verden²; Og for det andet at

¹ Jvf s.265 i "Psykologisk Leksikon", K.B.Madsen (Red.), Gylden-
dal 1973.

² Aristoteles inddeler og afgrænser de forskellige psykiske fænomener - dvs sjæleevner: evnen til at ernære sig, at føle, at bevæge sig og at tænke - fra hinanden, og dette ud fra den opfattelse, at sjælen er uadskillelig forbundet med den levende krop, en 'materia prima'-opfattelse. Heraf kommer læren om den vegetative, den animalske og den rationelle sjæl, der er hos henholdsvis planter, dyr og mennesker. Desuden ligger der hos Aristoteles den opfattelse, at sjælen eller psyken puster liv i det legeme, hvori livets ubestemte mulighed ligger, men denne opfattelse implicerer samtidig en idealistisk, religiøs opfattelse af udviklingsgangen i den materielle verden. Hvilket hider Aristoteles tilbage til et Platon-standpunkt - et 'idea prima', et idealistisk standpunkt - hvor det mest væsentlige er de oprindelige ideer, som virkeliggøres gennem det enkelte. For denne selvmodsigtelse hos Aristoteles, se Henning Rose: "Afhandling om det psykiskes almene form", Konferens/Første del, KUA 1990. Det er da også blevet sagt om Aristoteles, at "Aristoteles tilintetgør sjælen, for at gøre den udødelig", og dette ud fra, at "det, der lever, er ikke personligheden med dens flygtige følelser og begær, men sjælen i dens mest abstrakte upersonlige

psykologiens fødsel placeres dér, hvor man begyndte at tage eksperimentelle metoder i anvendelse til løsning af filosofiske-psykologiske problemer, og med dette refereres der til Gustav Theodor Fechner, der i 1860 udgav bogen "Elemente der Psycho-physik", og som havde undersøgt og fremsat lovmæssigheder mellem sjæl og legeme, der påstås at kunne opfattes som "forholdet mellem de fysiske sansepåvirkninger, stimuli og de psykiske sanseindtryk, fornemmelser eller perception"³.

Som fag - og dermed starten for en professionsdannelse - træder psykologien dog først frem nogle år efter. Og det er i slutningen af 1870-erne, hvor det første institut - Wundt-instituttet i Leipzig - oprettes i 1875. Og for Danmarks vedkommende er det Psykofysisk Laboratorium - der oprettes af Alfred Lehmann - i året 1886.

1. PSYKOLOGIENS SELVFØLGELIGE UDVIKLINGSHISTORIE: OPSTÅELES-PARADIGMET.

Ovenstående "opståelses-paradigme" for psykologien er i store træk forblevet uproblematiseret helt op til idag, hvor det danner udgangspunkt for enhver psykologi-historisk fremstilling. Således er det blevet børnelærdom, at psykologien opstod i slutningen af sidste århundrede, hvor de eksperimentelle metoder blev taget i brug. Og ligeledes er det blevet børnelærdom, at dette udgangspunkt ikke forblev sig selv nok, men også var grundlag for realiseringen af andre psykologiske teoridannelser. Psykologiens egen historie er nemlig karakteriseret ved, at der vedvarende er kommet nye skoledannelser til, hvor det først og fremmest er psykoanalysen - Freud - der markerer sig som et fyrtårn, og som udviklede sig i begyndelsen af dette århundrede. Og som i sit kølvand har trukket enten accept og indre udvikling i form af en psyko-dynamisk psykologi, eller afvisning og etablering af en humanistisk og/eller eksistentiaalistisk psykologi. Det skal også nævnes, som børnelærdom, at de forskellige skoledannelser eller psykologitraditioner anvender forskellige metoder - som positivistiske, hermaneutiske og retorisk epistemiske filosofiske⁴, med et fikspunkt idag, startende i midten af 80-erne, omkring nødvendigheden af såvel kvantitative og kvalitative studier - og at deres indbyrdes relationer er domineret af tidstypiske og

form", jvf Will Durant: "Store tænkere", Jespersen og Pio 1961. Aristoteles' psykologi indeholder da også et formålsprincip. De forskellige besjælede væsener er stræbende, de bærer deres formål i sig selv og er formål for sig selv.

³ Fechners lov lyder således: $R = K \log S$, hvor R står for den perceptuelle reaktion, som en forsøgsperson må udtrykke verbalt for at få den omsat til offentlig observerbar adfærd, S for stimuli, medens K er en konstant der varierer med de forskellige sanseområder (jvf s.266 i "Psykologisk Leksikon").

⁴ Retorik er diskursviden, medens episteme er vidensdiskurs. Og anvendt ift psykologien er det forsøgene på at grundlægge psykologien ved at tage udgangspunkt i tidligere tiders myter om menneskets opståen, eller i nye til lejligheden skabte.

skiftende konsensus- og konfliktforhold. De rådende forhold indenfor psykologien er at sammenligne med den uholdbare situation, det vil være, hvis der inden for fysikken eksisterende flere, uforenelige og konkurrerende teorier om tyngdeloven (Holzkamp).

I forhold til ovenstående opståelses-paradigme er det endvidere kendetegnende, at den eneste oppositionelle strømning - den Kritiske Psykologi, og dennes kulturhistoriske rødder i Vygotsky, Luria og Leontjev - der grundlæggende går imod denne fælles børnelærdom, alligevel lader sig placere og indplacere som en særlig, godt nok marxistisk eller socialistisk, skole eller tradition indenfor selvsamme opståelses-paradigme, og dette på trods af intentionen i Kritisk Psykologi om at ville klarlægge og overvinde objektivt givne kerneproblemer i psykologien som videnskab betragtet, og også på trods af at denne intention på grundlæggende områder er indfriet.

Nu er den kritiske psykologi ikke mere end et kvart århundrede gammel, så optimistiske sjæle og fortalere for denne psykologiske teoridannelse, kan vælge at se den uretmæssige inddefinerings i det opståelses-paradigme, man søger at adskille sig fra, som et spørgsmål om tid, og at fornuften vil sejre til sidst. Alligevel er der grund til at hæfte sig ved nogle udtalelser af Leontjev fra midten af 70-erne, og dette fordi "tingenes miserable tilstand" (Marx) ikke synes at have forandret sig til det bedre, tværtimod. Leontjev skriver i forordet til "Virksomhed, bevidsthed, personlighed" følgende: "Psykologiens udvikling, i verdensmålestok, har nu efterhånden i hundrede år fundet sted under en metodisk krise i denne videnskab. Efter i sin tid at være blevet spaltet i humanistisk og naturvidenskabelig, beskrivende og forklarende, kommer der stadig nye revner og spalter i hele systemet af psykologisk viden, så det kan se ud, som om selve psykologiens genstand løber ud imellem dem". Som dengang dette blev skrevet, og hvor der også eksplicit blev advaret mod eklekticisme som kriseovervinder, idet dette ikke medfører en gennembearbejdning af psykologiens grundlæggende begrebslige arkitektur⁵ - hvorved dens sammenhængskraft som videnskab ellers udtyndes yderligere - er der tværtimod sket en øget brug og skønning af en eklektisk fremgangsmåde. Og med en reference til psykoterapiområdet skal følgende udsagn citeres: "Idag er det nærmest umuligt at åbne et tidsskrift uden at støde på artikler om nødvendigheden af et udogmatisk, pragmatisk, integrativt, selektivt, multiteoretisk eller eklektisk udgangspunkt", hvad forfatteren hilser velkommen med ordene, at "en pragmatisk holdning .. formodentlig .. vil.. bidrage til en velkommen afideologisering af sygdomsforståelse og behandlingsstrategier. Dette vil igen muliggøre en større overensstemmelse mellem teori og praksis, da klinikerne oftest er nødt til at udvælge behandlingsteknikker fra forskellige teoretiske referen-

⁵ s.5-6 i A.N.Leontjev. "Virksomhed, bevidsthed, personlighed", Sputnik 1983.

⁶ S.70-78, jvf forrige note.

cerammer". Der tales også åbent om "en flugt ind i pragmatisme" som den nødvendige vej frem⁷.

I sammenhæng hermed kan det også konstateres, at tyngdepunktet for, hvad psykologi er, og hvem der kan bedrive psykologi, mere og mere flyttes hen imod nogen idealistiske og ukritiske normer om "international standart", som den enkelte kun kan leve op til, komme inden for, gennem eksklusive forskeroverbygningsuddannelser på universiteterne og gennem særskilte videreuddannelsesprogrammer indenfor bestemte teorirammer, der er privat-kapitalistisk organiseret⁸. Det at trænge ind i psykologiens genstand på videnskabelig vis, samtidig med at man uddannes til psykolog, det er ved at tilhøre en forhistorisk tid. Så der er egentlig ikke noget at sige til, at den eklektiske og pragmatiske fremgangsmåde vinder stadig større indpas. Hvilket også vil bekræftige opståelses-paradigmet som den mest naturlige ting i verden. Dette trækker så også psykologer med sig, hvor tilpasningsdygtighed til skiftende modepsykologier og magthavere - som opdragsgivere - bliver den mest efterspurgte kvalifikation¹⁰.

⁷ S.107 i N.K.Rosenberg: "Systematisk selektivism eller kritisk eklekticisme i angstbehandlingen", Psyke & Logos nr.1, 1993.

⁸ Overfor dette står centrale videnskabelige ledetråde, udviklet på kritisk psykologisk grundlag. Det er for det første, at teorier ikke kan grundlægges alene ud fra deres empiri-optag, men at teorier på kategorielt niveau - dvs grundlagsniveau - må udledes og begrundes historisk-empirisk, medens enkeltteorier på dette historisk-empirisk grundlag selv kræver en særskilt oparbejdning gennem aktuel-empirisk arbejde. Der er derfor et tre-ledet skema at agte, nemlig kategori-enkeltteori-empiri. For det andet er enhver subjektiv handling selv en del af en objektiv proces, hvilket også giver et tre-ledet skema, nemlig et subjekt-subjekt-objekt-forhold (:psykologiens genstand), idet en psykisk organisme 'forholder sig' til sine foranderlige omverdensbetingelser, som den er 'middelbart' indlejret i på grundlag af en aktiv sanselig genspejling af sit aktuelle forhold hertil (jvf s.19 i "Et hjerte der slår", Forum Kritisk Psykologi nr.6-7, 1990; samt Holzkamp: "Die "Weltlosigkeit" der traditionellen Psychologie und Leontjews Version des Widerspiegelungsprinzip", Forum Kritische Psychologie 25, Argument 1990). 'Subjekt-subjekt-objekt-forholdet' kan også - som marxismen genstand - bestemmes mere generelt som forholdet mellem objektiv bestemtthed og subjektiv bestemmelse, et forhold der altid er givet på såvel individ som på samfundssiden (jvf s.147 i Holzkamp: "Kan der være en kritisk psykologi inden rammerne af den marxistiske teori?", i Dreier (Red.): "Den kritiske psykologi", Rhodos 1978)

⁹ Dette ses også tydeligt i Tyskland, jvf papiret "Über den Zusammenhang der kommenden Reformierung der Psychologie und der Frage Struktureller Gewalt an der FU Berlin", af Studentische Arbeitsgruppe, Kritische Psychologie, Arbeitsbereich Studentinnen am PI, 15. juni 1993.

¹⁰ Denne professionsmæssige udvikling for psykologien styrker tendensen henimod psykologen/terapeuten som lille selvstændig og lønarbejder i samme person, hvorved de problemer - tilpasnings-

Der er således stadig langt til indfrielsen af Lehmanns håb om psykologien som "basis for alle åndsvidenskaberne": "Ligesom den moderne fysik først begyndte at gå fremad med kæmpeskridt, da den i atomteorien havde fået sit faste fundament, således vil sikkert også psykologiens fremtid være afhængig af, at den får et fast teoretisk grundlag. Først så er der håb om, at denne videnskab, der nu i 2000 år, fra Aristoteles til Fechner, kun har vundet få nævneværdige resultater, kan indtage den plads i videnskaberens række, som tilkommer den ifølge dens stilling som basis for alle åndsvidenskaberne" (A. Lehmann 1890).

2. DET "SELVFØLGELIGE" SOM PROBLEMET.

Men hvad er der egentlig galt med den dominerende opfattelse af psykologien, altså med opståelses-paradigmet? Der er det galt, at der ikke skelnes mellem det menneskelige individ som særegent psykologisk væsen til enhver samfundsmæssig tid, og tiden for, at psykologien opstår som filosofisk og senere som psykologisk videnskabelig disciplin. Det kan nemlig gøres gældende, at en menneskelig psykologi eksisterer forud, både den Aristoteliske psykologi som del af filosofien i det Antikke slavesamfund, og den eksperimentelle udforskelse af psykologien med positivistiske metoder i starten af den kapitalistiske samfundsudviklingsproces. Psykologien er så gammel som mennesket selv. Det, der er galt, er dermed, at det ikke agtes, at al den filosofi og al den psykologi, som opståelses-paradigmet trækker ind under sig, at dette er knyttet til den samfundshistoriske form, hvor undertrykkelse og udbytning af slaver gennem strukturelle magtforhold er dominerende samfundsmæssig anordning. Og en afgørelse af dette - den historiske dimension: at enhver form selv er en tilbliven form, en historisk udviklet form, der kan udvikle sig videre - netop dette bringer vores overvejelser, i den grad vil vi sige noget om mennesket i sig selv, og ikke bare hvad mennesket er blevet gjort til som slaver og slaveholdere, over i en oppositionel indfaldsvinkel til den med opståelses-paradigmet etablerede "Mainstream-psykologi".

En oppositionel indfaldsvinkel er en kritisk psykologi i dobbelt forstand: den er kritisk mod den etablerede psykologi, fordi denne ikke griber dybden, men forbliver i ahistoriske overfladebetragtninger omkring sin genstand; og den er kritisk, fordi

normaliteten - der knytter sig til den "småborgerlige bevidsthed" må skærpes yderligere. Hvilket i anden omgang bringer psykologenterapeuten i samme afmægtige og udleverede situation som deres klienter (Jvf Ute Holzkamp-Osterkamp 79: "Emotionalitet, kognition, handleevne", i Dreier (Red.): "Den kritiske psykologi", Rhodos 1978). Psykologers/terapeuters "kompetence" til at en vende en stagnativ eller lidelsesfuld udviklingsproces for deres klienter vil dermed udhules, idet der indenfor rækkevidde ikke er nogen begrundelser eller anknætningspunkter for, at livet kan være anderledes, og at det derfor primært gælder om at komme overens med den, nærmest anarkistiske repression, der gennemsyrrer ethvert samfundsliv fra denne position. Hvilket i tredje omgang skubber på videreudviklingen af psykiske forstyrrelser.

de samfundsmæssige betingelser for den menneskelige psykologi er kritisable.

En kritisk psykologi må derfor trække sløret væk omkring de nuværende forholds pseudo-naturlighed, dvs opløse deres naturhaftighed, og den må gøre det på en sådan måde, at de væsentlige udviklingsforhold, der betinger og overvinder dette, lader sig begrunde på kategoriel genstandsbunden vis. En kritisk psykologi må sætte psykologiens genstand på den samfundsmæssige dagsorden, og ikke bare overlade til de givne omstændigheder, at alt hvad der kalder og fremstiller sig som psykologi også kan gøre krav på at være det.

At stille sig på et kritisk psykologisk standpunkt er ikke bare at stille sig i opposition til det til enhver tid fremherskende. Kritik giver i sig selv ikke et positivt grundlag for videreudvikling. Det gør kun selvstændig teori- og praksisopbygning ud fra, hvad selve den psykologiske genstand "svarer", når den gøres til genstand for udforskelse.

Det er derfor kun muligt at nå et stykke af vejen mod en psykologi i egentlig forstand gennem en kritik af den etablerede psykologis opståelses-paradigme. For en videnskabeliggørelse af psykologien må de problemer af grundlæggende samfundsmæssig¹¹ karakter, der binder psykologien til at være bestemt primært gennem dette, selv videnskabeliggøres.

I forhold til opståelses-paradigmet drejer det sig derfor ikke bare om at forkaste det, og sætte et andet i stedet. Så vil man også begå en klassisk før-marxistisk fejl, idet man i stedet for eet dogme blot sætter et muligt andet, som virkeligheden så må indrette sig efter. Det gælder tværtimod om "at udvikle virkelighedens nye principper ud af virkeligheden selv"¹². Vores opgave overfor opståelses-paradigmet har derfor i sig selv opgavekarakter. Og spørgsmålet er derfor, hvilken opgave opståelses-paradigmet stiller os over for.

Til en klarlæggelse heraf skal det bemærkes, at opståelses-paradigmet har to fikspunkter: eet omkring antikken og eet omkring overgangen mellem feudalisme og kapitalisme.

Det er derfor - og for det første - ikke nok, som megen kritisk teori og samfundsteori gør det, blandt andet freudomarxismen og den kritiske samfundsteori i "Udkast"-gruppen på Psykologisk Laboratorium, at have feudalismen som historisk nul- eller fikspunkt. Det er selvfølgelig rigtigt, at det menneskelige individ er blevet frisat sine feudale bånd ved overgangen til kapitalisme, men det feudale samfund er ikke individets vugge. Der er samfundshistoriske former for feudalismen, og individet

¹¹ Dette giver sig ud fra samfundsteoriens, in casu sociologiens, primat over psykologien: at psykologien ikke kan udvikles videre, eller længere, end den sociologiske teori selv er udviklet, jvf L.Sæve: "Marxismen og personlighedsteori", Rhodos 1977. Dette grunder i, at de sociale strukturer overlejrer hvert enkelt individs egen overlevelse.

¹² S.345 i Marx: "Briefe aus den "Deutsch-Französischen Jahrbüchern", MEW 1.

eksisterer såvel i som før feudalismen som særegent psykologisk væsen. Agtes dette ikke, så falder enhver kritisk psykologisk bestræbelse tilbage på en klassisk sociologisk opfattelse, som blandt andet også findes hos Georg Simmel, der naturaliserer mennesket som på en gang værende adskilt og forbundet med de sociomaterielle strukturer, et standpunkt der just også er blevet gentaget i Kritisk Teoretisk/Freudomarxistisk forklædning af Steen Visholm i teksten "Kæmpesubjekter og forlængede kropsorganer"¹³.

Det er ligeledes - og for det andet - heller ikke nok at lade det andet fikspunkt -antikken og Aristoteles psyke-opfattelse, hvor slaver ikke opfattes som mennesker, men som "talende redskaber" - være styrende for vores opgave. I så tilfælde havner man i Hegels bevidsthedsfilosofi - i en selvudviklende ånd - der hjem søger den historiske proces, og hvis genese taber sig i metafysiske tåger omkring noget ideelt, begrebsligt eller åndeligt som forud den materielle verden¹⁴. Det er godt nok "langt lettere", som Marx formulerer det, "gennem analyse at finde de religiøse tågedannelsers jordiske kerne, end omvendt at udvikle de himmelgjorte former af de respektive virkelige livsforhold. Men det sidste er den eneste materialistiske og derfor videnskabelige metode"¹⁵. Det kan da også vises, at konstellationen, hvorunder Filosofien fra antikken og op igennem historien bygger sig op, omhandler herskabssubjektets politisk magt, krise og livsførelse¹⁶. Så brydes der ikke hermed, vil den viden, der kan udvikles gennem inddragelse af eksperimentelle metoder fx for den psykologiske genstand indenfor filosofien, være ren kontrol"videnskabelig" viden til supplement eller fuldstandiggørelse af det i forvejen herskabs"videnskabelige" udgangspunkt. Den herskabsvidenskabelige og den kontrolvidenskabelige ansats for vidensudvikling må derfor, i almen forstand,

¹³ Steen Visholm: "Kæmpesubjekter og forlængede kropsorganer", Psyke & Logos nr.2, 1992.

¹⁴ Det er selvfølgelig muligt at se Hegel som den, der puster bevægelse i den Aristoteliske psykologi, idet Hegel opfatter kategorier som noget tilbageværet (se til eksempel s.75 i Henning Rose: "Afhandling om det psykiskes almene form", Konferens/Første del, KUA 1990). Herefter ligger det lige for at sammenligne det hermed skabte psykiske kategorisystem med fx Leontjevs psykeopfattelse, og så konstatere, at der jo ikke er de store forskelle, og eventuelt korrigerer Leontjev lidt med de to andre og omvendt. Og på denne baggrund kan Aristoteles og Hegel så ses som centrale nødvendige forformer til en egentlig videnskabelig psykologi - hvilket ikke desto mindre er forkert! Der skal, og kan, ikke pustes liv eller udvikling i et kategorielt system - det er og bliver alene idé-historie - men derimod skal livet og udviklingen selv ses som form for og dimension i materiens egen udviklingsbevægelse.

¹⁵ S.547 i Marx: "Kapitalen", bog 1.3, Rhodos 1971.

¹⁶ S.509 i W.F.Haug: "Fragen zur Frage "Was ist Philosophie?""", Das Argument 182, 1990; samt Juha Kaivisto: "Umkämpfte Philosophie", Das Argument 182, 1990.

opfattes som to reducerede videnskabssyn. Og der må brydes hermed til fordel for at fremme den psykologiske genstands egen videnskabelige udvikling. Et sådant brud må selv kunne reflekteres videnskabeligt, og jeg skal i overensstemmelse med Pietilä skelne mellem to typer af videnskab: "Den ene er en vertikal-selvstændig videnskab, som træder verden i møde fra oven med dens evige sandhed om verden; den anden derimod er en horisontal videnskab, som lever i verden og hjælper den med at erkende sig selv, altså gøre dens kampe bevidst for den"¹⁷.

Den vertikalt-selvstændige videnskab er slet og ret udtryk for ideologisk kompetence, dvs samfundsmæssiggørelse-fra-oven¹⁸, idet den strukturerer sig ud fra et magtcentrum, medens den horisontale videnskab strukturerer sig i forhold til samfundsmæssiggørelsens eget iboende udviklingsperspektiv. Og med en reference til Marx kan det siges, at den selvstændige filosofi, den vertikale videnskab, med skildringen af virkeligheden, "taber sit eksistensmedium"¹⁹. For rigtigheden af en sådan skildring gives der derfor ingen filosofiske garantier, den må tværtimod hele tiden gennem videnskabeligt arbejde stå sin prøve, vise sin rigtighed.

Prøver vi på ovenstående grundlag at fastholde begge fikspunkter, så fås følgende opgave eller dobbeltopgave: vi skal opløse det naturlige psykologiske islæt i den nuværende verden, og det kan kun gøres i denne selv, og samtidig skal vi befordre en løsning af de hermed forbundne, forbigåede eller uudviklede samfundsmæssige betingelser, der ellers resulterer i, at opståelsesparadigmet fortsat lever sit eget uproblematiserbare liv, fremfor at blive overvundet i en videnskabelig menneskelig psykologi. Vi søger m.a.o. svar på spørgsmålet om, hvad der betinger og hvad der overvinder, at den almene menneskelige psykologi op igennem samfundshistorien forsvinder, hvilket sker i antikken med Aristoteles, for så at dukke op i ren pragmatisk og eklektisk form som 'psykologisk ideologisk kompetence' flere tusinde år efter med den kapitalistiske produktionsproces.

Vi skal kalde det hermed givne problem for klassepsykologiens paradoks²⁰. Og dets løsning skal i det følgende fremstilles²¹.

¹⁷ S.164 i V.Pietilä: "Ideologie und Wissenschaft. Eine Theoretischer Skizze", i PIT: "Die camera Obscura der Ideologie", AS 70, Argument Sonderband 1984.

¹⁸ Jvf også PIT: "Theorien über Ideologie", AS 40, Argument Sonderband 1979.

¹⁹ S.35 i K.Marx: "Den tyske ideologi", Rhodos 1974.

²⁰ Jvf Introoplæg til Kritisk Psykologisk Seminar, jan 1989. Mappe B2 / Regnbuen.

²¹ En løsning af et paradoks kan generelt bestemmes som konciperingen af "den udviklingsbevægelse, hvor det bestemmende udenfor rækkevidde inddrages med henblik på en fundering af paradoksets eksistens i ubegrebne og uudviklede modsigelser i grundlaget for den aktuelle samfundsmæssige forms egen reproduktion

Det er en løsning der går igennem en løsning af to sammenhængende paradokser: paradokset om tilblivelsen og paradokset om genoplivelsen. Del I. Dette vil i anden omgang skabe rum for, at en almen menneskelig psykologi kategorielt lader sig fremvise. Del II og del III. Hvilket fører til - i afsnit 4 - det mulige i at reflektere over, hvad der særligt er afgørende for opståelsesparadigmets udvikling og reproduktion.

3. DEL I : KLASSEPSYKOLOGIENS PARADOKS.

Klassepsykologiens paradoks er lige så gammel som klassekampens historie, og det har derfor lige så former og udtryk som klassekampen selv. Medens samfundshistorien endnu var ung, og der stadig var usamfundsmæssige naturområder at kultivere, var der altid mulighed for at forlade problemer og strid indenfor den civilisation, man var opvokset og udviklet ind i - omend det langt fra var sikkert, at ens fortsatte overlevelse også hermed var givet, eller at man kunne komme væk. Men som samfundshistorien udviklede sig, fra en horisontal historisk proces til en vertikal global, blev 'konfliktovervindelse gennem retræter' til sidst umuligt. Alt var allerede, ikke nødvendigvis kultiveret og civiliseret, men noget, som nogen gjorde krav om overherredømme på. Det var den almene privatejendomsret, der frem for fællesjendommen satte sig igennem verdenshistorisk. Og i dag er man i den situation, at der for stort set alle nationer er en arbejderklasse, et flertal af befolkningen, der ikke kan finde ud af at arbejde sammen om at erobre den kulturelle, politiske og økonomiske magt - selv om de er kollektive i deres indordning i underordningen²². Det er således ikke den kooperative produktion, der bevidst styres af det samfundsmæssigt-menneskelige kollektiv, men derimod drives samfundshistorien frem gennem klassemodsigelser mellem samfundsgupper, modsigelser begrundet i den private ejendomsret og den hertil hørende nationale statsdannelse.

Generelt er klassepsykologiens paradoks følgende: mennesket er blevet til i kraft af at skabe sin samfundsmæssige eksistens, samtidig med at denne ikke tillader mennesket at komme virksomt

tion", jvf s.52 og s.48 i undertegnede i "Sanselig virksomhed III", Forum Kritisk Psykologi 6-7, 1990. Paradokser er generelt "afmagtspostulater"(jvf s.321f i Witt-Hansen: "Videnskabernes historie i det 20. århundrede. Filosofi", Gyldendal 1985), idet der refereres til en tilsyneladende umulighed på de eksisterende præmisser. Paradoksløsning må derfor skabe rum for udvidelse af praktiske handlemuligheder, og dette indbefatter generalisation af begreber og udvikling af nye begreber.

²² Jvf W.F.Haug: "Strukturel Hegemonie", Das Argument 129, 1981. Haug ser dette forhold som et paradoks om "selvførdømmelse som oplevet modstand"; og som værende begrundet i selvfascination, hvor han ved fascination forstår "indre lænke", og som betingelse for, når det knyttes til det kropslige og ind i det seksuelle, sexistisk, anti-intellektuel og racistisk identitet.

til orde som historisk skaber heraf²³. Det paradoksale kommer af, at det menneskelige individ træder frem på den historiske scene som et psykisk væsen ved på den ene side at afstå fra social virksom bevidsthed, hvad der sker med den første slave - her stilles menneske overfor menneske som ikke-menneske - og ved på den anden side at afgive sin egen sanselige historie - her stilles klasser af individer overfor hinanden som hinandens objekter, som a-mennesker - hvad der sker med hver enkelt persons ekspropriation (eller løsrivelse) til privatborger og statsborger på samme tid af det kapitalistiske samfund, hvor enhver bliver fri - og må være fri - for at kunne sælge sin arbejdskraft i konkurrence med andre.

I klassepsykologiens paradoks ligger to særskilte paradokser²⁴: mennesket som alene subjekt for sig selv, hvad der kan kaldes for

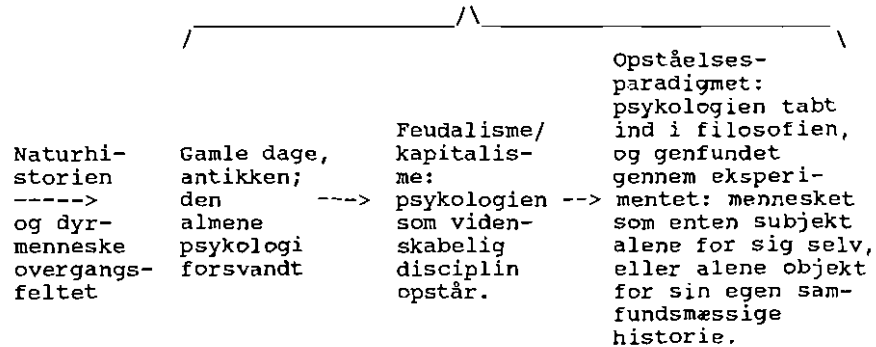
²³ I Wundts "strukturalistiske" psykologi er dette paradoks også indeholdt. Wundt ønskede at afdække sammenhængen eller strukturer i psykologiens genstand, der blev set som "bevidsthedens elementer", og dette blev gjort gennem den introspektive metode. Der er som sådan ikke noget galt med dette projekt - det spejler også præcist, hvad der må forgå i hovedet på mennesker eller inden i folk på den tid, hvor alt er under omstrukturering. Nemlig diffusitet og manglende evne til foregribende at udvikle sit liv til et andet. Problemet med Wundts psykologi er derfor at den er en historisk "lokal-teori", og den inderverden, den afdækker som psykologiens genstand, er et særligt senprodukt af en skæv samfundshistorisk udviklingsproces. Det gælder også reaktionen på Wundts psykologi - den funktionalistiske og adfærdsmæssige psykologi - hvor bevidstheden eller menneskets inderverden helt udklamres fra psykologiens genstand, til fordel for det synlige og direkte operationaliserbare. Holzkamp formulerer kritikken således: Resultatet var "en frem og tilbagevælen mellem to på samme tid lige uholdbare positioner: den subjektivistiske universalisering af menneskets private "inderlighed", og den metodologisk begrundede udklamring af denne inderlighed"(s.42-45 i "Grundlegung der Psychologie", Campus 1983).

²⁴ For en differentieret historisk-logisk fremstilling og løsning af disse paradokser, se undertegnede i "Sanselig virksomhed III", Forum Kritisk Psykologi nr.6-7, 1990.

'genoplivelsens paradoks', og mennesket som alene objekt for sin egen samfundsmæssige historie, 'tilblivelsens paradoks'.

SKEMA 1: KLASSEPSYKOLOGIENS PARADOKS.

AKTUEL SAMFUNDSHISTORIE:
Klassekampens historie

I dobbelt forstand kan man sige, at mennesket er henvist til betingelserne, fremfor at være "herre over dem". Og tænkes der ikke "om" dette, hvilket er at tænke historisk²⁵, men kun "i" det, dvs. prægiver en løsning af klassepsykologiens paradoks, så fås også grundlaget for den Mainstream-psykologi, der med opståelses-paradigmet dominerer: at mennesket er prægivet sine indre betingelser og dets ydre omverdensforhold. Eller som det stadig mere ofte - og igen - konciperes: mennesket er et produkt af arv og miljø, og det kan studeres ud fra et bio-psyko-socialt helhedsparadigme.

Tænkes der derimod "om" det, er løsningen lige til: at indoptage gennem udvikling, det som udviklingen af klasseantagonismer har sat som overgribende samfundsmæssig magt. Og dette er at stille sig på standpunktet af sanseligheden som globalt problem for hver af os²⁶. Det er når det ikke er muligt at realisere dette standpunkt, at det kommer til en spaltning og dermed fordobling af den samfundsmæssige proces i en verden inde og ude, nede og oppe osv, altså en dual verden styret af polariteter, og hvor ethvert menneske er overforstillet andre i en verden i indre splid med sig selv. Det er en verden, hvor virkeligheden er, at den andens problem er den andens problem, og mit problem mit eget problem! Dette kan også formuleres på den måde, at det grund-

læggende er menneskets overlevelse som privat eksistens, der er sat på som den mest centrale opgave ved det samfundsmæssigt-menneskelige liv - som vi dog, paradoksalt nok, også deler med hinanden!

Det er her muligt at vise, at dette standpunkt har en ganske bestemt logisk-historisk struktur i hvert enkelt menneskeligt subjekt idag. Selve standpunktet har nemlig en historie, der kommer til veje gennem etableringen af tre særlige logiker²⁷:

Logik 1: For det første kommer det i stand, når pånødede opgaver ikke er blevet løst. De modsigelser, der er forbundet hermed, vil da blive begravet. Og en nærmere bestemt, ud fra opgaven, ikke-livspraktiske betydningsstruktur virker. Man kommer hele tiden til at dvæle i en eller anden smerte eller længsel, uden på nogen måde at kunne sætte sig i forhold hertil mht forandring.

Logik 2: For det andet kommer det i stand, når det ikke er muligt at holde ikke-løsningen af pånødede opgaver i bevægelse mod en fremtidig livspraktisk løsning, og dette sker når man ikke kan løse den konflikt mellem den tidligere betydning af opgaven og den aktuelle tids betydningsstruktur. Man havner da i en ikke-livsduelig social problemsituation, hvor man indstiller sig på de betingelser, der skaber eller har skabt konflikten. Og dette sker gennem en forhimling af de modsigelser, man kastes rundt igennem. Forhimling er at løse modsigelser gennem en abstrakt ahistorisk sammenføjning af modsætningen til en metafysisk idé med een og/eller verden. Og det kommer i stand, når de involveredes interesser på en gang er uforenelige og henvist til en løsning via hinanden. gennem forhimling findes der et kompromis, der yder begge parter en slags kompensation, som parterne nu indenfor rammerne kan sætte sig i forhold til hinanden på²⁸. Centralt i forhimling af modsigelser er, at de drivende forhold bortabstraheres, hvorved forandring og udvikling blindt sætter sig igennem bag om ryggen på de involverede.

Logik 3: For det tredje kommer det i stand, når modsigelser, der er i livet ikke kan løses, og som man heller ikke kan undslippe en mulig løsning af. Og det, der berøres her, er vores integritet som menneskeligt individ, som personlighed. Og det er i en verden, hvor der er noget "forhimlet" over een, og noget "begravet" under een, der hele tiden truer med at trække selve livsgrundlaget væk under een. Er det ikke muligt i en sådan situation at udholde konflikten mellem at det gamle eksistens grundlag ikke eksisterer mere og det nye endnu er uden for række vidde, og gøre det ud fra ens eget perspektiv om en almen livsmulig løsning, så bliver man selv modsætningsfuld på antagonistisk vis. Og dette er at måtte leve gennem underkendelse

²⁵ Jvf W.F.Haug: "Individets borgerlige privatform og samfundets omverdensform", i Dreier (Red.): "Den kritiske psykologi", Rhodos 1979.

²⁶ S.67 i undertegnede: "Sanselig virksomhed III", Forum Kritisk Psykologi nr.6-7, 1990.

²⁷ Jvf undertegnede i: "Sanselighed I", Forum kritisk psykologi, nr.4, 1988; og "Sanselig antagonisme II", Forum kritisk Psykologi nr.5, 1989.

²⁸ Jvf s.8-10 i W.F.Haug: "Ideologie/Warenästhetik/Massenkultur", SH 33, Argument Verlag 1979.

af sin egen integritet som individuelt handlende menneskeligt væsen.

Det karakteristiske ved disse tre begrænsede - og begrænsende - udviklingsformer for et menneskeligt individ, dét er at de er blevet bygget ind i den samfundshistoriske struktur som hvert enkelt menneskeligt individ forefinder som udgangspunkt for sit liv. Den verden, vi lever i, er forhimlet gennem staten som "imaginært fællesvæsen", og den er samtidig "begravet" i privatøkonomiske modsætningsforhold, hvor det er styrkeforholdenes love, der bestemmer, hvor hver enkelt til enhver tid kan og må sætte sine ben. Dette betyder igen, at det kun er muligt partielt - og det gennem sammenslutning med andre, der står med samme særinteresse for mulig ophævelse af kortsigtede interesser i langsigtede fællesinteresser - og halvt - sammenslutning mod de andre med modsatrettede interesser end mig, selv om de jo også er mennesker - at stille sig på standpunktet af 'sanseligheden som globalt problem for hver af os'. Og omvendt er det kun muligt at undgå at beskæftige sig med dette globale sanselighedens problem under abstraktion fra sig selv som menneskeligt væsen. Der er mao intet ståsted for dét at ville være menneske fuldt ud som medmenneske.

Det måde som klassepsykologien reproduceres sig på gennem de enkelte individer er derfor at sammenfatte gennem den partielle, halve og humant abstraherende menneskelige personlighed. Man dyrker den båd, man sidder i sammen med andre, samtidig med at man skæver til, hvem det er der falder over bords, når hvem sidder ved rotpinden; og man bevæger sig ud fra en kalkule om, hvad at gøre, så det først og fremmest ikke er een selv, eller ens slægt, der ryger over bords. Og samtidig er man grundlæggende splittet over for sin egen menneskelige forholden-sig.

Det at bryde hermed, hvad man må for at undgå at fremskrive en begrænset menneskelig psykologi, dét er at bryde med de tre logikers blinde nedslag i de medmenneskelige relationer. Ellers vil det heller ikke være muligt ureduceret at fastholde at operere ud fra standpunktet af 'sanseligheden som globalt problem for hver af os', hvorved psykologiens genstand heller ikke kan fastholdes ureduceret. Og gøres dette ikke, så vil man også mod sin vilje bidrage til magtens fortsatte reproduktion gennem herskabs- og kontrolbestræbelser overfor menneskelige individer. Dette svarer til at kæmpe dén slags klassekamp, der samtidig overvinder den.

Et brud med de tre logikers blinde nedslag er først og fremmest at komme til klarhed over, hvordan den opgave ser ud, som de hver især stiller som problem, der må finde en overgribende løsning. Og en løsning er følgende, idet der startes med den mest udviklede form²⁹:

Det drejer sig om:

1\` - overfor logik 3: - at indtage (:erobre, besætte, okkupere, annektere) rummet for kollektiv-personlig udviklingsbestemmelse af eget standpunkt. Det er at tale ind i fællesskabets kerne ved at lade sine interesser og ressourcer virke om de problemer, som rummets tid og betydning selv stiller af opgaver for fælles udvikling af almene sagsforhold - for kun her igennem kan perspektivet om problemer som udviklingsopgaver selv virke i deres almene betydning af udviklingen af arbejdsvirksomhed. Det er udadtil et opgør med privatejendommen indenfor fælles rammer - og indadtil mod eget kollektiv er det afklaringen af de tvivl på hinandens interesser og ressourcer om det fælles, der måtte dukke op, idet de individuelle mål her endnu ikke er udviklet så de kan nå, berige hinanden. Det drejer sig dermed om den psykologi, der ikke sætter tingene, men de medmenneskelige relationer til udfoldelse. Det, der bevæger sig i denne form, er strukturen af fællesmenneskelig tid/interesser/ressourcer/betydning; - Og yderligere

2\` - overfor logik 2: - at udholde konflikter ud fra eget perspektiv. Det er at fastholde egen historiske tids betydning for fælles problemudvikling mod en duelig løsning - fremfor brud eller underlæggelse. Kritikken og selvkritikken af ens egen og af andres sanselige subjektivitet må derfor ud til den fælles midte, og gøres til genstand for problemudviklingsprocesser i retningen opløsning af sanselighedens låse. Og det er orienteringen på egen grænse, hvorom man hele tiden bevæger sig, der viser vej for arten og hastigheden af nødvendige handleskridt. Den virksomme struktur er individuelt her mening/orientering/-grænse; - Samt

3\` - overfor logik 1: - at holde tvang og trang i bevægelse - fremfor blindt at opgive overfor deres retning i tiden. Strukturen er det eksistentielle enkelt punkt: spænding.

²⁹ Jvf s.75-76 i undertegnede. "Sanselig virksomhed III", Forum kritisk Psykologi nr. 6-7, 1990.

Samler vi op på logikerne 1-3 og deres anti-logiker, så fås skema 2:

SKEMA 2: AT IMØDEGÅ OPSTÅELSESPARADIGMETS REPRODUKTION SOM PROBLEMET OM IMØDEGÅELSE AF KLASSESAMFUNDETS REPRODUKTION - ELLER AT HOLDE DEN USMINKEDE SANDHED FOR ØJE, DVS. "AT VÆRE NØDT TIL".

KLASSE-SAMFUNDETS OPSTÅR:	KLASSE-SAMFUNDET IMØDEGÅS INDEFRA:
Startprocesser:	Bevidste brudprocesser:
1 - modsigelser begraves;	1' - at indtage rum
-----> 2 - modsigelser -----> forhimles;	2' - at udholde konflikter
3 - modsigelser antagoniseres	3' - at holde trang og tvang i bevægelse.

Det, som derfor bliver psykologiens aktuelle opgave, dét er at spejle kategorielt, hvordan dette opgør med at være udleveret til sine betingelser af ydre og indre karakter kan sætte sig igennem som selvudvikling, som samfundsmæssig og individuel selvbestemmelse. En sådan psykologi er en anti-klassepsykologi, idet den sætter nedbrydningen af magtforhold, globalt, på sin egen dagsorden. Og den har derfor naturligt nok selvsamfundsmæssig-gørelse som udgangspunkt og fikspunkt.

Som koncept er 'selvsamfundsmæssiggørelse' ikke sat på den almene samfundsmæssige dagsorden - det er primært klassekampen, der styrer. Det er os der sætter dette koncept på - og dette er kun muligt eller tilladeligt, når konceptet også kan begrundes i selve genstanden for vores handlinger, dvs i forhold til den menneskelige eksistens, som denne aktuelt sætter sig sammen.

Vi må derfor undersøge om og på hvilken måde konceptet er genstandsbundet i den aktuelle samfundshistoriske proces. Dette svarer også til, hvad der er en nødvendighed ved enhver paradoksløsning, at få "greb om det utilstrækkelige i den samfundsmæssige form, som paradokset er problem for", idet dets eksistens "henfører til en praktisk begrænsning, dvs historisk betingede, stivnede eller fremmedbestemte forhold, som det i sidste instans handler om at bryde ud af"³⁰. Dette svarer så også til at

medreflektere den form, hvorunder et problem gøres til genstand for analyse og udvikling, hvilket er en nødvendighed, idet udvikling foregår indefra og ud, ved at gribe eller styrke de modsigelser, der sprænger den gamle form, den form der ej heller går under så længe alle de sekundære udviklingsforhold, der kan rummes i den, stadig kan udvikle sig videre.

I det følgende skal 'selvsamfundsmæssiggørelse' bestemmes nærmere. Og det vil vise sig, at det trækker et yderligere koncept med sig - konceptet om 'bevidst sanselig virksomhed' - hvad der efterfølgende skal gås ind på.

3. DEL II : SELVSAMFUNDSMÆSSIGGØRELSE SOM FØRSTE GRUNDBEGREB I EN ALMEN PSYKOLOGISK VIDENSKAB.

Selvsamfundsmæssiggørelse er et samfundsteoretisk begreb, og det er tilknyttet, konnekteret til, såvel begrebet 'samfundsform' som begrebet 'samfundshistorien på dets egne ben'³¹. Tilsammen udgør de tre begreber et paradigmatisk koncept for studiet af samfundshistoriske udviklingsbevægelser.

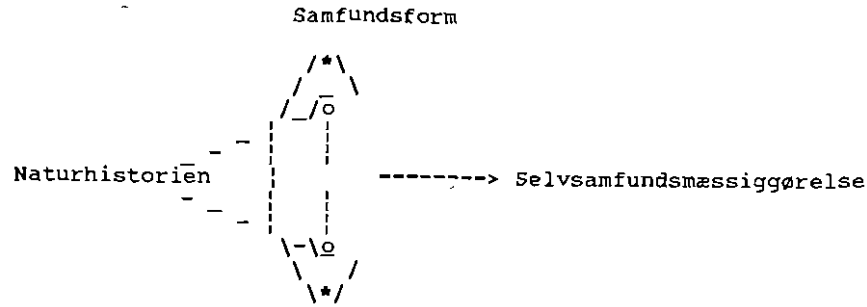
Der ligger i konceptet den antagelse, at samfundshistorien udgør en kvalitativ ny udviklingsenhed af naturhistorien; en enhed med sine egne lovmæssigheder, der ikke blot kan føres tilbage til sit udgangspunkt. Tværtimod: så snart en fænomen, en genstand, stiller sig på egne ben, så bevæger den sig også gennem kvalitativt nye lovmæssigheder. Hvilket kan fastholdes gennem en kategoriell skelnen mellem udgangspunkt og grundlag³². Begrebet samfundsform tjener heroverfor til en kategoriell fastholdelse af netop den udviklingsenhed, der er på tale som genstand for erkendelse og handlen, og som er samfundshistorisk begrundet.

³⁰ S.51 i undertegnede: "Sanselig Virksomhed III", Forum Kritisk psykologi nr.6-7, 1990.

³¹ Koncepterne er indført i den marxistiske videnskab af W.F.Haug.

³² En skelnen som specielt L.Séve har gjort opmærksom på.

SKEMA 3: SAMFUNDSHISTORIEN PÅ EGNE BEN.

Om begrebet selvsamfundsmæssiggørelse kan vi nu sige, at det er samfundshistorien på dets egne ben som samfundsform. Og historisk må vi gøre den regning, at den første samfundshistoriske form ikke i sig selv indeholdt en tilstrækkelig selvsamfundsmæssiggørende tendens til imødegåelse af samfundsmæssig splittelse og spaltning, altså brud på fællesheden mellem samfundsenhedens involverede menneskelige individer, i overgangen mellem rumlig og plan produktiv Kooperation global. Det satte sig i hvert fald ikke igennem, idet det kom til udviklingen af privatejendommen, og til gennemsætningen af det globale statssamfund, der hviler på nogens udbytning og undertrykkelse af andre, fremfor til det universelle samkvem mellem associerede producenter.

Indenfor en før-marxistiske tankegang er der ikke det store problem i ovenstående udviklingsretning. Den er nødvendigt begrundet i civiliseringen af den menneskelige natur i form af tæmningen af de "rå, barbariske og vilde livsformer i jæger og normadesamfund" (Den skotske oplysningsfilosofi i slutningen af 1700-tallet; Davis Hume, Adam Ferguson, Adam Smidt), og/eller gennem realiseringen af "fornuftens idé" (Den tyske filosofi i starten af 1800-tallet; Hegel). I begge tankesystemer er der behov for en stat - en stat, der kan gøre samfundet civiliseret, sikre personlige rettigheder og lov og orden³³. I begge tankesystemer er antikken endvidere den nuværende civilisations vugge eller begyndelse.

Men er det rigtigt, at tiden før antikken var rå, barbarisk, og usamfundsmæssig, egentlig fordi den manglede en stat at støtte sig på? Det er næppe rigtigt andet end, at tiden, hvorigennem slavesamfundet bygges sig op gennem bystater (:Polis), denne er rå, barbarisk mv. Det er derimod ikke rigtigt, at staten - eller en anden tvangsinstant - er selve samfundets opståelsesgrundelse, for hvor skulle denne tvangsinstant komme fra, om ikke fra samfundet selv som samfund. Tvingen til civilisation

³³ Jvf Heine Andersen: "Det civile samfund i teoretisk lys", Social Kritik nr.29, januar 1994.

forudsætter nemlig en civilisation, der kan udøve tvangen³⁴. Og en sådan cirkelargumentation kan da heller ikke begrebsligt gøre det muligt at trænge ind i "springet" mellem naturhistorie og samfundshistorie. Tværtimod naturaliserer denne cirkelargumentation de rådende herskabsforhold.

At det ikke er muligt indenfor den før-marxistiske tankegang-/filosofi at åbne op for samfundshistorien som naturligt indre udviklingsprodukt af naturhistorien, peger i sig selv på relevansen af et alternativ som det her foreslåede. Problemstillingen, der betrædes, er også kendt under spørgsmålet om "ursamfundet" eller "urkommunismens" eksistens og eksistensform, hvor der har været en tendens til enten at underkende eksistensen, fordi der ikke er nogen empiriske vidnesbyrd, eller at antage eksistensen med en tilsvarende faseopfattelse af den historiske proces, således at denne udvikler sig retlinet ind i socialismen og kommunismen³⁵. I første tilfælde - manglende empiri - kan det indvendes, at vi dog ved, at der går noget forud antikken; og ift faseopfattelsen må det indvendes, at samfundsformationer må ses udvikle sig ud af tidligere samfundsformationer, og ikke som udfoldelsen af en ahistorisk abstrakt lovmæssighed i Hegelsk forstand.

Vender vi os på dette grundlag mod problemet om udgangen af naturhistorien og indtræden i samfundshistorien, som det idag tematiseres indenfor psykologien, så finder vi en tendens til enten at se samfundshistorien som havens sit udgangspunkt i et kønsspecifikt udbytningsforhold eller at se naturhistorien som gående direkte over i klassekampens historie.

I det første tilfælde hviler civilisationsopfattelse på den antagelse, at merarbejde og deling - en huns afhændelse til en han - ikke er relativt sen samfundshistorisk hændelse, men det er den hændelse, der starter menneskets historie³⁶. Denne første afhændelse har så skabt grobund også for køns-uspecifik afhændelse, hvor mænd som slaver slider for andre mænd. Det kvindelige merarbejde er derfor "blevet transformeret, men det er aldrig blevet ophævet. Det udgjorde det første samfunds rod, og det er stadig grundlæggende for samfundslivet". Med denne civilisationsopfattelse er udbytning - og undertrykkelse - mao et ontologisk grundforhold ved al hidtidig historie. og problemet om det herskabsfrie samfund forskydes ud i fremtiden som problemet om en omkalfatring af alt nuværende i en helt ny samfundsmæssig kvalitet: fællesejendommen. Men der er som sådan ikke noget i selve samfundshistorien, der kunne være grebet anderledes: uden slaver intet samfund.

³⁴ For et lignende argumentation mht "arbejdstvang", jvf s.19 i Ute Holzkamp-Osterkamp: "Motivationsforschung 2", Campus 1978.

³⁵ Faserne er: ursamfundet/urkommunismen, det antikke slavesamfund, feudalismen, kapitalismen, socialismen og kommunismen.

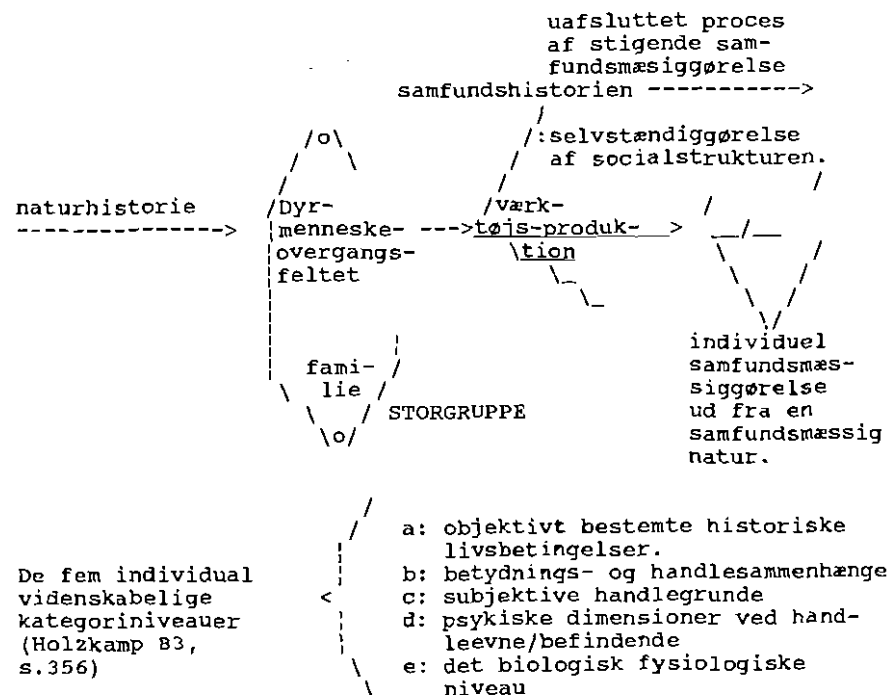
³⁶ S. 312 i N.Engelsted: "Springet fra dyr til menneske", Dansk psykologisk Forlag 1984.

Denne opfattelse af samfundet - at dette indstiftes, når en hun afhænder merarbejde til en han - holder bare ikke, idet det ikke er et dyr, der udvikler sig til et menneske, men derimod en dyrisk socialgruppe, der mellem sig, trinvis initierer en samfundsmæssig arbejdsproces, der lige så trinvis trækker en udvikling af den biologiske arv med sig i retningen en samfundsmæssig natur. Den mindste analyse-enhed for livsprocesser er da også organisme-populationen i forhold til dens artsspecifikke omverden, for kun en sådan kan reproducere sig selv som levende organisme. Desuden er fællesjendommen ikke en hel ny samfundshistorisk kvalitet, idet det også kan vises, at indgangen i den samfundshistoriske proces forudsætter en fællesjendom over det værktøj, der bruges til at producere værktøj med - for kun den frie tilgang til anvendelse af socialt producerede midler kan yde en optimerings- og selektionsfordel³⁷.

Den anden opfattelse - at undlade at tematisere den første samfundsform som sådan eller i sig selv - er en, indtil nu i hvert fald, central tendens indenfor den Kritiske Psykologi. Dette går hånd i hånd med, at begrundelsessammenhængen for opståelsen af stat og privatejendom er fraværende. Der er altid et "kip" i kritisk psykologiske tekster på dette område. Og dette behøver der ikke at være, for grundlaget for at overvinde det er allerede udviklet.

Og i det følgende skal vi derfor gå nærmere ind i dette grundlag, som det indtil nu er konciperet af Holzkamp i "Grundlegung der Psychologie"; Og vi skal bygge videre på det - udfylde "kipet" - uden dog særskilt at markere, hvornår der brydes med Holzkamps opfattelse og hvornår der foretages en simpel ekstrapolering³⁸. Det drejer sig om en indholdsmæssig bestemmelse af følgende skema 4:

SKEMA 4: EN FØRSTE HISTORIEOPFATTELSE.

Centralt er, at Holzkamp formår at fremanalysere og begrunde, hvordan overgangen til samfundshistorie medfører etableringen af udviklingsretningen "uafsluttet proces af stigende samfundsmæssiggørelse". I dette koncept ligger for Holzkamp de "principper, som den samfundsmæssige udvikling må begribes efter, såfremt den finder sted, hvilket også indbefatter en begriber af betingelserne for stagnation, respektiv forfald af den samfundshistoriske livsvindingsproces"³⁹.

Konceptet er kommet til veje ved at Holzkamp har fulgt grundformen for det psykiske - sensibiliteten⁴⁰ - op igennem natur-

³⁷ S.184 i K.Holzkamp: "Grundlegung der Psychologie", Campus 1983.

⁴⁰ Holzkamp anvender Leontjevs objektive bestemmelse af sensibiliteten som "virksomhedens signalformidlet", samt den historiske tilnærmelsesmåde, hvor livsprocesser analyseres ud fra deres livspraktiske udviklingssammenhæng i relation til et optimerings-synspunkt, altså i deres hensigtsmæssige funktion for overlevelsen, og heraf navnet 'den funktional-historiske fremgangs-

³⁷ Jvf Holzkamp: "Grundlegung der Psychologie", Campus 1983.

³⁸ For nærmere mht dette, se undertegnede i "Terapi, samfundsform, subjektivitet", Speciale KUA 1986.

historien, til opståelsen af det samfundsmæssige. Det viser sig at gå igennem fire trin: først selve sensibiliteten, dernæst udviklingen af den individuelle lære- og udviklingsevne, herefter den samfundsmæssige natur, og endelig den individuelle samfundsmæssiggørelse⁴¹.

Trin 1: I dette trin - grundformen for det psykiske, sensibiliteten - uddifferentieres stadig nye former for livsprocesser, men virksomhedens signalformidlethed forbliver indenfor fastlagtheden ramme. Det drejer sig her om de simple orienteringsfunktioner for rettet bevægelse i forhold til specifikke omverdensforhold på den ene side, og på den anden side de hermed forbundne simple emotionelle former, hvor organismen orienterer sig ud fra aktuelt givne indre "spændingstilstande". Dette sættes på begreb med, at organismen orienterer sig i forhold til betydningsstrukturer i relation til deres behovsstrukturer - et forhold der i sin udvikling fører til, at kommunikation med andre organismer vinder stadig større betydning, hvilket fører til opståelsen af en socialstruktur som formidlingsniveau mellem enkeltorganismen og populationen⁴².

Trin 2: Det andet trin angår at det psykiske antager kvaliteten af artspecifik lære- og udviklingsevne, samt de uddifferentieringer, der inden for denne modificerbarhed af den psykiske kvalitet, kan fremvises. Med denne artsspecifikke lære- og

måde¹.

⁴¹ Holzkamp trækker ved udledningen af ovenstående fire trin i det psykiskes udvikling på en 5. trins metodisering for "dialektiske spring", en metodisering, der er fundet ved at reflektere over overgangen mellem før-psykiske og psykiske livsprocesser. Det kan ud fra denne siges, at stående med en bestemt genstand, så drejer det sig om:

A - For det første at påvise de realhistoriske dimensioner i genstandens tidligere former, som den kvalitative udvikling sætter sig igennem i kraft af.

B - For det andet må de objektive ændringer i genstandens omverdensforhold, der nødvendiggør/muliggør en videreudvikling af genstandens indre udviklingsmodsigelser, påvises.

C - For det tredje må det påvises, hvorledes genstanden med sin nye funktion kan blive i stand til at bevæge sig igennem funktionsveksel (:det første kvalitative spring).

D - For det fjerde må det påvises, hvorledes den nye funktion kan træde frem som bestemmende funktion, hvilket er at se som dominansveksel mellem de nye konkurrerende funktioner (den gamle og den nye - det andet kvalitative spring).

E - For det femte og sidste drejer det sig nu om en påvisning af, hvorledes det nu opståede nye helhedssystem omstrukturerer sig i forhold til den nye funktion, hvorved de gamle funktioner ikke forsvinder, men indgår nye forbindelser. Og med dette femte skridt er man tilbage i det første skridt, blot har man nu en begrundet bestemmelse af den kvalitative egenart, som allerede nu er i videreudvikling (s.78-81 i Grundlegung).

⁴² S.83-120 i Grundlegung.

udviklingsevne kan organismen gennem ontogenesen forandre sin aktivitets funktionsgrundlag, hvilket svarer til at graden af lære-evne selv er "medfødt" - og det kommer til en individuering af de artsspecifikke betydnings- og behovsstrukturer på den ene side, og på den anden side til en udbygning af socialstrukturen, der kan varetage denne nu artsnødvendige individualisering gennem forskellige typer af understøttelsesvirksomhed⁴³.

Trin 3: I dette tredje trin udvikles den artsspecifikke lære- og udviklingsevne videre til en specifik menneskelig natur i forbindelse med opståelsen og udviklingen af forformer for samfundsmæssigt arbejde (:først simple former for operering med midler, herefter social værktøjsfremstilling/brug). På dette trin virker evolutionslovene om mutation og selektion stadig, men disse virke ophæves som bestemmende i samme grad - og dette er det **Trin 4** - som den dyriske socialstruktur udvikles til en overgribende samfundsmæssig sammenhæng. Dette sker som en fraspaltning af det samfundsmæssigt-historiske fra den fylogenetiske udviklingssammenhæng qua videreudviklingen af den sociale værktøjsfremstilling og -brug til samfundsmæssigt arbejde, hvorved den individuelle eksistens nu sættes som totalsamfundsmæssigt formidlet, og dette sættes på begreb med individuel samfundsmæssiggørelse⁴⁴.

For det videre skal vi gå ind på trin 3-4, selve antropogenesen, overgangen fra naturhistorie til samfundshistorie. Og de 5 trin er følgende:

Første analyseskridt: udviklingen af manipulationsevne med midler, og individualiseret socialkontakt i de tropiske regnskove. Det omhandler anvendelse af midler til fremskaffelse af føde, hvor indrettelsen/anvendelsen af disse i sin videre udvikling knytter sig til området af lærte socialforbund.

Andet analyseskridt: udviklingsmodsigelser i steppe-biotopen: tobenethed og aflastet brug af hænder; udviklingen af lære-evnen. Der begynder her at kunne tales om behov for deltagelse/samarbejde med andre før en indsigt i, om og hvorvidt det tjener ens egne interesser. Og det kommer til et nyt funktionsniveau: lært almengjort forsorg, hvorved den enkeltes bidrag til den fremtidige sikring af livsopretholdelsen (gennem næringsfremskaffelse, beskyttelse mod fjender mv) objektivt tjener hele forbundets overlevelsesinteresser. På dette funktionsniveau må den enkelte også tilstræbe undgåelse af egne livstrusler gennem sit bidrag til den kollektive sikring af behovstilfredsstillelse.

Tredje analyseskridt: Mål-middel-omvendelse gennem social værktøjsfremstilling via dets inddragelse i funktionsdelte aktiviteter i den almengjorte forsorg. Her indledes den egentlige samfundsmæssiggørelse, idet det kommer til en funktionsveksel fra den individuelle middelfremstilling og -benyttelse til social fremstilling og social brug af værktøj. Til eksempel tilrettes en stok ikke længere til fremskaffelse af en bestemt givet frugt, men som middel til den almene mål frugt fremskaffelse, altså

⁴³ S.121-157 i Grundlegung.

⁴⁴ S.159-356 i Grundlegung.

middelfremstilling også til senere brug. Funktionsvekslen er først tilendebragt, når midler tilopnåelsen af generaliserede hensigter/mål træder frem som selvstændiggjorte i forhold til middelbenyttelsen som sekundært hjælpemiddel indenfor individuelle aktivitetssekvenser. Middelalmengørelse er social almengørelse, hvilket samtidig er målet for den kollektive forsorg til forringelse af faren for fremtidige trusler og mangeltilstande for societeten. Socialstrukturern overgår fra at være en funktionsdelt koordination til at blive funktionsdelt koordination.

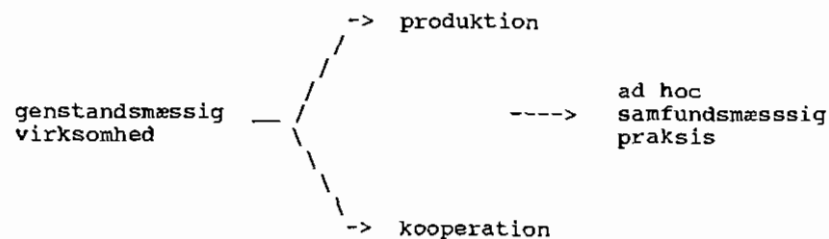
Fjerde analyseskridt: Udviklingen af den sociale værktøjsbrug til samfundsmæssigt arbejde gennem dominansvekslen af fylogenesen til dominans af den samfundsmæssigt-historiske udvikling. I følge Holzkamp er vi her fremme ved tærsklen til samfundshistorien. Den funktionsvekslen, som er mellem middelbenyttelse og social værktøjsaktivitet, fører i den videre historiske udviklingsproces ikke kun til en dominansvekslen indenfor fylogenesen, men til et dominansomslag indenfor helhedsprocessen selv, hvor det samfundsmæssigt-historiske træder frem som selvstændiggjortstruktur på den ene side, og på den anden side til en psykisk kvalitet af individuel samfundsmæssiggørelse. Dette foregår ved at socialstrukturen - som det formidlende niveau mellem arten og den enkelte, og som her har genstandsmæssig beskaffenhed - selvstændiggør sig, og derved forvandler sig til en samfundsmæssig struktur. Hermed bliver det enkelte individs eksistens nu totalsamfundsmæssigt formidlet, hvorfor den menneskelige natur må kvalificere sig til et biologisk grundlag for evnen til samfundsmæssig organisering af livserhvervelsen, altså som individuel samfundsmæssiggørelse. Frem til dominansomslaget må det antages, at der er en "mellemfase", hvor der på den ene side er forformer for samfundsmæssig produktion/arbejde, men hvor evolutionslovene på den anden stadig virkede. Og disse forformer gav selektionsfordele og virkede dermed tilbage på det biologiske grundlag, der således gennem en kumulationsproces af genomisk information udviklede den menneskelige "biologi" til en samfundsmæssig natur, hvorved mennesket bliver det eneste væsen, der kan - og må - opretholde livet gennem samfundsmæssig reproduktion.

Femte analyseskridt: Dette omhandler den stadigt voksende aktive naturtilegnelse gennem genstandsmæssig indgribende forandring af almen formål for livsproduktionen. Det er en overgang fra skabelsen og anvendelsen af globale enhedsværktøj til fremstilling af et arsenal af relaterede specialiserede værktøjstyper (knive, skeer, mv); det er en overgang fra værktøjsfremstilling "per hand" til fremstilling af værktøj til værktøjsfremstilling; det er udvidelse af værktøjsfremstilling til værktøjsformidlet skabelse hhv forandring af bredere livsomstændigheder som klæder, huse, veje; det er også overgangen til udnyttelse af naturlove, fx anvendelsen af løftestangsprincippet; det er beherskelsen og udnyttelsen af ilden; og det er opfindelsen af deciderede jagtinstrumenter som bue og pil. Nu træder det samfundsmæssige frem som samfundsmæssig koordination. Og før den endelige udtræden af fylogenesen har vi overgangen fra okkuperingsdrift ((jagt og børsamling) til produktionsdrift (kvæghold og agerbrug), hvorved det samfundsmæssige livsprincip om bestemmelse af livsmidler og -betingelser gennem almengjort kollektiv forsorg endelig kommer helt "på begreb". Naturen bliver nu en samfundsmæssig omverden, hvilket også markerer overgangen til dominansen af indre

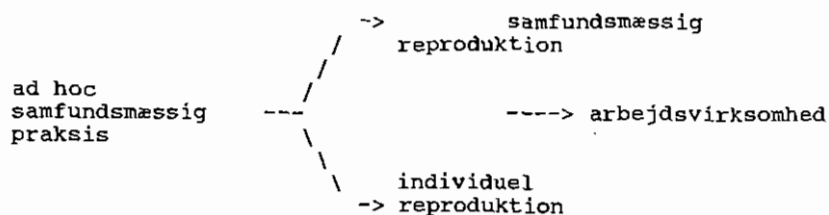
samfundsmæssige love, hvorved der træder en ny udviklingsretning af helhedsprocessen frem. Denne retning er - den tidligere beskrevne - "uafsluttet proces af stigende samfundsmæssiggørelse".

Skematisk skal vi gøre følgende regning:

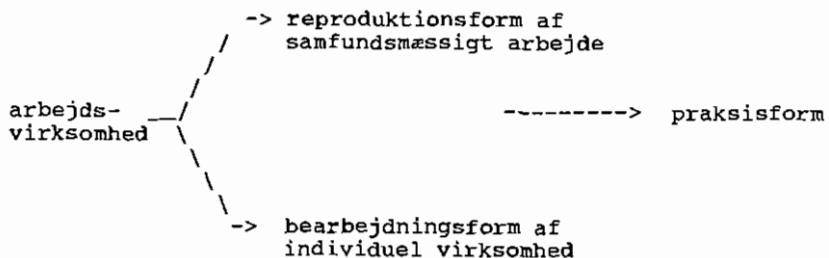
5,1: FUNKTIONSELT KOORDINATION (:mål-middel omvendning):

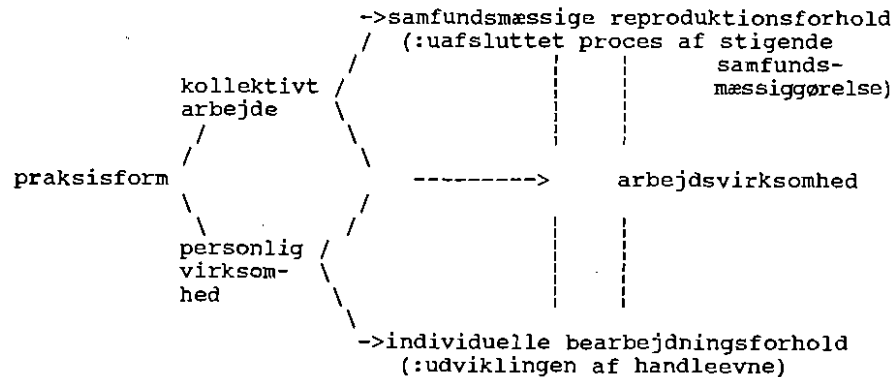
5,2: FUNKTIONSELT KOOPERATION (:social værktøjsbrug):

5,3: SAMFUNDSMÆSSIG KOOPERATION (:arbejdsvirksomhed):

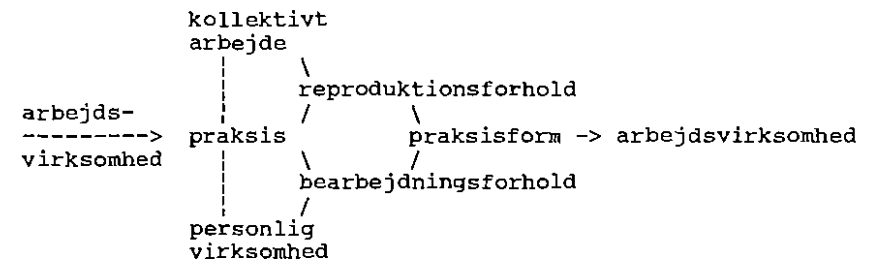

5,4: SAMFUNDSFORM (:SAMFUNDSHISTORIE):

Det centrale er, at det sidste - det femte analysetrin, hvor udviklingsretningen uafsluttet proces af stigende samfundsmæssiggørelse - i sig selv medfører en omstrukturering af systemet, idet det omstrukturerer sig efter den nye funktion: funktionen bliver selv til organ for videre udvikling (jvf metodetrin E). Dette giver sig også ud fra, at udviklingsretningen "uafsluttet proces af stigende samfundsmæssiggørelse" etablerer sig allerede som udviklingsretning ved den fuldt udviklede funktionsveksel mellem middelbenyttelse og social værktøjsbrug, altså når den sociale værktøjsfremstilling står "på egne ben". I forlængelse heraf er der tale om dominansomslog ved gennemsætningen af produktionsdrift - overfor okkupationsdriften: jagt og nomade - og dette er samtidig overgangen til det femte skridt, idet det nye helhedssystem omstrukturerer sig ift den dominante funktion, hvorved der træder en ny modsigelse/udviklingsretning frem som bestemmende. Nu vil det enkelte individ blive født ind i en struktur af samvirkende menneskelige kollektiver, af "associerede producenter". Dette er tegnet ind i skema 5,5:

SKEMA 5,5: SAMFUNDSHISTORIE SOM SAMFUNDSFORMENS SELVSAMFUNDSMÆSSIGGØRELSE (:samfundsformens strukturelle selvudvikling; og samfundshistorie som almengjort arbejde, der almengøres gennem menneskelig virksomhed - for kun gennem arbejdets udvikling kan samfundshistorien virke eller eksistere):

Af ovenstående fås som fundamental analyseenhed på samfundsmæssigt niveau 'den praktiske formidling mellem kollektivt arbejde og personlig virksomhed', med strukturen produktion, konsumtion, distribution og udveksling⁴⁵: på det sociologiske niveau som samvirket mellem kollektiver/kollektivgrupper i retning af arbejdets almengørelse gennem personlig virksomhed; og på det individuelle, det psykologiske niveau, som virksomhedens almengørelse gennem kollektivt arbejde.

Samlet lærer vi - i forbindelse med klassepsykologiens paradoks - at indførelse af "selvsamfundsmæssiggørelse" trækker begrebet om 'bevidst sanselig virksomhed' med sig som det grundlag, hvorudfra selvsamfundsmæssiggørelse udvikler sig. Og dette begreb må være vores andet grundbegreb.

3. DEL III: BEVIDST SANSELIG VIRKSOMHED SOM ANDET GRUNDBEGREB.

Begrebet om 'bevidst sanselig virksomhed' er begrebet for det menneskelige individs fundamentale eksistensform som personlighed. Det træder frem som en nødvendig psykisk-individuel dannelse med den fulde gennemsætning af det samfundsmæssige, og den hermed satte totalsamfundsmæssige formidling af den individuelle eksistens, og som en løsning på adskillelsen mellem samfundsmæssige mål, og den subjektive opfattelse/overtagelse/realisering af dem. Denne adskillelse tvinger nemlig individet til

⁴⁵ For disse fire elementer, der kan ses som led i en totalitet, forskelle indenfor en enhed af samfundsmæssig produktiv kooperation, se s.214 i Marx: "Bidrag til kritikken af den politiske økonomi. Indledning fra Grundrids", Rhodos 1974.

at kunne forholde sig overgribende til sin egen forholden sig til dets eksistensbetingelser.

For individet betyder mulighedsforholdet til de samfundsmæssige mål, at den menneskelige eksistens må kunne kvalificere sig selv til at kunne varetage højere, overgribende subjektfunktioner i virksomheden, og dette indre moment er, hvad der skal betegnes personligheden. Mennesket må altså - qua dets samfundsmæssige eksistens - kunne forholde sig overgribende både til dets objektive omverdensbetingelser og til dets egne subjektive forudsætninger.

Og med Leontjev kan vi sige, at vi bliver til personlighed i det omfang, vi bliver subjekt i de samfundsmæssige relationer, vi realiserer gennem den virksomhed vores bevidsthed formidler. Vi får derfor følgende grundforhold for den almene psykologi:

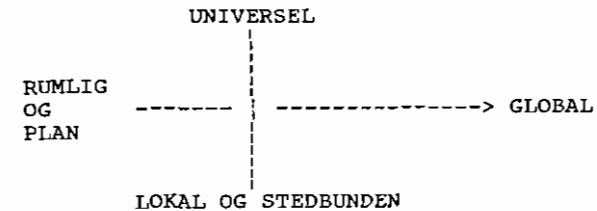
SKEMA 6: FRA KILDE TIL KONSTITUTION (en Gramsci-kategori⁴⁶).

Samlet kan vi sige, at den almene psykologi - udfoldelsen af den bevidst sanselige virksomhed som grundlag for udviklingstendensen selvsamfundsmæssiggørelse - nok har fundet sted fra plan til rum, hvad der sker når den sociale værktøjsproduktion står på egne ben som almengjort arbejde - det er overgangen fra okkuperingsdrift til produktionsdrift - men selve forholdet mellem 'bevidst sanselig virksomhed' og 'selvsamfundsmæssiggørelse' er ikke blevet objektiveret tilstrækkeligt i dets overgang fra eller dialektik mellem lokal og stedbundet til universel produktiv kooperation. Samlet kan vi sige: indenfor en rumlig og plan produktiv kooperation har der udviklet sig lokale og stedbundne forhold, der ikke bare ikke har bidraget til udviklingen af

universelle globale samfundsmæssige forhold, men som tværtimod har almengjort sig selv som ydre magt; og ligeså omvendt: en påtvungen ydre magt har ikke kunnet imødegås gennem en overgribende og lokalt og stedbunden udviklingsbestræbelser. Man kan også sige, at der er blevet skabt en uopdragelig opdrager, som det ikke har været muligt at komme fri af!

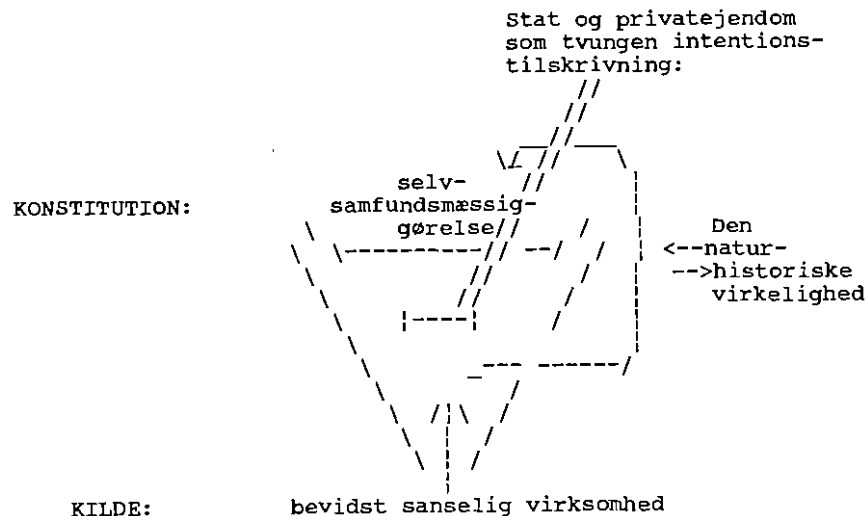
SKEMA 7: PROBLEMET SOM ET PROBLEM MELLEM LOKAL OG STEDBUNDEN LØSNING AF SAMFUNDSMÆSSIGE OPGAVER OG UNIVERSEL.

Så dét, er tvinger opståelses-paradigmet igennem som historisk faktum, er at finde i lokale og stedbundne løsninger, der ikke samtidig er universelle og omvendt: i gennemsætningen af universelle løsninger, der ikke samtidig er lokale og stedbundne løsninger. Der er hér det menneskelige eksistens i kraft af medmennesket kan suspenderes - og dermed stille sig i vejen for globalt samkvem. Og dette er også arnestedet for dét, der er endt med at kalde samfundsenheder og hvert enkelt individ til orden under ydre magter, som samtidig er selve udgangspunktet for samfundsmæssiggørelsen. Dette er så også en suspension af selvsamfundsmæssiggørelse som faktisk potentialitet. Det kan også siges på den måde, at der kiler sig noget ind mellem bevidst sanselig virksomhed og selvsamfundsmæssiggørelse, som ikke lader sig forandre - eller som bærer heraf ikke ønsker at få kastet indsigt på - selv om det er kommer fra den egen samfundsmæssige indgåen. Som begreb herfor skal bruges 'fremmed samfundsmæssighed'. Det er følgende skema 7:

⁴⁶ Jvf s.188-90 i Gert Sørensen: "Gramsci og den moderne verden", Museum Tusulanums Forlag 1993; samt A.Gramsci: "Fængselsop-tegnelser I og II", Museum Tusulanums Forlag 1991.

SKEMA 8: STAT OG PRIVATEJENDOM SOM FREMMED SAMFUNDSMÆSSIGGØRELSE: SAMFUNDSMÆSSIGGØRELSE FRA OVEN (:IDEOLOGI, IMAGINÆRT FÆLLESSKAB):

Samfundsmæssiggørelse indenfor denne form er kun mulig gennem besættelse af sin egen udleverethed, dvs gennem selvfascination, hvor det almene udtryk herfor er 'sansen for at have' (Marx), eller privatejendomsbegæret. Det kommer af, at når man end ikke kan, må eller vil eje sig selv som menneskeligt væsen, så er man tvunget til alene at måtte leve af ydre kraft, hvor ejerskabet heraf er et 'must'.

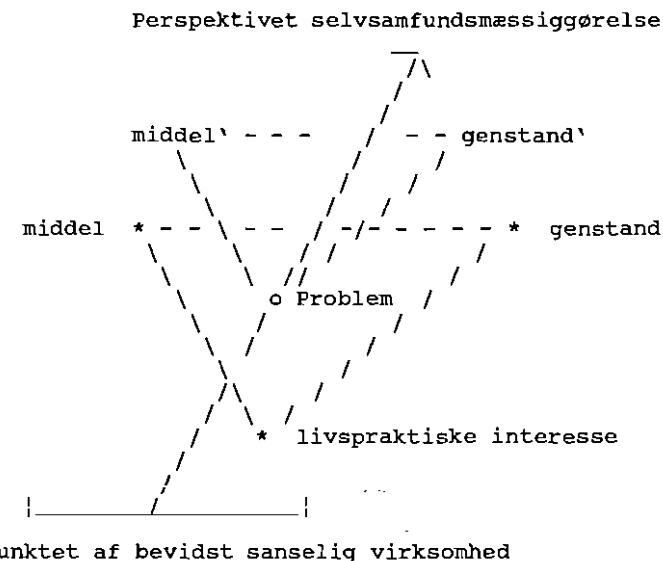
Vi stiller derfor spørgsmålet: hvad er det, der ikke er blevet almengjort som genstand for samfundsmæssigt arbejde i denne overgang, men som tværtimod har vendt sig mod selve tendensen til selvsamfundsmæssiggørelse. Ledetråden til et svar herpå ligger i, at menneskets eksistens, der kun er givet i kraft af medmennesket⁴⁷ er blevet suspenderet af udviklede forhold indenfor samfundsformen selv.

4. AFSLUTNING: "SELVFØLGELIGHEDENS" KERNE.

Når den virksomme struktur, både indenfor det samfundsmæssige og det individuelle, er arbejdets struktur - den kooperative produktion af livsfornødenheder gennem bearbejdning af genstande via midler ud fra livspraktiske interesser om eksistensvaretagel-

se - så er det springende punkt at finde dér, hvor der er blevet skabt sociale strukturer, der suspenderer den bevidst sanselige virksomhed som overgribende samfundsmæssigt forhold. Dvs når man - af grunde ift et givent kollektivt-personligt problem - har forbigået at stille sig på et bevidst sanseligt virksomt standpunkt med selvsamfundsmæssiggørelse som perspektiv (skema 7). Nogen har mao sat sig selv eller andre ind som problemløsningscenter, uden at bevægelsen er gjort bevidst med som forandring, hvilket er at ophæve kooperativ indflydelse og kontrol til "nogens" centersuveranitet⁴⁸. Klassekampens historie starter altså med udviklingen af overbygningsstrukturer/organisationsstrukturer, der bygger på forlangt eller påkrævet kraft og kompetence, fremfor tilstået, frivilligt og bevidst overgivet.

SKEMA 9: ARBEJDSVIRKSOMHEDEN SOM FUNKTIONEL SELVUDVIKLENDE STRUKTUR:

Og hvad er så det for sociale grunde, der begrundet etableringen af ikke-plant funderede organisationsstrukturer⁴⁹?

Det kan være af uvidenhed, det kan være af fejhed eller det kan være af mangel på moral, hvilket indenfor psykiatrien og

⁴⁸ Jvf intro-oplægget "Solidaritet og afværge" i "LOKALE TEKSTER", Forum Kritisk Psykologi nr.8, 1993.

⁴⁹ Indenfor "Projekt Ideologie Teorie" benævnes disse første former for magt "proto-ideologiske fænomener".

⁴⁷ Jvf Marx i "Økonomi og filosofi".

psykologien primært er sat på begreb med det psykopatiske. Det kan altså komme i stand både på det ubevidste plan og på det bevidste plan.

Man kan sætte noget i værk som løsning af et problem, men den viden man har er ikke tilstrækkelig. Det kommer ikke til en almen løsning, men tvært imod til produktionen af utilsigtede biprodukter, det være sig spild af ressourcer eller konflikter mellem mennesker. Og problemet kommer ind, hvis man af fejhed ikke ønsker at identificere disse utilsigtede biprodukter som en følge også af ens egen hidtil manglende "kompetence". Og sniger man sig vedvarende uden om dette opsamlingsarbejde, så vil de utilsigtede biprodukter blive identificeret som en art "levende naturforhold".

Problemet kan også komme ind fra kollektivsiden, hvis man overfor uvidenhed og fejhed undlader at gribe ind overfor den enkelte af angst for at skulle træffe nødvendige konsekvenser. Det er at 'se igennem fingre med', fremfor som kollektiv 'at se omstændighederne i øjnene' som de er.

Om det er fra den personlige side eller det er fra den kollektive side, så er uvidenhed og fejhed dog ikke nok til at gå over grænsen, hvor den anden ikke er et menneske længere. De konsekvenser, der trækkes, er da også, at man adskilles ved at de involverede trækker sig fra hinanden.

Et kollektiv kan også skabe - af mangel på viden og mod - individer, der symptomatisk ikke kan finde ud af at begå sig med de regler og normer, der altid er for varetagelsen af hver enkelts personlige integritet. Med dette er der tale om karakter- eller personlighedsafvigelse - eller mao: psykopater - som psykiatrien og vel også psykologien har givet op som i store træk ubehandlelige.

Ud fra den tankegang, der ligger i denne tekst, kan psykopater bestemmes som individer, hvis karakter- og personlighedsstruktur ikke er blevet dannet som en levedygtig arbejdsstruktur, men hvor der tværtimod har udviklet sig en struktur, der bare ikke virker som selvbevægelse, hvilket finder sted, når der knyttes forbindelser mellem genstande, midler og livspraktiske interesser, der ikke kan virke, men hvor elementerne kun kan gå imod sig selv, fordi de tilhører uforenelige kategori-klasser, samtidig med at de dog er blevet konnekteret sanseligt som livsbiografisk forhold. Fx at ville tømme en spand vand med ild. I så tilfælde fås individer, hvor det følelsesmæssige punktuelt eller overgribende ingen subjektiv styring antager eller kan antage. Den mest udbredte psykopati-definition er da også: 1 - Ringe frustrationstærskel; 2 - Acting-out på relativt små foranledninger; og 3 - Som følge af 1 og 2 vil der opstå mange sociale og interpersonelle vanskeligheder⁵⁰. Der ligger heri, at ubehag forvandles til impulshandlinger, hvad der adskiller psykopater fra neurotikere, der med deres stærke "Jeg" kan fortrænge driftsimpulser og aggressive fantasier til karakterforstyrrelser,

⁵⁰ Jvf s.408-17 i Welner mfl: "Psykiatri - en tekstbog", FADL 1985.

til angst eller til et andet neurotisk symptom⁵¹. Psykopatier defineres også som "varige karakterafvigelser af ikke-psykotisk natur", dvs sindssygdom uden hallucinationer og vrangforestillinger⁵². Definitionen af psykopati stammer fra helt tilbage til Pinel, i starten af 1800-taler, og som havde iagttaget "sindssyge personer, som aldrig frembød tegn på læsion af intellektet, og som var domineret af en slags følelsesmæssigt opgør, som om det alene var de følelsesmæssige egenskaber, der var angrebet". Overfor dette fænomen har man også langt ind i det 20.ende århundrede brugt betegnelse "moralisk sindssygdom", hvorved man forstod, at mennesker kunne have moralske defekter, eller at nogen var konstrueret således, at der var et moralsk område i dem, som kunne være mangelfuldt eller svært beskadedt. Af denne grund er psykopati-begrebet da også gennem tiderne blevet stærkt kritiseret for at være udtryk for "klassesamfundets behov for med en diagnose at kunne stemple og affærdige personer, der har afvigende opfattelse"⁵³.

For det videre skal jeg indføre en yderligere skelnen indenfor det psykopatiske område: nemlig en skelnen mellem psykopaten, som bare ikke kan styre sine impulser - handlinger foregår ubevidst intenderet - og sociopaten, der bevidst intenderet handler mod andre mennesker, som var de hans eller hendes private ejendom, altså personlighedens egen forlængelse, og som ikke ser noget medmenneskeligt problem heri.

Psykopaten er - ud fra det tidligere - at se som skabt af socialt uvirksomme og kategori-fejlende strukturer, som det ikke har været muligt at undgå selv at overtage på sin måde. Som sådan er psykopaten skabt af en kollektivsammenhæng i krise - ligesom en allerede skabt psykopat kan sætte krise i ethvert kollektiv - og i krise stresses medlemmerne op mod hinanden. Fremfor motivation, naturligt givet ud fra tilstedeværelsen af den mulige realisering af enheden mellem problemudvikling, -formulering og -løsning⁵⁴, så træder som psykiske handleberedskab viljen frem, hvilket sker på niveauet af personlighedens kerne - jeg-et - idet man er tvunget til i enhver situation at forholde sig såvel taktisk som strategisk til magt-afmagt uden at en løsning herpå kan komme på almengjort samfundsmæssig begreb for den selv⁵⁵. At fungere på viljen, uden at se løsninger forude og se forholdene blive forværret, er også at have i en tilstand af forøget suggestibilitet, hvor ekstase og frygt-forestillinger kan træde frem som

⁵¹ Jvf s.263-67 i J.Culberg. "Dynamisk psykiatri", Hans Reitzel 1990.

⁵² Jvf s.29 i Strømgren: "Psykiatri", Munksgaard 1976.

⁵³ Jvf Cullberg 1990.

⁵⁴ For denne tre-enighed, se R.Seidel: "Denken", Campus 1976.

⁵⁵ Jvf s.178 og 278 i undertegnede: "Terapi, samfundsform, subjektivitet", Speciale KUA 1986.

selvstændiggjorte perceptive billeder, altså selvsuggestion⁵⁶, hvor de fejlagtigt antages at komme udefra, hvorved de også får eller kan få en selvbekræftigende eller selvopfyldende profeti. Det er ikke utænkeligt, at psykopater er kommet på sporet af denne - i egen sociale kollektiv fundamentale interpersonelle - logik, der omhandler at mennesker under pres er åben for suggestion, og dermed kan styres mod deres bevidste vilje, og dermed frivilligt eller ufrivilligt er trådt ud af psykopaten og ind i sociopatens eksistensform. Herved dannes der en bevidst krænker i menneskelig form, dvs en tyran, despot og en diktator i samme figur, hvis magt hviler på de andres afmagt. Men med dettes samfundsmæssige etablering som overbygningsforhold/organisationsstruktur kommer det også til, at det kommer til at danne social norm, at medmennesket vedvarende suspenderes af den historiske scene. Dette ser jeg som den dybeste grund til udviklingen af de første slavesamfund, og som grunden til fraværet af en kollektiv bestræbelse på at sætte tilfangetagne fjender eller "frivillige" slaver fri igen. Begrebet 'emanciperer' er da også et begreb, der er knyttet til slavefrigørelse/-frisættelse.

Grundlæggende er ovenstående at forstå som en til et herre-knægt forhold - der er startet gennem psykisk manipulation - og som en kollektiv anordning fører det endvidere til, at viden bliver noget eksklusivt, noget man skal indvies i af magten, herren, selv, og hermed er vi fremme ved filosofiens opståen som selvstændigt medium.

Centralt i udviklingen af 'fremmed samfundsmæssighed' står altså utilsligtede biprodukter af samfundsmæssig Kooperation, der ikke identificeres som naturlige produkter af et givent kollektivs reproduktionsforhold og/eller personlig bearbejdningsforhold, og som ikke samles op som genstand for almengørende arbejdsvirksomhed. De utilsligtede biprodukter bliver hermed til substanser mellem mennesker, substanser man søger at forlige sig med som naturforhold. Herved sker der en afhændelse af sin egen samfundsmæssighed, idet de samfundsmæssigt utilsligtede biprodukter forlægges ind i det sociale som naturlig fremmedbestemthed, som nogen så har samlet op, til brug for egen sociale overlevelse og/eller integration.

Dette vil igen sige, at overgangen fra plan og rum til globalitet ikke finder sted - eller kan finde sted - når der er tyet til samfundsmæssige reproduktionsforhold eller til personlige bearbejdningsforhold, hvor den bevidste sanselige virksomhed ikke som udviklingsbevægelse har kunnet gøre bevægelsen med som forandring. Det er når man har prøvet at forstå og beskrive naturforhold - for at kunne handle i forhold til dem - selv om disse retteligt var producerede samfundsmæssige forhold. Problemet er: forkert identifikation af samfundsmæssige begrænsninger med naturforhold. En psykopatisk struktur kan dog skelnes fra naturforhold ved det karakteristisk, at det ikke er muligt at gå på grænsen mellem sig selv og strukturen, men at man hele tiden falder ned i den, eller slås væk af den. Heroverfor må enhver bestræbelse have - for ikke at falde under psykologiens genstand - det karakteristisk, at bevægelsen kan gøres med, dvs

der skal være fuld bevidsthed på, og bevægelsen skal samtidig forandre.

For den videre historie ind og op igennem klassesamfundet betyder det, at andre kan videreføre sociopatens styrende funktion i herredømmestrukturen, uden selv at være skabt på forhånd som sociopat - for efter sociopaten står der nu den plads ledig, der hidtil har holdt sammen på "samfundsenheden".

Og med udviklingen af kapitalismen fås der en generel sociopatisk struktur, som man som enkeltperson enten må alliere sig med, og så leve lidt i sin egen selvskabte fritid, på den gode viljes intention om at handle humant alligevel, eller fundamentalt at gå imod, hvor dette sidste, hvis det bæres af social indignation eller bevidst anti-kapitalistisk bevidsthed, er ensbetydende med kriminalisering som "indre fjende".

Jeg skal her gøre den antagelse, at dette enten-eller har den særlige form, at det også idag er upåagtet som "det springende punkt". Og det vil også være sådan, at dette punkt helt sikkert er fundet af mange, men også at det som overgribende anknytningspunkt stadig lader vente på historisk overflødiggørelse gennem kooperativ udvikling af de generelle samfundsmæssige forhold.

Spørgsmålet er nu hvordan? Og spørgsmålet må besvares på niveauet af overbygningsforhold, dvs på det ledelsesmæssige og styrende niveau.

Indenfor arbejdslivet er der intet problematisk i at falde under med-menneskelighed. Det ligger i lønarbejdet, at man sælger ikke bare sin arbejdskraft, men sin eksistens et givet tidsrum, og forholdene her, og udbyttet, bestemmes gennem kontrakter mellem "lige og frie mennesker". Sådanne kontrakter er en del af klassekampen, og de forhandles ud fra styrkeforholdet herimellem. Indenfor arbejdslivet er der kun begrænset plads til enhver psykopat, for de formår kun i en vis grad at overholde de kollektive regler, samtidig med at de konstant skaber konflikter omkring sig. Der er dog overmåde god plads til sociopaten, når denne retter sin aktivitet opad i hierarkiet og ud mod andre end de nærmeste kollegaer, men så er personen også en guldgrube for virksomheden, selv om der dog også er et vist etisk omdømme at tage hensyn til, for overlevelse i det lange løb. Men alt dette kan - og det gøres - pakkes ind i rentabilitet, effektiviseringer mv. Faktisk har arbejdslivet brug for mennesker, der kan leve i og med en sociopatisk struktur, selvom denne i en vis afledt forstand tvinger psykopatiske strukturer frem i dem selv som "ventiler".

Indenfor arbejdslivet står kampen om økonomisk demokratisering, men forudsætningen herfor er universel lokal og geografisk selvforvaltning, hvor behov og ikke profit styrer; og uden dette som basis er der ingen virksomheder, der vil grave sin egen grav, dvs gøre sig urentabel i konkurrencen. Dvs: der skal ikke forventes alverden - for magten kan ikke demokratisere sig selv.

⁵⁶ Jvf s.7 i bind 5 og s.12-14 i bind 6 A.Lehmann: "Overtro og trolldom", Thanning og Appel 1968.

Udenfor arbejdslivet er reglerne af en anden art. Det er regler der alene er givet mellem den enkelte som privatindivid og staten. Og her vil regelbrud - der opfanges - blive sanktioneret på den ene eller den anden måde, afhængigt af arten og den kulturelle modus. Modsat psykopaten har sociopaten her store muligheder for at undgå sanktioner i det lange løb.

Det tredje forhold er at organisere modstanden mod systemets generelle psyko- og sociopati i perspektivet 'befriede områder', altså selvforvaltning i det små, der kan blive til det store universelle - hvad der er det eneste mulige perspektiv, når det omhandler nedbrydning af magt. Befriede områder vil da være områder, der skabes for og af mennesker med en bevidst politisk anti-kapitalistisk holdning. Befriede områder vil imidlertid også være områder, der virker som magnet på apolitiske psykopatiske personer, der lider under sanktioner pga deres symptomatiske regelbrud i det "almindelige samfund". For psykopaten her vil der være tale om en flugt ind i, hvad man ønsker at skabe: en apolitisk anarkistisk sammenhæng, hvor den kloge snyder den mindre kloge, hvor den stærke kan udnytte den svage. Men samtidig vil befriede område tiltrække sig sociopatens opmærksomhed - de er nemlig deres grundlæggende fjende.

I befriede områder vil det hermed komme en modsigelse mellem det apolitiske og det politiske, som i den grad dette løses gennem en fælles politisering af det befriede områdes status i forhold den totalsamfundsmæssige proces, blot vil støde på mere overgribende sociopatiske strukturer igennem de personer, der indenfor magten og arbejdslivet bærer disse som deres egen karaktermaske. Og har man ikke løst problemet om den apolitiske psykopati i egen basis, og problemet om sociopaten i den givne overbygningsstruktur for det "befriede område", så er man et let offer - for magten udenom een vil kunne bruge at stemple den politisk aktive som den egentlige psykopati. Det, der tæller er, om magten udenom een kan regne med een, og hvis ikke er man ekstremist, en politisk psykopati, som magten uden om vil gøre alt for at eliminering.

Derfor er psykopati-begrebet så ubehageligt at berøre eller blive berørt af. Det er magtens stempel! Men ubehageligheden må aldrig forhindre, at man af angst for selv at blive magt, lader sig udslette af sociopater. Det er nemlig dem, der skal identificeres, og deres betingelser for fortsat virke fjernes. Overhovedet deres eksistens peger på grundforhold i basis, der ikke er blevet løst som kollektivt arbejde.

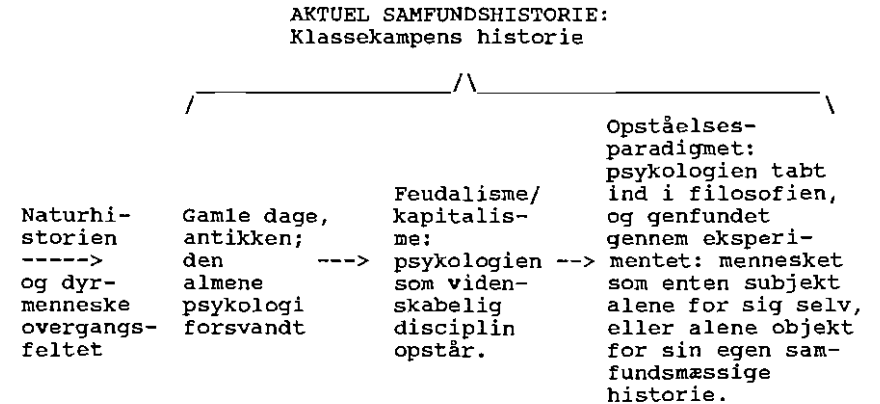
Opsamlende kan det nu siges, at gås der imod classesamfundets reproduktion på de tidligere beskrevne måder - at indtage rum, at udholde konflikter, og at holde trang og tvang i bevægelse, hvilket kun kan gøres i bestræbelsen "befriede områder", altså at skubbe magten ud af de mellem-menneskelige relationer, hvor man er - så er det kun et spørgsmål om tid, inden de involverede støder på psykopatens indre eksistens, og sociopaten som ydre grundforhold. Ved man ikke dette, så tages man på sengen. Udgangen af classesamfundet er derfor nedbrydningen af de sociopatiske strukturer generelt i samfundet; det er ophævelsen af de sociale strukturer, hvor mennesker ikke har slået sig

sammen for at gøre verden beboelig, og det er opbygningen af samfundsmæssige forhold, der kan tage over. Og dette vil også sige at tage kampen tæt på kroppen ved ikke at afstå fra social virksom bevidsthed og ved ikke at opgive sin egen sanselige historie - hvad der var en, godt nok restriktiv mulighed i ursamfundet, men som idag og dengang kun fører ind i magtens egen reproduktionsloge. Det er at imødegå den stadige krænkelse - det at blive låst til den eksisterende umenneskelighed - fra et bevidst sanseligt virksomt ståsted.

København/Nørrebro.

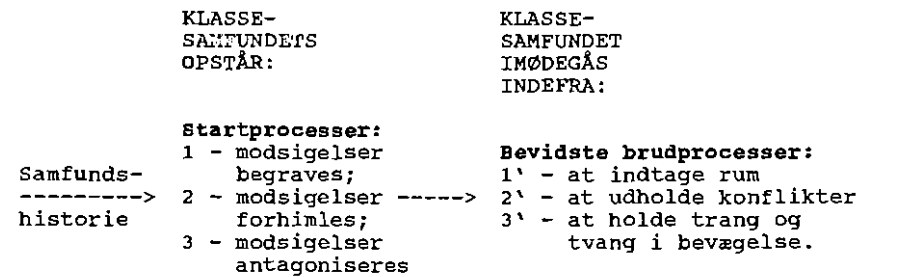
20. KRITISK PSYKOLOGISKE SEMINAR 4.-6. MARTS 1994.
 SKITSER TIL OPLÆG OM "GRUNDPROBLEMER I PSYKOLOGIEN".
 - tillæg til oplæg om samme.

SKEMA 1: KLASSEPSYKOLOGIENS PARADOKS.

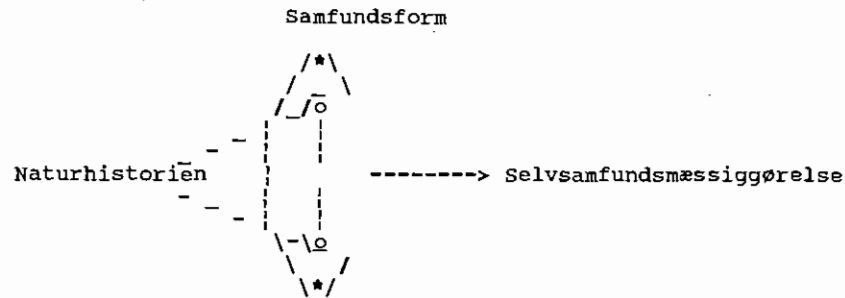
FØRSTE LØSNINGSSKRIDT: AT STILLE SIG PÅ STANDPUNKTET AF 'SANSELIGHEDEN SOM GLOBALT PROBLEM FOR HVER AF OS', HVILKET KUN ER MULIGT GENNEM DEN PARTIELLE, HALVE OG HUMANT ABSTRAHERENDE MENNESKELIGE PERSONLIGHED.

SKEMA 2: AT IMØDEGÅ OPSTÅELES-PARADIGMETS REPRODUKTION SOM PROBLEMET OM IMØDEGÅELSE AF KLASSESAMFUNDETS REPRODUKTION - ELLER AT HOLDE DEN USMINKEDE SANDHED FOR ØJE, DVS. " AT VÆRE NØDT TIL".

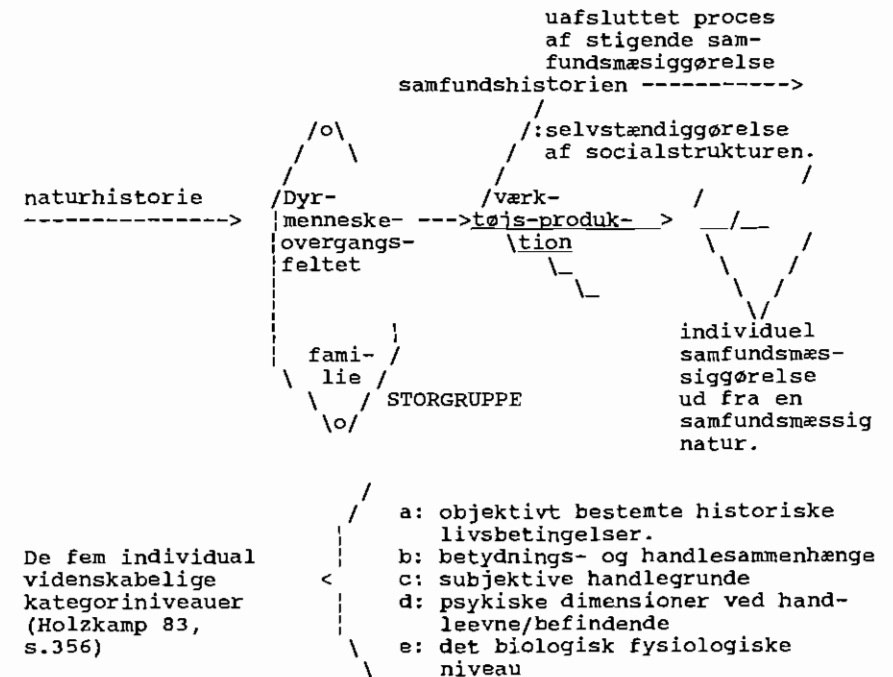
NÆSTE PROBLEM: AT PERSPEKTIVERE GENNEM SELVSAMFUNDSMÆSSIGGØRELSE.

SKEMA 3: SAMFUNDSHISTORIEN PÅ EGNE BEN.

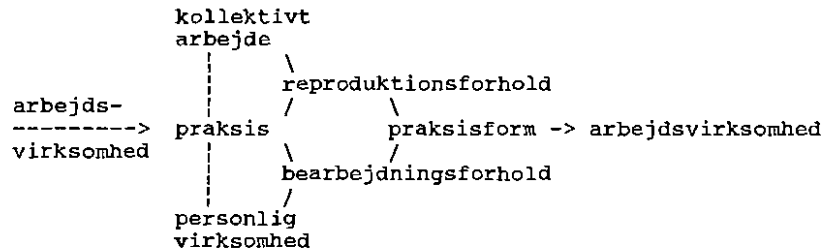

TREDJE OPGAVE: AT BEGRUNDE SELVSAMFUNDSMÆSSIGGØRELSE I SELVE GENSTANDEN FOR VORES AKTIVITET. OG MÅ SAMTIDIG KONSTATERE, AT DEN FØRSTE SAMFUNDIFORMS SELVSAMFUNDSMÆSSIGGØRELSESTENDENS IKKE VAR TILSTRÆKKELIG TIL AT BEFORDRE EN OVERGANG FRA KOOPERATIV PRODUKTION I PLAN OG RUM TIL GLOBALITET, IDET STAT OG PRIVATEJENDOMMEN BLEV DET GLOBALE.

SKEMA 4: EN FØRSTE HISTORIEOPFATTELSE.

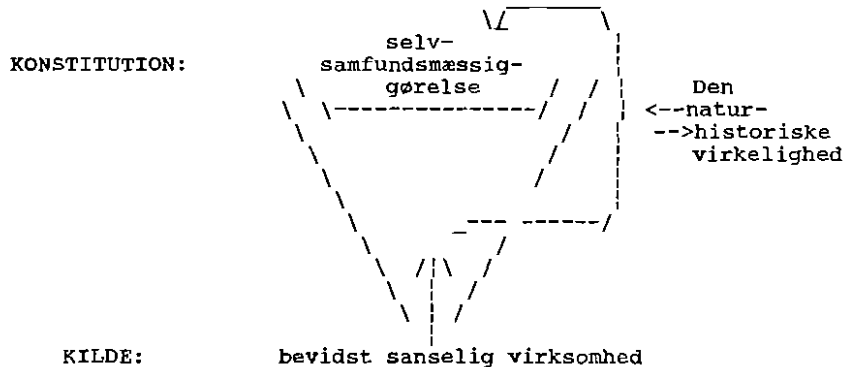

SKEMA 5,5: SAMFUNDSHISTORIE SOM SAMFUNDSFORMENS SELVSAMFUNDSMÆSSIGGØRELSE (:samfundsforskens strukturelle selvudvikling; og samfundshistorie som almengjort arbejde, der almenføres gennem menneskelig virksomhed - for kun gennem arbejdets udvikling kan samfundshistorien virke eller eksistere):

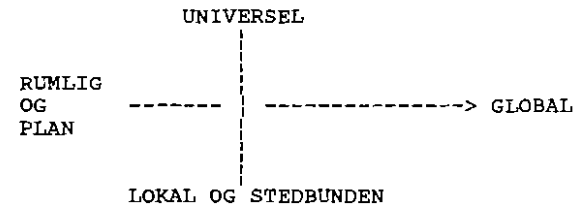
FEMTE AFLEDEDE OPGAVE: INDFØRELSEN AF BEGREBET SELVSAMFUNDSMÆSSIGGØRELSE TRÆKKER BEGREBET OM 'BEVIDST SANSELIG VIRKSOMHED' MED SIG.

SKEMA 6: FRA KILDE TIL KONSTITUTION (en Gramsci-kategori).

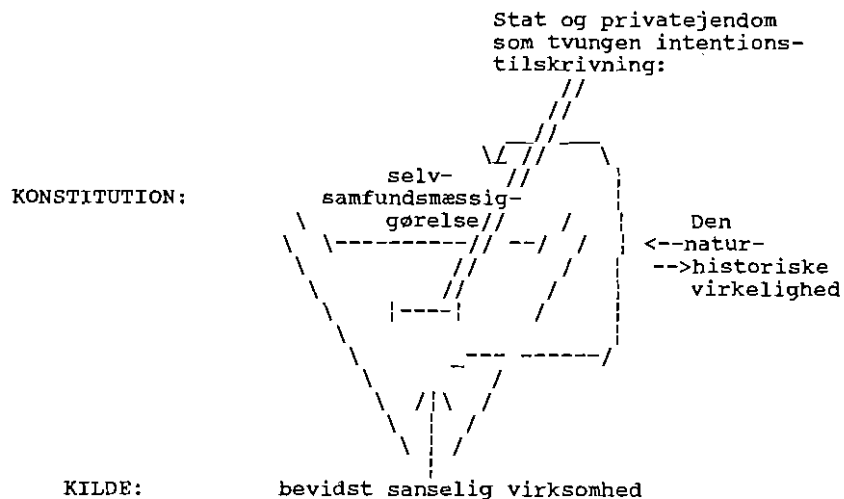
SJETTE OPGAVE: LOKALISERING AF PROBLEMET MED INDTRÆDEN I KLASSESAMFUNDET - OG DERMED GRUNDEN TIL OPSTÅELES-PARADIGMETS STADIGE REPRODUKTION - I FORHOLDET/DIALEKTIKKEN MELLEM PROBLEMLØSNING PÅ LOKAL OG STEDBUNDEN VIS OG PÅ UNIVERSEL.

SKEMA 7: PROBLEMET SOM ET PROBLEM MELLEM LOKAL OG STEDBUNDEN LØSNING AF SAMFUNDSMÆSSIGE OPGAVER OG UNIVERSEL.

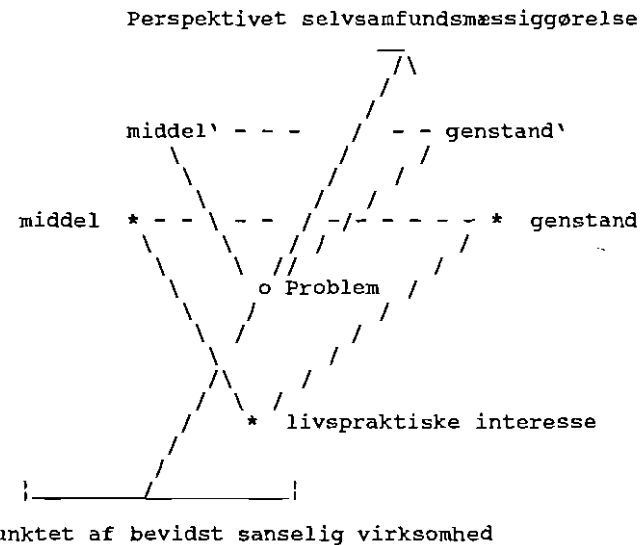
SYVENDE PROBLEM: NOGET SAMFUNDSMÆSSIGT UDVIKLET GRIBES IKKE SOM GENSTAND FOR ALMENGØRENDE ARBEJDSVIRKOMHED.

SKEMA 8: STAT OG PRIVATEJENDOM SOM FREMMED SAMFUNDSMESSIGGØRELSE: SAMFUNDSMESSIGGØRELSE FRA OVEN (: IDEOLOGI, IMAGINÆRT FÆLLESSKAB):

OTTENDE OPGAVE: INDTRÆDEN I KLASSESAMFUNDET PGA UVIDENHED OG FEJHED SOM NØDVENDIG, MEN IKKE TILSTRÆKKELIG FORUDSÆTNING. DER SKAL OGSÅ VÆRE EN SKABT "BEDRAGER" TIL STEDE: PSYKOPATENS SEJR SOM CENTERSUVERÆN, OG HERMED SKABELSEN AF SOCIALE STIER FOR UDVIKLINGEN AF EN GENEREL SOCIOPATISK SAMFUNDSSTRUKTUR - MODSAT UDVIKLINGEN AF ALMENGJORT ARBEJDSVIRKSOMHED.

SKEMA 9: ARBEJDSVIRKSOMHEDEN SOM FUNKTIONEL SELVUDVIKLENDE STRUKTUR:

NIENDE PERSPEKTIV: SKABELSEN AF "BEFRIEDE OMRÅDER" Gennem nedbrydning af psyko- og sociopatisk samfundsmæssige strukturer, og gennem opbygningen af, også på det økonomiske område, demokratiske organiseringsformer/overbygningsforhold lokalt og geografisk, der kan tage over.

- Han har haft stamnen nærmest på et net væg, hvis lidt tilbage. Og så at såb lidt herpå, tydeligt nogle centrale figurer ud, og størst nogle centrale problemstillinger på.
- Så skal jeg også sige at oplægget ligger i indbruget som - skal samles først.
- at sige noget på en time om u.p. Så jeg kan nok så godt mig sige at hvad den var spændende - og så skal jeg sige at hvad det var.
- Oplægget handler om grundlæggelsen i psykologien, og det centrerer sig om to hovedkategorier: selvbevidsthedsproblemer og bevidst samvirkning mellem mennesker som jeg prøver at beskrive i mit sammentænkning ift idag, hvor det gælder at de kun - på trods af at være grundlæggende - kun eksisterer som mulighed, og ~~forstået~~ som mulighed. Og det grundlægger, at det idag ikke er muligt at være et menneskeligt menneske.
- som præcis som det hele kan jeg en betragtning fra trans: at mennesket kun eksisterer i kraft af medmennesket, og det er også det forhold, der idag er nærende som et generelt forhold.
- I det oplæg er kommet til veje med at reflektere over, hvad psykologi er, og hvad den er psykologians opgave. Og så er der en sig sået ud på historien om psykologien. Og her står jeg på en "selvfølgelighed",

Sam ^{ps} kan findes takket over et grundlæggende problem.

Det at arbejde med "selvfølgeligheder" er mest kendt hos Brecht, der bemærkede arbejdede med begrebet "Verfremdung" = "at man det kendte som fremmed og anderledes, og dermed væk fra eftertanke". Det kan jeg ikke leve op til, men jeg håber at kunne være med til at stille nogle vigtige spørgsmål, som det kan betale sig at arbejde videre med.

Som eksempel på "selvfølgeligheder" skal jeg nævne de, der alle kan føres tilbage til en endnu større selvfølgelighed:

- 1 - Freud: at han opdager, at det kan betale sig at arbejde med de nye mennesker om deres problemer => læring gennem samtaleterapi
- 2 - R. Luritz: så vidt i projekt om hans stor hemmelighed => finder ud af, at man kan bruge som centrale menneskelige - og ikke bare instrumentelle - forhold. En selvfølgelighed i almindelighed
- 3 - Nervenium: Benzodiazepiner => lugter

som supplement til samtale, lempes
angst.

og så pincer ud, at det betyder "sit-
standpunktens udlæg", og "grundstillet
forhold overfor angst" bagefter. Vidst det
vilde stanken af 80-erne; alligevel xlo-
deligt at bruge det.

Omkring selve oplæset, vel fra mit eget
standpunkt bagefter, så rejste det
meget den tradition, den har været her
på seminarene, omkring fidskiftet og
omkring Regulatorer - en hæl, den hæl
eller altid har været et sandt for udlæg
kritiske psykologi, studiet og Psykolog Forener.
og det er også vigtigt at der er en for-
sat sammenhæng mellem de to, den
forhæl: i det for udlæg i SH; at
de forhæl ikke er så alene udlæg.
Men historien er, at det man prøver
kærligt og praktisk: N.B./S.H., det lykkedes
nårlig man stødte på magten, helt kombet,
og det var vi alle meget overvasket over.
Vi lilede lidt for det på Jensen, selv om
vi kærligt og praktisk skulle have foretaget

det som en selvfølge.

Man kan sige at vores ^{begejret eller for} ~~for~~ for at
handle fremad, foregik på alle måder, ikke
var tilfældelig. og ~~ved~~ ~~for~~ ~~for~~ ~~for~~
§:

Det vilk er, at oplæset ender i psykotar, eller nærmere
sociopatier.

og det er også bagefter, den er knyttet et vist uheldig væ-
og det er i alle henseender grad distinkt og

~~men~~ Men 5% rejser man præcis - og magten i samfundet
er vil placert i en sådan lille gruppe.
Jeg skal ~~gå videre med et trætte de~~
praktisk

Autoritære aspekter af det borgerlige samfund.

INTRO:

Jeg beskæftiger mig med fascisme, og er blevet bedt om at komme med et kort oplæg. Det har voldt mig nogle problemer at producere et oplæg, der passer ind i programmet for dette seminar. Fascismen er et kompliceret fænomen - svært at forstå, umuligt at forklare på en halv time. Det følgende bliver temmeligt påståeligt og polemisk, og til dels mere politisk, end decideret fagligt. Og det er ikke finpusset. Der bliver en del småcitatater - de er ikke ment som 'beviser', men som illustrationer.

Jeg vil koncentrere mig om de aspekter af fascismen, der i forskellige grader genfindes i det borgerlige samfund. På sin vis er det en lidt omvendt måde at gøre tingene, idet fascismen snarere er en rendyrkning af elementer af det borgerlige samfund, end at det borgerlige samfund har overtaget elementer fra fascismen. Men ikke desto mindre en måde at blive opmærksom på aspekter, vi ellers kunne overse. Og ikke bare aspekter af det, vi kan kalde den borgerlige stat, men også aspekter af den samfundsbildning, vi selv er en del af.

Der ligger en fare i at lade et indlæg om fascisme komme før en debat om konkrete politiske problemer, idet det kan forskyde fokus over på at se de konkrete, som om det var fascismen, man står over for. Og med dette oplæg vil jeg ikke sige, at samfundet af idag er fascistisk.

På den anden side vil jeg dog fremhæve, at fascismen ikke kommer fra en fremmed planet. Fascisme er en betegnelse for en særlig praksis og den tilhørende ideologi, og vel at mærke en praksis og ideologi, der er fremkommet som svar på betingelser, der ikke er meget anderledes idag, end de var i 30'erne. Og det skal være min påstand, at fascismen er en videreudvikling af bestemte grundlæggende træk i det borgerlige samfund, og at det borgerlige samfund er en sammensat størrelse, med træk, der modsiger hinanden - idet den borgerlige stat og samfundsregulering er en art strukturel nedkøling af de samfundsmæssige modsætninger. I sidste ende et udtryk for et styrkeforhold. Med dette vil jeg ikke sige, at det borgerlige samfund kan reduceres til blot at bestå af de to stridende bestanddele: kommunismen og fascismen, men at disse to dele ikke desto mindre vil brydes indenfor det borgerlige samfund - indtil det er historie.

FORHOLDET MELLEM NAZISMEN OG DEN BORGERLIGE STAT

Mange teoretikere - særligt med tråd til KOMINTERN-traditionen - har bestemt fascismen som et redskab for storkapitalen, hvor fascismen på en gang bliver udtryk for kapitalismens inderste væsen og samtidig kapitalismens lakaj/lejehej. Det er en værdifuld tese, og den bygger på empiriske fakta i et omfang, som det borgerlige samfund af idag ikke tør se i øjnene. Men tesen kan ikke stå alene. Måske er det rettere at sige, at den borgerlige stat generelt bl.a. overlever progressive/kommunistiske udviklingsbestræbelser ved at styrke de fascistiske aspekter af det borgerlige samfund. Og at nazismen i 30'ernes Tyskland hovedsageligt blev bakket op af borgerskabet, men det er at gå for langt at sige, at nazismen var borgerskabets skabning og stik-i-rødd-dreng. Borgerskabet kunne bruge nazisterne, ikke mindst til at slå socialister ned, men de kunne ikke styre dem. De havde allerede selv indført et diktatur før nazisternes magtovertagelse, og mistede en del af dets magt med nazisternes overtagelse af staten.

INDSKUD: KOMMENTAR ANGÅENDE FASCISME/NAZISME:

I det følgende vil jeg bruge fascismen generelt som sammenligning. Den tyske nazisme er blevet benævnt 'radikalfascisme' - overfor 'normalfascisme' som den f.eks. formede sig i Italien. Dette 'radikale' element omfatter særligt de mere brutale aspekter af ideologi og praksis, den særlige hadefulde måde, som ideologien var bygget op om fjendebilleder og udryddelsen af 'fjender'. Til dette formål vil jeg koncentrere mig om 'normalfascistiske' aspekter af nazismen.

MAGTENS FORKLARINGSPROBLEM:

Mennesket eksisterer kun i kraft af medmennesket. Hvis ikke de praktiske konsekvenser af dette tages, så står man tilbage med et forklaringsproblem, ikke mindst når man som magt vil forsøge at retfærdiggøre sin 'ret' til magten. Det kan ligesom ikke gøres ved blot at sige 'det er godt for os, men dårligt for jet - find jer i det'.

Hvis man - også som magt - vil forklare sig, så må det ske som menneske til menneske, dvs. 'fra ethvert jeg's standpunkt'. Men det strider næsten per definition mod begrebet om en magt, for hvis der var fælles fornuft i det omstridte, så var det ikke omstridt på en måde, der afstedkom 'løsning'/bestemmelse gennem magt.

Det er blevet bemærket, at nazismen, der hele tiden taler om formål og retning - Tysklands genoprejsning, racens fremavling osv. - så vidt jeg ved ikke et eneste sted taler om, hvad det gode liv for det enkelte menneske er. Den pointe er forsvundet. Men er den ikke også i høj grad det i det borgerlige samfund?

Militærdiktatorer undgår disse problemstillinger ved at 'argumentere' udelukkende praktisk, gennem umaskeret vold. Gennem tiderne har mange herskere 'argumenteret' med henvisning til at de er valgt af en guddom (eller ligefrem var i familie med en). Fascismen kommer mere klunget ud af forklaringsproblemet, og kan ikke helt gøre klart om deres krav på magten bygger på 'folket' (der ellers er et temmeligt plastisk begreb) eller på en guddom, et guddommeligt naturprincip eller lignende.

I det borgerlige system er "gud" skiftet ud med "folket", der også her er et temmeligt plastisk begreb. Indholdsmæssig argumentation kan udskiftes med henvisning til et flertal, og et befolkningsmæssigt flertal kan overses. Og det er ikke ment alene som kritik af den enkelte politiker - det kan nok ikke være anderledes i et borgerligt demokrati.

Et andet snit på magtens forklaringsforsøg kan være at se dels på, hvordan magten dels forsøger at give sig ud for at være folkets legitime repræsentant, dels forsøger at fremstille sig selv som en absolut nødvendighed.

MAGTEN SOM 'FOLKETS LEGITIME REPRÆSENTANT'

For at kunne tale om 'et folk' (eller 'race', 'fællesskab' eller andet) som en samfundsmæssig enhed, er det nødvendigt i en eller anden grad at bestemme denne. Det sker selvfølgelig geografisk, men også i form af en selvforståelse, en identitet, nogle begreber, der overvejende ses som det fælles urokkelige grundlag. I det borgerlige samfund er begrebet om 'demokrati' centralt; det virker som et ord, det ikke er til at frivle på, og samtidig har dets konkretisering en række aspekter, der således forbliver i praksis næsten unævnelige. Kravet om demokratisering er svært at stille i vores samfund. Der er tale om et begreb, der skulle være udtryk for folkets vilje, men som samtidig er et begreb, hvormed folk kan kaldes til orden. Fascismen går anderledes til værks, idet det ikke er en krusedulle på en stemmeseddel, der for dem retfærdiggør den politiske magt. Folket er ikke her til for at bestemme politikerne, men omvendt. (Sammenlign f.eks. Uffe Ellemann op til 18. maj-afstemningen, hvor han karakteriserede socialdemokratiske politikere som umodne til regeringsmagt, fordi de havde svært ved at 'banke deres vælgere på plads' -, og kansler Kohl, der sagde, at selvom flertallet

i Tyskland ville stemme nej ved en lignende afstemning i Tyskland, så var det ikke noget problem, og det var ikke nødvendigt at afholde en afstemning, for han ville alligevel sagtens kunne få folk til at ændre mening.) Goebbels skrev i 1926: "Vi vil gøre Tyskland frit, intet andet. Hvis det tyske folk ikke er indforsødet med at blive frit, så blæser vi på, hvad det mener." Og Hitler beskrev 'massen' som en manipulerbar masse, hvis psyke han forstod "Ligesom kvinden, hvis sjælelige følelser mindre bestemmes af den abstrakte fonufts principper end af en ubestemmelig, følelsesmæssig længsel efter en supplerende kraft, og som derfor foretrækker at bøje sig for den stærke". Det giver et billede af magten som den voksne, og folket som børn, der skal holdes i kort snor, sættes grænser for og manipuleres frem mod deres sande jeg - som kun magten kender på forhånd.

Mere eller implicit i disse magtens forklaringsforsøg ligger et begreb om folket. Og det er lige være at holde fast i et øjeblik. Hvis man tager begrebet om folket bogstaveligt, så omfatter det vel hver og én i en given befolkningsgruppe: Tyskere, danskere, unionsborgere osv. Det er åbentlyst, at nazisterne havde svært ved at holde fast i den der med tyskerne - nogle kilder nævner, at der sad 300.000 tyskere i KZ-lejr ved krigens udbrud. Men billedet af folket kommer også idag til at krakelere, f.eks. når politiet kommer til at skelne mellem 'christianitter' og borgere.

MAGTEN SOM 'ABSOLUT NØDVENDIGHED'

I dette billede af 'den voksne magt og børnefolket' argumenterer magten med de fælles, centrale interesser overfor de enkelte borgers interesse, der kan henvises til en underordnet placering som særinteresser, impulsgennembrud osv, men særligt centralt: som drømmerier, umuligheder. Det er selvfølgelig rigtigt i mange sammenhænge, men fra et magtstandpunkt er der tendens til at alt det, der implicerer denne magts opløsning, anses for umuligt eller naturstridigt. ('Staudingerne står så 'de hårde realiteter', der henvises til af magten. I nutidens højtbesungne demokrati har vi faktisk ikke mange større politiske valg: vi er nødt til alt muligt, hvad enten vil vil eller ej. Marx sagde godt nok engang at 'frihed er indsigt i nødvendighed', men der er ikke meget indsigt i truslerne om at vi er nødt til at skynde os at springe på unionstoget. Og man kunne spørge: hvis nødvendighed er der tale om? Og hvis man fastholder, at der er tale om en fælles nødvendighed, kan man så tale om demokrati, når der kun er én valgmulighed?

Eller, sagt på en anden måde: markedsmekanismerne tvinger os mennesker til at handle på bestemte måder, og det er vel at mærke måder, der er ved at tvinge denne klode i knæ. Denne verdens magthavere har det med at glemme, at markedsmekanismer er skabt af mennesker. Der er tale om en tendens til at magtens fantasi begrænser sig til de muligheder, der lader magten beholde magten. Og når man ikke kan forestille sig nogen anden samfundsindretning, ja så står man tilbage med, at den man har, er både nødvendig og naturlig. Og det er det værd at huske hvordan Adam Smith, en af kapitalismens 'store tænkere', forklarede markedsmekanisernes velsignelse: hvis nu bare vi alle hver især handlede i vores egen særinteresse, så skulle Guds usynlige hånd nok få det hele til at gå op i en højere enhed. Man fristes til at tilføje: hvad med om ham Gud snart fik fingeren ud! Nazisterne kunne heller ikke rigtigt komme fri af at måtte argumentere med en gudommelighed. De brød sig ikke rigtigt om ordet 'Gud', (ligesom heller ikke vore dages liberalister tør tage det i deres mund) men måtte ikke desto mindre ty til begrebet om en højere guddommelig orden som en art 'pseudoalmen' begrundelse. Hitler skriver i Mein Kampf ('nazisternes bibel') s. 420:

"den folkelige verdensanskuelse ... tror altså slet ikke på lighed mellem racerne, men godtager i og med deres uligheder også deres højere eller lavere værdi, og føler sig gennem denne forståelse forpligtet til, i overensstemmelse med den evige vilje, som behersker dette

univers, at fremme den bedstes, den stærkes sejr, og at kræve de dårligere og svageres underkastelse." (min understregning)

Det kunne næsten være en bøn fra Verdensbanken eller den internationale valutafond. I den forbindelse kan nævnes, at denne pseudoalmen begrundelse da heller ikke rigtigt kunne holde, og ofte måtte dogmet om 'den stærkes ret' udskiftes med 'tyskerens ret', 'den ariske races ret', 'det nordiske folks ret' eller hvad der nu var opportunt. Nazisternes ideologiske forfædre, der var mere ovre i det okkulte verdensbillede, forsøgte at forklare denne tyskernes særlige ret med eksotiske teorier om at tyskerne nedstammede fra forskellige guderacer. Disse fantasifulde teorier forlod nazismen, men havde dog ikke noget at sætte i stedet.

'Den stærkes ret', både i nazisternes og liberalisternes mere snævert økonomiske udgave, fremstilles som et naturforhold, der ikke kan forandres. Her er det bemærkelsesværdigt, hvor store anstrengelser der ikke desto mindre må udfoldes for at denne uafvendelige tingens tilstand opretholdes. Hvis der er tale om en 'naturlov', hvorfor så nødvendigt med aktiv indsats for at opretholde den? Hitler, i Mein Kampf, s. 267. "... hvor styrken altid hersker over svagheden til at blive sin lydige tjener eller ødelægger den, kan der ikke gælde speciallove for mennesket. Også for det råder den sidste visdoms principper. Mennesket kan forsøge at fatte dem - at løse sig fra dem klarer det aldrig." (Og det i et opgør med den humanisme, der havde løst sig fra 'den sidste visdoms principper', og som havde afstedkommet en 'naturstridig' samfundsorden.)

FØRERPRINCIPPET

Mein Kampf: "En verdensanskuelse som stræber efter at give jorden til det bedste folk, altså de mest højstående mennesker, mens den tilbageviser demokratiets masse tanker, må logisk nok også adlyde det samme aristokratiske princip inden for dette folk, og sikre de bedste hoveder ledelsen og den højeste indfyldelse i folket."

Førerprincippet er det mest grundlæggende organisatoriske princip i nazisternes praktiske opbygning. (Måske nok sammen med princippet om at enhver nazist skal udspioneres af en konkurrerende nazi-etat). I al sin enkelhed går princippet ud på at enhver leder skal være udpeget oppefra - aldrig være valgt af dem, han skal råde over - og at der gælder ubetinget lydighed opad, og ubetinget rådighed nedad.

Det lyder jo ubehageligt. Og det ikke bare ift. bekvemmelighed og hygge. Nazismen fremhæver, at dette princip fremmer 'ansvar'. Praksis viser præcist det modsatte: det er et organisationsprincip, der muliggør at ingen har ansvar for nogen handlinger. Tag for eksempel den måske mest umenneskelige beslutning i verdenshistorien, udryddelse af jøder (og sigøjnere og en række befolkningsgrupper i de erobrede lande). Så vidt, det kan rekonstrueres, er det gået for sig omtrent på følgende måde: Hitler antydede overfor Himmler, at jødeproblemet måtte finde en endelig løsning. Himmler måtte gøre sig nogle overvejelser over, hvad der skulle til, og så lade næste led af virkeliggørelsen gå et led nedad. Hele vejen ned i hierarkiet gives målsætninger, mens hver enkelt må operationalisere denne målsætning. Det enkelte led har 'ansvar' for udførelseseffektiviteten, men ikke for målsætningen. Det gav problemer for krigsforbryderdomstolen - ligesom det på en uhyggelig måde havde været problemfrit for nazisterne. Og det foregik under betingelser af kontrol, konkurrence og totalovervågning - og hele tiden på en knivsæg mellem henrettelse og forfremmelse.

Ingen behøvede at forklare pointen i det system af ordre; det var under dødsstraf forbundet at kræve den; ingen behøvede at spekulere over den - det har nok heller ikke været rart. (Jvf. Holzkamps fremstilling: 'ingen skader bevidst sig selv'.) En ordresituation tager sig forskelligt

ud fra overordnet og underordnet perspektiv. I et sådant hierarki, hvor den overordnede standpunkt per definition er sandt forsvinder medmenneskeligheden i den samlede effekt. (Omkring denne struktur må så være et tabu omkring systeminterne interessermodsatninger.) Som jeg vil omtale senere, bestemmes 'den jødiske race' bl.a. som en 'åndelig race', nærmere bestemt værende lig med ikke-nazister. Den biologiske fremavl af 'den ariske race' var udtryk for en fantasi, men 'fremavlingen' af en 'åndelig race' - "den autoritære personlighed", "psykopaten", "øpportunisten" - var en hård realitet. Og førerprincippet er ikke et ukendt princip i vores dagligdag. Ift. vores 'demokratiske system' er det værd lige at genkalde sig Ellemanns kritik af socialdemokratiet ifm. deres kontrol med de uregerlige vælgere. Og 'førerprincippet' er måske den mest dominerende form også i dette samfunds organiserings.

'EFFEKTIVITET' OG ERHVERVSLIV

Bag begrebet om 'effektivitet' ligger implicit antagelsen om en *særlig* effekt. Hvad det særlige er, det indholdsmæssige, forsvinder med 'ordren' - der, med Wolfgang Fritz Haug's ord, er en ikke-almengørlig relation. Haug kommer med denne bestemmelse i behandlingen af arbejder-arbejdsgiver relationen. Der er arbejderen godt nok 'fri' til at sælge sin arbejdskraft, men der er vel nærmest tale om 'an offer you can't refuse'. Og der vel egentligt tale om en frihed til at opgive sin frihed, selv at bestemme, at andre skal bestemme over 'ens egen' tid og arbejdskraft.

Og det er ikke tilfældigt at fascisternes oftest fremhæver erhvervsvirksomheden som model for staten. Samme argumentation var fremme i forbindelse med ændringerne i styrelsesloven for universiteterne, og erhvervslivet blev sikret et par pladser i konsistorium.

'FJENDERNE'

Når menneskelige relationer ikke ses som værende formidlet over en genstand, evt. så abstrakt som 'samfundsindretning', så kan fjendskabsforhold ikke anerkendes som interessekonflikter. Så er det, at 'de andre', de, der står i vejen, fremstår som 'en anden slags mennesker', udstyret med de 'egenskaber', som er i vejen. Og for at komme cirkelslutningen rundt: 'den slags egenskaber' og 'afvigelse', der fra magtperspektivet kun kan give sig udtryk i 'skadelig virksomhed' eller i det mindste 'snylteri'.

Det fjendebillede, vi mest kender nazismen for, er 'jødernes'. Og det kommende skal ikke virke til at forklænge jødeforfølgelsens vanvittige realitet. For nazismen var også vanvittig. Et relativt uskyldigt eksempel: En kommunal kundgørelse fra en by i Bayern, 1935:

"I anledning af reguleringen af den kommunale tyrebestand og med henblik på at forhindre smittefare gælder følgende bestemmelse:

1. Køer og kvier, som direkte eller gennem mellemhandler er indkøbt hos jøder, må ikke bedækkes af den kommunale tyr.
2. Køer og kvier fra gårde, hvor kreaturer indkøbt fra jøder er opstillet, skal være under kontrol i et års tid. De må ikke bedækkes af den kommunale tyr i denne periode.
3. Bestemmelsen gælder fra den 1. oktober 1935.

Königsdorf den. 28. september 1935."

(Ift. diskussionerne om under- hhv. overvurdering af jødefjendebilledet og jødeforfølgelserne: Noget andet er, at bolshevik-fjendebilledet er undervurderet i sekundærlitteraturen om nazismen, der fra borgerligt standpunkt ser nazismen som et underligt apolitisk fænomen, nærmest som resultat af uforklarligt vanvid)

Hvis man skraber det meget tynde lag pseudovidenskabelige vrøvl om racer væk, finder man et anderledes forståeligt indhold. Hvis man ser nærmere på racisme, har den det med at fordampe. Hitler - 'racisten over alle racister' - har f.eks. sagt "*Man kan ikke slutte fra race til evne. Man må slutte fra evne til race. Og evnen kan man aflæse sig til ved at undersøge den enkelte individers reaktion overfor 'den nye ide'*" (den nye ide=nazisme). Og han har skrevet at "*Vi bruger begrebet 'jødisk race' for enkelhedens skyld. I virkeligheden og fra et genetisk synspunkt findes der ikke sådan noget som 'den jødiske race' ... Den jødiske race er først og fremmest en abstrakt race - en 'åndelig race'.*"

Det, nazisterne kritiserede i samfundslivet, blev tilskrevet 'jødernes' eller 'den jødisk-bolshevikiske-liberalistiske verdenssammensværgelse' - eller som som Sirinovskij nu siger: 'den jødisk-bolshevikiske-liberalistiske-nazistiske verdenssammensværgelse'. Disse uønskede samfundsmæssige tendenser, er begreber, der i vores demokratiske selvforståelse er +-ord: demokrati, humanisme, kvindefrigørelse, sanselighed, samvittighed, selvstændighed og den slags - og ikke mindst marxisme, der vel også nu i stort omfang bruges som skældsord. Det er interessant at se på, hvorledes nazisterne forstår disse principers fremkomst på den politiske arena.

Hvis man kigger nærmere bag, hvad så denne 'åndelige race' af ikke-nazister bestemmes som, så træder en figur frem, som kan kaldes 'snylter-fjende-figuren'.

Mussolini sagde: "*Terror? Aldrig! Vi fjerner disse individer fra kredsløbet, som en læge fjerner en bacille fra kredsløbet.*"

Hitler siger om jødernes i Mein Kampf:

"*Det er altså bundrigtigt ud fra den kendsgerning, at jøderne slutter sig sammen til kamp, eller rettere til at udplyndre deres medmennesker, at ville slutte sig til en vis ideel offervilje hos dem*" (dansk udgave, s. 204)

og

"*Sådan forfølger de i bevidstheden om deres fremtidsmål ufravigeligt deres bane over for millioner af tyske 'bourgeois' og 'proletarer', som for det meste af lachhed og dumhed, parret med fejhed, traver lige ud i odelæggelsen.*" (dansk udgave, s. 59)

Lidt frækt vil jeg give et eksempel på, hvorledes en måske kommende justitsminister forstår 'de hadefulde autonome':

Inge Dahl-Sørensen, Venstres retspolitiske ordfører skriver d. 8 november sidste år i Politiken om "bz-grupper (nu kaldes de Autonome, Røde Bånd, Regnbuen, Kollektiv for Kommunismen, Børnemagt, Rød Ungdom mm)". Om disse grupper gælder at: "*Nu benytter BZ-grupperne blot 'lovligt' i København et antal ejendomme, der betales af staten eller Københavns Kommune. Og der er tilsyneladende et flertal i Folketinget og i Københavns Borgerrepræsentation, der går ind for, at sådan skal det også fremtidigt være.*" Disse bz-grupper er ansvarlige for optøjer og bankrøveri, "og bortset fra det nævnte hærværk handel med hash og narkotika, butikstyverier, indbrud, handel med tyvekoster og anden banal kriminalitet. Det hele dækkes så med en svag politisk fernis, f.eks. indignation over bolig- og socialproblemer og kamp mod Øresundsbroen, EF og 'racismen'." Og videre "*Politiets organisationer har meget naturligt spurgt, hvor længe politifolk under razziaer på Christiania eller ulovlige optøjer på Nørrebro skal udsættes for overfald og efterfølgende trusler mod politifolks pårørende. Men smarte forsvarsadvokater, lokale tv-stationer, der støtter bz-erne, og svage dommere har behændigt drejet alt dette til kritik af politiets metoder.*"

Heftig artikel! Konklusionen er selvfølgelig en række krav om 'hårdhed'.

Og det leder mig hen på næste tema:

'STYRKEN'

Jeg vil fastholde figuren om 'snylter-fjenden' et øjeblik.

Fascismen anskuer samfundet som 'en organisme', hvorom der gælder 'naturlove'. 'Idealisme', vilje og styrke skal opdyrkes, og tvivl, samvittighed og eftertanke skal slæes ned. Figuren omfatter individet lige så vel, som det omfatter samfundet. Og hvad angår den enkeltes pligt til at opnå selvkontrol gennem 'jegstyrke' hos fascismens jævndrende, psykoanalysen, er slående.

Ikke for at sige, at Freud var fascist, hans indsats gik vel nærmere i retning af at få et borgerskab til at holde ud. Men hans udviklingsfigur er for mig at se meget tæt ved at være 'udvikling gennem udryddelse' for at nå frem til en metafysisk essens. "Hvor id var, skal ego være". Og jeg vil strække sammenligningen lidt videre. Man kan sige, at den psykoanalytiske borgerlighed og fascismen på et plan er hinandens spejlbilleder: hvor psykoanalysen ser individuelle, intra-psykiske konflikter istedet for de samfundsmæssige konflikter, forholder det sig omvendt i fascismen. Og det tomme punkt de begge drejer om er den manglende anerkendelse af 'menneskets samfundsmæssige natur'.

Psykoanalysen er, med rette, kritiseret for at afpolitisere det politiske. Her vil jeg så istedet slutteligt rette opmærksomheden mod fascismens implicite 'personlighedspsykologi'. For det menneske der lever under diktatoriske betingelser, ikke mindst adfærdskontrol, gælder som tendens også 'det indre diktatur' - en tankekontrol, som den enkelte må administrere gennem 'vilje', 'jegstyrke', og som til dels består i et psykisk arbejde med at frastøde uønsket viden, uønskede indsigelser, uønskede impulser. Diktaturet i dets samfundsmæssige form har en personlighedspsykologisk pendent: 'det indre diktatur'. Sammenlign de borgerlige dyder 'at klare sig selv', 'at tage sig sammen' osv. På det punkt - mennesket som sit eget kontrolproblem - er jeg bange for, at vi idag har mere til fælles med fascismen, end vi kan overskue. Også hos os er det tendens til at slutte en sammenhæng mellem 'styrke', 'viljestyrke' til 'at fortjene', ja næsten til eksistensberettigelse. Når denne 'styrke' ses som en individuel egenskab, så bliver det også en individuel kamp for hver af os, at leve op til eksistensberettigelse. 'At klare sig selv' er også at være problem for sig selv. Det er selvfølgelig en afspejling af de givne materielle betingelser, men samtidig også væsentligt for, at det er svært at slutte sig sammen om at skabe en bedre verden.

(slut)

Relevans
30.12.93

PSYKOLOGI UPRRA

BT MARBLONK

UDGANGSPUNKT

Disp

A: natl. psyk. pæd. 1.1-12

B: natl. mass. psyk. 1.1-6

Jeg skal lige nævnt om "psykologi udfra et marxistisk udgangspunkt"

Og den måde jeg har grebet det an på, det er at starte med nogle eksempler på psykologiske problemstillinger i praksis. Man kan også handle det eksempler på misforståelse.

Hæfter i del B - om tvillingens mass. psyk.

(A) 0/ Der psyk. opstår i vidste århundrede er det en eksperimentel psyk.: måler og vejer, i forholdet på at finde ud, hvad mennesker kan gøre og får at kunne styre det.

To strømninger: eks. 1/ Freud

Freud finder ud af, at det hjælper at snakke med Falck → denne ~~katte~~ selvsagtligste falsk, mennesker kan altid mødes sammen om hvordan leve,

digression, etke, løse problem
nu ane.

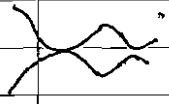
Men alligevel er dette udgangspunkt for den mest domine kreds strømning: inden for psykologien, psykoanalyse

Følgen er at psyk. bliver til noget i den anden, noget videligt, noget dækkende, inovationelt. Prob.
er vidt omfattet, og det = karakter

↓
Jung: Wotan, Luigsgaden der vagner i Tyskland efter at træ stimer i Arten i 10 1900 år.

behaviourismen
Paten a adfærdpsyk.: træ handling, ingen bevidsthed lige gødet for videnskab.
Prob. er der videnskabspro- blemer, hvis noget er trin ligt, man kan ikke med det, 10 grunden det er at man kan læst noget for- hert. Man skal Our programmes

De to strømninger kombineret idag under begrebet psykisk terapi. Mennesket et nyt system!

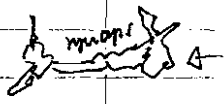

Her er dogmet (Haley) "frivillig ændring gennem skulptur trav" se side 24.

Det er at de to første retninger ikke løser de problemer, som mennesket måtte stø i de stærke strøm, de får folk til at gå op, til at resignere, at verden ikke er andet end umånelig utilfredsstillende, og så overtager de mere og mere vidt rindende: man lever for noget, en ferie, en forretningsrejse; man lever for at undgå at blive den fysiske, den med de kærester berøber. De iakttagelse af handling. Den helbredelse - den systemiske, fører til til nye sammenhænge; til et menneskeligt skille med i nagermandstand. Og det færdi at det er over en forstand at få en behandling, når man frivilligt åbner sig og giver tillid til den, den skal hjælpe en.

2 - Rene Frits finder ud af at man behøver social tilknytning - det kan alene mist i omkæmper.

3 - ~~Societistisk Patient~~ ~~Valbelsis~~. I 80-erne bliver det klart, at et meget udbredt stof i psykefarmacaen, benzodiazepin, bl.a. 1 - blotstandsafhængig vidlæning 2 - forberedt farverhed hæver til at det med angst at gøre

Uligevelledningen det stad og til som hver ude af psykiatrien, hvis man også vil ha' se.

4 - Det er en udbredt praksis udenfor psykiatrien, at stille diagnose med at prøve sig frem til det stof, man søger på. → i sakterne, se skizofreni mv.

5 - Omkring psykiatriske behandlinger var fremtiden en positivt Eysenck med b. Lyspatesen i 1970-erne; at terapi ikke hjælper mere end nogen terapi; samme resultat når man g. står på uerkehiste.

psykiatriske
behandling

I 70-erne når man frem til, at terapi ikke helbreder end nogen terapi, i 8' ved at 10 tilfælde. Men også, at jo længere tid efter man måler effekten, jo mindre er den.

Den anden: at de fleste stillede præfiterer mest, de dækker stillede nigenburg (KAVI)

En undersøgelse i USA i 1980 viste ingen forskel på: -psykoanalyse, adfærdsterapi, medicin og nigenburg. Beløbet af medicin (kriseterapi) undertrykker aligevel bliver man med at tænke i samme

Fors: kide
Hæft

ingster: at en person behandles væsentligt i den anden. At dette er galt, nej, det tænker ikke = ikke at ville bli med mennesket i sig selv. Man kan også rive (Lilia-ran 1975), at alle bl. behandles med piller og elektrochok; uellentes af ambulance med samde og at "mandende klienter" for selvebehandling; væsentligt af det lykkes en nemlig træne meritekniske. Personen der havde uellereske blev senere sagt at den menneske psyk. Føring af psykiatri: mistning af vikene oplysninger fra psykiatriske hospital. Han fik vist en væse for at vedlægge hospitalets urbane 'klienter' og vil en aktivt ligegyldig.

6 - Det næste er også et kritisk eksempel: S.P.K. ogger ^{med} magten på de mennesker

5. 19

"Jeg når end prøvet med uimeligheder hammer"

"hvordan i verden"

7 - Hygie -> lunder. En usagstkom i England mellem selkede virste lunder og lügen. 7-er ville ikke leve som slaver af mænd og børn.

8 - Behandlingsmetaller: a) ledning, uidsparing, kugle, halde kede, virksomheds - og idag: den kemiske spændelse.

9 - armar -> ^{shizophren} manio-depression. s: at have armar for noget, der ikke er armar, omgivet af sig.

Det falder for eksempel på:

1 - at hvis en bestemt menneske, der er et medlem for systemet, indlemmer mennesker

at acceptere \equiv sine forhold; at ho på vores behandling, der betyder nok på 'paktet' 'kraft'.

sam værende til eget problem, so kan det for hjælp til at tilpasse sig -> reaktioner.

2 - at hvis man protester mod menneskelig behandling, eller handlinger med en værdi kede uidsede,

for bliver man erhvervsmilitært på den ene eller anden måde.

Man bliver testet, købt, dvs. udefineret eller udefineret, dvs. usynliggjort, givet ulovlig myndighed.

og tager man kamp med denne brug i systemet - dvs. en kamp mod den stærkes ret, eller til at rige ~~for~~ nej til overvælde - for en behandling ideel en brutalitet.

Ja, der er zoll grund til at være socialist eller kommunist også idag, selv om det tit kaldes at alle får med ud. Ja, i DK!

Man kan også rige det på den måde, at socialismen ikke skal trijeres samfundet, som en fiks ide eller ho. men at

det socialistiske perspektiv
 springer direkte ud af
 den måde, som tingene
 fungerer på: socialismen kom-
 munismen er en løsning på
 muligheden mellem den
 private tilgængelighed af den
 samfundsmæssige produktion,
 således: at den produceres
 via fælles ejede kollektive
 transaktionsmidlerne for behov,
 for mennesker, for naturen,
 og ikke en død ting-mam-
 mon, gæld - som mennesket
 selv har skabt.

Det gælder også om at udvikle
 et menneskeligt forhold
 til hinanden, fremfor at
 lade sig blande af penge-
 magt.

Marx 73, 1.87-88 og 1.89

At hvide sig ud at dees største
 kan ikke gøres alene med gode
 midler. Det vigtigste er, at man

for den bevægelse med, der
 fremkommer, der revolutionerer
 det christelige.

Og alle fremtids Marx således:
 "Et væsen optræder først
 eksistentielt, i det øjeblik
 det står på egne ben, og
 det står først på egne ben,
 i det øjeblik, det skaber
 sig selv nu igen tilværelse
 (1.8.82.)

Dette vil også sige, at dees sam-
 fund, der er et menneske-
 lig forhold, det er de
 samfund, der stiller sociale
 betingelser, arbejdsmidler og
 medmenneskelighed frem, således
 at hvert enkelt nyt menne-
 ske, hvert barn, kan sam-
 fundsmæssigt sig ud fra
 sig selv, sine egne væsenkraft

Engels taler et sted om en ny
 slags, en et, der "er opvokset
 under nye, nye samfundsbetingelser
 og kan nu være i stand til
 at bære hele den turnede
 stat på sig" Og det er vel også

dette, der er opmærksomhed, ikke bare
iforhold til lign, dem der
kommer efter os, men i forhold
til hinanden.

Hertil kan man også sige,
at sandt menneskelige
relationer - involvering til
faktisk, hvor noget skæves, noget
kraft, manipulation, hvor nu -
at de opstår, hvor menneske
hår sig sammen for at
gøre verden bedre.

Og dette er også herunder i,
hvor man kan forstå som
marxistisk psykologi. En
marx psyk tager sig udgangspunkt
i det, hvor Marx skriver
at mennesket den christen
i kraft af medmennesket,
og det antagonistiske er
den menneskelige konflikt

nichsamhed, shale, lege, arbejde,
ikke i sig selv, men
hvor, der opstår og er

Dette - særlig nichsamhed
er grundlaget i marx. psyk.
Og hvad at verk: det er faktisk

forværende i christen
psyk. her kan man sige
noget religiøst anvendt
noget objektivt. Og man
skriver, at det religiøse
relig er et beskrivelsesmo-
ment med det objektive - at
mennesket også skal veden
og denne sig relig. For det
her er min.

Derfor undersøger marx psyk
uden religiøst / objektivt til
faktisk for et religiøst skema:
et religiøst - religiøst - objektivt -
faktisk.

130

Traktaten marxistiske psykologi

Alene
Marx
ungdoms-
sluffer

Marxismen fandt først ind i psykologien i 20'erne og 30'erne. Helt til en dramatiske opfatelse af livet.
Palitzer: dramaet, og det menneskelige udsen er ikke noget menneskeligt værende, men de samf. rel. Hensættelighed ved mennesket er ikke af psykologisk art.

Pal: - Drama? Altid?
- Ej psyk? Ved noget

Udvikles ikke i samfundsmæssige med. Levetid og den videnskabelige forskning af 60'erne speci. i Berlin (Freie Universität).

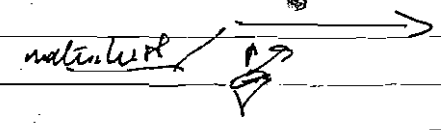
Det er en svær færd, fordi man er uenig i, hvilken status marxismen har: er det en teori om

de sociale forhold, eller en økonomisk teori om kapitalismen specielt, eller videnskabelt marxismen også også om individet.

- Marxismen ses på to måder
- 1 - som en teori om samfund (DIALEKT) (DKP / 1/2 KAP)
- 2 - som alene en teori om det. skæbne (Freie marxismen / Frankforter skolen; Kapitallogik; Frankfurt, senere alle af VS)
- 3 - alene et videnskabeligt, videnskabeligt, videnskabeligt marxistisk, dele af KAP, lidt VS og lidt DKP.

Man eller marxismen om i de første halvdel af 20'erne ungdoms-sluffer, Frankfurt skolen af Der Psyche Ideologi, og så speci. om teori, der var Marx' anvisning til mennesket, men marx ville ikke tale om teoretiser herover.

Man udgør med at læse et videnskabeligt grundlag med historisk analyse.

Der i stallet for at definere sig-
vel for tilfældig, fæm - til
indhold af psykiske fænomener,
så begynder man deres be-
skrivelse ved at undersøge
deres historie:

Ex - plit mellem
tanke / følelse

- her tilfældig: alle sans
kender, men kan man
funde een, der er
det, så vil denne sig
mere om mennesket,
end uendeparten ser det.

Den danske tværl. starter i
forbindelsen af 20-erne. Og her
står idag at ikke mere end
en lærdfølelse mennesket: Det er
faldt fra Reguleren, og læsesagen,
der er ved at det have 2 semi-
nær om aies, men der kommer
i mit mellem 20 og 40
Proble er, at det er mest muligt at
arbejde med krit. nøgle; det giver
kun problemer, og det umuligvis ~~er~~

Der er
at for jels, og den man for,
så er det nærmest umuligt for
det etiske: at man ikke vil
behandle andre mennesker, som
virkeligheden er.

Det Reguleren og SH, så den
RgB gærd det for nu stand, at
den del af den stammer om
politiske partier, men sang vi
gjorde en landmåling. Vi har
haft nye muligheder for at
få mere styrke ~~for~~ - fordi vi
har lært os, dokumentere,
at vi med vores mark. psyk
har lært os at se på, alle
andre finder op over for, holder
den anelige - men hvis man
ligner styrke på samarbejde,
der udværdes hvad man står
for, så bemærker det.

På det punkt har vi været
og fandt periferen for Univer-
sitet, og for markedsføringsdelen
i studenterhuset. Og så kan vi

kræft er stadig mere en i SH med
at helseved slutte kvalitativt

Det er som i Tyskland (Heidel-
berg i 1970: da vi nægtede
at underlægge os magten først
på kroppen, men det blev et
mødested om tid siden vi
slutte kriminaliseret.

Kapitel er utvivlsomt ueller læs
af Stø!

Det handler nu også om, at RgB
opfatter sig som en autark
gruppe, fra 1981-82. og at vi
deltagere i bevægelsen af autono-
me med de punkter:

- det socialistiske
- det antifascistiske
- det feministiske.

Udtalelse: der er meget svært
med, at RgB kriminaliseres nu.
Det omhandler, at en del af
menighedsrapporten om 90
funktioner viste, at der blev
RgB smittede - og løsningen
for den berørte ikke blev
brevet den slutte - at det
i hovedparten - på det faldt, 5-6
personer, der alle var transaktive
født - at der var en ikke
udadvendte, men som antifascist
StK ^{af RgB} kræft; 40 ad gangen en
gennemsnitligt, der for 20 år
siden begik et angreb mod
en kvinde!

20.12.93

LUKNING AF SH OG
 PÅVÆR EFTER FØLGENDE
 KRIMINALISERING.

Ikke stærk med lille kød. eller karsyk
 psykologisk udvejelse er - for det er det
 RgB her sagt at overmåde, og dette
 faves er også grundem til, at vi
 ikke er minimaliseret

1 - kød psyk.; 2 - Regulation; 3 - Studenterråd;
 4 - SPK.

Troel. psyk. udvejelse

Den mind med i hals med psykisk, hvor man bruger pille. De deler det
 sammen menneskene: det mennesket er
 sig selv med, og for det problem er det
 grundlæggende det set styret. Derved man
 og livet anderligt igennem, det sagt for-
 mest, og derfor henfaldet med andre.

Det betyder så også, at når man har
 en i problem, man ikke rigtig selv
 kan løse, så træder psyk. og psykiatri
 ind med en hjælpende hånd.

Man skal nemlig først visitere -

2

desse mødes af vejret - at den mht
på, at de blev mindre, hvad
man fejler. Og ud fra det laves
en behandlingsplan: den af den
behandling, så og så mange gange.

Det er det ikke sikkert at man når
så langt - man kan afvises efter
initalionen, hvor man kan møde
sidde og bruge alt ud, ^{men} ~~og~~ man
for kan blive sat på venteliste i bed-
ste fald.

Alle behandlinger går det ud på,
at man skal lære at handle -
med terapien - på en sådan måde
at man ikke længere er syg. Oftest
her er: - de vil der er formler
er ikke ^{altid} - der bliver brugt manipulation
og tricks, som ikke ville være, hvis
man havde kunsten. For større angst
Derfor: for især et velbehag, tanker andet vilde
Kend og godt skal man tilpasse sig
for. narmer - gør man ikke, gør man
svælsånd, så er man bare endnu
mere syg i hovedet.

Det viser sig også, at beh. er blase-
lignende: antibiostatika, elektrostatik; eller

lag/overlappende ^{to} samtal. ^{Præcis sig}
og man vælger ^{oplysninger} præcisde ^{med psykologen} ~~hinder~~ ud.

Ingen ~~stærk~~ ^{stille} traditionelt ^{hæder} læstfærdige
man sig med det ydmydige, at
målman - at har det resultat
ikke er væsentligt internt kun, men
et nyt på de ^{hæder} ~~hæder~~ ^{hæder}
man har, og hvordan man
sammen med ^{hæder} ~~hæder~~ ^{hæder}
siger ^{hæder} ~~hæder~~ ^{hæder} at ^{hæder} ~~hæder~~ ^{hæder} ^{hæder}
om man ^{hæder} ~~hæder~~ ^{hæder} ^{hæder} ^{hæder}
den.

altid at de ^{hæder} ~~hæder~~ ^{hæder} ^{hæder} ^{hæder}
mål, også i ^{hæder} ~~hæder~~ ^{hæder} ^{hæder} ^{hæder}

2-Regulering

Regulering opstod i 1984 som et
forsøg på en ^{hæder} ~~hæder~~ ^{hæder} ^{hæder} ^{hæder}
en ^{hæder} ~~hæder~~ ^{hæder} ^{hæder} ^{hæder}
mig - ikke en ^{hæder} ~~hæder~~ ^{hæder} ^{hæder} ^{hæder}
stump ^{hæder} ~~hæder~~ ^{hæder} ^{hæder} ^{hæder}

Derfor principper:

- total ^{hæder} ~~hæder~~ ^{hæder} ^{hæder} ^{hæder}
- mål ^{hæder} ~~hæder~~ ^{hæder} ^{hæder} ^{hæder}
- nigen ^{hæder} ~~hæder~~ ^{hæder} ^{hæder} ^{hæder}
- nigen ^{hæder} ~~hæder~~ ^{hæder} ^{hæder} ^{hæder}

- nigen altreynast, og
færst læggetur, og hvern
neel, hveel der nær gælt.

Eksempler på sociale forhold; der
kan være konflikter:

- Jær jær renoucer ijt
nødvendige opseer. Man
dovleleerks, fæler renoucer
tinet af nyur

- Jær jæstelligt niderer.
man læggetur at hær
neel hærneer.

- Jær hær nær, eller jær
færnett et nær; man
læggetur at hærne an-
des eller egne tanker.
i at fæle fæst; hærne
hærne, læggetur hærne på
hærne, i stætt jær fætt at
hærne hærne.

↓
Hvis ej udelukkende,
overordnet. Lø

Alt rammer forholdet, eller gør at
man prøver at overleve på
hær nyt neel at nærne sig, for
fæst gode relationer til nærne
fæst de stærke i sammenhængen
efter mænder. Altså læggetur i

3 - Studenterbevægelsen

RyB var den første gr. bevægelse
i 1984-85.

Vi har lagt 100 af timer arbejdslosheds-
: cafeen blandt andet, og de veno-
ning.

og også taget en masse højlydte
puncher med de slipklædte be-
lige; yndede en slæmmelevet: kunne
og går, og træne nærmest at ande
skal udde gr. En anden udfordring
var "gang" i den, "trin"; men
alt jage, alle politiske, mid-
trækket, hvad man kæmper
for, det blev lagt for had.

I 89 bliver bevægelsen åbnet.

og i 1990 havde der en special
person midt. Kommer som arbejdsløse
salleys relationer - en åbent lege:
Hans har som får andre ind -
og møder begrundet at se i lege.
og trækket frem.

- nej

med Uni

- surk opstår

- pløssen går

- richte pløssen om advevel

SH farves, pæller affektlig
huelte stævnen.

I. den proces for midtergruppe:

- gange i den

- at andre skal være,
nærmest skal være den
en.

~~Denne~~ Disse handlinger tyder med
på EB, som har mest fra
alltid pløssen. Børnene er
og vi elsker: Vi vedt fast
i det var et jelles pæle, andre
væde egen væde.

En i alth. er / best næst holdes
"andvirelet stødler", men andre
sæne væde os. nej

Bsp. fannal tyder. Vigtigt yndigt
manden midtergruppe, - den næste all
af beføllinger - handle: uvidende, egoistisk.

Nu a der on anden list:
- altuitt pessem soed en
nifil haken.

↓
Piques at ja mist frem. cegre
jendi han historie sculages
dillek i razi-ernes tedejan
avis.

a agra smolen til
og ad ha kung/
lakalet her

hiden lirkung han vaer. Man-
hejle vaer saet vaer i stei; ni
han mistet PUF-umeller; agra smolen
tat at ni itto han vaer her, men
all er humpen hjælp at vide, at
nae ni skal lunge et lokale, se
han ni.

Eksempl SPK

Til gengæld står
man overfor træer
om at udvikle alle-
naturer - og avanset
den er.

Staten piler: slutte sig sammen med
andre lande, og holde neutralitet,
fjerne fremme og oppe, itto nae alt
er vist vel. Ingen fridom i at komme
ind i unolkegr: de dapper sig med
alt, for at handle alt, og midler det
med vilkårlighed og lidt og lidt...

UDVIKLINGSKONFLIKTER I TERAPI.

- Terapi på kritisk psykologisk grundlag,
en introduktion.

1. Om objektivitet, sandhed og almengørelse.
2. Udgangspunktet: Det frie samfundsmæssige arbejde contra den lange vej gennem institutionerne.
3. Grundlaget: Autonome grupper uden omsvøb.
4. Historisk om nyere terapeutisk praksis.
5. Almen betragtninger over terapi indenfor den kritiske psykologi.
6. Om psykiske forstyrrelser.
7. Empiriske iagttagelser vedrørende overføring.

Det følgende er en historie om 'udviklingskonflikter i terapi'. Og det er en historie, der er kommet til veje ud fra arbejdet med terapi på et kritisk psykologisk grundlag.

Den historie, der skal fortælles, starter i begyndelsen af 1980 på psykologistudiet, Københavns Universitet/Amager; og den ender foreløbigt i Rådgivningsgruppen Regnbuens praksis i Studenterhuset i Købmagergade. Som sådan er historien, der skal fortælles, en lokal historie om terapi eller bredt socialt-klinisk arbejde, hvor det formålet at fortælle den i det sigte, der også er rådgivningens perspektiv: en videnskabeliggørelse af psykologisk arbejde i såvel teori som praksis.

Det vil da være sådan, at udsagn om terapi - hvilket i dette tilfælde er psykologisk rådgivning for mennesker i krise og nød - skal kunne begrundes i selve det terapeutiske arbejde hermed, ikke i udefrakommende meninger og standpunkter, for kun da er det muligt at almengøre og dermed reelt udvikle selvsamme praksis, så den i stadig større grad tjener både de konkrete mennesker, der berøres heraf, men også selve det generelle og grundlæggende menneskelige liv som et samfundsmæssigt liv.

Til selve historien hører begreberne objektivitet, sandhed og almengørelse, og disse skal kort præciseres, inden der gås ind på selve historien. Disse er nemlig afgørende for at forstå, hvorfor det kom til dannelsen af denne.

1. OM OBJEKTIVITET, SANDHED OG ALMENGØRELSE.

Det er altid muligt at fremstille objektivitet i den betydning, at det fremstillede er den sande erkendelse om det fænomen, som det er erkendelse om. En fremstilling tager typisk form af hævde af et bestemt paradigmatisk standpunkt. Denne "sande erkendelse" er da grundlag og udgangspunkt for afgørelsen af, hvilke handleinitiativer der skal sættes i værk som (fortsat) videnskabelig omgang med fænomenet. Det er dog ikke givet, at den sande erkendelse også umiddelbart og i praksis kommer til udfoldelse. Ydre forhold kan virke stagnativt ind.

Parallelt med denne fremstilling af sand og objektiv viden står den iboende sande objektivitet, der afslører og udfolder sig gennem den stadige bestræbelse for at udvikle fænomenet ud fra dets egne indre modsigelser, genstandens egne principper. Her handler det ikke om fremstilling af sand erkendelse, men om fremvisning af videnskabeliggjort samfundsmæssig-menneskelig udviklingsformåen igennem den praktiske omgang med den genstand, som det er viden om.

Selve forholdet mellem det fremstillede og det iboende må - hvis man skal være tro overfor verden selv, at det eneste man med sikkerhed kan sige, det er, at den eksisterer i virkeligheden, og at det er denne der skal udvikles og ikke kun tanken herom - være det iboendes asymptotiske primat over det fremstillede; men dette er kun muligt når det fremstillede, gennem den videnskabelige omgang med genstanden, træder tilbage og indtages af det iboende i form af genstandens egen samfundsmæssige udvikling. Kan det fremstillede gøre dette, og gøre denne bevægelse med på åben vis har vi førviden, dvs sand erkendelse, der er af en sådan art og har en sådan struktur, at den muliggør den videre udvikling af den videnskabelige omgang med genstanden; men kan det fremstillede ikke dette - denne udviklende rekapitulation af sig selv - overgår det til, hvad der skal kaldes den påkaldte kraft.

Under magtforhold vil der generelt være en tendens hen imod, at magtens reproducerer sig selv igennem monopolisering af objektivitet i formen den påkaldte kraft. Den udvikling, der finder sted vil da være udvikling initieret og sat igennem fra oven, fra magtens center. Og hvad man får er en afsubjektiveret samfunds-historie, der ikke tillader det specifikt menneskelige at komme til udtryk: den aktive skaben af egen historie med andre mennesker som medmennesker. Der må derfor - for videnskabeliggørelse og for menneskeverd - brydes med den påkaldte kraft, for herigennem at bryde med magten over mennesker, og der må brydes på en sådan måde, at det er et brud med magten som sådan, og ikke bare indsættelse af andre aktører for magtens forvaltning¹. Et sådant radikalt brud fordrer en revolution, der ikke bare vender op og ned på de herskende og ledende og de beherskede og underordnede, således at de beherskede bliver de ledende, men hvor det kommer til en fundamental omvæltning af de rådende

¹ Dette er også at handle med militans på ethvert niveau, hvor magtens reproduktion er på tale. Militans er ikke at acceptere til enhver tid de ovenfra handlerum (Jesper Lund).

samfundsmæssige forhold, således at den magt, der altid følger af givne sociale strukturer og deres samvirke hviler på tilstået kompetence og ikke på den med magtens selvstændiggørelse påkaldte kraft. En revolution af denne art indstifter også en fundamental anden udviklingsretning for enhver del og helhed i deres iboende sammenhang.

Indtil nu kan man sige, at samfundshistorien fra antikken og de første asiatiske slavesamfund og op til idag - med delvis undtagelse af Oktoberrevolutionen i 1917 - kun kender til begrænsede revolutioner, hvilket med et begreb fra Gramsci kan kaldes "passive revolutioner", hvorved der forstås revolutioner, der er formidlet af de herskende og ledendes viljer². Hvad der er brug for er derfor en "omvæltning af den eksisterende civilisationsform gennemført ikke af de samfundsgrupper, der .. er .. dømt til at gå under, men af dem, der .. er .. ved at skabe det materielle fundament for den nye orden"³.

Hvad der er sagt indtil nu ligger i direkte forlængelse af Marx' praksisfilosofi, hvor perspektivet er overvindelse af den med privatejendommen anarkistiske produktionsproces, der alene tilgodeser og dyrker tilfredsstillelsen af de behov, der er profitgivende, og ikke af de skabende og kollektivt-sociale behov.

Der ligger også i det indtil nu sagte, at man ikke kommer nærmere et menneskeverdigt liv ved at dele den menneskelige tanke om grundlæggende forandring op i trin: først reform indenfor rammerne, og så overskridelse af disse, når det viser sig muligt - og det på trods af, at enhver udvikling sker indefra og ud, ved at de iboende modsigelser gennem udvikling sprænger den givne form. Det er også nødvendigt selv at skabe rammer - specielt i form af konkrete utopier - således at man som menneskeligt subjekt bevidst og kollektivt kan arbejde for både at fremme omvæltningsprocessen, men også for at kunne stille sig på perspektivet af det standpunkt i det nye, der reelt lægger det gamle bag sig. Der må derfor tales om niveauer i en udviklingsopgave, fremfor slaviske trin, for ikke at falde tilbage på de "passive revolutioners" område.

Det tredje begreb - begrebet om almengørelse - lader sig nu præcisere: det er ikke enhver almengørelse i form af iboende udvikling, der også er en samfundsmæssig almengørelse, idet almengørelse af magtforhold ikke er det. Dette betyder så ikke nødvendigvis, at almengørelse på grundlag af magtforhold er falsk erkendelse, men snarere at det er erkendelse, hvis status og gyldighed er magtbundet, og hvis anvendelse ikke i sig selv tjener samfundsmæssig almengørelse. For denne type almengørelse skal begrebet fremmedbestemthed indføres. En almengørelse under magtforhold er derfor kun en samfundsmæssig almengørelse i samme grad, som magten over det almengjorte er trængt tilsvarende tilbage. For denne type almengørelse skal begrebet det alment-

² A. Gramsci: "Fængselsoptegnelser I og II", Museum Tusulanums Forlag 1991; og Gert Sørensen: "Gramsci og den moderne verden", s. 211, 255, 300 og 360, Museum Tusulanums Forlag 1993.

³ s. 255 i Gert Sørensen 1993, jvf også forrige note.

duelige indføres. Og i den grad dette tænkes med i begrebet om objektivitet, så kan vi med en reference til Uffe Juul Jensen sige, at "objektivitet kommer til udtryk i .. vedvarende bestræbelse på at overskride en lokal og tidsbundet videnskabelig opgave". Her vil objektivitet rette sig ind efter at bidrage til, ikke sandhed som et skolastisk eller rent videnskabs internt anliggende, men som udviklingen af "sandt menneskelige relationer", der opstår hvor mennesker "slår sig sammen for at indrette verden mere beboelig", hvilket også er en definition på kommunisme i ordets smukke betydning³. Det svarer til at være bevidst om - og handle ud fra - at menneskeligt samvær er båret af en "tredje sag", i sidste instans den samfundsmæssige kooperationsproces.

Så vidt eller meget om objektivitet, sandhed og almenførelse. Og skulle tanken dukke op, at der er langt herfra til terapi, så er det selvfølgelig muligt. Men der er ikke langt fra det indhold, som begreberne er givet med det ovenstående til en præcisering af selve udgangspunktet for den "lokale" historie om terapi på et kritisk psykologisk grundlag, som nu skal beskrives nærmere. Selve historien starter nemlig, da en generation af psykologistuderende sætter sig for at holde fast i at gennemføre det nødvendige og fundamentale brud med de etablerede klinisk-terapeutiske betydningsforhold, begrundelserne herfor og disse betingelsespræmisser, idet disse præsenterede sig som objektive og sande, videnskabelige og kompetente, og dette på trods af, at det var ganske gennemskueligt, at almenførelserne var fremmedbestemtheder, det videnskabelige yderst begrænset, og at det kompetente nærmest alene hvilede på den påkaldte kraft.

³ Uffe Juul Jensen: "Humanistisk sundhedsforskning", Udkast nr.2/1992.

⁵ Jvf Frigga Haug: "En kritisk psykologisk analyse af sociale relationer og samfundsmæssige forhold", s.211 i Ole Dreier (Red.): "Den kritiske psykologi", Rhodos 1979.

2. UDGANGSPUNKTET: DET FRIE SAMFUNDSMÆSSIGE ARBEJDE CONTRA DEN LANGE VEJ GENNEM INSTITUTIONERNE.

Historien starter i organisatorisk forstand i 1980, hvor det på KUA kommer til etableringen af et "Forum for kritisk psykologi" alene baseret på studenterkræfter. Det er ud af dette forum at "Seminarer for Kritisk Psykologi" og "Rådgivningsgruppen Regnbuen" er vokset frem. Ved siden af dette forum etableredes der på studiet også et "Kritisk psykologisk forum", hvori der i starten også indgik færdiguddannede psykologer, herunder visse lærerkræfter på KUA, blandt andet Ole Dreier. Dette sidste forum brugte også betegnelsen "Færdigorganiseringen", idet kun færdige psykologer kunne deltage, og til sidst, lige inden det nedlagde sig selv d.6.oktober 1992, også navnet "Organisationen af kritiske psykologer".

Betingelserne for disse foras opståen må findes i, at den hidtidige levevilkårskamp og kampen mod nedskæringerne, specielt af den kritiske undervisning, i store træk var slået fejl. og man vendte sig mod en opprioritering af det fagligt-indholdsmæssige, hvilket var blevet muligt, idet der var begyndt at komme tekster på dansk om kritisk psykologi, eller "Berlinskolen", som den også hed dengang⁶. Begge fora - hvis samtidige opståen var ukoordineret - fostrede igennem årene frem til ca 1990 et væld af praksisinitiativer. Og igennem de fleste år var mere end 100 personer kontinuerligt aktive. Der har gennem årene været et vist samarbejde mellem dem, men en egentlig fællesorganisering - der er blevet søgt mange gange - er altid strandet på modvilje fra Færdigorganiseringen, undtagen lige de sidste år, men her var der så ikke nogen, der ønskede at deltage fra studenterside.

Det er for meget at sige, at der var et had-kærlighedsforhold imellem de to fora, for det forudsætter at man har noget sammen, og det blev mere og mere tvivlsomt som årene gik. Det person-overlap, der var, var endvidere heller ikke nok til at få et samarbejde igang. Man kan sige, at de personer, der var aktive begge steder, de formåede ikke at initiere et samarbejde, og det kan også siges, at mange aktive i færdigorganiseringen ikke ønskede et samarbejde. Og endvidere at de mest indædte modstandere mod en åbning mod studentersiden, kom fra folk, der idag - med forbehold for undtagelser - er havnet i den systemiske terapi tradition - en tradition, der fra rådgivningen senere er blevet karakteriseret som bidragende til fascistoid handlepraksis.

Nu kan man ikke forstå historien alene ud fra personer, men den må forstås ud fra den lønarbejder-orientering, som de involverede personer satte på praksis i den ene eller den anden organisering - en orientering der var begrundet i deres respektive politisk-økonomiske position. Her var der for færdigorganiseringen en stærk tendens hen imod at orientere sig mod, at organiseringen

⁶ For nærmere om denne historie, se Ole Dreier (Red.): "Den kritiske psykologi", Rhodos 1979; K.Birck-Madsen: "At svare igen med udvikling", marts 1988. Mappe B1/Regnbuen.

skulle bruges til en parallelorganisering til lønarbejdet som psykolog, medens der fra studenterorganiseringen blev fokuseret på udviklingen af alternative praksisorganiseringer. Argumentet fra sidstnævnte var, at arbejdet med nye rammer, nye former, måtte være omdrejningspunktet, for ellers blev den socialistiske og den kritisk psykologisk bestræbelse bundet til ekstra-arbejdet eller til fritiden, hvor man var kritisk psykolog, når det var muligt ellers traditionel - hvad flere, også de mest toneangivende, i Færdigorganiseringen dog hævdede som det eneste mulige. En sådan "Faglig-Hat-strategi" blev kritiseret stærkt fra studenterside, men til ingen nytte. Modsigelsen kan karakteriseres som en modsætning mellem at vælge det frie samfundsmæssige arbejde allerede som præmis for handling overfor alene den lange vej gennem institutionerne. Og her i bakspejlet kan man konkludere, at strategien om den lange vej gennem institutionerne også ad selve organiseringen. Hvis det så var sådan, at de almene Kim, der lå i organiseringen, så også havde fået alment-strukturelt gennemslag, fx i PsykologForeningens politik, så ville det være til at bære, men dette synes ikke at være tilfældet. Tvært imod er der meget der taler for, at gamle kritiske psykologer blindt har ladet sig opsluge af "den passive revolution" med den mangel på kvalitative fremskridt for psykologien, dette fører med sig. Et eksempel herpå er autorisationsordningen, hvor autorisation tilstås ud fra ydre og formelle grunde: om det har været muligt at oppebære lønarbejde i to år, samt at få fornøden supervision af allerede autoriseret. For nyligt er autorisationskriterierne endog strammet, idet PsykologForeningens bestyrelse har besluttet "ikke at medvirke til kvalifikation gennem ulønnet arbejde", hvilket de facto sætter et hidtil gældende princip om, at "autorisationsordningen skal administreres således, at den ikke stiller sig hindrende i vejen for nytænkning"⁸, ud af kraft.

At kritiske psykologer ikke er blevet helt ædt af de etablerede utilstrækkeligheder, det viser dog Ole Dreiers arbejde, der just er kommet i disputatform⁹, men dette er noget nær undtagelsen.

Opsummerende om udgangspunktet kan man sige, at de to organisationers forskellige lønarbejder-orientering - der i en vis udstrækning kan føres tilbage til de to organiserings forskellige stædeder i forhold til psykologien som profession - ikke fandt et overgribende fagpolitisk standpunkt, der som en fælles subjektiv faktor overlevede. Og dermed kan man også sige, at forsøget på at arbejde sammen psykologer indenfor systemet og udenfor, at dette forsøg, i første omgang i hvert fald, ikke er faldet godt ud. Man var i hvert fald som faglige organiseringer ikke stærke nok til at gøre den bevægelse kvalitativt med, hvor der sker en kompetenceforskydning opad i systemet, hvor universi-

⁷ Jvf referat af bestyrelsesmøde 18. og 19. juni 1993, PsykologNyt nr.13/1993.

⁸ Afsnit 3 i "Autorisation - afgrænsning og fortolkningsspørgsmål", Autorisationsarbejdsgruppen, PsykologNyt nr.4/1990.

⁹ Ole Dreier: "Psykosocial behandling", Dansk Psykologisk Forlag 1993.

tet mister selvstyre i relation til praksiskompetent kvalifikation: praktikkens nedprioritering/fjernelse på psykologistudiet og den tilsvarende flytning af dette kvalifikationsaspekt til efteruddannelse/autorisation i PsykologForeningsregi, der dog fra 1.1.1994 overgår til at være bestemt gennem Socialministeriet.

Der må derfor være nogle problemstillinger af fælles art, der ikke er blevet grebet som genstand for nødvendig kooperativ praksis - med mindre man kan sige, at det teoretiske gods, selve paradigmet for kritisk psykologi, enten er fejlagtigt eller ikke er tilstrækkeligt.

Kigger man hertil på de brudprocesser, der også gennem tiderne har været indenfor studenterorganiseringen¹⁰, så kan man vise, at disse i stor udstrækning har været bundet til to forhold: for det første at opfatte den kritiske psykologi eller marxismen som sådan med en traditionel - og i egentlig forstand borgerlig - filosofisk målestok: at alt starter med en filosofien, hvorudfra man nærmer sig verden, og hvorudfra man ud fra sin egen personlige smag nærmest frit vælger sin faglige orientering, hvilket altid fører til en nyttetankegang, til eklekticisme, og til en spontan indfangethed i de eksisterende statskapitalistiske former for menneskeligt liv som naturlige former, der - når de udstyres med Ånd - fører til Hegels bevidsthedsfilosofi. Heroverfor står, at marxisme og kritisk psykologi er et brud med denne frie filosofien - for tanken er kun fri i egentlig forstand, når mennesket er fuldkommen låst til ikke at kunne forandre på noget som helst og selv da er tanken ikke engang fri, den er jo altid bundet i materialitet - og det man sætter i stedet for denne Hegelske ånd, det er en praksisfilosofi: at tænke i perspektivet at forandre, at udvikle, hvilket også er den eneste vej historien kender, nemlig udviklingen af modsigelser (Marx).

Det andet forhold indenfor studenterorganiseringen, der har været på spil i forbindelse med brudprocesser, det ligger i forlængelse af ovenstående, og det er problemet om, hvordan praksis udvikles. Her har der været en tendens til at se udviklingen heraf gennem et kun to-ledet skema - teori-praksis - fremfor gennem et tre-ledet skema omhandlende teori-praksis-empiri-forhold. Ved et kun to-ledet skema kan man ikke nå frem til at se praksisudvikling som udviklingen af en konkret praksis indenfor en ganske særlig empirisk ramme - og der vil være en tendens til, at den særlige praksis man så har, urefleteret og spontant kommer til at danne norm også for handlinger i anden empirisk ramme. Eksempelvis er der forskel på teori-praksis i en terapeutisk situation og i en eksperimentel-psykologisk situation¹¹, selv om ramme i store træk er identisk, men indholdsmæssigt er der kvalitativ forskel på det empiriske materiale for teori-praksis-forhold, hvorfor det også kategorielt må kunne behandles forskelligt. Heraf nødvendigheden af det tre-lede skema. Manglen på dette skema var

¹⁰ Jvf også s.11-15 i "Introduktionsoplæg til den kritiske psykologi", Forum Kritisk Psykologi, nr.8/1993.

¹¹ Et eksempel herpå er A.Lehmanns tjaldforsøg med "Plantegiften Haschisch", se s.31 i Moustgaard mfl: "Seculum Primum - glimt af 100 års psykologi i Norden", Dansk Psykologisk Forlag 1987.

imidlertid nedlagt i den kritiske psykologis kategorigrundlag i form manglende begreber om sociologiske sagsforhold, herunder manglen på begrebet om praksisform¹² - hvilket også gjorde at man ikke, på daværende tidspunkt, kunne holde konkrete samarbejdsproblemer og -konflikter i bevægelse hen imod en fælles overgribende løsning. Problemet blev dengang formuleret som en uenighed gående ud på, om det er nødvendigt eller ej at operere med et alment - men også historisk udvikleligt - samfundsformsniveau med selvsamfundsmæssiggørelse som perspektiv¹³. I parentes skal bemærkes, at det også er her kontroverserne om utopi-begrebet udspiller sig, men dette er mere afledt af problemet om samfundsformsniveau end omvendt. Mere alment kan problemet formuleres som problemet om, hvordan og på hvilken måde det sociologiske niveau omslutter eller indgår i en kritisk psykologisk teoribygning. Her synes L.Sève's bud indtil nu at være det bedste: at samfundsteorien har primat over psykologien, hvor psykologien ikke kan udvikles videre end hvad samfundsteorien allerede har sat på kategorielt begreb¹⁴.

Ovenstående elementer fra studenterorganiseringen til at komme på sporet af problemer i en kritisk psykologisk praksis må også siges at have været aktive elementer i Færdigorganiseringens praksis - der er i hvert fald et hav af debatter, der kører af sporet af mangel på kategoriell klarhed om netop de særlige betingelser for enhver praksis - men de er ikke tilstrækkelige til at forstå, hvorfor det ikke alligevel blev muligt at udvikle en fælles subjektiv faktor, og dermed et overgribende fagpolitisk standpunkt. Det var nemlig ikke sådan, at man i forvejen de to organiseringer arbejdede snævert sammen, men snarere at det ikke blev muligt at komme nærmere til det. Der må derfor være noget tredje på spil.

Dette tredje tror jeg må findes i det forhold, at det på trods af samme kategorielle ramme, så er det muligt for dele af Færdigorganiseringen at vokse ganske gnidningsløst - man tager i hvert fald ingen grundlæggende kampe - ind i PsykologForeningen på det og på de områder, der omhandler hvordan autorisationsproblemet skal sættes på koncept som udtryk for PsykologForeningens standpunkt. Standpunktet som det ender op med lægger sig nemlig snævert op af, for ikke at sige værende identisk med, et psykodynamisk/psykoanalytisk perspektiv på overvindelsen af psykiske problemer, samt hvordan man som psykologisk faggruppe løser den interne kvalificerings- og kompetenceproblematik.

Til afdækning heraf skal jeg vende blikket mod, hvordan den terapeutiske praksis søges udviklet fra studenterorganiseringen: - For det er for det første meget med udgangspunkt i denne

praksis, at der søges udviklet samarbejderelationer til Færdigorganiseringen; og for det andet står det standpunkt, der her forfægtes mhp terapeutisk arbejdsmåde, kvalificering og kompetence, i direkte modsætning hertil. Dette handler så også om den kritiske psykologis udviklingsstade dengang - herom nærmere.

¹² Jvf W.F.Haug: "Vorlesung zur Einführung ins "Kapital"", Pahl-Rugenstein 1976.

¹³ Jvf også undertegnede s.7-12 i "At svare igen med udvikling", marts 1988. Mappe B1/Regnbuen.

¹⁴ L.Sève: "Marxisme og personlighedsteori", Rhodos 1978.

3. GRUNDLAGET: AUTONOME GRUPPER UDEN CMSVØB.

Indenfor studenterorganiseringen eller som den også hed "Forum for kritisk psykologi" kom det i 1981-82 til en slags 'praksis-vending', idet man begyndte at orientere sig ud af Universitet, og dette simpelt hen for at få en reel praksis, man kunne arbejde med, i stedet hypotetiske problemstillinger, hvor erfaringsindholdet ved løsninger var højst tvivlsomt. Man vendte sig mod, at først skal man lære en hel masse, endog i en fjern og kunstig form, for så at praktisere den indhøstede viden. Og man ønskede i stedet en studiapraksis, der i sig selv var funderet i en praktisk videnskabelig retning. Mange forskellige initiativer så dagens lys fra 1981 og årene frem, herunder disse seminarer, men det, der blev afgørende, det var at arbejdet, en kvinde(gruppe)fortjeneste, med at etablere et Studenterhus bar frugt; og i forlængelsen heraf opstod tanken om en alternativ psykologisk rådgivning i 1984. Efter et års forarbejde åbnede denne 22. maj 1985 under navnet "Regnbuen", og den har så fungeret siden. Senere, i foråret 1987, kommer der også et lille tidsskift til syne - "Forum kritisk psykologi, teori og praksis" - og dette lever også stadig, selv om det ikke længere har nogen udgivelsespolitik, og kun kommer når der er stof og penge hertil.

Et centralt element, der også blev grundlæggende for rådgivningen, var konceptet om autonomi. Dette element var dog allerede formuleret i 1981 som grundelementet i en kritisk psykologisk organisering, og herom hedder det blandt andet: "Organiseringsformen må være autonome grupper - ikke bare "relativt" autonome, men autonome uden omsvøb - for kun hvis den reale handleevne er større indenfor end udenfor kan den kollektive livspraksis udvikle sig. Med W.F. Høugs ord er dette at søge "hegemoni uden hegemon", og at hegemoni frem for at være defineret gennem et magtcentrum (:den hierarkiske opbygning med særskilt personkompetence) må være en effekt af strukturen"¹⁵. Senere præciseres dette til at "udviklingsopgaven indadtil er at gøre sig til strukturel effekt for udviklingen af en selvstændig fagpolitisk kultur"¹⁶.

Det er indenfor ovenstående ramme at rådgivningen fra sin start formulerer sig. Og det hedder fra det allerførste papir herom følgende: "en kritisk teori (:psykologi og samfundsvidenskab) kræver en kritisk funderet praksis: at det altså ikke er nok at forvalte eksisterende systemsatte praksisformer blot på baggrund af en kritisk viden - men at de store udfordringer/nødvendigheder for opnåelse af et 'blødt liv i en smuk kamp' ligger i at sprænge rammer i perspektivet det levendes arbejdes standpunkt, som må er at arbejde for et samfund, der er baseret på integrationen af arbejde, kultur og videnskab for hver enkelt". Og videre hedder det: "Den konkrete praksis udvikler sig afhængigt af den/de

¹⁵ Jvf s.11 i "Om et bedre liv - referat fra fremtidsværksstedet på 7. Kritisk Psykologiske Seminar", november 1987/Regnbuen mappe B1.

¹⁶ Jvf undertegnede s.10 i "At svare igen med udvikling", marts 1988, Regnbuen/Mappe B1.

teorier, som den søges bevæget og udviklet igennem. Der findes altså ingen teoriløs praksis, da man altid går til praksis med en eller anden forforståelse. Denne forforståelse kan ligeledes være mere eller mindre bevidst for een selv og den kan være indfanget i en ren overfladbestemmelse af forholdene - og facit bliver let en reproduktion af de problemer, der skal løses - i stedet for et problemudviklingsarbejde, hvor gamle begrænsninger i livsudfoldelsen overflødiggøres og nye muligheder dukker op"¹⁷.

Specifikt om terapi hedder det følgende: "Terapi er at bearbejde sig selv med sig selv via specifikt udviklede samfundsmæssige midler (:teknikker og terapeuter). Og i denne forstand er terapi en selvmodsigelse - et produkt af undertrykkelse - idet mennesket almene producerer sig selv (behov, interesser, mål osv) gennem sit livtag med andre og med naturen gennem den samfundsmæssige Kooperation, dvs igennem noget fælles tredje. Dette stiller problemet for terapi som praksisform: en skridtvis generobring af det sociale liv, som man er blevet udgrænset fra, men hvor det nu også indeholder ens eget perspektiv"¹⁸. Papiret indeholdt desuden en kritik af psykiatrien, adfærdspsykologien, psykoanalysen og New Age filosofien (også kaldet terapibevægelsen dengang), men dette skal jeg vende tilbage til senere.

Centralt er, at grundlaget for rådgivningen til en start ikke formuleres som et kritisk psykologisk projekt - for så vil man også bare formulere kritisk psykologisk terapi som en nye og konkurrerende skoledannelse på området. Det man derimod gør, det er at formulere et udviklingsprojekt, lokalt og stedbundet, hvor vægten ligger på en indholdsmæssig bestemmelse af, hvad der er på tale, samt hvordan dette tænkes som overvindende hidtidige og eksisterende begrænsninger. Som sådan går man frem med det koncept, man har, man gør det åbent, og man bruger det, korrigerer det og udvikler det gennem de praktiske problemer og konflikter, man så måtte møde, når man arbejder med det sammen med andre - og dette er også det nok mest centrale princip i Marxismen, hvor det med Marx kan siges: "Vi træder ikke verden i møde med et nyt princip: Her er sandheden, knal! ("Hier knise nieder!"). Vi udvikler af principperne i verden verdens nye principper"¹⁹.

At gøre sådan - hvilket er en erfaring fra det senere - forhindrer ikke, at man ikke støder på konkurrenceforhold eller at man støder på forhold i virkeligheden, der nærmest af princip har lukket sig omkring sig selv - eventuelt med et fjendtligt og skadende sigte mod een som fascisme mv, herunder de okkulte forformer - men det gør det muligt at erfare virkeligheden i dens nye og gamle og usminkede kvaliteter, som ikke på forhånd er indeholdt i ens hidtidige koncept. Og det må så være konceptet udviklet med de gjorte erfaringer, der må vise sig, om det bærer,

¹⁷ "Tanker til og om en rådgivning", oktober 1984, Regnbuen/Mappe B1

¹⁸ jvf forrige note s.5.

¹⁹ Marx: "Briefe aus "Deutsch-Französischen Jahrbüchern" i MEW 1, s.345.

dvs om det er alment-dueligt eller ej. Det er også en proces, der inddrager een som subjekt, ens natur, og som nærmest tvinger udviklingen af ens handleevne²⁰ fremad.

Den respons, der var på rådgivningsoplægget, delte sig også i flere grupper: dels nogen der havde arbejdet med kritisk psykologi, dels en gruppe bestående af psykoanalytisk og eksistentiaalistisk orienterede personer, og så en gruppe uden fast ståsted. Og dette tegner så også feltet for den første udviklingskonflikt, der kan beskrives som problemet mellem at legitimere sig overfor omgivelserne overfor at satse på egne kræfter. Denne konflikt er også blevet kaldt "Konstitueringskonflikten"²¹.

Overfor en situation, hvor der er klare, mere eller mindre bevidst formulerede forskelle i udgangspunkt, kan man vælge at indrette sig i hvert sit hjørne, sørge for ikke at træde nogen over tærne og kritisere, hvis andre kommer for tæt på. Men der er ingen begrundelser for at vælge dette - for siden man er der, så må der også være en interesse i at søge udvikling. Det lykkes også et års tid at arbejde sig igennem alle mulige terapeutiske tanke- og praksisformer uden de store konflikter. Men da det så kom til at træde ind i feltet som rådgivere, så blev gruppen delt i to: der var dem, der ikke mente man kunne, selv turde de ikke gå ind i arbejdet med andre, med mindre at der blev tilknyttet udefra kommende supervision til gruppen - dette var ca en tredjedel af gruppens 10-12 personer, og det var primært de psykoanalytisk orienterede - og så var der den anden del af gruppen, der under ingen omstændigheder ville give køb på konceptet om "autonomi uden omsvøb". Argumentet var: "Det er ikke muligt som perspektiv at arbejde mod en fælleshed, hvis man samtidig er bundet op af eller støtter sig til en hierarkisk funderet praksis"²².

Forud for konflikten gik både, at en studievejleder på KUA²³ forsøgte at forhindre at rådgivningen kunne åbne i studentehuset - argumentet var at den kunne forveksles med Studenterrådgivningen, og det selvom det indrømmes, at der var behov for arbejdet - men også at flere i gruppen mødte stor afvisning fra deres omgivelser med hensyn til, at de jo "kun" var studerende, som om det er et handicap på forhånd. Konflikten endte med, at den gruppe der følte sig i klæmme lige så stille sev fra gruppen; og det samtidig med at gruppen - ud over rådgivningsarbejdet -

²⁰ Ved handleevne forstås den konkrete udviklingsevne til bevidst at fastlægge og forbedre sine egne livsbetingelser og dermed bevidst øve indflydelse på sin egen udviklings muligheder og retning.

²¹ Jvf Anne Jønsson og Birgitte Ernst: "Regnbuen konkret utopi - en udviklingshistorie i alternativ praksis", Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.

²² Regnbuen: "Oplæg til debataften om alternativ rådgivning", 3.oktober 1988.

²³ Jvf brev af 23.4.1986, Regnbuen mappe A3.

brugte megen energi på at formulere sig i diverse fagblade om selve arbejdet, med diverse invitationer om samarbejde og om kritik. Tanken var, at kunne man ikke arbejde med den kritik, der var eller kom, så var man ikke dygtige nok, og det måtte man så se at blive. Men der kom ingen kritik, åbent formuleret, de første 5 år, hvorefter der så kom en kritik, der i store træk gentog, at det var etisk problematisk at studerende arbejdede uden formaliseret supervision. Det var en intern kritik, men vi svarede på den i PsykologNyt²⁴, hvor vi stillede vores supervisions- og kvalifikationskoncept til skue, men der kom ingen dialog igang. Andre blandede sig ikke.

Jeg skal ikke gå nærmere ind i historie. Den er fremstillet til anden side. Men blot her nævne to yderligere udviklingskonflikter, der også er beskrevet her²⁵.

Den næste udviklingskonflikt er blevet kaldt "Striden om det lukkede kliniske kollektiv 1988-89". Den omhandler brugerforløb, der afbrydes fra rådgiverside, fordi man ikke kan komme igennem, hvor konflikten udspringer sig omkring, om der kan gås ind i nye forløb, for det både kollektivt og for de berørte rådgiver er klart, hvad det var, der måtte renonceres på. Konflikten blev også til en konflikt om supervision, forstået på den måde, at hvor gør man af det personligt svære, der dukker op i rådgivningssituationen. Svaret blev, at supervisionen må sigte mod, at den berørte rådgiver bringer "det svære" ind i det brugerforløb, der er på tale, for ellers dannes der skjult norm mod brugeren eller brugergruppen.

Og endelig den tredje udviklingskonflikt: denne var en kompetencestrid - "Kompetencestriden 1991-92" - omhandlende, om man kan arbejde som rådgiver, hvis man ikke samtidig kan gøre det åbent, der aktivt styrer ens handlinger overfor den berørte person, eller hvis man finder det nødt til at holde information tilbage som strategisk (nødvendigt) element. Svaret blev, at det kan man ikke - for kan man ikke åbent træde frem med samtlige relevante dimensioner i ens konkrete handleevne, så bidrager man til yderligere mystifikation og fremmedbestemmelse, hvilket også er at handle ud fra givne traditionelle koncepter. Det er deres begrænsning.

Opsummerende kan det siges, at de tre udviklingskonflikter peger henimod, at den enkelte rådgiver/psykolog/terapeut skal kunne handle selv, og ikke dække sig ind under andet/andre' og 'at kompetence er et kollektivt anliggende, der fordrer den enkeltes evne til total åbenhed i relation til berørte bruger af rådgivningen'. Dette er samlet at enhver må kunne tale for sig, gennemskueligt og gennemsigtigt', hvilket også er at 'indordne

²⁴ Jvf undertegnede i: "Psykologer, socialpsykologi og psykoterapi", Dansk Psykolog Nyt nr.5/1991.

²⁵ Jvf Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993, s.80-85.

sig under udvikling - den eneste legitime indordning - og hvor frafald herfra bemærkes, ligger der en etisk fordring i at samle det op og gøre det, for man kan sige at hver gang man er sammen med et andet menneske, så har man en del af dette menneskes liv i sine hænder, og som Løgstrup formulerer det: "Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre uden at han holder noget af dets liv i sine hænder. Det kan være meget lidt, en forbigående stemning, en oplagthed, man får til at visne, eller som man vækker, en lede man uddyber eller hæver. Men det kan også være forfærdende meget, så det simpelthen står til den enkelte, om den andens liv lykkes eller ej"²⁶.

Dette handleevneaspekt er imidlertid ikke tilstrækkeligt at agte, for der må også kunne handles på de udviklingsforhold, der ligger uden om selve udviklingskonflikterne, som de for den enkelte rådgiver viser sig på gruppeniveau. Som sådan er ovenstående kompetencedimension altså ikke nok til mestring af konkret psykologisk arbejde med berørte andre, men en nødvendig forudsætning herfor i et alment menneskeligt sigt.

Ud fra ovenstående kan det nu gøres begrundeligt, hvorfor det var muligt for medlemmer af Færdigorganiseringen at vokse nærmest aktivt ind og op igennem eller endog bidragende til den strukturelle knæsettelse af et autorisationskoncept i Psykologforeningen, der bygger på et i sin struktur psykodynamisk kompetenceforlangende fra allerede autoriserede - hvem der så end nogen sinde har kunnet autorisere disse - samt hvorfor dette ikke var en handlemulighed for rådgivningen. Det var nemlig muligt i samme grad man accepterer den hermed forbundne ydre kompetenceforlangende, den udefra kommende supervision - godt nok fra egne autoriserede fagfæller, men dette er i sig selv ikke en indholdsmæssig kompetencedimension, hvor denne er opnået via andres arbejde. Den hermed forbundne herre-knægt-akse for kvalifikationsudvikling kan rådgivningen ganske enkelt ikke med.

Hvordan - må man spørge - kan nogle kritiske psykologer gøre den ovenfor beskrevne bevægelse. Et svar er af opportunistiske grunde: man indordner sig på kort sigt i håbet om på lang sigt at kunne forbedre sine betingelser - men dette kan ikke være et bevidst valg, for der er næppe nogen, der ikke er klar over, og til hudløshed har diskuteret en central kritisk psykologisk tekst, der netop begrundet, hvordan opportuniste er en forform for psykiske forstyrrelser²⁷, og hvem med bevidsthed herom vil dog vælge dette for at klare sig på kort sigt, når man på lang sigt er vidende om de hermed forbundne personlige konsekvenser²⁸!

²⁶ K.E.Løgstrup: "Den etiske fordring", s.25, Gyldendal 1960.

²⁷ Jvf Ute Holzkamp-Osterkamp: "Emotionalitet, kognition, handleevne", i Dreier (Red.): "Den kritiske psykologi", Rhodos 1979.

²⁸ I denne periode kom der også den ene bogudgivelse efter den anden, hvor det at handle mod bedre vidende blev søgt beskrevet, jvf til eksempel Knud Vilby: "Mod bedre vidende. Opgør med den politiske elendighed og vor fælles afmagt", Hans reitzels Forlag

Der er også et andet svar, og det er at de involverede personer aldrig var reelt forbundet med den kritisk psykologiske bestræbelse, men at man var der, fordi den som en stærk faglig kraft kastede individuelle handlemuligheder fra sig, altså kvstbanesocialisten om igen. Der er sikkert også mange andre svar. Men det jeg skal hæfte mig ved, det er, at den kritiske psykologi havde - og vel stadig har - en kategoriel blind plet netop dér, hvor den psykodynamiske/psykoanalytiske teori og praksis-tradition så at sige udvikler alt fra og fører alt tilbage til: problemet om overføring.

Svaret, her at give, er, at man i bedste fald valgte en social-økonomisk sikring af sig selv som nyt øvre mellemlag - i værste fald blev man fanget ind til anden side, via opgaven overfor en en videnskabelig løsning af det kategorielt uløste problem om overføring indenfor en kritisk psykologisk praksistilgang. Betingelsen herfor er selvmanipulation, hvis materielle grundlag er manglende råderet over midler til behovstilfredsstillelse, idet det er situationer af almen fremmedbestemthed der gør mennesket til slave af sine behov, der så træder frem med driftskaraktter, hvorved de vinder en umiddelbar adfærdsbestemmende magt²⁹ - for Fanden stå i at have uddannet sig til psykolog, hvis man så end ikke kan få ret til at praktisere som så - så heller være med på vognen, det stykke vej, som andre bestemmer hvordan skal være, indtil man selv kan bestemme. Dette er så også det "ubevidste faglige spring ind i psykoanalysen". Den lighed, der er imellem den psykodynamiske herre-knægt-akse, og at behovene antager driftskaraktter ved manglende råderet over midler til behovstilfredsstillelse, har så åbenbart kunne gå hånd i hånd med det forhold, at handlekompetence under alment usikre betingelser, blandt andet ved manglende social integration - hvad autorisationsprocesser i psykologforeningen meget har været og den samtidigt begyndende opløsning eller stagnation af færdigorganiseringen - kan vindes gennem individets stræben efter overensstemmelse med andre løsrives fra vurderingen af de objektive forhold i omverdenen og træde i forgrunden som en selvstændiggjort handletendens³⁰. Bevidst eller ubevidst - en passiv revolution af småborgerlig karakter, og denne vil gentage med hver ny generation af psykologer, indtil det er muligt kollektivt at befordre overgangen mellem studerende og færdige psykologer på den ene side og de eksisterende social-økonomiske forhold for udøvelse af psykologisk virksomhed på den anden side, men dette dog kun samtidig med, at arbejdet med overføring udmøntes i et videnskabeligt praksiskoncept, der er objektivtverbar som alment-dueligt.

I det følgende skal jeg gå videre ind i udviklingskonflikter i selve den terapeutiske praksis. Jeg skal starte med en historisk

1990.

²⁹ Ute Osterkamp: "Hat der Sozialismus die Natur des menschen verkannt?", s.71 i Forum Kritischer Psychologie 31/1993.

³⁰ Jvf Ute Holzkamp-Osterkamp 79, s.243.

beskrivelse af de store forandringer, der sker i praksis i og omkring terapi fra 50-erne og op til 80-erne, idet dette er rammen for den lokale historie, der her er på tale, og uden hvilken man ikke kan forstå hvorfor arbejdet antog den form, som det gjorde. Herefter skal der gås ind på de mere almene teoretiske betragtninger over terapi indenfor den kritiske psykologi, og i forlængelse heraf inddrage empiriske forhold, som jeg selv kender til. Fikspunktet herfor er selve begrebet om overføring.

4. HISTORISK OM NYERE TERAPEUTISK PRAKSIS.

De grunde, der fører til at terapi tages op af studenterorganisationen som selvstændigt praksisområde i starten af 80-erne, omhandler dels de generelle eksterne forhold, der ligger udenfor universitetet, og dels interne. De eksterne forhold omhandler, at der er et stort behov for nye og bedre støtteinstanser for en stadig større gruppe af mennesker, der er præget af lidelse, konflikt og desorientering; og hvor det er tydeligt, at det er de socialt-økonomisk dårligst stillede, der særligt betaler prisen for manglende støttemuligheder eller for en dårlig og dybt nedværdigende behandling. De interne forhold omhandler specielt Klinisk Institut, der altid formåede at undgå at involvere sig i at tænke og handle med på løsninger af de fælles problemer på psykologistudiet. Klinisk Institut tillod sig meget en eksklusiv holdning, hvor de både var sig selv nok, men også altid overlegne, idet de på ganske særlige måder hævdede deres særstilling som værende den kompetente institution for arbejdet med psykiske vanskeligheder og problemer.

Forud for denne situation lå så hele historien fra 1950-erne og frem, hvor der på alle måder var søgt et opgør med både psykiatrien og den psykoanalytiske dominerende praksis. Der var to slags svar herpå: de humanistiske-eksistentielle svar, der så psykiske konflikter som udslag af autentisk væren; og de politiske svar, hvor sygdom blev ført tilbage til materielle grunde i selve den kapitalistiske produktionsmåde.

Hvad angår de humanistisk-eksistentielle svar, så er deres kerne "frihed", og som det er formuleret af een af grundlæggerne, Pico della Mirandola (1463-94): "Du skal bestemme din egen natur uden tvang fra nogen barriere ved hjælp af den frihed, der er blevet dig betroet. Jeg har placeret dig i verdens centrum, så du fra dette punkt bedre kan se hvad der er i verden. Jeg har hverken gjort dig himmelsk eller jordisk, hverken dødelig eller udødelig, for at du som en fri og suveræn håndværker kan støbe dig selv i den form du selv har valgt"³¹. Og dette spejler meget godt problemerne for det nye mellemlag, der vokser frem i efterkrigstiden, og som er begrundet i udviklingen af en mere innovativ produktionsproces (dvs at viden anvendes bevidst og målrettet til udvikling af produktionen). Som klasse har mellemlaget også kun sig selv at holde sig til - de har ingen historisk fremtid, i klemme og bestemt, som de er, af de to hovedklasser, arbejder og kapital.

Psykiske konflikter koges i denne tradition stort set ned til uautentisk væren, som så med en autentisk person/terapeut at skulle overvindes gennem det hermed forbundne ægte samvær, der ville kunne give større selvforståelse, frigørelse, vækst og evne til dybere kontakt med andre. Den terapibølge eller bevægelse, der vokser frem i 1960-70-erne har sit udgangspunkt her. Blandt andet i form af Encountergrupper, og den klient-centrerede terapi (Rogers³²), hvor terapeuten ikke skal være styrende og teknisk,

³¹ s.111, citeret efter Psykologisk Leksikon, Gyldendal 1974.

³² Carl Rogers: "Om encountergrupper", Jespersen og Pio 1971.

men netop menneskelig; men også i form af gestaltterapien, der adskiller ved at vægte det specifikt konfronterende, snarere end det støttende som er den klient-centrerede terapies indfaldsvinkel. Gestaltterapien er kendt gennem Perls, der formulerer kernen på den måde, at grunden til at man lider, 'er afhængig af andre, falsk, det er at man er flygtet fra et pinefuldt Nu, hvilket danner en uafsluttet gestalt, der som et forsvar, en karaktermaske, forhindrer een i at leve bagefter. Gestaltterapi er derfor at "tilvejebringe situationer i hvilke en person kan opleve, at han sidder fast - det ubehagelige - og .. at .. frustrere hans forsøg på at undgå situationen indtil han er villig til at mobilisere egne ressourcer"³³. Hermed "tvinges" klienten til at tage den smerte på sig og fuldbyrde en gammel gestalt, som ellers stiller sig i vejen for vækst og autentisk selvkontrol. Frihed er her reduceret til ren viljesudøvelse.

Samlet herom kan det siges, at når udgangspunktet er den individuelle frihed, så bliver problemerne, der fører til fravær heraf, enten en nødvendig skæbne, der rammer den enkelte, og hvad kan man anden med skæbnen end udholde dens lidelse og måske uretfærdighed, eller også bliver det ens eget ansvar, at man nu engang har handlet sådan. Det skal ikke nægtes, at denne problemstilling eksisterer - den eksisterer jo netop i kraft af en stigende fragmentering og praktisk fremmedgørelse overfor hinanden - men at koge ethvert problem og dets løsning ned til måder at også eksistentiel smerte på i form af selvoverlevelse er falsk, og tjener alene dem, der i forvejen har tilstrækkelige ressourcer til at bære og mestre deres liv.

En mellemform mellem det humanistisk-eksistentielle svar og det politiske er radikalterapi, primært i USA, der dog hurtigt splittes på spørgsmålet om, hvor at starte: med den indre frigørelse - der fører over i den humanistisk-eksistentielle tradition med vægt på det spirituelle - eller den ydre frigørelse, der fører til direkte partipolitisk arbejde under forbiseen af, hvad der konkret kan og må gøres i forhold til de mennesker, der bare ikke har de ressourcer, at de kan handle og kæmpe på komplekse organisatoriske måder.

De politiske svar på psykiatri og psykoanalyse omhandler, ud over en anden opfattelse af psykiske problemer, også forsøgene på organisatoriske ændringer af behandlingen af mennesker med problemer. Det første svar er miljø- eller socioterapien (M.Jones³⁴), hvor man søger at demokratisere behandlingssektoren i form af terapeutiske fællesskaber, hvor tolerance og realitetskonfrontation er i centrum. Denne føres senere videre i anti-psykiatrien (Laing og Cooper), der ser sygdom som en sund reaktion på et sygt samfund, og hvor

³³ s.59 i F.S.Perls: "Gestaltterapi", Socialpædagogisk Bibliotek 1975.

³⁴ M.Jones: "Socialpsykiatri i praksis", Gyldendals Pædagogiske Bibliotek 1971.

behandlingen består i at ophæve menneskets fremmedgørelse overfor den ydre verden gennem rejsen ind og igennem den indre verden. Herigennem skulle de enkelte så finder måder at hjælpe sig selv på, der hvor der er virkelig brug for det. Den samfundsmæssige undertrykkelse ses i forlængelse heraf som ophævelig gennem skabelsen af en stadigt stigende sum af "sande jeg'er". Arbejdet hermed foregår gennem terapeutiske kollektiver.

En videre form i det politiske svar er meta-psykiatrien - eller "den demokratiske psykiatri", der mest markant er kommet til udtryk i Italien (Basaglia³⁵). Her gik man efter at opløse de psykiatriske institutioner, idet man så det kroniske i sygdommene som frugter af selve institutionsopholdet - og dette blandt andet ud fra M.Jones, der havde kunnet vise, at det kroniske ikke var så kronisk endda. Det lykkes her at få vedtaget en lov - Lov nr.180 af 13.maj 1978 - der gik ud på, at det med udgangen af 1980 ikke længere var tilladt at indlægge mennesker på psykiatrisk afdeling. Udgangen - efter en mellemform med terapeutiske samfund, der vidste sig velegnede til at få modsætninger og problemer op til overfladen - er en art distriktspsykiatri, hvor ambulante behandling, blandt andet med en del medicin, og beskyttede produktionsfællesskaber er centrale ingredienser. Nogen egentlig behandlingsfilosofi blev aldrig udviklet.

Det sidste væsentlige politiske svar kom fra SPK - Det socialistiske patientkollektiv i Heidelberg i Tyskland³⁶ - i begyndelsen af 70-erne. Udgangspunktet er at kritikken af psykiatrien skærper modsætninger mellem patienter og lægestab, hvilket fører til at en psykiater (Huber) vælger at prioritere at indgå i det direkte behandlingsarbejde ved at støtte op omkring at hjælpe med at bearbejde umiddelbare problemer og konflikter. Men dette kan kun ske ved at sige fra til nogle af kollegamøderne, og det kommer til en vældig strid, hvorunder patienterne vælger at organisere sig som et patientkollektiv - da der var flest ca 500 - og arbejder for deres egen institution på Universitet, hvad der efter en besættelse lykkes. Men det varer ikke længe. Huber fyres, patientgruppen arbejder videre ud fra en arbejdsform, der kaldes agitation - i modsætning til den systemopretholdende terapi - og som generelt er rettet mod medlemmernes faglige baggrund, arbejdsbetingelser, autoritetskonflikter, famillemæssige konflikter, seksuelle konflikter og sociale forhold. Men efter kort tid stormes institutionen af en massiv politistyrke og lovede økonomiske midler trækkes tilbage. Udgangen er at en større del af gruppen går under jorden, nogen går ind i RAF, medens Huber idømmes 4 1/2 års fængsel for misbrug af lægelig autoritet. Flere af patienter idømmes også straffe på op til 3 år.

Kernen i SPK's sygdomsopfattelse er at 'gøre sygdommen til et våben' ("Aus der Krankheit eine Waffe machen"), og dette grundet i, at man bliver syg, når ens protest mod urimeligheder hæmmes. En sygdoms ophævelse er derfor udviklingen af en kollektiv revolutionær identitet, der i sin essens må være socialistisk, idet det reelt hævende er den kapitalistiske produktionsproces.

³⁵ Jvf også Social Kritik nr.24, marts 1993.

³⁶ Jvf N.P.Agger mfl. "Terapi som politisk praksis", Hans reitzel 1977.

Arbejdet hermed foregår med udgangspunkt i det tidligere nævnte om "agitation", hvor terapi, politisk og videnskabeligt arbejde betinger og skal udvikle hinanden. Man har tre niveauer heri: enkeltaitation, hvor en gammel SPK'er tager imod en ny, og hvor de problemer, der er, bearbejdes ud fra den enkelte situation og problemstilling; og gruppeagitationerne, der rettede sig mod et fælles indhold, og hvor arbejdsprincippet var at rette sig mod gruppens svageste led, det kunne evt være den sprogligt mest dominerende eller den tavse. Det tredje niveau var de videnskabelige arbejds kredse, hvor relevante politiske problemstillinger blev bearbejdet. Generelt arbejdede man ud fra arbejds- og organisationsprincippet "den multifokale ekspansion", der går ud på, at den enkelte syge ses som en person i et samlepunkt (focus) for de samfundsmæssige modsigelser, og dette fører også til en "knopskydningsmodel", hvor man er i flere grupper på samme tid, og grupper der også arbejder autonomt i forhold til hinanden. Det var da også meget svært for politiet at tæmme SPK op, da de besluttede sig for det. Dette er en vigtig ting.

Også i Danmark skete der noget. Man byggede videre på erfaringerne fra udlandet, og op igennem 70-erne blev det dannet et hav af alternative rådgivninger på alskens områder og overalt i landet, men de fleste af disse går ned i starten af 80-erne; i sammenhæng med den begyndende højredrejning, da Schlüter kommer til i 1982. Og kun ganske få får endvidere offentliggjort noget omkring deres indholdsmæssige arbejdsprincipper³⁷. Men det er vel at mærke enkeltpersoner, der offentliggør, hvilket også siger noget defensivt om arten og styrken af den kollektive subjektive faktor dengang.

Som i USA kom det også i Danmark kommer fra starten af 70-erne til en splittelse mellem problemet om ydre eller indre frigørelse mht, hvordan starte. Terapibevægelsen - den indre frigørelse først - lever idag videre under begrebet "New Age", hvor begrebet om holisme - alt hænger samme - og om integration af østlig meditation og vestlig mystik er centrale pejlemærker. Arbejdet med den ydre frigørelse blev til venstrefløjens mange partier - og deres senere nedlæggelse igen.

Da man begyndte at arbejde med ideen til rådgivningen tog man fat på en bearbejdning af alle ovenstående praksiserfaringer, blandt andet og centralt at man ikke kunne sætte af fra et valg mellem en indre eller en ydre kamp mod undertrykkelse og for frigørelse. Man måtte tværtimod finde det samfundsmæssige ståsted, hvor de i praksis allerede var sammenhængende, for alternativet indre/ydre er falsk: "Argumentationen at mennesket må ændre sig, for at kunne ændre de samfundsmæssige forhold, som må ændres, for at mennesket kan ændre sig .. er cirkulær .. idet den går ud fra samme alternativ. Den virkelige sammenhæng er derfor ikke cirkulær, fordi mennesket kan ændre sig selv i den grad, som det

ændrer sin indflydelse over dets livsbetingelser"³⁸. Men ingen steder syntes man at kunne finde et tilstrækkeligt teoretisk koncept og en tilsvarende sociologisk/socialpsykologisk metode, hvor man kunne - med en grad af sikkerhed i begrundelserne - afgøre om noget var et fremskridt, noget stagnativt eller tilbageskridt mht terapiarbejde. Desuden syntes perspektivet om en "materialistisk sygdomsteori" at gribe forkert, uden at det var muligt nærmere at præcisere hvorfor.

Man tog derfor udgangspunkt i grundlæggende at diskutere, hvad terapi var, og på at afklare hvordan man hen ad vejen kunne blive klogere herpå. Afgørende for dette skridt var også konstateringen, at på trods af mange forsøg på overvindelse af den fremherskende psykiatri og psykoanalyse, så havde ingen af disse forsøg reelt trængt disse opfattelser tilbage, allerhøjest resulteret i organisatoriske ændringer, der måske fremviste en større humanitet, men måske langt fra var det.

Tvært imod må man konstatere, at som situationen var omkring løsningen af menneskers personlige problemer dengang opgøret med psykiatrien og psykoanalysen satte ind i 1960-erne, at sådan er den også i dag, men gående mod det værre. Den psykofarmaceutiske udvikling har ekspanderet vildt, og man skal idag nærmest tilkæmpe sig en plads på psykiatrisk afdeling, og får i store træk kun en sådan, når man accepterer en medicinsk behandling. Ellers henvises man til gaden, til fængslerne eller til hjemmemedicineringen. Ofte og oftere udtaler psykiatere (blandt andet Raben Rosenberg), at fx angst - som man skønner mindst 250.000 lider af og som er ubehandlede - bedst kan behandles med psykofarmaca; og i en nyere avisartikel om elektrochock kunne journalisten konstatere, at det er ved at vinde indpas igen, samt at det havde været umuligt at finde læger eller psykiatere, der ville udtale sig kritisk mod denne behandlingsmetode.

Hertil kan man lægge en svensk undersøgelse fra starten af 80-erne, der klart vidste, at det ikke var problemtypen, der var udslagsgivende for den specifikke behandling indenfor psykiatrien, men derimod den enkeltes klassebaggrund: stærk tendens til, at mennesker fra arbejderklassen behandles alene medicinsk, medens mennesker fra mellemlaget havde tendens til primært at blive tilbudt samtalerterapi³⁹. Desuden kunne undersøgelsen vise, at terapeuterne rask væk manipulerede - og ved opgiveness/protest heroverfor fra klientens side, så blev grunden til manglende terapeutiske fremskridt tillagt klientens patologi i form af stemplet utilgængelig for psykoterapi.

³⁸ s.138 i Gabi Minz: "Als Erzogene erziehen", Forum Kritischer Psychologie, 11/1983, AS93.

³⁹ R.Eliason mfl: - "Psykiatrisk Virksomhet I", Prisma 1981; - "Psykiatrisk Virksomhet II - Nårstudier i psykoterapi", Prisma 1983.

³⁷ Det gælder til eksempel Immervadrådgivningen i Århus, jvf N.P.Agger: "Politisk terapi og alternative rådgivninger", Modtryk 1980.

5. ALMENE BETRAGTNINGER OVER TERAPI INDENFOR DEN KRITISKE PSYKOLOGI.

Omkring selve arbejdet med at afklare, hvad terapi grundlæggende var, stødte man på det forhold, at alle teorier, kritiske som traditionelle, spontant tænkte i sygdomsbehandling - det svarer så også til den nuværende semantiske betydning af ordet terapi - og det enten for at behandle eller også for ikke at behandle selve individet, hvis man mente at sygdommen ret beset lå udenfor individet, i de sociale eller kapitalistiske betingelser. Der var kort sagt forskelle i, hvordan psykiske forstyrrelser blev opfattet, bestemt, men ikke i, hvordan der blev tænkt om, hvad terapi var. Denne pudsighed blev til en forundring, og det første grundlæggende spørgsmål blev stillet her, nemlig om det kan være rigtigt at også kritiske koncepter, in casu et kritisk psykologisk, delte den samme genstandsbestemmelse af terapi? Med dette spørgsmål blev der også brudt med det pejlemærke, der syntes at være fælles i den hidtidige danske alternative rådgivningspraksis, nemlig i nødvendigheden af at udvikle en materialistisk sygdomsteori; og overfor dette satte man perspektivet om terapi som en specifik arbejdsvirksomhed, hvor problemet var, at den endnu ikke var bestemt hverken teoretisk eller praktisk overhovedet - og det på trods af at der blev handlet på ganske systematiske måder⁴⁰. Måske det af denne vej var muligt at bidrage til en real overvindelse af psykiatrien og af psykoanalysen også i form af langsigtet ophævelse af deres restriktive og fremmedbestemte praksisgrundlag.

I processen herom stødte vi på en tekst, der også kredsedes herom. Det var en tekst, der var skrevet af en tysk arbejdsgruppe, der beskæftige sig med ansatser til et "materialistisk terapikoncept"⁴¹. De så terapi som en samfundsmæssig praksis, der som en specifik virksomhed med bestemte mål er delmoment i en overgribende totalsamfundsmæssige produktionsproces. En terapeut og en klient står da ikke bare overfor hinanden, og i et bestemt forhold ud fra, hvordan hver enkelt tænker, føler og handler om det eller de problemer, der er på tale, men de har også imellem sig et andet forholds niveau, nemlig at de begge er subjekter for selve den terapeutiske arbejdsammenhæng.

Dette var nøglen, som vi så længe havde ledt forgæves efter. Her var der også anknætningspunkter for det ubehag, alle næsten automatisk stødte på, når de arbejdede med de forskellige terapiopfattelser. For det viste sig, at alle disse glimrede ved ikke at arbejde med det andet, det kooperative niveau, altså det

⁴⁰ For et lignende forsøg indenfor det lægevidenskabelige område, se U. Juul Jensen: "Sygdomsbegreber i praksis", Munksgaard 1983, hvor det afdækkes, hvorledes sygdomsbehandling generelt styres af praksisprocedurer, snarere end ud fra (den falske) forestilling om den specifikke og videnskabeliggjorte behandlingsmetode. Konstitueringen af en sygdoms egenart er nemlig selv et teori-praksis produkt.

⁴¹ Autorenkollektiv: "Psychiatrie und Politik", Das Argument 78/1973.

at være sammen om processen, og hvorudfra indholdsmæssige mål og opgaver måtte udvikle sig, men kun havde det første niveau i sig, det niveau, hvor man i starten står overfor hinanden i en asymmetri, og hvor denne asymmetri bevidst bruges som den centrale behandlingsteknik i et ensidigt påvirkningsøjemed, gående fra terapeut mod klient.

Ovenstående to niveau - personlig overforstillethed og processuel sagslig medstillethed - blev i den lokale praksis i rådgivningen til de væsentligste genstandsdimensioner i en teori om terapi. Og det viste sig også muligt, at placere de forskellige terapi-koncepter på grundlag af disse, og det på den måde at det blev klart på hvilken måde, de greb den terapeutiske arbejds-genstand forkert eller groft forkortet.

Ift psykiatrien kan man sige, at denne a priori har fuld kontrol over den personlige overforstillethed i en terapi. Man hører nemlig hjemme i psykiatrien, når og hvis man af psykiateren selv bestemmes som havende "sjæleligt abnorme tilstande" (Strømgren). Den processuelle sagslige medstillethed tjener her alene psykiatrien, der bruger denne til diagnostisk arbejde med at præcisere sin karakter af overforstillethed. Dette er meget tydeligt i psykiatriens kernebegreb - psykosen - der netop hviler i "manglende sygdomsindsigt". Som sådan rendyrker psykiatrien den horisontale akse, som er forholdet mellem en selv og det sociale man står i, ud fra begrebsparret det normale/unormale.

I psykoanalysen er der til gengæld fuld herskab over selve den processuelle sagslige medstillethed. Psykoanalytiker er jo netop psykoanalytiker, fordi han eller hun i modsætning til den lidende anden, allerede er "rask" på en sådan måde, at der ikke lides under omstændighederne. Den anden har da per definition ikke indsigt i sit problem, der jo væsentligst er ubevidst. Her hører man hjemme, hvis man a priori accepterer, at den anden ved bedst omkring, hvordan den processuelle sagslige medstillethed formes og struktureres af psykoanalytikeren. Er man ikke enig tolkes dette som et (patologisk) forsvar. Man kan endelig sige, at psykoanalysen rendyrker den vertikale akse, som er forholdet til en selv, og dette ud fra begrebsparret bevidst/ubevidst eller rationelt/irrationelt.

Ovenstående to akse kan siges at udgøre terapiens problem som et dobbel problem: det sociale er et problem, og man er et problem for sig selv, og man lider under det, konflikter med det, i en tilstand af orienteringsløshed og isolation med hensyn til, hvad at gøre for at overvinde det. Herudfra er den tidligere nævnte målforestilling for terapi blevet præciseret: "terapi omhandler den skridtvise generobring af det sociale liv, som man er udgrænset fra, men nu i en form og med en struktur, hvor det også indeholder ens eget livsperspektiv"⁴².

⁴² Regnbuen. "Terapi - et fælles problem om afmagt, at det eksisterer og om dets overvindelse som en del af kampen for socialismen", august 1985, Mappe A3.

I forlængelse heraf kan det siges, at arbejdes der reduktivt med det dobbelte problem - altså rekurs til den ene eller den anden akse - at da vil der med psykiatriens kontrol over overfor-stilletheden ske en blind magtmæssig tilpasning - en påtvungen ny "virkelighedsopfattelse" søges induceret - til givne sociale uligheder og undertrykkelsesforhold, medens det med psykoanaly-sens herskab over den processuelle sagslige medstillethed kommer til pseudoabstrakt frigørelse af selv - en under persontvang frivilligt påtaget ny "personlighedsprofil".

Ovenstående resultat i forhold til psykiatrien finder også sin eftervisning i det tidligere nævnte forhold vedrørende den empirisk påviselige klassebundne behandling; medens resultatet vedrørende psykoanalysen modsvares af betragtninger, der synes at godtgøre, at effekten af psykoanalyse, ud over det tilsigtede vedrørende en bedre rationaliseringsevne, også består i en kropslig stivmethed, en slags brænden sin vrede af ved at brænde den ned i musklerne.

Nu findes der også en tredje måde, hvorved der kan arbejdes reduktivt med terapiens dobbelte problem, nemlig ved i sit udgangspunkt ikke at agte, at den anden er et menneske overhovedet, men kun del af et system. Det er den systemiske terapi, der her er på tale, og hvor det omhandler "frivillig ændring gennem skjult tvang", hvilket opnås ved at ordinere paradoksal opgaver. Fx hvis det er angst, det handler om og som man vil af med, så at ordinere som hjemmeopgave at søge situationer eller arbejde med allerede kendte på en sådan måde, at angsten stiger. Rationalet heri er - i følge Haley - at bryde med, at den ene person er undergivet den anden, samtidig med at den undergivne gennem forskellige slags symptomer søger at kontrollere den anden og selve situationen⁴³. At angst er et svar på udleverethed og handlingslammelse i forhold til relevante livsdimensioner af social art ses der bort fra, bare det åbenbart lykkes for terapeuten at komme af med det besværlige symptom og dermed den anden som klient.

Den terapiopfattelse, der her er fremlagt, og hvorudfrader er rettet en kritik af ovennævnte traditionelle terapikoncepter, bygger på en central grundopfattelse, som Marx har formuleret: "menneskets egen sanselighed eksisterer først for det som menneskelig sanselighed i kraft af medmennesket"⁴⁴. Dette betyder nemlig - jvf det tidligere om at man ikke kan dele tanken op i trin, hvis ikke målet samtidig er indeholdt i alle og i det første også - at man ikke kan arbejde, heller ikke i terapi på den måde, at starte et sted, hvor den anden som medmennesket er underkendt, idet dette ikke indeholder niveauet af sanselig virksomhed, hvad det netop er opgaven - godt nok under særlige betingelser - at udvikle videre.

⁴³ Jvf fx s.93 i R.Eliason mfl 1983.

⁴⁴ s.83 i Marx: "Økonomi og filosofi" i V.Sørensen(Red.): "Karl Marx. Økonomi og filosofi. Ungdomsskrifter", Gyldendal Uglebøger 1973,

Men det er alligevel hvad psykiatrien gør ved at tage sit udgangspunkt i en apparatfejls-model, hvad psykoanalysen gør ved sin A/B-menneskeopdeling, og hvad systemterapien gør ved at se mennesket som et strukturpunkt, hvor et vel kun er Overmennesker, der mener at de kan gøre noget sådant. Man må nærmere sige, at siden det overhovedet er muligt at gøre dette mod mennesker, hvad der sker igen og igen indenfor den terapeutiske verden, at så står man overfor mennesker, der er udleveret til betingelserne, fremmede og afmægtige, og mod netop mennesker i den situation, er det noget nærmest en krigsforbrydelse at gøre det. Man giver - i en sammenhæng hvor den berørte ikke alment har sine magtfulde handlemuligheder at falde tilbage på - terapeutisk trøst og manipulation i stedet for en medmenneskelig-samfundsmæssig hånd. Det kan i forlængelse heraf også sandsynliggøres, at "det problemløsende, det helbredende, indenfor psykiatrien og den traditionelle psykologi, det kommer fra de personer, der enten ikke lever op til deres forpligtigelser eller som personligt bryder med den strukturelle magt, der ligger i og omkring deres arbejde"⁴⁵.

En almengjort terapibehandling må derfor med de berørte andre nødvendigvis arbejde igennem at overvinde den strukturelle magt, der hvor denne fastholder den enkelte i lidelse, fremfor at bruge den som terapeutiske løftestang for at kunne handle - herreknægt-logikken - hvad der ikke er andet end en yderligere fremmedbestemmelse af det individuelt-sociale aspekt i selve afmagten, og når dette sker fra den side, der på sin måde har samfundsmæssig autorisation på sin udøvelse, så vil det aktivt bidrage til en skærpelse hen imod det irreversible af de problemer og konflikter, der er på tale.

I forhold til den aktuelle situation, hvor der er for få økonomiske ressourcer vil det derfor være katastrofalt at arbejde for flere ressourcer til det terapeutiske område, hvis ikke der samtidig argumenteres og arbejdes for, at det sker gennem et kvalitativt brud med de her fremhævede basale restriktive terapeutiske koncepter, fordi disse selv bidrager med yderligere.

Opsummerende kan man sige, at det, der tabes i traditionel terapi, eller det man ikke vil eller kan forholde sig til, det er at man ud over at stå forskelligt (:asymmetrien), faktisk også er stillet sammen i situationen, og dermed også sammen om processen.

Der er grunde til, at man taber kooperationsaspektet, og det er mod betingelser for dette tab, at det socialpolitiske udviklingsarbejde må rette sig ind. Selvfølgelig skal man gribe ind med person og fagkritik, men det nytter først rigtigt, når det samtidig fremvises, hvor og på hvilken måde, der kan handles anderledes, udviklende fremfor restriktivt.

Med et ovenstående er det klart, at terapi på et kritisk psykologisk grundlag bryder med den udbredte tankeform om terapi

⁴⁵ K.Birck-madsen: "Psykiatrien ud af lægernes klør - hvordan krisecentre og boformer", Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.

om - en tankeform der endvidere er meget mere generel - at praksis er den simple anvendelse af en teori på genstanden, altså et brud med det tidligere omtalte to-ledede skema til fordel for det tre-ledede omhandlende teori-praksis-empiri.

Med hensyn til de koncepter, der er udviklet indenfor kritisk psykologi med henblik på overvindelsen af traditionel terapiarbejde, her kan man sige, at de mere grundlæggende tekster, dengang arbejdet tog form, at dette ikke er tilfældet. I vid udstrækning bliver man indenfor det to-ledede skema om en terapeuts handlen overfor en klient med en teori om psykiske forstyrrelser. Man glemmer at se terapi som formidlet gennem en særlig praksisform. Dette giver selvsagt nogle begrænsninger i tilgangen - og dermed også for løsningen - omend det næppe lægger yderligere fremmedbestemthed til den allerede eksisterende restriktivitet. Men det må nødvendigvis være sådan, at netop på forholdet mellem terapeut og klient, at her vil der mangle kategorier. Hvor meget man så end formår at begrunde - gennem historisk empirisk og aktual-empirisk arbejde - de forskellige aspekter i psykiske lidelsesformer, så vil man med et kun to-lede skema være blind overfor de særlige forhold, der angår det rent personlige samspil parterne imellem, hvilket er at være udleveret til den specifikke opgave at bringe den personlige overforstillethed udviklende ind i arbejdet med den processuelle sagslige medstillethed. Det er også her at overføringsproblemet kommer på tale, og i den grad kritiske psykologer hidtil har arbejdet med dette problem på, har det været på den måde, at når man har stødt på det, at så er det blevet påpeget som gribende forstyrrende ind i terapien. Man har så at sige stået af på udviklingen af indholdsmæssige begreber til takling heraf, og regnet med, at en nærmest ren rationel og fornuftig diskurs kunne føre igennem.

Det er ganske rigtigt blevet påpeget, at terapeuten må være "absolut pålidelig, dvs åben og dermed tillidsvækkende .. som en væsentlig betingelse for individets evne til at bryde sin afskærmning og forhårdelse, dvs sin mistro overfor omverdenen i den terapeutiske proces og artikulere sine behov, hvorved det samtidigt gør sig angribelig og sårbart". Og videre: "Denne pålidelighed viser sig i terapeuten parathed til umiddelbart at støtte sin klient i kampen for at udvide sine livsmuligheder, dvs til at tage dennes problemer alvorligt, ikke at underkaste dem nogen overfladisk censur, der er skjult for denne eller orienteret ud fra andre tilfældige forventninger, men tværtimod at hjælpe med at skabe betingelserne for og konsekvenserne af at omsætte dem som det eneste pålidelige grundlag for, at klienten selv kan bedømme deres tilfredsstillelsesværdi"⁴⁶. Men det at ville være pålidelig, det er ikke det samme som at kunne det upåagtet hvilket empirisk forhold af personlig art, man som terapeut måtte møde, hvilket kan stille spørgsmål ved ens troværdighed til at magte opgaven. Opgaven er derfor også opgaven om også at kunne arbejde pålideligt hermed, selv når ens troværdighed er omstridt. Det er også et kendt fænomen, at når

man er i en situation, der er pressende eller gør een skrækken⁴⁷, at da er ens indstilling præget heraf gennem forøget suggestibilitet: man ser ganske enkelt ikke og hører ikke bare tingene som de er, eller som den anden eller andre implicit forventer eller tror det. Evnen til rationalitet er nedsat og det har sin egen nærmest subjektive tid at bevæge sig i, hvor man ikke bare er modtagelig overfor fornuft.

Den kritiske psykologi er også meget tidligt blevet beskyldt for at være overdreven rationel. Det synes jeg personligt ikke den er - for mig lever den op til at være logisk og historisk - men på det punkt, der omhandler den direkte relation terapeut og klient, her er jeg enig i kritikken. Og jeg ser også dette - denne kategorielle blinde plet - som forudsætningen for, at kritiske psykologer, der bevæger sig ind i terapiarbejde, at det kun er et spørgsmål om tid inden de kommer til kort overfor interaktive processer, som netop de traditionelt psykodynamiske koncepter tilbyder handlemuligheder overfor, og bruges disse ureflekteret så vil dette i en anden omgang styrke samme tendens henimod en egentlig etablering i psykoanalytisk forstand af faktiske overføringsforhold, og det under en yderligere fravenden sig konkrete problematiske materielle forhold, der er den reelle grund til deres optræden. Heroverfor må det huskes, at det er den andens udvikling, det angår - og ikke terapeuten sikring af magt herover. Problemet er mao at skabe en kategori - en enkeltteori - for arbejdet hermed, der ikke fører arbejdet ind i at løse overføring med mere af det samme.

Men hvad er egentlig overføring. For at svare herpå må vi bestemme, hvad psykiske forstyrrelser er.

⁴⁶ s.328 i Ute Holzkamp-Osterkamp 1979.

⁴⁷ s.14 i bind 6 i A.Lehmann: "Overtro og trolldom", Thaning & Appel 1968.

6. OM OVERVINDELSE AF PSYKISKE FORSTYRRELSER.

Der skal ikke hertil foretages en større udledning. Jeg skal nævne, hvordan det forstås indenfor en kritisk psykologi, og det er, at psykiske forstyrrelser opstår pga manglende muligheder for at øve indflydelse på relevante livsbetingelser, hvor det kommer til at individet vælger tilpasning til eksisterende omverdensforhold, fremfor kamp for udevidet kontrol. En sådan tilpasning fører nemlig til "selvstændiggørelse af afværgetendenser", hvilket medfører symptomdannelser af den ene eller den anden art. Fx angst kommende indefra, undgåelsesadfærd, acting out, eller tungetale. Det er en situation, hvor man så at sige privat lider under en udleverethed, med en tilsvarende opportunistalliance med givne magthavere - netop de man frygter et opgør med, og omkring hvilke oprør synes uoverstigelig overfor. Sygdom eller psykiske forstyrrelser er derfor ikke en særlig personlig tilstand eller egenskab, men "en særlig problematisk handleevne og befindende". Og videre: "Grundene til psykiske sygdommes opståen er ikke kun forandret i "usikre" udviklingsopgaver og -problemer eller blot i "skæbneslag" eller "uheld", en person udsættes for. Så havde de direkte og indirekte berørte sikkert allerede kunnet overvinde dem sammen, før de tilspidsede til symptomer. De beror i alt væsentlighed på konflikter blandt menneskene i handlesammenhængen, som får dem til at forhindre hinandens muligheder for at overvinde de foreliggende problemer"⁴⁸.

Konflikter er mao et centralt element i psykiske forstyrrelser, for deres genese og deres overvindelse. Og her kan man sige, at det særligt angår dilemmaet mellem den umiddelbare sikring af kortsigtede interesser, sikring af selve eksistensen, overfor den langsigtede interesse i at overvinde afhængighed og udleverethed. I klassesamfund er denne konflikt generel i form af umiddelbar eksistenssikring gennem anerkendelse af de givne magtforhold og dermed en befestigelse af dennes suveræne råderet over midler til behovstilfredsstillelse⁴⁹. Det at indrette sig på at livsbetingelserne er upåvirkelige og rette sig mod at sikre sig kortfristede individuelle fordele under de givne aktuelle forhold, blandt ved at opretholde gode relationer til magthaverne, er derfor en forform for psykiske forstyrrelser, der udløses når det umiddelbart erfarer, at underkastelse alment, dvs også på kort sigt er resultatløs, og at det selv har forrådt sine egne interesser. I den grad at denne opportunistiske måde at forholde sig på bliver ulidelig, og der på den anden side ikke findes nogen kraft til at bryde med den, så kommer det til det tidligere nævnte om selvstændiggørelse af afværgetendenser hen imod et egentligt sammenbrud af subjektet handleformåen.

Et afgørende moment i overvindelse af psykiske forstyrrelser er derfor udvidelse af den berørtes handlerum til forbedring af dets objektive og dermed subjektive livssituation, hvilket centralt er en gennemtrængning af de psykiske vanskeligheders tilsyneladende privathed i retningen mod bevidst beskæftigelse med og deltagelse

⁴⁸ s.118 i O.Dreier: "Psykosocial behandling", 1993.

⁴⁹ s.69 i Ute Osterkamp 93.

i kooperativ forandring af egne objektive livsbetingelser. Personlighedsudvikling via udvidet samfundsmæssig integration - større gennemsnætning af egne behov - og overvindelse af psykiske vanskeligheder er derfor to sider af samme sag, nemlig udviklingsstøtte til overflødiggørelse af symptomer, hvilket er støtte til afløsning af det objektive erkendelsesindhold i dets emotionalitet og at lade dette være retningsgivende for handling. Fra terapeutisk side omhandler det derfor at fremme betingelserne for at klienten selv kan gå i skranken for sine egne anliggender, og derved selv erfare den subjektive værdi, dvs gøre egen-vurdering af deres tilfredsstillelsesværdi. Og dette er ikke bare et internt terapeutisk anliggende - det er væsentligst et ekstra-terapeutisk forhold omhandlende udvidelse af klientens samlede handlerum, hvor den terapeutiske situation og sammenhæng er et moment i denne bestræbelse, ikke dets egentlige mål.

Sammenfattende kan vi sige, at psykiske forstyrrelser "ses som særlige problematiske subjektive betydnings- og begrundelses-strukturer, der ligger bag pågældende subjekts særlige forholdemåde, utilstrækkelige handleevne og forstyrrede befindende i forhold til sin problematiske livssammenhæng. Lidelsen er den subjektive genspejling heraf i et subjektive befindende, forstyrelsen den problematiske begrænsning i handleevnen og dermed et modstykke til dennes udvikling"⁵⁰.

Ovenstående opfattelse af psykiske forstyrrelser adskiller sig fra andre teorier om psykiske forstyrrelser og deres terapeutiske overvindelse på det punkt, at man fra terapeutisk side ikke a priori har viden om, hvilke konfliktsituationer de konkrete livsvanskeligheder er kommet i stand på grundlag af. Dette kan nemlig kun udledes gennem analyse af klientens objektive livssituation, hvis særlige karakter fra starten af er ubestemt givet i selve den terapeutiske situation. Overvindelsen af psykiske forstyrrelser kan derfor ikke - som det typisk gøres - søges overvundet gennem tilbageføring af dem til et a priori fremvist første eller sidste moment, fx væsentligst at det er noget ubevidst der er på tale, en protest der er hæmmet, en smerte der ikke er taget på sig osv osv. Kun det kooperative arbejde kan først som sidst pege på, hvad der er de væsentlig udviklingskonflikter - af social og individuel art - hvis overvindelse en løsning af de psykiske forstyrrelser i sidste instans afhænger af.

Som sådan er mindsteenheden i terapi 'individet i dets problematiske livssammenhæng' - og ikke en eller anden psykisk intra- eller interaktiv størrelse. At gå efter 'en isoleret påvirkning af den psykiske tilstand' er derfor at løsrive individet yderligere fra dets problematiske psykosociale indbudethed, og det er at søge en løsning gennem en yderligere tilpasningsbestræbelse, nu i den form hvor asymmetrien i den terapeutiske sammenhæng og situation er det eneste afgørende at komme overens med. At gå efter en isoleret påvirkning af den

⁵⁰ s.118 i O.Dreier 1993.

psykiske tilstand er at gøre autoritetsafhængighed til middel som mål for overvindelsen af psykiske forstyrrelser, hvilket dog kun er muligt gennem yderligere afværge af autoritetskonflikter gennem "frivilligt" afkald på gennemsætningen af sagsrelaterede interesser. Og netop hvor dette ikke på forhånd er muligt - igen - kommer det til en overføring af de hermed forbundne vanskeligheder til omgivelserne, i den terapeutiske situation til terapeuten.

Men fremfor at fikseres og udnytte dette som terapeutisk hjælpemiddel, som det mest eminent gøres i psykoanalysen - først tydning/tolkning af det skjulte/ubevidste, så analyse af modstand mod helbredelse, og endelig udnyttelse af overføringssituationen til at tolke klientens libidinøse og/eller aggressive bindinger fra klienten mod terapeuten som værende netop arkaisk gentagelsestvang af de, af terapeuten, fremanalyserede skjulte infantile-ødipale objektforhold - så må dette føres tilbage til de objektive rammer for klienten.

Spørgsmålet er hvordan - og dette i dobbelt forstand: for det første kan en klient tage en autoritetsafhængighed med sig ind i den terapeutiske proces, og gennem konfliktafværge overføre denne til terapeuten, for det andet kan autoritetsafhængighed skabes hvis ikke arbejdet med overvindelsen af den personlige overforståelighed lykkes som et kooperativt fælles anliggende.

Det vil - for begyndelsen til et svar - ikke være en løsning at begynde at skelne mellem positiv og negativ afhængighed - positiv i den forstand at klienten overfører autoritetsafhængighed til terapeuten og negativ når klienten afskærmer sig overfor indgåen på terapeuten præmisser - idet dette er et simpelt tilbagefald til at arbejde med en isoleret påvirkning af den psykiske tilstand, og dermed forsøg på løsning af problemet med mere af det samme. Tværtimod må man finde det punkt, der som strukturel magt forhindrer en opløsning af autoritetsafhængigheden i en udvidelse af de objektive rammer for klienten.

Et sådan punkt må være et identitetslogiks anliggende - identitetsforhold - idet det, der er på tale, er noget der både er identisk med sig selv - ellers kan der ikke ske en overføring - samtidig med at det også står i et ydre forhold til andet - ellers vil der ikke være tale om overføring af noget til andet.

Af ovenstående kan nu gøres gældende, at overføring kommer i stand gennem aktivt virkende men ikke begrebne kognitive som emotionelle processer i ens handleevne, der som strukturlighed - identitetslogik - mellem det menneskelige subjekt og dets omgivelser sætter sig igennem bag om ryggen på det som en befalende anordning⁵¹, altså som strukturel magt. En opløsning af autoritetsafhængighed er derfor en social løsning, hvor det kommer i stand at den befalende anordning opløses gennem sammenknytning af aktiveringsdispositiver, der frisætter kræfter, der er større end den modstand, der udgår fra indgrebet i selve anordningen.

I en terapeutisk proces er det op til terapeuten at bevæge dette niveau i problemløsningsprocessen hen imod dets ophævelse som dominant. Klienten er jo netop udleret hertil, samtidig med at klientens betingelser i rådgivningssituationen er terapeutens handleevne⁵². Kan terapeuten ikke handle her, udviklende, fører det over i overføring og restriktiv løsning heraf gennem terapeutisk fiksering og udnyttelse heraf som terapeutisk hjælpemiddel.

⁵¹ Jvf W.F.Haug: "Strukturelle Hegemonie", Das Argument 129/19-81.

⁵² s. 59 i Jønsson og Ernst 1983.

7. EMPIRISKE IAGTTAGELSER VEDRØRENDE OVERFØRING.

Første gang jeg stedsede over et overføringsfænomen er 10 år siden. Der var en debataften i "Den Røde Tråd" i Kanindræberen på psykologistudiet. Her var der en bekendt af mig, en tidligere studenterelev, som havde arbejdet ud fra Freud-marxismen og den kritiske teori, der som panelmedlem fortalte om psykotrapi med følgende ord: "Siden jeg fornylig for første gang så en overføring, har jeg troet på psykoanalysen". Og det han havde set, var at en klient reagerede på ham, som var han en anden fra personens eget liv. Mere blev der ikke sagt om denne sag.

Men jeg tænkte mit - ud fra den baggrund altid at have været uenig. Var det mig, der var fejl. Var min modstand mod psykoanalysen et udtryk for ubevidst modstand mod at opgive en falsk selvautoritet, hvor Freud egentlig havde ret, men hvor jeg holdt fast i min egen, fordi jeg ønskede at gøre Freud rangen stridig. Der var mange spørgsmål - men når alt kom til stykket, syntes jeg at jeg godt kunne tillade mig fortsat at betvivle, at psykoanalysen var de "Vise sten", for en empirisk bekræftigelse er ikke identisk med objektivitet. Man skaber nemlig også de fænomener, der træder frem. En fjentlig indstilling overfor andre kan gøre disse andre til fjender, en kærlig indstilling kan føre til genkærlighed, uden at der dog er nogen automatik heri.

Indenfor en kritisk psykologisk bevægelse - der for øvrigt opstod som et brud med Freud-marxismen - er der også brugt megen energi på at tilbagevise psykoanalysens universalitet som psykologien, samt at reinterpretere dens erkendelsesindhold. Men ud fra det tidligere sagt må det også konstateres, at den kan snige sig så ubemærket ind igen, specielt når man er under pres fra oven i en udviklingsbevægelse, det tidligere nævnte kapitulation af mange, også kritiske psykologer overfor den psykodynamiske tankegang.

Nu findes der en dansk psykolog, der også levede på Freuds tid - nemlig Alfred Lehmann (1858-1921), psykologiens grundlægger i Danmark - og han har faktisk en nøgle til et andet arbejde med overføringsproblematikken, end hvad der ellers er til rådighed. Nævnes skal lige også, at Lehmanns arbejde er blevet meget skubbet i baggrunden - faktisk likvideret af hans efterfølger Rubin, der helt afviser Lehmanns kernebegreb om "opmærksomhed" med følgende ord: "opmærksomheden ikke andet end et navn på forskellige skiftende faktorer, og ikke en enkelt kraft eller en virksomhed ved siden af (eller endog overordnet) disse"⁵³. Dette er en katastrofe for associationslæren hos både Lehmann og psykoanalysen, idet det efterlader denne med "en rablende vanvittig psyke, et drift-impulsivt uhyre uden kontrol, eller en ukontrolleret hallucinations-psyke uden mening og mål i forhold til verden". Nu er det dog ikke samme associationslære, som Lehmann og Freud bygger på - for medens psykens meningsfuldhed hos Lehmann er "givet ved dagsbevidstheden målrettethed styret af opmærksomheden, .. og hvor .. søvnbevidstheden er karakteriseret

ved meningsløse forestillingsrevuer", så er psykens egentlige meningsfuldhed hos Freud at "finde i de drift-følelser, der som musene leger på bordet, når opmærksomhedens-katten er ude".

Rubins likvidering af "opmærksomheden" betød også også en underkendelse af et begrebet om indstilling. Og i det følgende skal dette bringes frem i lyset igen⁵⁴.

I følge Lehmann bestemmer en opgave, forestillingen om det mål, der umiddelbart skal nås, også for en vis tid de sjælelige-legemlige processer, hvor en sådan vedvarende indflydelse på centralorganets virksomhed kaldes indstilling⁵⁵. Og videre herom hedder det: "En påstand, på hvilken opmærksomheden uvilkårligt er indstillet enten ved bestemte følelser for en given person eller ved påstandens overensstemmelse med en forud given overbevisning, vil .. kunne beherske bevidstheden således, at den medfører virkninger, der uden indstillingen ikke kunne komme i stand. Den således virkende påstand kaldes suggestionen; den styrke, hvormed den gør sig gældende er individets suggestibilitet. Udgår suggestionen fra en anden person, kaldes den fremmedsuggestion; skyldes den individets egenoverbevisning, er det en selvsuggestion"⁵⁶. Og videre: "Suggestibiliteten er ikke en for det enkelte individ konstant egenskab, men veksler fra det ene tilfælde til det andet, idet den er bestemt ved styrken af de følelser, der indstiller opmærksomheden"⁵⁷.

Vender jeg med ovenstående tilbage til mit første møde med overføring, så vil jeg karakterisere det, der kom på tale som 'selvsuggestion'. Jeg ved det selvfølgelig ikke - for jeg istemmer Lehmann når han siger, at en "virkelig forståelse af et sjæleligt fænomen er ikke nået, før vi kende ligeså vel den fysiologiske som den psykiske side af sagen". Men jeg ved så meget om situationen, hvad angår personen og den faktiske situation, at jeg synes min karakteristik er begrundelig. For det første er personens møde med overføring et møde i en terapeutisk situation; for det andet er det et møde der kommer i stand tidligt i personen psykoterapeutiske arbejde. Og det gælder for den personlige virksomhed under disse forhold, at der ligger et stort pres mod at medvirke til en løsning af den andens problematik, eller i hvert fald gøre begrundeligt, at man har gjort

⁵⁴ Som notabene skal nævnes Lehmanns karakteristik af Freuds drømmeteorien og den derpå byggende lære om drømmetydning: "Den strider mod alt, hvad vi faktisk veed om drømme hos normale mennesker. Denne overtro af moderne oprindelse hyldes kun af et lille, men ganske visst meget fanatisk broderskab og har således ikke nogen større betydning", s. 55 i bind 5 i Lehmann 1968. Set i bakspejlet har det været en voldsom politisk og faglig fejl ikke at udvikle alternativer til psykoanalysen, der hvor psykoanalysen indefra sætter af fra: autoritetsafhængighed.

⁵⁵ s.7 i bind 5 i A. Lehmann 1968.

⁵⁶ s.12 i bind 6 i Lehmann 1968.

⁵⁷ s.14 i bind 6 i Lehmann 1968.

⁵³ s.226 i Moustgaard mfl: "Udviklingslinier i Dansk Psykologi fra Alfred Lehmann til i dag", Gyldendal 1986.

sit bedste og handlet så fagligt forsvarligt som muligt, idet ens videre psykoterapeutiske arbejde ellers kan lide et skibsbrud. Ens indstilling er dermed præget af et stressberedskab, hvor det kan være svært at handle fleksibelt i overensstemmelse med opgaven - at medvirke til at den anden træder i skranken for sit eget liv - og fremfor den andens præmisser for problemløsning, træder da omgangen med ens egen eksistentielle usikkerhed. Og netop heri ligger en forøget fysiologisk pirring. Man er kamp-beret og/eller parat til flugt.

Kan man i en terapeutisk situation ikke gøre sig til subjekt for "handling i denne form", dvs have sanselig virksom bevidsthed omkring sin egen aggression respektiv frygt, så vil man forsøge at kontrollere situationen gennem tilbagefald ind i en autoritetsrolle. Dette er imidlertid at "puste sig op til at være autoritet", fremfor at være det gennem den autoritative omgang med det eller de fænomener, der er på tale. Man bliver falsk, upålidelig og utroværdig - og er det også, hvorfor det så heller ikke kan diskuteres, med mindre man kapitulerer.

Under betingelser af konkurrence og kvalifikationspres er det ikke kapitulation, der står først på ens eksistentielle dagsorden, og det bliver derfor en handlemulighed for terapeuten at omtolke situationens problem som den andens problem. Og en overføring er igang fra terapeut til klient, og i den grad dette behandles også som en modoverføring i psykoanalytisk forstand, så er den psykoanalytiske proces godt igang som ping-pong fra psyke til psyke, om så klienten vil det eller ej.

Med ovenstående skabes maos den psykoanalytiske setting. Og forudsætningen herfor er, at man for enhver pris ikke vil opgive herskabet over den ramme, hvorunder en problemløsning skal finde sted, om det så er internt terapeutiske eller også med hensyn til ekstra-terapeutiske betingelser. Heroverfor står: kan det ikke tillades een at være subjekt for sin egen terapeutiske proces, hvordan så bliver subjekt i sit eget liv hermed!! (O.Dreier).

Den anden side, selv at møde overføringsforhold, det kender jeg kun i den form, hvor jeg har betvivlet den andens troværdighed, autencitet, ud fra at have gået imod den andens handleudkast mht min rolle i det fortsatte terapeutiske arbejde. Fx et ønske om en støtte fra min side til en handlepraksis, som jeg - ud fra det allerede kendte - må vurdere som en tilpasningsbestræbelse til givne psykosociale betingelser. Her kommer såvel styrken af den terapeutiske alliance, ligesom ens egen troværdighed og pålidelighed mht forsat at kunne varetage den andens udviklingsproces igennem det terapeutiske arbejde til debat og eventuel konflikt, for her kan man - med et resultat fra en empirisk undersøgelse over terapeutisk udkommen - komme til at træde ind i billedet af den totalitære krænkens ligegyldiggørelse⁵⁸. Til grund herfor ligger typisk skærpede livsbiografiske livsomstændigheder i form af isolation, og i voldsomme omstændigheds-

hændelser som voksensvigt, hvad der fører til privatisering af udviklingskonflikter, og det er den hermed forbundne psykiske smerte over livstab, man træder ind i ved terapeutisk at gå imod spontane kortsigtede overlevelsesnødvendigheder. Men ved man det, kan smerten blive til livskraft for gennemsætning af omverdensforandringer, hvor kortsigtede interesser også indeholder de langsigtede menneskeværdige. Dette er dog kun muligt, når rådgivningen kan fremvise også sig selv som strukturel effekt for magtens tilbagetrængning fra det medmenneskelige områdes domæne - hvilket i sidste instans også er den fuldstændige demokratisering af klient- og brugerindflydelse internt i rådgivningen.

⁵⁸ Jvf undertegnede i "Dokumentation af en praksis, bilag 1-5", foråret 1993, Regnbuen.

Til Studenterhusets bestyrelse.

Vedlagt et materiale fra Regnbuen. Det er at opfatte som fortroligt, indtil det bliver krystalklart, at det ikke vil kunne misbruges - og denne problemstilling må gerne tages med som muligt problem ved læsning af det. Som det foreligger skulle der ikke være denne fare; for det første er det generelt skrevet på et generaliserende niveau; for det andet fordi særligt identificerende kendetegn er slettet.

Det er tanken at offentliggøre det senere, både ift brugere af rådgivningen, og ift andre interessanter ifm faglig udveksling i såvel Studenterhuset som andre steder. Dette vil jeg senere søge økonomisk støtte til. Materialet er desuden skrevet til anden side - en alternativ autorisationsansøgning - men at skrive det om vil være at skrive noget helt nyt, bygge videre. Derfor er det fastholdt i sin form.

Materialet fremviser en dokumentation af en Regnbue-praksis, der - når det sammenlignes med resultater fra andre psykologiske rådgivninger og psykiatrien generelt - fortæller at rådgivningens indfaldsvinkel og arbejdsmetode faktisk har stor værdi ud over sig selv. Dette skyldes - synes jeg selv - grundlæggende Studenterhusets kamp for ikke bare at være et værested, men for kvalitativ faglighed som studentermasse. Og som sådan kan materialet bruges til at skaffe fondsmidler/lønmidler til huset. Materialet fremstiller mange vægtige og videnskabelige grunde hertil.

Den bedste udgang på en sådan tankegang er, at der udover fondsmidler/lønmidler til Regnbuen også tilvejebringes samme midler til et tværfagligt arbejdende studentermiljø. Mao: at der udover den nuværende administrative streng i Studenterhuset også etableres en faglig streng på lønmidler, og at det er universitetet og/eller Undervisningsministeriet der tilstår disse midler (for rådgivningen desuden Københavns Kommune). Og dette vil i sin essens være to miljøer til at starte med: et psykologisk miljø og et bredt samfundsfagligt og -teknisk miljø - begge hvilende på lønmidler til iværksættelse af projekter af relevans for Studenterhuset, for det at være studerende og for det omgivende samfund, altså midler til løsning af praktiske og aktuelle problemer.

Jeg er ikke studerende længere. Men jeg kan alligevel frygte, at når de nye studiestrømninger - hvad angår pensum og SU - for alvor slår igennem, at da vil det blive mere eller mindre umuligt for den generelle student at lægge bare lidt af sin aktive tid og aktivitet i Studenterhuset. Det er mit indtryk, at mange nystartere på uni kan være her lidt i starten af deres studie, men så indskrænkes mulighederne - skrivebordet kalder - og de forsvinder igen mht fagligt engagement. Og når de gamle studerende blive færdige, så vil mulighederne for, at en ny studentergeneration tager over forsvinde mere eller mindre definitivt. Derfor tror jeg, at det - ikke bare for rådgivningen, der mærker ovenstående problem allerede, men også for Studenterhuset som sådan - vil være nødvendigt at der tilføres faglige lønmidler, således at man kan være i huset en tid uden at det står i modsætning til sit fag, og hvor det er muligt at afløse opgaver på uni, holde fagligt fri for at beskæftige sig med nye prøvende ideer i et kreativt forskningsmiljø osv.

Ovenstående perspektiv vil være at sætte næsen op efter, at Studenterhuset bliver det "sjette fakultet" - og hvorfor ikke! Desuden, ikke at forglemme: Studenterhusets "bevilling" udløber snart.

Mine ideer er stadig på tegnebrættet. Men jeg håber at ovenstående giver et rids af, hvad de handler om.

Ift materialet: god læselyst - håber der er tid.

Kalle 5. maj 1993

STUDENTERHUSET / Regnbuen
Kalle 5. maj 1993

Oversigt over bilagsmateriale.

- Bilag 1: Dokumentation af en praksis.
- Bilag 2: Oversigt over terapeutisk arbejde i rådgivningen Regnbuen, Studenterhuset v/ Københavns Universitet. Datamateriale.
- Bilag 3: Opgørelse af ressourceforbrug i rådgivningen.
- Bilag 4: Kvalitativ analyse af terapeutisk arbejde.
- Bilag 5: Særlige oplysninger om brugergruppefladen.

DOKUMENTATION AF EN PRAKSIS.

INDHOLDSFORTEGNELSE:

- 1: TIL EN START s.1
- 2: GENERELT OM PRAKSISFELTET s.5
- 3: KONKRET SOCIALT-KLINISK ARBEJDE s.7
- 4: OM DOKUMENTATION s.11
- 5: DOKUMENTATION AF DET TERAPEUTISKE ARBEJDE I REGNBUEEN s.13
- 6: DET TERAPEUTISKE ARBEJDE: RESULTATER s.19
- Gennemførelsesmål s.20
 - ANALYSE AF TERAPEUTISK GENNEMFØRELSE s.21
 - Terapeutisk progression s.25
 - Metateoretisk om terapeutisk progression s.30
 - Generelt om niveauerne i basismål s.32
 - Generelt om faktorerne i grundmål s.32
 - ANALYSE AF TERAPEUTISK PROGRESSION s.33
 - Disudvikling s.33
 - Personlig progression, men social disrespekt s.34
 - Konstruktiv individuel-social nødvendighed s.34
 - Personlighedsmæssig udvikling s.36
 - GENERALISEREDE PROGRESSIONSMÅL s.36
- 7: SAMMENFATTENDE OM TERAPEUTISKE RESULTATER: TENDENSUDSAGN s.40
- En særlig udviklingskonflikt: den totalitære krænkens ligegyldiggørelse af egne handlinger - og psykiatriens typiske gentagelse s.41
 - Psykiatri, dissonans og arvelighed s.44
 - Psykologisk arbejde med dissonans s.45
 - Intimrelaterede ekstra-terapeutiske hændelser s.47
 - Metamorfosefænomenet s.48
 - At tage konsekvenser af kritik s.49
 - Progressionsmål og brugergruppefladen s.50
- 8: RÅDGIVNINGSGRUPPENS SUPERVISION s.54
- Kollektiv supervision s.56
 - Kollektiv supervision og rådgivningen som arbejds-kollektiv s.60
- 9: REGNBUEEN SOM INSTITUTION s.65
- 10: REFERENCER s.70-72.

I dette første bilagspapir skal jeg beskrive den praksis, som jeg søger autorisation på grundlag af. Denne praksis er et virke i et forskningsmæssigt perspektiv, centreret i og omkring Rådgivningsgruppen Regnbuen, der er et fagpsykologisk arbejds-kollektiv, og som arbejder med alternativ psykologisk rådgivning i Studenterhuset v/ Københavns Universitet.

Min praksis er af en art, hvorom jeg ift den gældende autorisationsordning på området har overvejet at søge på dispensation mht det af de pågældende krav, der omhandler "autoriseret" faglig vejledning eller supervision på egne sager¹. Samtidig finder jeg mig imidlertid placeret dér, hvor jeg må gøre gældende, at "autorisationsordningen administreres således, at den ikke stiller sig hindrende i vejen for faglig nyudvikling"².

Om mit autorisationsproblem løses på den ene eller den anden måde finder jeg ikke afgørende, idet begge måder kræver en kvalitativ bestemmelse af mit faglige virke som psykolog. Det er en sådan jeg i det følgende skal fremlægge. Vurderingen af dette praksis-virke må derfor ses som autorisationsgrund.

En sådan 'kvalitativ bestemmelse' finder jeg også må gøres i ethvert tilfælde af autorisation, hvis ikke autorisationsbegrebet fortsat skal udtyndes uholdbart af den psykologiske faggruppe selv. Men her må jeg så konstatere min uenighed med den gældende autorisationsordning, hvor autorisation ikke tilstås den enkelte ud fra indholdsmæssige kriterier vedrørende den forefundne praksis, men forskydes hen på, dels det faktum om det har været muligt at opbevare lønarbejde som psykolog i 2 år, og dels ud fra om supervisionen/den faglige vejledning er givet af allerede autoriserede supervisor/vejledere. Min kritik af den gældende autorisationsordning er da også, at den ikke bare er et miskmask mellem en generalist- og specialistmodel, men at den mere har at gøre med kortsigtede lønarbejderformalia omkring en given - og problematisk - arbejdsmarkedsmæssig struktur, end med hvad der indholdsmæssigt må kunne kræves for opbevarelse af autorisation som psykolog. Ikke desto mindre søger jeg, hvad jeg også skal begrunde i mine præmisser for ansøgningen.

Jeg skal indledningsvis også tilføje, at den foreliggende bestemmelse af praksisfeltet og de udvundne konkrete resultater af mit arbejde samtidig gøres til debat i rådgivningen Regnbuen mhp såvel erfaringsformidling og konsekvenser for nuværende terapeutisk praksis, som for den videre forandring og udvikling af arbejdet hen imod en mere formaliseret omverdensstruktur, hvori lønformer blandt andet indgår.

¹ Jvf punkt 5 i "Retningslinier for autorisationsvurdering"/Dansk Psykolog Forening, samt afsnit 3 om "Dispensation" i "Autorisation - afgrænsning og fortolkningsspørgsmål", Autorisationsarbejdsgruppen i PsykologNyt nr.4/1990.

² Jvf punkt 1 i "Retningslinier for autorisationsvurdering".

1: TIL EN START.

Denne autorisationsansøgning har været længe under vejs. For det første tilhørte jeg det mindretal i PsykologForeningen i slutningen af 1980-erne, der på daværende tidspunkt fandt vejen over intern autorisation i bedste fald overflødig, i værste fald direkte lammende/skadende for udviklingen af det psykologiske arbejdsfelt. Min kritik gik på, at "enkeltvis intern autorisation" gik forbi arbejdet med den sociale udvikling af det psykologiske arbejdsfelt ift givne samfundsmæssige problemer på lang sigt. Jeg fandt, at autorisation - på det forefundne grundlag og ud fra det givne perspektiv - ville være en kortsigtet løsning, der ville skabe megen ukonstruktiv strid og splid i Foreningen, og også forbigå eksterne udviklingsforhold af relevant betydning, fx at indbygge brugerperspektivet i kvalificeringen og i den formelle vurdering af vores arbejdsstatus som faggruppe; - Og at energien bedst kunne bruges ved, at PsykologForeningen opprioriterede - eller nærmere alvorligt begyndte at beskæftige sig med - arbejdet omkring opbygningen af den "parallelle rådgivningsstreng til psykiatrien", som der i årene 1988-90 var stor aktivitet omkring på Folketingsplan - og næsten også et folketingsflertal for³ 4!

For det andet var jeg dér med min egen psykologpraksis i 1989, hvor generalforsamlingen besluttede at iværksætte den interne autorisationsordning, at jeg ikke mente det var umagen værd at bruge energi på at søge autorisation. Jeg valgte - selvom autorisationsordningen var besluttet, og fordi den for mig se ikke medvirkede til en løsning af de grundlæggende problemer i deres mere sociale egenart - derfor at fortsætte med udviklingen af tværfaglige sammenhænge, idet jeg så sådanne som præmis for, at det på langt sigt kunne lykkes at komme konkret ind i et praktisk og kvalitativt alternativ til udbredelsen af stadig mere inhumane tendenser indenfor behandlingsområdet, specielt hvad angik de socialt marginaliserede og udstødte.

Fra 1989 og frem til idag er der sket afgørende ændringer i mine præmisser, hvad angår et for eller imod den indførte interne autorisation. Det angår såvel, at den er sat i værk, som at den ligeledes mere og mere tegner psykologstanden både ift offentligheden og ift de statslige myndigheder. Den giver - i lyset af de gennemførte nedskæringer af psykologiuddannelsen - et diskuterbart pejlemærke overfor, hvad psykologstanden som

³ Jeg forsøgte både sammen med rådgivningen og som enkeltperson at fremme denne særskilte problemorientering gennem 3 oplæg i PsykologNyt. Men de blev aldrig bragt. De blev syltet af redaktøren som værende for lange - og en efterfølgende klage til bestyrelsen gav intet resultat. Jvf brev til bestyrelsen af 5.10.1990.

⁴ Jvf også hertil mit indlæg: "Psykologer, socialpsykologi og psykoterapi", PsykologNyt nr.5/1991.

profession kræver af en akademisk uddannet psykolog, der også skal kunne arbejde selvstændigt med praksis. Jeg havde dog helst set, at det diskuterbare var gået den anden vej: hvordan psykologiuddannelsen havde kunnet beholde sine 5 1/2 år, og et antal SU-år der modsvarede faktisk studietid på 7-8 år i stedet for til normeret tid, samt at der var sket en kvalitativ udbygning af uddannelsen, således at praksisrelateret grundlagsarbejde var blevet en kvalificerende del heraf. Men - tiden kan ikke skrues tilbage.

Samtidig må jeg erkende, at der internt i psykologstanden ikke var, og næppe heller stadig er, den fornødne vilje - eller opofrelse! - til at tage fat på udviklingen af det nye praksisfelt omhandlende en "parallel rådgivningsstreng til psykiatrien". Dels var mit eget bud via Regnbuen "lokalt" i den forstand, at det slet ikke tog hensyn til kompleksiteten i området, dels forudsatte det at hobe af erfarne psykologer ville gå med ind i selve udvikling heraf, hvilket viste sig ikke at holde stik. Det var mere den liberale tendens - psykologer rettet mod det private marked - der trængte sig igennem⁵.

Selv i lyset af ovenstående finder jeg ikke, at et konkret bud på nyt å la opbygningen af en "parallel rådgivningsstreng til psykiatrien" må opgives. Hvis PsykologForeningens politik på området som jeg samstemmer med - "direkte adgang (uden henvisning) for alle, der oplever behov for psykologhjælp. Der skal ikke være begrænsninger i antallet af samtaler. Alle kvalificerede psykologer skal kunne tilslutte sig ordningen"⁶ - skal blive virkelig, så kræver det, at den psykologiske faggruppe, som en kollektiv bestræbelse og ud fra en tværfaglig indfaldsvinkel med special vægt på det sociologiske, selv involverer sig i opbygningen og funderingen af praktiske, eventuelt lokalbundne alternative rådgivningscentra til den nuværende individualiserende sygesikringsordning og til psykiatrien generelt - ellers vil der samfundsmæssigt ikke være nogen begrundelser for og noget subjekt at tilstå en således ny kvalitativ kompetence⁷.

Yderligere vil jeg tage mit eget arbejde i åsyn. Fra 1989 og frem til idag er der kommet så meget mere med, at jeg indholdsmæssigt kan gøre selve arbejdet til genstand for videnskabelig refleksion

⁵ Da det er svært at frigøre sig fra den tanke, at autorisationsordningen, set i bakspejlet fra dette år 1993, har været et simpelt internt udskilningsløb mht selvsikring af ydernumre i en Sygesikringsordning, som alle har vidst (forsøgsvist) ville komme en dag - så skal tanken hermed være nævnt! Og i den grad denne tanke har noget på sig, så vil gældende autorisationsordning med sikkerhed stå udviklingen af en ordentlig psykologfaglighed kraftigt i vejen, idet den initierer et tomt perspektiv, og dermed falske brudflader.

⁶ J.Petersen: "Fremtidens sygesikringsordning", PsykologNyt nr.22/1992.

⁷ Jvf også skriftet: "Introduktionsoplæg til den Kritiske Psykologi", Feb. 1991, Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.

på andet grundlag end sandsynlighedens, dvs de gode viljers samfundsmæssige bestræbelse. Faktisk må jeg også indrømme, at jeg kan se en faglig og personlig værdi i at arbejde med autorisationsopgaven, idet den giver mig en kærkommen lejlighed til at trænge nærmere ned i min egen praksis - og så at sige med god samvittighed at prioritere den, og holde lidt fri fra dagligdagens pres, de få øjeblikke der gives een.

Endelig vil autorisation - på de givne præmisser og ud fra de faktiske forhold - også på punkter kunne lette mit videre arbejde.

Jeg håber samtidig også, at "min art" autorisationsansøgning kan slå et andet perspektiv op indenfor behandlingsområdet end det gængs liberale og det udbredte konkurrenceperspektiv de forskellige behandlerfaggrupper imellem.

2: GENERELT OM PRAKSISFELTET.

Mit praksisområde vil jeg beskrive med begrebet det "social-kliniske genstandsfelt"⁸. Ved et sådant felt forstås den arbejds-virksomhed, der tilsigter en generaliseret overvindelse af psykosocial nød, tvang og konflikter. Feltet hviler på den almene personlighedspsykologis teorier om det samfundsmæssige menneskes kollektive og fælles sanselige livsvirksomhed⁹. Og metodisk er fremgangsmåden en konkretisering af den almene "historiske fremgangsmåde", som denne er udviklet indenfor den praktiske filosofi hos Marx¹⁰. Konkretiseringen bunder i, at det social-kliniske genstandsfelt må ses som en specifik reproduktionsform af problemer i og med udviklingen i den samfundsmæssige produktionsproces, der træder særskilt frem, når psykosocial nød, tvang og problemer får lov at selvstændiggøre sig indenfor individ-samfundsforholdet med det enkelte individ som bærer heraf og det samfundsmæssige som desintegreret. Den almene basis for produktionen heraf er at finde i udviklingen af "sociale misforhold"¹¹ - utilsigtede skadeproducerende biprodukter af

⁸ Jeg skrev i sin tid, 1986, speciale indenfor for det social-kliniske område, men blev også gjort bekendt med, at det ikke fandtes som fagdisciplin - omend det gik igennem som så, men hvordan det blev kategoriseret blev jeg ikke gjort bekendt med.

⁹ Til dette se skrifterne: "Sanselighed I", Sanselig antagonisme II" og "Sanselig virksomhed III", Forum Kritisk Psykologi nr.4/1988, nr.5/1989 og nr.6-7/1990.

¹⁰ Til dette se skriftet: "Kollektive forformer; Fortidigt, nutidigt og fremtidigt", Forum Kritisk Psykologi nr.1/1987.

¹¹ Alment om dette koncept, se skiftet: "Problemer og problembestemmelser", feb.1990, Regnbuen/Mappe B1. Og for dets brug indenfor det kliniske område: "Psykiatrien ud af lægernes

menneskelig samfundsmæssig Kooperation i formen diskrepans mellem eksistensen af et af problem og muligheden for dets løsning - der falder samfundsmæssigt samvirkende og interagerende kollektivgrupper af hænde som foregribende arbejde med overvindelse af fælles-givne udviklingsbegrænsninger. Socialt-klinisk arbejde er derfor den praksis, der har at gøre med overvindelsen af psykologiske problemstillinger - afmagtsforhold - indenfor området af samfundsmæssige marginaliserings- og udstødningsprocesser. Hertil behøver det socialt-kliniske arbejde en særlig socialpsykologi, der studerer og udvikler praksiskoncepter, både i retningen udvidet fælles kontrol over relevante sociale livsbetingelser og i retningen minimering af den kropslige/somatiske stress, som individet sættes under gennem eksistensen af betydningsfulde afmagtsrelationer¹².

Under de nuværende samfundsmæssige forhold, hvor der nok er politisk demokrati, men ikke økonomisk - hvilket også gør demokratiet formelt og ikke substantielt og faktisk - genereres sociale misforhold generelt med en systematik, der lader dem ligne naturbegivenheder (fetich), fremfor hvad de væsentligst er: specifikt samfundsproducerede. Den manglende demokratisering bidrager så i anden omgang til, at det kommer til konflikter mellem sociale kollektiver om, hvad at gøre, og om overhovedet at gøre noget, modsat det problemsatte fælles arbejde om såvel den langsigtede overvindelse af det konkrete problem og den foregribende virksomhed til imødegåelse af, at andre på simpel vis handler sig ind i lignende identiske. Tvært imod kommer det til, at når socialt-kliniske problemer samles op på et samfundsmæssigt plan, så sker det udenfor og i konflikt til den produktionsbasis, der har udviklet dem. Dette stiller - for det tredje og som det endelige aktuelle diktum - det social-klinisk arbejde i et stridbart forhold til bestemmende samfundsmæssige magt- og kompetencestrukturer: striden angår iværksættelsen af den rette almenhed på lang sigt for overvindelsen af de konflikter, hvorunder - og i ly af - problemet i sidste instans "i kød og blod" består for alle parter: behandlingen/overvindelsen/taklingen af den givne destruktionsproces af en samfundsmæssig-menneskelig struktur.

Generelt gælder derfor i dag for social-kliniske problemstillinger, at de er indbundet i et styrkeforholdsfelt, hvorfor de ikke à priori varetages som fælleshandling. Den særlige socialpsykologi, der kræves for alment arbejde hermed må derfor overskride, både den generelle socialpsykologi¹³, der simpelt konciperer regelmæssigheder i individ-samfundsforholdet som naturlige regelmæssigheder, idet de nuværende "regelmæssigheder" grunder sig omkring samfundsforhold, der - som nævnt ovenfor -

klør", Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.

¹² For elementer til en generel sygdomsmodel, se artiklerne: "Massakren på subjektet I-III", PsykologNyt nr.2, 3 og 6/1990.

¹³ For en sådan se Karl Krarup: "Teorien om den specielle socialpsykologi", Udkast nr.4/1975.

ikke a priori har det sanseligt virksomme menneskelige liv som sit eget formål; og den specielle socialpsykologi¹⁴, da denne kun lader det menneskelige individ koncipere ud fra "den problematiske adskillelse mellem individet og samfundet", og ikke ud en nødvendig mulig fremtidig menneskeværdig livsproces, hvor den problematiske adskillelse er overvundet, og det uden at begrebet om individet som generel ontologisk realitet også forsvinder igen. Den social-kliniske socialpsykologis genstand er derfor negeringen af de nuværende regelmæssige adskillesesforhold mellem individ og samfund, gennem initiering af kollektivt overgribende samfundspolitiske fælleshandlinger¹⁵. Dette bringer endelig den konkret utopiske tankegang ind som metodologisk ledetråd for udviklingen af social-kliniske teorier og tiltag. Det social-kliniske felt kan derfor kun videnskabeliggøres, i den grad at arbejdet hermed hviler i den revolutionære forebyggelsestankegang: omvæltning af de sociale betingelser, der skaber konflikt om løsning af psykosocial nød, tvang og problemer, til fremme af det direkte mellemmenneskelige arbejde omkring det individ, der lider under at være ramt af - idag umenneskelige - historiske omstændigheder.

3: KONKRET SOCIAL-KLINISK ARBEJDE.

Mit arbejde med det angivne praksisfelt tager form meget tidligt i min studiepraksis. Jeg kan ikke forlige mig med en studiestruktur, der lægger så lidt vægt på den direkte videnskabelige praksiskvalificering, dvs studiepraksis uden arbejde med reelle problemer. Problemet er dybt, idet det omhandler, at Psykologisk Laboratorium og Klinisk Institut kun meget sparsomt er udadvendt involveret i videnskabeliggørelse af løsninger af livspraktiske problemer med berørte andre - det var i hvert fald ikke til at finde konturerne af - eller lige så lidt inddrager forsknings-empiri med berørte andre i den pædagogiske aktivitet på studiet. Desuden finder jeg ikke psykologistudiet opbygget som en selvfølgelig praktisk forskningsenhed, men mere som værende en mosaik, hvor discipliner og fagtraditioner strides uden at bekymre sig særlig meget om initiering af Kooperation om udviklingen af det for en videnskab almene grundlag. Mit lod bliver at finde positive elementer til overvindelse heraf indenfor "Den kritiske psykologi" (Berlinerskolen som den hed dengang), idet denne netop vægter den praktiske videnskabeliggørelse - fremfor den skolastiske, der kun kan videreføre og forpuppe livsrelevante problemstillinger og uenigheder i stadig mere imaginære og isolerende forklædninger. Mit håb er op-

¹⁴ For en sådan se Dreier, Asplund og Mørch: "Socialpsykologi og social integration", Udkast nr.1/1975.

¹⁵ For konceptet 'fælleshandling' se T.Mathiesen: "Makt og motmagt", Pax 1982.

bygningen også af en studiestruktur, der bygger på relevant psykologisk viden, fremfor på ydre kompromisdannelser mellem givne (begrænsede og begrænsende) fagtraditioner. Jo - jeg var kritisk overfor mit studie. Til gengæld vil jeg gerne, her bagefter, koge min kritik ned til, at studiet gjorde sig selv en bjørnetjeneste ved, at der ikke på Institutplan blev arbejdet bevidst med at videregive og perspektivere den danske psykologis historie tilbage fra Lehmann, idet denne er fuld af eksempler på såvel psykologiske grundlagsarbejder som den praksisforskning, jeg - og vel mange andre - søgte så alene efter. Desværre blev mit lod også at leve i den tid, hvor studienedskåringer, særligt af de samfundskritiske bastioner, var den eneste sikre betingelse. Men det lykkedes mig at være med til både at skabe men også fastholde et særskilt studenterfagligt og -politisk arbejde ud fra den kritiske psykologi, ikke i perspektivet en ny konkurrerende skole, men som psykologisk grundlagsbestræbelse¹⁶.

Denne fagtradition fører mig også, som student, uden for universitet. Først til et tværfagligt projekt med en alternativ rådgivning, der - selv om det ikke lykkes at realisere - giver mig erfaringer til, at jeg i 1984 finder det muligt at tage initiativ til en alternativ psykologisk rådgivning, beliggende i Studenterhuset¹⁷. Det er denne, der blevet til Rådgivningsgruppen Regnbuen, til et fagligt arbejds-kollektiv og til den institution, hvori det har været muligt at etablere uddannelsstilbud/-ydelse ved hjælp af arbejdsmarkedsordninger.

Mit motiv til at gå ind på det rådgivningsmæssige, det terapeutiske og det kliniske felt, var funderet i den fagkritiske fagpolitiske holdning til det sociale- og sundhedsmæssige område, at gængs psykologi slet ikke var eller søgte at være en solidarisk og medmenneskelig bestræbelse til reel og langsigtet overvindelse af de problemer, der stillede sig for berørte¹⁸. Desuden fandt

¹⁶ Dette førte mange ting med sig, blandt andet dannelsen af halvårslige "Seminarer for kritisk psykologi", hvoraf der indtil nu har været afholdt 18 seminarer; og til tidsskriftet "Forum for kritisk psykologi - teori og praksis", der nu er udkommet med 8 numre på 5 år.

¹⁷ For oplægget hertil, se: "Tanker til og om en rådgivning", okt. 1984, s.115-17 i Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.

¹⁸ Medvirkende til min interesse for det terapeutiske har også været den tilfældighed - vel nærmest - at jeg i begyndelsen af 80-erne blev opsøgt af en kvinde med en "slangefobi". Hun vidste jeg var psykologistuderende, og grunden til hendes henvendelse var, at hun - efter at have været hos flere psykologer - var nået derhen, at hun godt selv ville vælge den person, hun havde brug for støtten fra. Med supervision fra studiekammerater blev det et spændende og vellykket forløb, som lærte mig meget. Specielt lærte jeg, hvor afgørende det er at lægge sine begrundelser for de specifikke interventioner åbent frem, og hvor afgørende det er, i situationen, at kunne lade sig bevæge til

jeg den traditionelle psykologi både arbejderklassefjensk og ligeglad overfor den nødvendige frigørelseskamp overfor allehånde magtstrukturer og -mekanismer - to forhold der i sig selv som uovervundne producerer og reproducerer afmagtsprocesser. Den hovne holdning til det medmenneskelige, som jeg desuden fandt dominerede uimodsagt, trådte også frem på den måde, at standpunktet "man kan ikke udtale sig om en terapiform, hvis ikke man har prøvet den" virkede med en magt, der kunne afvise enhver ikke-overensstemmende holdning, der gik imod den givne terapiinterne konsensus. Og når det var sådan mht en demokratisk og ligeværdig debat på kollegialt fagfælleplan, hvordan var det så ikke for den iht selve terapiformen direkte berørte bruger/klient/patient. Gav en sådan restriktiv og totalitært dominerende holdning overhovedet de tvingende muligheder for selv at være med i sin egen nødvendige problemløsningsproces? Mit svar blev et klart nej. Og for ikke at skulle kunne afvises eller holdes hen af formelle og usaglige argumenter indenfor området, involverede jeg mig selv, fra slutningen af 70-erne, i allehånde terapeutiske metoder og teknikker (:på Klinisk Institut, aftenskole/weekend-kurser, selvbestaltede sammenhænge, på ølejr og i Thylejren), så jeg på min egen krop kunne mærke, hvad de gjorde eller kunne gøre ved mennesker¹⁹.

De terapeutiske kvalifikationer man kan få ved selv at gå i terapi forveksles ofte med de kvalifikationer, det menes det er nødvendigt at have som terapeut. Fx at egenerapi er nødvendig kvalifikationsbaggrund for terapeutisk arbejde. Forvekslingen kommer fra, at det glemmes, at egenerapi i et kvalifikations-sigte, er kvalitativt forskellig fra det at være stillet i en psykosocial nød, tvang og konfliktsituation. Og glemmes dette, så svarer det til, at studenten, med nogle måneders fabriksarbejde hver sommer, a priori mener at vide, hvad der ligger en fabriksarbejder på sinde og hjerte. Selvfølgelig kan egenerapi medføre udvidet terapeutisk kompetence, men en sådan kommer kun fra, at involveringen er båret af en udviklingsbestræbelse overfor eget liv også som et socialt forhold - og ikke som effekt af simpel kognitiv og/eller emotionel overvindelse af "blinde pletter" i en given restriktiv handleevne. Af denne grund må terapeutisk kompetence bestemmes som et kollektivt socialt anliggende om samtidig forandring af de faktiske samfundsmæssige 'ensemler'²⁰ i almen retning.

udviklingen af andre. Mao: at en intervention er et forslag, der tager sine målforestillinger fra den fælles proces omkring den givne problemstilling, hvor begrundelsespræmissen er til fælles debat, forandring og udvikling i sammenhæng med brugers oplevelse og analyse af egen livssituation.

¹⁹ Særligt har jeg senere prioriteret at udvikle en handleevne indenfor det terapeutisk/pædagogiske felt, der også tager hensyn til direkte inddragelse af kropsarbejde. For et gammelt skift på området, se "Spiri-Marx", nov.1987, Regnbuen/Mappe B1.

²⁰ K.Marx i 6.Feuerbachese / MEW 13.

Da ideen til Regnbuen opstod, var jeg derfor i den situation, at det var begribeligt for mig - både ud fra teoretiske betragtninger og ud fra personligt fælte erfaringer med terapeutiske processer - hvor det kritisk centrale skulle placeres: at terapeutiske koncepter generelt indsocialiserede den terapinødige til sin egen terapiform, snarere end at virke bidragende til den terapinødiges egen samfundsmæssige udviklingsproces. Der manglende for mig at se en teori om terapi, der kunne begrunde problemudviklingsarbejde som en kooperativ og kollektiv proces og på hvis basis distinkte terapiformer, med deres særlige, men begrænsede opgavefiksering og -viden, kunne inddrages i den videre udvikling af givne problemstillinger. Eksplicit gik min kritik på, at det ikke er nok for vejledning/rådgivning/terapi at operere ud fra en almen psykologi og psykopatologi med tilsvarende metoder og teknikker. Overhovedet måtte vejledning/rådgivning/terapi konciperes som et særligt udviklingsarbejde - en specifik form for menneskelig arbejdsvirksomhed, og hertil konceptet om 'teori om terapi'²¹.

Konceptet 'teori om terapi' kan ses som specifikt element i den særlige socialpsykologi indenfor det socialt-kliniske felt, der studerer og udvikler praksiskoncepter, når der sættes af fra en etableret professionel terapeutiske kontakt, dvs når der kan arbejdes ud fra genstandsfeltet som konciperet i dets selv-samfundsmæssiggørelsesperspektiv²².

Jeg skal ikke her gå mere ind i Regnbuens udvikling, fra dens åbning med direkte brugerarbejde i 1985 og frem til idag. Men henviser til en studenteropgave fra januar 1993²³, hvor centrale forhold ved hele rådgivningens historie og arbejdsmåde er analyseret og fremstillet.

Jeg skal endvidere henviser til en parallel studenteropgave, hvor Regnbuens arbejde som psykologisk arbejds-kollektiv fremlægges mhp etableringen og udviklingen af Studenterhuset som en demokratisk struktur²⁴.

²¹ For en første platform hertil, se: "Terapi - et problem om afmagt ...", aug.85, s.118-24 i Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993. For det færdige resultat, se mit speciale "Terapi, samfundsform, subjektivitet", KUA 1986, Regnbuen/Mappe E3, hvor nød- og sygdomsprocesser, og deres takling/behandling er analyseret fra subhominide-niveau over dyr-menneske-overgangsfeltet, og op gennem historien og videre ind i fremtidens socialisme.

²² Eksempler på andre socialpsykologiske elementer er teorikoncepter, der bestemmer, hvordan diskriminationsprocesser mht race, hudfarve, national eller etnisk oprindelse, tro eller seksual orientering overvindes. Her omhandler det en 'anti-fascistisk socialpsykologi'.

²³ Anne Jønsson og Birgitte Ernst: "Regnbuen konkret utopi - en udviklingshistorie i alternativ praksis", s.52-130 i Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.

²⁴ Jesper Lund: "En konflikt om demokrati", s.11-51 i Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.

Endelig skal jeg nævne mit eget arbejde med at få etableret betingelserne for, at arbejdspløse kan komme i Uddannelsesstilbud - eller få uddannelsesyndelse - ved at indgå på særlig måde i rådgivningens arbejde²⁵.

Parallelt med min indgåen i rådgivningen og i Studenterhuset har jeg involveret mig i tværfaglige og bevægelsesmæssige fora, hvor fagpolitik i et alment sigte har kunnet udvikles. Det er sammenhænge som Galebevægelsen, BZ, Thylejren, Færdigorganiseringen af Kritiske Psykologer (der just i december 92 er nedlagt), Socialistisk Forum, samt i Psykoterapeutisk Selskab i Psykologforeningen. Disse sammenhænge har været - og er stadig vigtige - i et arbejde med at komme efter de nærmere sociale organiseringsformer, der kan ophæve de restriktive mekanismer også i kliniske fænomeners dannelse. Og det er også, blandt andet, sammenhænge som disse, der har bidraget til, at det socialpsykologiske og klinisk-terapeutiske arbejde i rådgivningen har kunnet bevæge sig fremad²⁶.

4: OM DOKUMENTATION.

En dokumentation af min praksis i Regnbuen hviler dels på alle de skrifter, der er udformet²⁷, og hvoraf nogen er offentliggjort, og dels på de interne referater af al vores virksomhed, såsom fællesmødereferater, supersionsreferater, samt referater af konkrete brugerforløb (:forløbsnoter). Den mest fyldige dokumentation findes indenfor det direkte brugerarbejde, og dette har også været tilsigtet - et "must" - idet det er dette der har været rådgivnings centrale omdrejningspunkt. Den anvendte metode er den fænotografiske metode²⁸.

Referater er generelt udformet mhp anvendelse for senere forskningsmæssig analyse, men det har ikke været til at undgå, at referater gjort i særligt arbejdspressede perioder i rådgivningen er blevet så tynde, at en senere brug af dem er vanskeligt pga det hermed forbundne informationstab: alt dét, der ikke er nedskrevet, fordi det så at sige lå som implicit hukommelse ved

²⁵ Jvf "Bekendtgørelse om arbejdstilbud m.v.", Arbejdsministeriets bekendtgørelse nr.403 af 30.maj 1989. Samt bidrag hertil fra Regnbuen: UDY 11.1.1991 og UDY 6.2.1991 / Regnbuen Mappe A4.

²⁶ Hvor arbejdet er idag ift en formaliseret offentlighed, det kan aflæses af rådgivningens ansøgning til Socialministeriets ProjektUdviklings Fond (Regnbuen/PDF 1993).

²⁷ For oversigt over dette, se s.89-97 i Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.

²⁸ Jvf Holzkamp: "Sinnliche Erkenntnis - Historischer Ursprung und Gesellschaftliche Funktion des Wahrnehmung", 4.Auflage, Athenäum Verlag 1978.

handlen i den givne sociale form. Sådanne "tynde referater" er "stikordsreferater", der netop kun tilsigter en faktuel følgen med og medløsning af den konkrete problematik. Forløbsnoter kan for bestemte perioder også selv være stikordsreferater²⁹, hvilket omhandler to forhold: enten er perioden generelt en presset periode i rådgivningen, hvilket en bruger delagtiggøres i, også hvad presset omhandler; eller også er det en periode, hvor der ikke sker det store i forløbet, og hvor det heller ikke - ud fra problemstillingen - er at kræve. Det tillades således både rådgiver og brugerside at tage sig tid til, at det sociale livs almindelige problemstillinger kan fylde som et relevant livsfaktum i den terapeutiske sammenhæng. Den er jo også til herfor.

I problemet om, at nogen dokumentation ikke er så fyldig, at den direkte kan tjene til senere forskningsmæssig brug, ligger en generel problematik: som rådgivning har man søgt at arbejde kvalitativt med de brugerproblemstillinger af individuel og social art, som er kommet på tale - fremfor først og fremmest at fokusere på egne interne præmisser for, at arbejdet også skal kunne bruges af os selv på længere sigt³⁰. Rådgivningen er da også generelt stået af på at søge optimale betingelser for at kunne handle som rådgivning - og dette ud fra, at de "optimale betingelser" ikke findes, eller kun findes i den grad det er muligt at udnytte en privilegeret position overfor en mindre privilegeret. Tvært imod har rådgivningen sat sig for at bidrage med udviklingsmuligheder ud fra og på grundlag af de faktiske forhold. Eksempelvis er der i perioder så megen pres på rådgivningen, at selv om vores grænse for, hvad vi har ressourcer til at arbejde med, er meget tæt på at blive overskredet, at selv da går vi ind i nye brugerforløb - eller tager særlige faglige arbejdsprojekter til os - hvis ikke det er muligt at henvise videre til noget som helst. Tiden hertil og ressourcerne findes da på anden led - typisk ved at egne særegne interesser på den ene side nedprioriteres, og på den anden side gennem en oprioritering af det kollektive arbejde med mere generelle problemstillinger i et særligt politisk forebyggelsesperspektiv - men også ved at denne problemstilling overhovedet gøres åbent overfor den berørte. Fx: "ikke at have tid til denne kontakt, der foregår generelt det og det i rådgivningen, men heller ikke at kunne henvise til anden side. Det, der er muligt, er at kunne

²⁹ Referater af denne art er forskningsmæssigt kun anvendelige for mig selv, idet den fraværende information enten ligger i mit hukommelsesbillede, og/eller er henreferet til egne teoretiske skrifter på området, hvor problemstillingen er behandlet parallelt. Det gælder til eksempel skriftet: "Homotriplex-mennesket: Synálejomfruen og Münchenhausen-syndromet", der er bygget op ud fra erfaringer med en særskilt brugerproblemstilling i rådgivningen. Jeg skal medgive læsere af dette skrift, at det er "specielt", men det letter forhåbentligt ved at opfatte det som en teoretisk case-analyse.

³⁰ Brugere af rådgivningen er således ikke model- eller forsøgsobjekter for udviklingen af rådgiveres terapeutiske kompetence. Herom også senere.

trække på rådgivningen en time hver anden uge i en periode på 2 måneder". De forløb, der kommer i stand på denne måde, afvikler enten sig selv ved at det udløsende problem løses, eller ved at der hen ad vejen findes en henvisningsmulighed, enten af os eller af bruger selv, eller ved at forløbet overgår til et "almindeligt forløb", dvs med ugentlige aftaler, når det viser sig muligt, eller det vurderes som nødvendigt for varetagelse af brugers langsigtede livskrav.

Med en sådan visitationspraksis - det er faktisk kun uafviselige³¹ brugere, der kommer i forløb i rådgivningen - nærmer Regnbuen sig meget visitationspraksis indenfor psykiatrien - men det er samtidig også denne vi gerne vil udvikle et alternativ, eller en indfaldsvinkel til, der er så bred og indholdsmæssig, at overgang til psykiatrisk varetægt ikke generelt finder sted.

5: DOKUMENTATION AF DET TERAPEUTISKE ARBEJDE I RÅDGIVNINGEN.

Det har været et stadigt tilbagevendende problem for mig at dokumentere min egen terapeutiske praksis, således at det samtidig betød en almengørelse af selve arbejdet med overvindelsen af de generelle forhold af social og individuel art, der skaber terapeutiske problemer. Enten er mine skrifter blevet for interne for andre parallelle fagsammenhænges brug heraf, eller også så teoretisk almene, at det specifikke praksisgrundlag faldt ud af begreberne herom. Dette skisma kan dog ikke kun ses som mit private problem i rådgivningen eller indenfor det socialt-kliniske arbejdsfelt - for der mangler koncepter hertil, koncepter der sikkert først vil være fuldt udbygget i samme takt, som teori om terapi selv er udviklet ud over dets lokale indbundethed³². Og selv om vi som rådgivningsgruppe har brugt megen tid og energi herpå, så er det et arbejde, der kun skrider ganske lidt fremad fra år til år³³.

At "trænge" igennem min egen praksis mhp dokumentation var i starten, da jeg sad med mit materiale, tilknyttet en vis nervøsitet og spænding. Hvad er det egentlig jeg havde gået og lavet. Eet var at jeg havde gjort det og vedblivende blevet ved med det, fordi jeg fandt at min aktivitet nyttede - og det også

³¹ Nærmere om dette koncept, se "Regnbuen - konkret utopi", s.58 i Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.

³² Jvf hertil Uffe Juul Jensens overvejelser over, at "objektivitet kommer til udtryk i .. vedvarende bestræbelser for at overskride en lokal og tidsbunden videnskabelig praksis", s.117 i Udkast nr.2/1992.

³³ I rådgivningen går dette arbejde under betegnelsen "Brugerdokumentation".

på trods af nærmest kun forhindringer fra de omgivende arbejds-markedsmæssige og fagorganisationsmæssige strukturer, eller ligegyldiggørelse af min indsats fra blandt andet nære fagfællers side, startende helt tilbage fra min studietid. Men var der også kommet noget produktivt ud af det. Hvad var egentlig "effekten" af mit arbejde, hvis jeg skulle anlægge denne synsvinkel. Og hvordan skulle jeg opføre denne, når det nu er praksisempiri indenfor et område, der er så lidet kategorielt bestemt som det pågældende socialt-kliniske område er.

Når jeg i det følgende alligevel skal søge at dokumentere min terapeutiske praksis, så er det en dokumentation, der skal tages som et første forsøg på at trænge ind på området.

Ved en sådan første tilgang er det essentielt, at der anlægges et ureducerende blik på det empiriske materiale. Der er grunde til, at det har fået den udførelse, det nu engang antager, og disse må være indeholdt i den videre brug. Dette indbefatter også, fx hvorfor forløbsnoter på punkter er "stikordsreferater": var det et særligt uafviseligt forløb, en yderst skarpet og ressourcerekrævende (døgn) problemstilling, særlige ydre betingelser/præs, stilstand i forløbet, aktuelle rådgivningsgruppemæssige konflikter eller andet. Samtidig er materialet heller ikke kommet teoriløst til veje. Disse grunde og deres betingelsesside - teoretisk og praktisk - kan siges at danne en gordisk knude i indfaldsvinklen til det empiriske materiale: det er som sådan struktureret på forhånd, og på en måde der ikke analytisk kendes, og forbigås denne strukturering forbigås også stedet, hvorfra udviklingsfremmende indgreb kan sætte af fra. Da det endvidere heller ikke kun kan dreje sig om be-eller afkræftelse af færdige hypoteser - hvilket er et reduktivt blik på empirien - så må indfaldsvinklen kunne åbne op for begribelse af det "nye", der i starten netop ikke træder frem som en massefænomen³⁴.

En gordisk knude i indfaldsvinklen kan overvindes gennem tautologien "en struktur afhænger af dét, der skal struktureres"³⁵. Da mine forløbsnoter som nævnt er udformet vha den fænotografiske metode, bliver det første skridt en overskueliggørelse uden at det samtidig går ud over den informationsmæssige dybde³⁶.

Resultatet af disse overvejelser har ført mig til at starte med indkredsningen af de "særlige omstændigheder i ren form", idet disse også er afgørende mht at få en ikke-reduktiv fænomenbe-

³⁴ For dette teori-empiri problem se F.Haug: "Dialektisk teori og empirisk metodik" og "Udnyttelse af data", Udkast nr.2/1981, særligt s.36. Jvf også s.33 hos Per Schultz Jørgensen: "Om kvalitative analyser", Nordisk Psykologi nr.1/1989.

³⁵ Jvf mit speciale "Terapi, subjektivitet, samfundsform", KUA 1986.

³⁶ Dette er endvidere i sig selv nødvendigt pga materialets omfang, idet mine forløbsnoter fylder mere end en meters penge.

stemmelse af det socialt-kliniske område - en fænomenbestemmelse der i anden omgang vil kunne drives videre til en konkret-almen genstandsbestemmelse gennem historisk medindragelse af netop de generelle forhold, der omgiver hvert enkelt forløb og selve arbejdet med området.

Mit første skridt ind i empirien er derfor en afklaring af de individuelt terapeutiske problemstillinger, som hvert brugerforløb har bevæget sig igennem. Jeg har til dette gået mine forløbsnoter igennem forløb for forløb, hvor jeg i min gennemgang af materialet har noteret tidsforbrug, kerneproblemstilling, og særlige bemærkninger om bruger og om forløbet³⁷. For "kerneproblemstilling" gælder, at den er "meta-empirisk": jeg har i et enkelt eller gennem enkelte begreber søgt at bestemme den problemstilling, der var den centrale for forløbet som helhed. En sådan meta-empirisk problembestemmelse kan være den som bruger præsenterede sig med, eller det kan være en problembestemmelse der er vokset frem gennem arbejdet med overvindingen heraf. Diagnostisk set er "kerneproblemstillingerne" blevet en blandet affære: der er traditionelle psykiatriske diagnoser, klinisk psykologiske bestemmelser, fænomenologisk-eksistentielle udkast og sociologiske komplekser. Dette omhandler, at en kategoriel enkeltteoretisk oparbejdning af det socialt-kliniske arbejdsfelt på dette tidspunkt af en analyse må søge at få det ind i begreberne om det, der er særligt for området.

For "særlige bemærkninger om bruger og om forløbet" gælder, at der er medtaget de omstændigheder af individuel og social art, der var pejlemærker til nærmere at forstå, hvad der var for en problemstilling og hvordan arbejdet hermed tog form.

Ovenstående analyse er vedlagt som bilag 2, der således giver en samlet oversigt over mine forløb og deres problemstillinger i rådgivningen³⁸.

I bilag 3 gives endvidere en nærmere kvantitativ opgørelse over antal forløb, antal personer involveret, konfrontationsgange/timer, samt forbrug af timer til forberedelse, referatskrivning, netværksarbejde og organisatorisk arbejde både mht det direkte terapeutiske arbejde og mht indgåen i rådgivningens samlede arbejdsproces omhandlede forskellige former for supervision. Dette materiale er specifikt udarbejdet mht at dokumentere

³⁷ Jeg har i gennemgangen af forløbsnoterne ikke læst hele materialet igennem på ny, men læst så meget, at jeg kom ind i den pågældende problemstilling igen; og det er herudfra at jeg har gjort mig mine indholdsmæssige bestemmelser. Metodisk er dette at gå identifikatorisk frem: jeg har søgt at begrebsbestemme en brugerproblemstilling, således at jeg med begreberne herom, som tankens hylster, umiddelbart kan stille mig på standpunktet af det pågældende praksisarbejde med den berørte person.

³⁸ Det drejer sig om de forløb i rådgivningen, der ligger efter min cand.psych. eksamen i oktober 1986, og før 31.12.1992, hvor opgørelsen er påbegyndt. Der er ingen terapeutiske forløb eller kontaktforsøg, der ikke er medtaget i opgørelsen.

baggrunden for mine oplysninger på autorisationsskemaet.

I min første tilgang til empirien har jeg ikke vægtet generelt at opsamle politisk-økonomiske forhold vedrørende køn, alder, klasseposition, familie- og livsbiografiske betingelser og forhold. Dels var mit umiddelbare perspektiv afdækningen af, hvorvidt og i hvilket omfang mit praktiske arbejde har haft menneskelig nytteværdi for de, det har angået. Og dels ønskede jeg, at det udformede materiale allerede fra sin start af i størst mulig grad og omfang kunne være direkte overskuelig og tilgængelig for den kreds af mennesker, brugersiden, som det umiddelbart angik - og dette uden nærmere at skulle sløre materialet, i moralsk og etisk hensyntagen til, at ingen skal kunne genkendes af andre, hvilket også er at lægge falsk eller redundant information ind i det, hvorved ingen kan genkende sig selv.

Det er dog ikke lykkedes mig at skabe et datamateriale, der ubegrænset vil kunne tilgå brugersiden en bloc. Rubrikken "særlige bemærkninger om bruger og om forløbet" må udelades helt eller delvis - hvilket også gælder oplysningerne om tidsperioden, der dog for en offentliggørelse mere må ses som irrelevant - idet der er brugere med så intimt kendskab til hinanden uden for rådgivningen, at det vil være muligt at identificere andre. Men udelades denne kategori, så er datamaterialet samtidig uden værdi for brugerside. Så det udformede datamaterialet finder derfor sin anvendelighedsgrænse internt i den psykologiske faggruppe. Havde jeg fra starten af været opmærksom på dette ekstraterapeutiske overlab mellem mange brugere, der har sin grund i, at rådgivningen eksisterer i et slags lokalt totalmiljø - Studenterhuset og dets fagpolitiske indbundethed i mange bevægelses-sammenhænge - ville jeg have valgt en mere specificeret indholdsbestemmelse af kategorierne kerneproblem og af særlige bemærkninger, nu de alligevel ikke ville kunne offentliggøres i fuldt omfang. Og de ville naturligt i samme omgang kunne udbygges med de politisk-økonomiske forhold vedrørende køn, alder, klasseposition, familie- og livsbiografiske omstændigheder.

Hvordan problemet om ekstraterapeutiske overlab mellem mange brugerpersoner skal løses i en offentliggørelsesproces er jeg endnu ikke blevet helt klar på. Jeg holder for nærværende til en sammensat strategi, der har to sider: en ekstern ift hvert enkelt bruger, der får råderet over samtlige bestemmelser gjort ifm vedkommende, og en intern, hvor der arbejdes frem imod konciperingen af 'typiske brugerforløb'. Og hvor dette arbejde følges op af flere sammenhængende arbejdsskridt, hvor det interne og det eksterne arbejdes sammen i perspektivet 'brugermulighedstyper'³⁹. Først da kan der ske en generel offentliggørelse, for da vil det ikke være en offentliggørelse af en konkret persons

³⁹ Med dette søger jeg at fastholde det grundlag, som en kvalitativ analyse hviler på: "en beskrivelses-intern loyalitet - og en teoretisk-ekstern forankring", s.29, i Per Schultz Jørgensen: "Om kvalitative analyser", Nordisk Psykologi nr.1/19-89.

sværheder ved livet, men af alment-særlige forhold, som hver enkelt under givne sociale betingelser kan havne i, samt hvordan veje ud kan brolægges.

Dog vil jeg efterfølgende vurdere, om det allerede indvundne materiale - med visse udeladelser og tilføjelser - har en form, der muliggør en offentliggørelse i et fagpsykologisk tidsskrift. En kritik tilbage herfra kan nemlig støtte med pejlemærker for det videre interne arbejde med empirien og teorien bag. Desuden holder jeg for nærværende stærkt til den tanke, at offentliggøre hele materialet med de nødvendige udeladelser af identifikatorisk art i Stenterhusregi. Og at invitere de, det direkte angår til at tage kontakt tilbage, hvor jeg så kan informere om, hvor og på hvilken måde de enkelte indgår i dokumentationen, og så herigennem fremlægge de for hver bruger gjorte bestemmelser, der ikke figurer åbent i materialet. En sådan dialog tror jeg vil være ret betydningsfuld for opdagelse af brudflader og nyt i materialet.

De politisk-økonomiske forhold - som knyttet til hver enkelts kerneproblemstilling og særlige forhold vedrørende forløbet - er og bliver dog væsentlige på det tidspunkt af en analysen, hvor det er det indholdsmæssige - fremfor kun det "effekt-mæssige" - i den terapeutiske proces, der skal sættes på begreb. Til dette er de politisk-økonomiske faktorer på den ene side uomgængelige, idet det er "på deres land", at den terapeutiske tilgang må sætte af fra og begrunde sig i. På den anden side er det på forhånd ikke til at sige, hvilke af disse, der er væsentlige faktorer i et hint konkret tilfælde, da der ellers anlægges et teoreticistisk blik på den empiriske virkelighed - hvad der for den berørte kan blive til yderligere restriktiv social determinisme⁴⁰. Det er derfor inadækvat for en terapeutisk tilgang mekanisk at samle oplysninger om en bruger, for at kunne handle - for overhovedet indsamlingen af data er selv del af, hvordan problemet bevæges, hvilket er at medtænke. Og medtænke på en sådan måde, at det jo ikke er terapeuten i sig selv, der skal handle på brugers betingelser, men bruger der skal gives redskaber i hænde til selv at handle sig frem mod større greb om egen tilværelse. Afgørende heri er da selve overgangen mellem det problem eller den problemtilgang, som en bruger præsenterer sig og sit liv med, og den problembestemmelse som den terapeutiske proces resulterede op i, idet det er her der sker en transformation - en problemudvikling - af et hidtil ikke tilstrækkeligt eller udholdeligt problemgreb til eet, i sit sigte, mere udvikleligt, eller hvis ikke dette lykkes, så til eet stagnativt, hvilket kan antages at bestå af en

⁴⁰ Psykiatriens dataopsamlingsprocedure er et skæmmende billede på, hvordan det ikke skal gøres. Hvad man end svarer på fx spørgsmålet "Er der tilfælde af sindssygdom i Deres familie?", så ligger der samtidig den pejleretning tilbage, at forhold af den art må være et væsentligt forklaringsmoment for min konciperingen af min tilstand, ellers ville der vel ikke blive spurgt!

simpel "reframing". En analyse og vurdering af 'overgange'⁴¹ er derfor afgørende mhp konciperingen af typiske mulighedsrum og deres almengørelsesproces som implicit problemovervindelsespraksis.

Inddragelse af politisk-økonomiske forhold i en forskningsproces er, med ovenstående in mente, da heller ikke at se som en simpelt indsamlingsbestræbelse af data. Dataene er selv formet i og igennem det terapeutiske arbejde, hvilket stiller nogle teoretiske og metodiske problemer, der nok er af samme art, men af anden orden end deres inddragelse i den umiddelbare terapeutiske praksis.

Da det ikke er nødvendigt specificeret at træde ind i ovenstående analysedybde for realiseringen af mit formål med dette projekt, så skal jeg heller ikke systematisk foretage ovenstående indholdsanalyse gennem reflekteret teoretisk og metodisk inddragelse af politisk-økonomiske forhold. Jeg skal begrænse mig til - og som et forarbejde herfor - en nærmere kvalitativ analyse af de med brugerarbejdet forbundne indholdsmæssige udviklingsforhold (:det psykisk virksomme) på personlighedsniveau. Denne analyse er vedlagt som bilag 4. For udarbejdelse af denne har jeg igen været nærmere inde i de enkelte forløbsnoter, hvor jeg samtidig har samlet faktuelle oplysninger - baggrundvariable - sammen med henblik på en generel karakteristik af, hvad det er for en brugergruppeflade, som det empiriske materiale består af. Denne karakteristik er vedlagt som bilag 5, og den inddrages senere i dette dokumentationspapir ifm en analyse af tendensudsagn for det samlede empiriske materiale.

⁴¹ For et parallelt arbejde på dette felt, se Preben Bertelsen: "Terapeutiske metaforer", Dansk psykologisk Forlag 1987. Det skal dog bemærkes, at tilgangen her er radikal anderledes, idet der fokuseres på det "virksomme moment", hvad der ud fra mit ståsted er et begrænset perspektiv på psykoteraeutisk arbejde, idet dette kun synes at være af relevans ved særlige kognitivistiske problemstillinger. Jeg er endvidere skeptisk overfor anvendelsen af metaforer til overvindelse heraf, idet det tenderer at løse sådanne problemer "med mere af det samme", som har skabt dem.

6: DET TERAPEUTISKE ARBEJDE: RESULTATER.

Kvantitativt deler mit materiale sig i to typer af forløb:

1: enkeltforløb, herunder to parforløb: 56 forløb / 58 personer / 1226 konfrontationsgange / 1583 konfrontationstimer;

2: gruppeforløb i to grupper: 22 personer / 196 konfrontationsgange / 412 konfrontationstimer.

Med 2 gengangere i enkelt- og gruppeforløb omhandler materialet derfor 78 personer.

Kvantitativt er det således personmæssigt et overskueligt og lille materiale, der ikke egner sig til signifikans- eller tendensanalyse uden en samtidig kvalitativ tilgang til det. En kvalitativ tilgang er imidlertid yderst kompleks pga materialets omfangsrige betydningsbærende karakter og pga selve genstandsområdets endnu lokale kategorielle og aktualhistoriske koncipering. Jeg har derfor valgt at nøjes med det mål, at kan strukturen i materialet fremanalyseres mhp begrundede tendensudsagn, hvor empirien samtidig åbner sig for videre kvalitativ analyse, at så er der argumenteret tilstrækkelig for min autorisationsbaggrund, hvad der er hensigten med nærværende. Spørgsmålet om hvilke indholdsmål en autorisationsbestræbelse må dokumentere, således at autorisation kan oppebæres, er dog ikke besvaret hermed, da de faktiske resultater - i form af tendensudsagn - også må vurderes mhp, om de er kvalitativt tilstrækkelige. Dårligt arbejde kan ikke autoriseres. Til dokumentation af tilstrækkeligt opnåede indholdsmål skal jeg derfor sammenligne mine egne resultater med de resultater, der er opnået til anden side - og som findes i den teoretiske litteratur omhandlende sider af genstandsfeltet⁴². Indeholdt heri er den selvfølge, at en analyses resultater må få konsekvenser for den praksis og de involverede, der bærer denne, samt for andre direkte berørte. Det må bestemmes, hvordan

⁴² Her blandt andet:

E.Hougaard: - "Psykotering som non-specifik behandling", Psykologisk Skriftserie Aarhus nr.6/1983; - "Menninger projektet - en undersøgelse af psykoanalyse og langtidpsykoanalytisk psykotering", Agrippa nr.3/1987; - "Dodo-kendelsen i Psykoteringforskningen I: Non-specificitetsantagelsen", Agrippa nr.2/1992; "Dodo-kendelsen i Psykoteringforskningen II: Alternativer til non-specificitetsantagelsen", Agrippa nr.3/1992.

Betænkning nr.826/1977: "Det psykiatriske sygehusvæsen".

N.Reisby mfl [red.]: "Problemer i psykiatrisk forskning", FAD's Forlag 1984.

R.Eliason & P.Nygren: - "Psykiatrisk virksomhet I", Prisma 1981; - "Nærstudier i psykotering", Prisma 1983.

Ute Holzkamp-Osterkamp: - "Motivationsforschung", I og II, Campus 1976 og 77.

F.Castel mfl: "Psychiatisierung des Alltags", Suhrkamp Verlag 1982.

fremanalyserede utilstrækkeligheder overvindes - hvor de så end befinder sig, og hvad de så end grunder sig i - samt hvordan tvingende nødvendige perspektiver fremmes mhp videre almen gennemsætning. Dette vender jeg tilbage til i analysen af tendensudsagn.

Konsekvensen af ovenstående betragtninger fører til etableringen af to vurderingstyper for materialet: gennemførelsesmål og progressionsmål. Disse skal i det følgende fremstilles sammen med deres begrundelse.

GENNEMFØRELSEMÅL.

Da indfaldsvinkel til brugerarbejdet i rådgivningen generelt er den, at der ved henvendelse fra bruger ikke på forhånd fastsættes en tidsgrænse eller et antal forløbsgange, er en første naturlig vurderingsakse, hvordan forløbene har afviklet sig selv. Det kan så være, at henvendelsens art er af en sådan karakter, at der indgås kontrakt om støtte i moduler af bestemt varighed, fx 4 gange og opsummering, hvorefter ny kontrakt kan indgås. Her er det altid op til bruger at fortsætte i efterfølgende moduler, men det vurderes sammen, hvad dette skal handle om, og hvad begrundelsen er, ligesåvel som det vurderes fra rådgiverside, om brugers problemstilling er dér, hvor løsningsperspektivet har etableret sig i progressiv retning. Hvis det sidste ikke er tilfældet, er det rådgiver der foreslår kontrakten forlænget, eventuelt gennem et nyt modul eller ved at der kan fortsættes til problemløsningen er udarbejdet. I dette tilfælde overgår brugerforløbet til et "almindeligt forløb"⁴³.

En sådan vurderingsakse ud fra ovenstående kan paralleliseres til begrebet om "gennemførelsesberedskab", hvorved der forstås evnen til a) at kontakte og medudvikle en brugers problemstilling, således at bruger på sine præmisser finder det relevant at deltage i den terapeutiske kontakt, samt b) terapeutisk afvikle kontakten, når brugers problemstilling af egne interne grunde henviser bruger til at udvikle sig videre uden terapeutisk støtte, eller ved rådgivers henvisning til anden side, når brugers problemstilling kræver en anden varetagelse end hvad der er muligt indenfor de givne ramme- og kompetencebetingelser⁴⁴.

Et gennemførelsesberedskab kan således deles op i en "kontaktsevne" - færdigheden til at gribe en brugers problemsituation - og i en "afviklingsevne" - færdigheden til at afslutte og afrunde en terapeutisk problemstilling som en gensidig udviklingsopgave. Et gennemførelsesberedskab kan udtrykkes kvantitativt ved et gennemførelsesmål, der er forholdet mellem antal brugerforløb, der er afviklet i gensidighed mellem terapeut og bruger,

⁴³ Jvf tidligere i afsnit 4 "Om dokumentation".

⁴⁴ Det er meget sjældent et forløb i rådgivningen afbrydes ved henvisning til anden side. Til gengæld henvises der altid, ved tvivl eller mistanke om noget somatisk, til et lægeligt check.

divideret med det samlede antal brugerkontakter for terapeuten. Denne grad gange 100% skal kaldes gennemførelsesmålet i procent.

En høj gennemførelsesgrad, dvs gennemførelsesmålet går mod 1.00, siger dog ikke i sig selv noget om en rådgivers terapeutiske kompetence, dvs færdigheden til at medudvikle en brugers problemstilling i almen retning, således at der sker en ophævelse af de problemer, der lides under. Gennemførelsesgraden kan til eksempel blive meget lav, hvis terapeuten bevidst vælger at prioritere sådanne brugerproblemstillinger, som andre terapeuter har givet op overfor eller hvis prognose er dårlig. Tilsvarende kan en gennemførelsesgrad blive høj, når terapeut henviser specificerede brugerproblemer til anden side, under henvisning til at sådanne falder uden for ens kompetenceområde⁴⁵.

En terapeuts gennemførelsesgrad afhænger også af de givne visitationsprocedurer, såvel af de faktiske ressource- og kompetencemæssige betingelser for at kunne tilbyde den relevante og tilstrækkelige udviklingsstøtte til brugere. Uden specificeret visitation - alt tages ind - vil unge terapeuter alt andet lige tendere mod en lav gennemførelsesgrad. En imødegåelse heraf kræver en særlig opbakning fra gruppen om den "unge", ikke kun for imødegåelse af brugerfrafald, men også for at det nye blik der rettes på arbejdet kan komme til sin overindividuelle kvalitative ret. Ligeså vil specificeret visitation til erfarne terapeuter, også alt andet lige, medføre en stigende gennemførelsesgrad, når de henviste problemkomplekser har en god prognose, og være faldende ved en dårlig. Hvad angår utilstrækkelige ressourcemæssige betingelser, så tenderer dette mod, at gennemførelsesgraden vil være lav.

ANALYSE AF TERAPEUTISK GENNEMFØRELSEN.

Materialet viser her, at gennemførelsesberedskabet ikke har været kvalitativt tilstrækkeligt i 10 ud af 78 tilfælde/forløb, hvorved gennemførelsesmålet kommer til at ligge på 87%⁴⁶. Dette kan ikke siges at være lavt, men jeg har dog ingen præcise tal for, hvad den typisk er, eller hvad der typisk må kunne kræves at den er, men den adskiller sig i positiv retning fra det oftest konstaterbare, at der er en "markant høj frafaldsrate i psykoterapiundersøgelser"⁴⁷.

⁴⁵ Der må derfor også et kvalitativt mål til, når social-klinisk/terapeutisk kompetence skal dokumenteres. Dette følger i næste afsnit om "Progressionsberedskab".

⁴⁶ Beregnet på følgende måde: $68/78 \cdot 100\% = 87\%$

⁴⁷ Jvf s.19 i Esben Hougaard: "Psykoterapi som non-specifik behandling", Psykologisk Skriftserie, nr.6/1993. Her bruges begrebet "markant høj frafaldsrate", som det, der oftest findes - men jeg har ikke for nærværende tilgang til, hvad et tal herfor

De 10 tilfælde fordeler sig på følgende måde:

1 - Afsluttet efter 1.ste gang: 2 forløb (EN54, G14), hvor begge personer ved indgangen i rådgivningen allerede havde et muligt psykiatrisk tilbud, hvis de ville gøre brug af det (psykiatrisk speciallæge).

Det gjorde den ene (EN54), til hvem vi også kun kunne tilbyde samtale hver 14.dag.

Den anden (G14), hvor vi kun kunne tilbyde gruppeforløb, valgte at søge at klare sig selv efter den første samtale. Udtalelsen var: "Jeg bryder mig ikke rigtigt om at tale om mit problem med andre".

2 - Henvist videre i forlængelse af forløb: 1 person (EN33). Det er en enlig moder med årelangt narkomisbrug, der henvises videre til nedtrappingsinstitution, da rådgivningens bestræbelser ikke nytter til gennembrud overfor misbruget. Det skal bemærkes, at personen stod i en ubærlig galdsklemme ift narkoverdenen, som nok gjorde sit til, at heller ikke den senere nedtrappingsinstitution havde det store held.

3 - Forløb der aldrig rigtigt kom igang: 3 forløb (EN3, EN20, G13).

EN3 er kommet på karestens foranledning, finder ham voldelig; bruger dropper ud efter 3 samtaler; mener ikke at have problemer, der gør det værd at fortsætte.

EN20 (enlig moder og arbejdsløs) går på dagcenter efter sammenbrud, men mener ikke det er nok. Efter 9 samtaler får hun plads på daghospital. Vores tilbud med en gang om ugen var ganske enkelt ikke tilstrækkeligt.

G13 fik tilbud om gruppe og bruger tilbudet een gang. Efterfølgende glemmer bruger aftalen, og næste gang aflysning pga sygdom fra hendes side, og herefter aflysning fra vores side. Bruger udebliver - og kontaktet er hun dér, hvor hun udtrykker at "hun ikke rigtig har brug for støtte". Det skal tilføjes at problemet var meget klart - som nyttilflytter fra en lille ø specielt at mangle et socialt netværk - og at bruger allerede handlede på det med eet, for den langsigtede løsning, bæredygtigt perspektiv.

4 - Forløb stoppet af bruger: 3 forløb (EN12, EN15, EN21).

EN12 var en kvinde, der - nok særligt - ikke kunne rumme et voldsomt fadersejlvold. Hun var i forbindelse hermed blevet tvangsmedicineret, og senere droppet af psykolog med beskeden: "Jeg kan ikke klare at arbejde med dig mere". Det lykkes heller ikke os på de 17 samtaler, der finder sted, at hjælpe videre på vej: sammen går vi i infight eller i kommunikationstomhed.

EN15 er henvist fra ungdomsrådning, da der ikke længere er tilstrækkelige ressourcer dér; efter 19 samtaler enighed om at stoppe pga præmisdivergens: bruger vil af med frustration på "kirurgisk måde", hvad vi ikke kan tilbyde.

EN21 er midt i 30-erne og førtidspensionist på psykiatrisk indikation (skizofren). Bruger opsøger os med det erklærede

kan være.

formål at komme ud af psykosen. Bruger vælger at blive væk efter 15. ende samtale; og tager herefter i en lang periode kun telefonisk kontakt: "ønsker at blive forstået". Tilbud om fortsættelse i rådgivningen afslås fra brugerside - og kontaktforsøgene ebber hen ad vejen ud.

5 - Afsluttet normalt; genopstart, men så stoppet af bruger: 1 forløb (EN13). Bruger melder fra i anden omgang, da der fra rådgiverside holdes fast i, at der ligger en væsentlig ubearbejdet og presserende problemstilling ifm en nær søster, og at arbejdet hermed ikke bare generelt kan negligeres ifm at begribe, hvad det er der hele tiden vælter eet ellers rimeligt fungerende liv.

SUMMA for 1 - 5: Det drejer sig om 10 personer ud af 78, som ikke kom derhen til et liv, hvor gamle eller aktuelt pressende problemerne kunne lægges bagude. Dette peger direkte hen på begrænsninger i rådgivningens tilgang til de 10 personers problemstillinger. En analyse af disse begrænsninger giver, at de må knyttes såvel til de rammebetingelser for problemløsning, som kunne tilbydes, som til selve den forefundne problem]øsnings]tilgang fra rådgiverside.

a) Hvad det første angår - begrænsninger i vores rammebetingelser - så drejer det sig om 5 personer (EN54, EN20, EN33, G13 og G14), hvor en væsentlig grund til afbrud kan placeres i ikke at kunne tilbyde ugentlige, eller flere ugentlige samtaler, eller at gruppetilbud ikke syntes anvendelig fra brugerside.

b) Og hvad angår det andet - begrænsninger i vores tilgang til problemstillingen - drejer det sig ligeledes om 5 personer (EN3, EN12, EN13, EN21 og EN15). Her omhandler det væsentligst, at der ikke har været den fornødne personlige kompetence og/eller anvendelige arbejdskoncepter indenfor rækkevidde på det pågældende tidspunkt.

Ad a og b) Til ovenstående placering af den væsentligste begrænsning må endvidere gøres den tilføjelse, at det ikke er entydigt at placere G13 og G14 dér, hvor det er begrænsninger i rammebetingelser, der er udslagsgivende. Manglende empati fra rådgiverside kan også være en nærliggende forklaring. Ligeledes kan det gøres gældende, at såvel EN3 og EN13, hvor manglende rådgiverkompetence vurderes som væsentligst, langt fra behøver at stå dér i en individuel-social situation, hvor det er terapeutiske rådgivning, der kan siges at være det afgørende mht at komme videre. Etableringen af andre omverdensomstændigheder kan med lige så fuld ret siges at kunne have overflødiggjort de individuelle lidelsesfulde problemstillinger. For den enes vedkommende at droppe et håbløst parforhold, og for den anden at trække nogle nødvendige grænser overfor involvering i nære andres intrigedannelser. Begge står dog også i konkret arbejde med samfundsmæssige frigørelsesperspektiver, hvor det kan være svært eller udsigtsløst at måtte gå videre, efterladende andre tilbage til sig selv. Men at der fra rådgiverside ikke kan holdes terapeutisk fast i disse problemer, siger selvfølgelig noget ganske konkret mht et, på disse områder, manglende terapeutisk

gennemførelsesberedskab.

For de resterende 68 personer, hvor forløbene afvikles som følge af vellykket problemudviklings-, formulerings- og løsningsproces, skal der endvidere differentieres gennem følgende kategorier:

6 - Socialt støttearbejde: 1 person (EN5). En ung lyløs pige, der er hjemløs, og som hjælpes med at fremskaffe bolig.

7 - Støtteforløb: 1 forløb (PAR10). Det er et par, der har brug for en snak, hvor de kan vende deres parforholdsproblemer. Og slut.

8 - Særligt terapigrupperarbejde: Det gælder den ene gruppe på 7 personer (terapigruppe A), som ønskede støtte til at udvikle deres gruppeproces i retning af en basisgruppe, hvilket fandt sted.

9 - Drop ud som følge af bedring i individuel-social livssituation: 3 personer (EN24, EN34, EN39). Væsentlige forbedringer er opnået efter bearbejdning af flere emneområder og konfliktforhold, men forløbene havner i et slags tomrum ifm ydre begivenheder (aflysninger fra begge side) - og da det oplyses at gå godt fra brugerside, insisterer vi ikke på yderligere forbindelse mhp en opsummering af arbejdet som forudsætning for afvikling af kontakten.

10 - Vellykket afvikling af den terapeutiske kontakt: 46 forløb eller 46 personer. Hertil kan egentlig også lægges personerne fra punkt 6-8 - altså 10 personer - men dette skal ikke gøres, da forløbene i disse kategorier ikke kan siges at ramme væsentligt ind i, hvad en terapeutisk problemstilling er: at stå socialt orienteringsløs med en personligt lidelsesfuld konflikt.

11 - Forløb der ikke er afsluttet per opgørelsestidspunktet 31.12.1993: Det drejer sig om 9 personer, hvor forløbene er startet op før opgørelsestidspunktet 31.12.1992, men endnu ikke afsluttet dags dato: april 1993.

Her gælder det for 5 forløb (EN44, EN46, EN49, EN55, EN56), at disse alle er igennem de kritiske perioder, og på vej mod deres afslutning.

Og det gælder for to forløb (EN45, G15) at de står lige overfor at blive afsluttet.

De sidste to forløb (EN48, EN52) er blevet afsluttet på vellykket måde - og hører dermed hjemme under punkt 10.

Desuden vil jeg mene, at det med al sandsynlig vil gælde for de 7 ikke-afsluttede forløb under dette punkt 11, at disse også med tiden kan placeres under punkt 10.

TERAPEUTISK PROGRESSION.

Da gennemførelsesmålet kun udsiger et mål for kontakt- og afslutningsevne, og dermed ikke noget om, hvad der kvalitativt er foregået i den terapeutiske proces - om en bruger har fået det dårligere eller bedre, om der har fundet problemløsning sted på relevante områder eller ej mv - skal der derfor gås videre med en indholdsmæssig analyse af det forefundne terapeutiske arbejde. Som mål herfor skal jeg vælge begrebet 'progressionsberedskab' og forstå evnen til at medudvikle, at en bruger træder i skranken for udviklingen af sit eget liv, hvor der samtidig sker en overvindelse af den givne nød og de givne konflikter for personen.

Som ved gennemførelsesberedskabet kan også progressionsberedskabet udtrykkes gennem et måltal. Forholdet mellem antal forløb hvor brugerproblemstillingen har udviklet sig i progressiv retning, divideret med samtlige brugerforløb, vil da være progressionsgraden. Og denne grad gange 100% da være progressionsmålet udtrykt i procent.

I og med at tilgangen til brugerarbejdet i rådgivningen er den 'nødvendige kooperative problemløsningsproces på brugers præmisser, i retningen at blive medforsker på eget livs problemer og i perspektivet udvidet handleevne som overvindelse af nød, tvang og konflikter', så er en vurdering af progressionen i brugerarbejdet umiddelbart tilgængelig. Det er nemlig til stadig debat, på fælles præmisser - modsat indenfor psykiatrien hvor klient er ugyldiggjort på forhånd qua kernekonceptet om psykiaters vurdering på den andens vegne om sygdomsindsigt eller ej hos klient - om terapeutens medudvikling af brugers problemstilling, på begrundet vis viser sig at kunne bidrage til, om der sker en udvikling af brugers personlige selvbestemmelse, således at øget autonomi og udvidelse af personlige muligheder, symptomlindring og bedre psykisk og social funktionsmåde sætter sig igennem som udviklingsretning, eller om der ikke sker noget respektiv om der sker en forværring i brugers livssituation⁴⁸.

Med ovenstående siges også, at det er muligt at etablere en egentlig videnskabelig validitet og reliabilitet uden videre opfølgende inddragelse af brugersiden. En videnskabeliggørelse kan nemlig opnås ved at analysere forløbenes udgangspræmisser og deres slutbetingelser. Og det vil så være den vedvarende

⁴⁸ Stilstand eller forværring i brugers opfattelse af sin livssituation er ikke nødvendigvis identisk med, at udviklingsretningen er inadækvat. Stilstand og forværring kan være afgørende positive faser i en problemudviklingsproces - men de er det kun i samme grad som stilstand eller forværring er faser, der er bevidst foregrebet som udviklingsfaser fra terapeutens side, for kun her kan der guides på tilstrækkelig perspektivbundet måde, med målet om langsigtede problemløsning intakt.

bestræbelse på at overskride den lokale og tidsbundne praksis, der realiserer dens objektivitet. Det er også her, at offentliggørelse som en særlig og nødvendig forskningsproces kommer ind i billedet. Stillet op således er det den perspektiviske og faktiske inddragelse af brugersiden allerede i udgangspunktet, samt den forsatte almenførelsesproces herover, der realiserer såvel den interne som eksterne validitet og reliabilitet. Brud på eller frafald den terapeutiske proces ophæver ikke dette objektivitetsmål, også selv om det fra rådgiverside vil være utilnærmeligt og ubestemt, hvad der var på tale, men bliver til særtilfælde af en bestemt problematisk og begrænset videnskabelig tilgang, der kræver særskilt analyse mhp videreudvikling af såvel det generelle i de teoretiske koncepter som af den aktualempiriske fremgangsmåde. Som særtilfælde dækker det over, at der endnu ikke er konciperet en stridbar mulighedstype⁴⁹ i et sådant hint tilfælde.

Ved en traditionel tilgang til terapeutisk arbejde - dvs hvor der arbejdes diagnostisk behandlingsmæssigt - og hvor det ikke kan antages, at der er umiddelbar tilgang til progressionsmålet, stødes der idag også ind i det efterhånden accepterede fænomen, at terapeut og bruger/klient/patient vurderer den terapeutiske proces/støtte vidt forskellig. Ved en diagnostisk behandlingsmæssig tilgang må der, for vurderingen af progression derfor nødvendigvis ske en efterfølgende vurdering af brugers tilstand, ud fra bruger selv - ellers vil der ske en ren ideologisk tilsløring af konkrete interessedivergenser behandlergruppe og klienter imellem, hvor behandlergruppen indiskutabelt kan udtale sig på brugers vegne, hvilket også er reproduktion af ideologisk subjektion⁵⁰. Koncepter til overvindelse af "dette ideologiske slør" er idag endnu ikke udviklet i videnskabelig forstand, men der er dog bevægelse på området⁵¹.

⁴⁹ For begrebet 'stridbar', stridbar materialisme, se K.Holzcamp: "Menneskets samfundsmæssige natur", Forum Kritisk Psykologi nr.5/1989; Og for konceptet 'mulighedstype', se kapitel 9 i K.Holzcamp: "Grundlegning der Psychologie", Campus 1983.

⁵⁰ For "ideologisk subjektion", se W.F.Haug mfl: "Theorien über Ideologie, AS40, Argument 1979; og W.F.Haug: "Hält das ideologische Subjekt Einzug in die Kritische Psychologie", Forum Kritischer Psychologie 11/AS 93, Argument 1983.

⁵¹ Jvf til eksempel forskningsprojektet "Sundhed, menneske og kultur", der er finansieret af det Samfundsvidenskabelige Hovedområdes Fakultet. Hertil også M.Nissen: "Brugerperspektiver og praktiske, psykosociale sundhedsbegreber. Baggrund for en empirisk udforskning", Nordisk Psykologi, nr.4/1992. Det er dog overhovedet et åbent spørgsmål, ud fra mit standpunkt, om det er muligt at videnskabeliggøre noget, der ikke er videnskabelig tro mod sig selv - fx psykiatriens diagnostiske tilgang til menneskers sociale livsomstændigheder.

Vægten i nærværende projekt er, af oplagte grunde, lagt på konciperingen af det teoretiske og metodiske grundlag for overhovedet at kunne gøre sig vurderinger i et socialt-klinisk og terapeutisk sigte, men det er også samtidig gjort sådan, at brugersiden konkret skal kunne inddrages på ethvert foreliggende grundlag. Ikke nødvendigvis som tilståelse af det samlede materiale (jvf tidligere), men for alt der angår een selv, hvilket også ligger i forlængelse af den praksis, som rådgivningen har mht forløbsnoter. Disse er altid brugerens redskab. Og praksis er, at en bruger altid tilbydes en kopi af dem, enten hen ad vejen, eller samlet til slut. Det er dog ikke alle, der ønsker en kopi - og der er også forløbsnoter, "stikordsreferaterne", hvis værdi er yderst begrænset.

Det er her vigtigt - ved fornyet kontakt efter at forløbet er afsluttet - at være opmærksom på det forhold, at den oprindelige (terapeutiske) proces kører videre, når dette område betrædes, hvilket også stiller nogle særlige etiske krav til forskeren⁵².

Det er således på nuværende tidspunkt alene mine vurderinger, der fremlægges - omend dog deres grundlag er at finde i de fælles kooperative arbejdsproces og afslutningsforhold. Så har jeg gjort det for nærmere kvalificering af en vurdering, at jeg har tjekket den med min opfattelse af, hvad den berørte bruger mon ville sige til en sådan, og hvad mine begrundelser ville være for at fastholde eller ændre en given vurdering.

I min progressionsvurdering har jeg bevidst valgt, hvor jeg var i tvivl om overensstemmelse, at vurdere så lav progression som muligt. Dette for ikke at foregøgle nogen ikke realiseret kvalitet. Dette standpunkt bragte mig imidlertid i en etisk konflikt med brugersiden: at denne generelt er vurderet ud fra mindstemål. Jeg har imidlertid valgt at fastholde mindstemål ved tvivl, og stå ved denne målestok, således at tvivlen som historisk- og aktual-empirisk hændelsesforhold selv kan og må bære videre (dis)kvalificering af materialet og teorien herom. Desuden har jeg - hvor jeg har haft spontan tilgang til det - skelet til, hvor personen mht funktionsmåde er henne idag.

I de tilfælde hvor forløb er "ikke vellykket" er det ikke til at sige, hvad progressionen reelt på langt sigt ville eller kunne føre til. Her er mine vurderinger - og deres validitet og reliabilitet - et tentativt skøn.

Ud fra, at terapeutens handleevne er brugerens betingelser i rådgivningssituationen⁵³, så er bestemmelsen af progression givet ved vurderingen af, hvorvidt og på hvilken måde den terapeutiske proces fører til gennemsætningen af udvidet handleevne overfor det, der låser den berørte bruger i at udvikle sig videre som

⁵² Jvf Jette Fog. "Den moralske grund i det kvalitative forskningsinterview", Nordisk Psykologi nr.3, 1992.

⁵³ Jvf A.Jønsson Og Birgitte Ernst: "Regnbuen konkret utopi", s.81 i Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.

samfundsmæssigt selvbestemmende væsen. Det er denne udviklingsretning, der skal konciperes, når terapeutisk progression skal vurderes. En terapeutiske proces vil da slutte, ikke når der er opnået problemfrihed - hvilket er en illusorisk tilstand, idet mennesket udvikler sig ved at udvikle og løse relevante problemer af betydning for fælles langsigtet foregribende omsorg - men den slutter naturligt, når udviklingsretningen for løsning af den faktiske sum af problemer og konflikter har etableret sig med øget selvbestemmelse og udvidet livsfyldte respektivt personlighedsudvikling til følge.

Og dette ligger også i direkte forlængelse af, hvordan der rådgivningsmæssigt er blevet arbejdet med at kontakte, medudvikle og afvikle den terapeutiske proces: når de problemer der førte til etableringen af det første terapeutiske møde er overvundet ved at retningen for brugers måde at gribe sin sociale- og individuelle livssituation på er adækvat, så er den terapeutiske proces på vej mod sin afslutning; og i den grad at der gennem den terapeutiske proces dukker nye problemer op, der ikke er direkte indbefattet i de udløsende, så fortsattes arbejdet med disse. Der sigtes således ikke som målforestilling mod en personlighedspsykologisk udvikling, men den rådgivningsmæssige/terapeutiske indfaldsvinkel må bære denne i sig, da der ellers gås begrænsende til værks med socialt-klinisk arbejde. Når det er sådan, at det ikke kan siges at alle står i og med en personlighedspsykologisk problemstilling, så må indfaldsvinklen også i sig rumme en specifikation i retning af, at kunne indkredse det aktuelt betydningsfulde meningsindhold der, hvor der ligger en afgrænset relevant konflikt og slumrer.

Det almene i tilgangen til det socialt-kliniske felt er således det personlighedspsykologiske, medens det særlige er den enkeltes specificerende sociale problemorientering. Objektivisering af dette almene i dets egenskab alment-duelige er samtidig bidrag til udviklingen af psykologien som kritisk almenpsykologi, idet der her peges på særlige aktuelle konfliktforhold, som den menneskelige personlighed i et samfundsmæssigt perspektiv må være specifik opmærksom på at gribe som stridbare udviklingsopgaver, hos sig selv, hos andre, givet de og de specificeret konkrete individuelt-sociale livsbetingelser for et særligt samfundsmæssigt kollektiv under videre almen udvikling.

Til personlighedspsykologisk analyse er det centralt ikke at se personligheden som en "kerne" i individet, som bare kan påvirkes eller manipuleres. Tværtimod må personligheden ses som individets overordnede regulationssystem, hvor et individ bliver personlighed i samme omfang, det bliver subjekt i de samfundsmæssige relationer, det realiserer gennem den virksomhed som bevidstheden formidler⁵⁴. Personligheden som overordnet regulationssystem er derfor en konkret dannelse, der indbefatter samtlige psykiske, sociale og biologiske funktionsniveauer - alle af samfundshistorisk natur. For en vurdering af terapeutisk progression er det derfor nødvendigt med en mere specificeret personligheds-

⁵⁴ Jvf A.Leontjew: "Tätigkeit, Bewusstsein, Persönlichkeit", Volk und Wissen Volkseigener Verlag, Berlin 1979.

psykologisk bestemmelse for individer under de nuværende samfundsmæssige forhold af senkapitalisme. Og heraf følger også, at vurderingen af terapeutisk progression må gøres gennem en sammensat analyse af forskellige udviklingsmål. Hertil skal jeg trække på en konkret personlighedspsykologisk teori, som er udviklet i og med et studie af den historisk tilblivne menneskelige sanselige virksomhed⁵⁵.

Der er tre niveauer i denne teori: et overordnet mellemmenneskeligt niveau, hvor det drejer sig om at indtage rummet for kollektiv-personlig udviklingsbestemmelse af eget standpunkt; et individuel mellemniveau, hvor det omhandler at udholde konflikter ud fra eget perspektiv; samt et eksistentielt underniveau, hvor tvang og trang må holdes i bevægelse den tid, der kræves for at personligheden kan reetablere sig selv gennem et samfundsmæssigt udvikleligt standpunkt og perspektiv. Det personlighedspsykologiske er de tre niveaues tværsnit - i form af to socialpsykologiske faktorer - omhandlende om den menneskelige sanselige virksomhed sætter sig i relation til samfundsmæssige sager og arbejder hermed, således at det kommer til etableringen af større selvbestemmelse og øget livsfylde, eller om retningen for handleevnevaretagelsen er restriktivt bundet. Det vil da være sådan, at større selvbestemmelse og øget livsfylde respektiv personligheds-mæssig udvikling godt kan finde sted, selvom den sanselige virksomhed er låst på eet (eventuelt to niveauer), men disse niveau vil da melde sig som udviklingskrævende, når den gamle funktionsmåde skal hæves med op i en nye; ligeså kan restriktiv personlig udvikling være funderet og låst bare gennem et enkelt af niveauerne.

Samlet må det dog siges, at for at personlighedspsykologisk udvikling har fundet sted, så indbefatter det bevægelse og forandring på alle tre niveauer - og dette er genuint en samfundsmæssig proces.

Ift "vellykket brugerforløb" må jeg antage, at der er sket en udvikling på eet eller flere, eventuelt alle tre niveauer, idet disse forløb "per konvention" først er sluttet, når den personlige udviklingsretning havde bevæget sig i retning mod at give den berørte større selvbestemmelse og øget livsfylde. Ift "de andre brugerforløb" kan jeg ikke antage, at der ikke er sket en forandring til det bedre i den personlige udviklingsretning, for der kan være sket forandringer på eet eller to niveau, hvilket bare ikke, set som helhed, har været nok; eller også har det været nok, men hvor de resterende problemer stammer fra en ikke adækvat afvikling af den terapeutiske kontakt. Omvendt kan jeg dog ikke antage, at selvom der synes at være sket udvikling i en brugerproblemstilling, der ikke afsluttes vellykket, at så er problemet alene afslutningen - problemet kan også være, at der er

⁵⁵ Til dette se skifterne "Sanselighed I", Sanselig antagonisme II" og "Sanselig virksomhed III", Forum Kritisk Psykologi, nr.4/1988, nr.5/1989 og nr.6-7/1990 - særligt "Sanselig virksomhed III", s.75-78, hvor der sker en sammenfatning. Samt Anne Jønsson: "Personligheden som problem", maj 91, Regnbuen/Mappe B1.

sket en fastlåsning af sanselige virksomheds-elementer, der stiller den berørte dårlige på lang sigt. Simpelt udtrykt: man kan have fået en negativ erfaring med løsningen af et væsentligt - eller det væsentligste - livsanliggende, hvilket er en hændelse der kan skubbe den oprindelige problematiske eller ubærlige hændelse længere væk fra det menneskelige fællesskab, end den allerede var. Det er min opfattelse her, at kroniske psykiske sygdomme skabes således: det er ikke det oprindelige traume eller noget genetisk, der bestemmer om det bliver kronisk eller ej, men alene om omgivelserne efterfølgende ønsker eller oprigtigt mener at ville kontakte det i overensstemmelse med den personlige betydningsværdi på det givne meningsfulde tidspunkt, og dette fulgt op af de hermed forbundne tvingende politisk-økonomiske konsekvenser dette måtte antage for almen selvsamfundsmæssig gørelse. Det er også på dette punkt, at anti-fascistiske og feministiske overvejelser i retning konkret arbejdsvirksomhed hører hjemme: er der faktuelle magtforhold, der sætter sig direkte igennem i form af herskab og kontrol over mennesker, således at de involverede forhindres retten til at råde over og være virksomme omkring egne relevante livsbetingelser, så er disse at gå imod ud fra en modmagtsstrategi.

METATEORETISK OM TERAPEUTISK PROGRESSION.

I bilag 4 er der en oversigt over brugerforløbene⁵⁶, analyseret ud fra ovenstående overvejelser og gjort på basis af den teori, jeg henviser til. Der er dog usamtidighed her: mit teoretiske og metodiske grundlag er tidsmæssigt udviklet parallelt med det terapeutiske arbejde, og finder som sådan først en første færdig form i 1991-92. At trænge igennem min empiri ud fra dette "færdige resultat" giver på den ene side faren for, at empirien vurderes med en "fremmed målestok"; på den anden side ligger den faren for implicit cirkularitet og dermed selvlegitimering qua at teori og metode er udviklet blandt andet under hensyntagen til samme empiri, som man ønsker at trænge nærmere ind i. Disse to faldgrøfter er der - men ikke ureflekteret og blindt reproduceret, idet mit teoretiske og metodiske grundlag primært er konciperet vha historisk-empirisk kategoridannelse. Problemer vedrørende anvendelse af fremmedmål og cirkularitet må derfor mere lokaliseres i spændingsfeltet mellem historisk-empirisk og aktual-empirisk teoriudvikling⁵⁷.

⁵⁶ De 7 personer fra terapigruppe A er ikke medtaget her, idet interventionen fra rådgivningens side primært rettede sig mod etableringen af de gruppeprocesser, der kunne gøre en basisgruppe nærværende - hvilket også var deres erklærede formål. Desuden er de 4 personer fra parterapi kun taget med som forløb betragtet - dvs som to "personer"; og de to gengangere - personer både i gruppe og i enkeltforløb - er kun taget med een, den sidste, gang. Datamaterialet er derfor på 69 forløb, der associeres til 69 personer.

⁵⁷ For dette forhold se K.Holzcamp: "Grundlegung der Psychologie", Campus 1983.

I mit teoretiske og metodiske udgangspunkt er der, som nævnt, tre psykiske niveauer og to socialpsykologiske udviklingsfaktorer:

For de psykiske niveauer, der består af det eksistentielle, det individuelle og det mellem menneskelige niveau, er der vurderet mht forandring i retningen udvikling - et "ja" - eller hvis ikke, så et "nej". Overordnet fremkommer der herved 8 vurderingsmål, idet der for hvert niveau kan svares ja eller nej til, om der er sket forandring i retningen udvikling, dvs større personligheds-mæssig integration af de på niveauet givne problemelementer, i form af en udvidet handleevne. Disse 8 vurderingsmål skal terminologisk bestemmes som 'basismål'⁵⁸.

Ligeledes er der gjort overvejelser over, hvad det samlede resultat er på de to socialpsykologiske faktorer "større selvbestemmelse og øget livsfylde" respektivt "om der har fundet en personlighedsudvikling sted". Her fremkommer 4 vurderingsmål, idet hver faktor indeholder to svarmuligheder - et "ja" eller "nej". Terminologisk skal for disse 4 vurderingsmål - der er ekstrapolerede mål - bruges begrebet 'grundmål'⁵⁹.

Jeg skal ikke i denne sammenhæng gå langt ind i den afhandling, det vil kræve at gøre præcist rede for de ialt 32 terapeutiske profiler, som de 8 basismål og de 4 grundmål tilsammen danner. Jeg skal begrænse mig til nogle generelle betragtninger - og senere supplere disse ved den nærmere afdækning af de resultater, der er fremkommet gennem analysen. Dog skal jeg nævne, at flere profiler er logisk selvmodsigende, men at problemet ikke kan være kun at eliminere disse rent teoretisk, idet empirien selv vil kunne træde modsigelsesfuld frem. Logiske modsigelser skal derfor, i den grad de også er repræsenteret empirisk, opfattes som fortættet historie, der kan fortælle noget ganske særligt om samfundshistorisk indviklethed, fremfor udviklelighed.

⁵⁸ De 8 basismål er følgende, hvor rækkefølgen er det eksistentielle, det individuelle og det mellem menneskelige:

- 1: "nej,nej,nej" = ingen udvikling, evt tilbagegang.
- 2: "nej,nej,ja" = fået mod/evne til at turde gribe ud efter verden.
- 3: "nej,ja,nej" = individuel-social afklaring.
- 4: "nej,ja,ja" = færdighed til at tage egne interesser alvorligt.
- 5: "ja,nej,nej" = intrapsykisk trang/tvang overvundet.
- 6: "ja,ja,nej" = på vej mod et samfundsmæssigt liv.
- 7: "ja,nej,ja" = rum til at samle eget perspektiv op.
- 8: "ja,ja,ja" = udvikling af eget bevidste personlige standpunkt.

⁵⁹ De 4 grundmål er med "større selvbestemmelse og øget livsfylde" som det første og "personlighedsudvikling" som det andet:

- a: "nej,nej" = disudvikling.
- b: "nej,ja" = personligheds-mæssig progression, men værdige sociale udviklingsbetingelser mangelfulde (kamp for overlevelse dominerer).
- c: "ja,nej" = konstruktiv individuel-social nødvendighed.
- d: "ja,ja" = personligheds-mæssig udvikling.

Generelt om niveauerne i basismål.

Generelt kan et nej-svar på det eksistentielle niveau - hvis det også er sådan at der er tale om udvikling på eet eller begge af mere generelle niveauer - i bedste fald betyde, at en bruger er blevet stillet bedre mhp at tage dette op senere. Hvis imidlertid det eksistentielle problem er bundet til en handling af bevidst krænkelser, og forløbet afbrydes gennem et brud, så vil det alt andet lige stille bruger dårlige end tidligere, også selv om der er sket udvikling på et eller begge af de to andre niveauer. Et ja-svar på det eksistentielle område må derimod altid opfattes som en høj progressionsfaktor - forudsat at der efterfølgende tages specificeret vare på personen, hvilket vil sige at følge op på, at personen tager sit velbefindende alvorligt og handler udvidende derpå i sine nære relationers domæne.

Hvad angår det individuelle, så vil et ja betyde et brud med den selvunderkendelse - at gøre ydre begrænsninger til egne - der forhindrer personen i at komme i nærheden af egne perspektiver på eget liv. Et nej betyder ikke nødvendigvis, at der efterlades et ubearbejdet problem her, da en problemstilling kan være lokalt "bundet" på et andet niveau.

For niveauet af det mellem menneskelige, så vil et ja betyde, at personen har valgt at kaste sig ud i livet - modsat bare at tro at det allerede er der, eller kommer af sig selv. Med et ja er det en kasten sig ind i en socialpsykologisk udviklingsproces, der indbefatter en afklaring af, hvad nære andre og forefundne sager kan have eller få af specifik betydning for, at ens eget liv kan undergå den nødvendige samfundsmæssige forandring. Et nej på dette niveau betyder omvendt ikke, at der forbigås et problem - for er der problemer på de to andre niveauer kan dette i sig selv medvirke til, at der ikke kan arbejdes bevidst foregribende med det mellem menneskelige egen udvikling, hvorfor dette da bliver et perspektivmål for det terapeutiske arbejde.

Generelt om faktorerne i grundmål.

Den første faktor - større selvbestemmelse og øget livsfylde - er et mål for, om den personlige handleevne har udviklet sig som en udvidelse af handleevnen overfor de forhold af individuel og social karakter, der omhandler at være udleveret til psykosocial nød, tvang og konflikter. Det er således graden af mere generaliseret samfundsmæssig væren, denne faktor udtrykker - snarere end det er den kortsigtede ophævelse af eller afskærmning sig over for lidelsesfulde forhold. Den anden faktor - personlighedsudvikling - er et mål for, om der er sket en kvalitativ udvikling af personlighedens egne målsætningsprocesser. Det omhandler, om den menneskelige personlighed har stillet sig på egne ben (:standpunkt), ud fra sin egen bestræbelse (:perspektiv), i almen menneskelig og kollektiv retning.

Som nævnt er der 4 grundmål, idet hver faktor kan besvares med et

ja eller et nej.

Da "nej, ja" grundmålet dækker over en selvmodsigelse, der er empirisk repræsenteret - personlighedsudvikling er et kollektivt forhold, der å priori dækker over almen udvidelse af handleevnen, og uden udvidelse af denne ingen personlighedsudvikling - skal det nævnes, at det er muligt at udvikle sin personlighedsstruktur indenfor og på basis af et nyt tilstået social rum - fx det terapeutiske rum, ens arbejdsrum, eller familie - men hvis ikke de samlede sociale betingelser om og for individet kan realiseres som selvbestemte udviklingsforhold - fx stadig mangel på bolig, kærester, læreplads, studie, arbejde, fritid mm eller man kommer i klemme i det sociale system - så vil man som menneskelig personlighed stadig leve i marginaliseringens sfære, hvor livet er en kamp for at overleve. Det er også denne kamp, når den blive til indre psykisk dissonans og hovedsagen for hele menneskets fremtoning, der danner den "tragiske personligheds struktur"⁶⁰.

ANALYSE AF KONKRET TERAPEUTISK PROGRESSION.

I bilag 4 er der en samlet opgørelse af brugerforløbene ud fra deres fordeling indenfor de mulige 32 terapeutiske profiler. Dette skal i det følgende kommenteres med udgangspunkt i de fire grundmål (jvf sidste side i bilag 4).

A: DISUDVIKLING: 8 PERSONER.

- 3 personer (EN54, G13, G14) placeret i basismålet "ingen udvikling, evt tilbagegang". Fælles herfor er, at det er forløb der afbrydes efter 1.gang. Min egen opfattelse af første gang er i alle tre tilfælde, at det var en OK-gang i den forstand, at jeg ikke havde nogen usikkerhed på, om problemstillingen var grebet rigtigt an. Manglende empati (herom senere) fra min side må derfor være forklaringsgrund til afbrud.

- 3 personer placeret i basismålet "individuel-social afklaring". For den enes vedkommende (EN3) så er vi ikke dér, hvor vi kunne gribe en stor indestængt vrede - en vrede der også var ganske begrundet ud fra det danske samfunds diskrimination af personen ud fra hans særlige multi-etniske baggrund; til den anden person (EN20) har vi ikke de daglige ressourcer, der kræves; for den tredje person (EN21) er det sandsynligt at terapiforløbet har stillet personen dårlige ift en næste gang, hvor hun finder mod til at prøve at komme videre med sit liv, hvis hun efter dette mislykkede forsøg nu tør komme på den tanke, idet det afbrydes af bruger, og det afbrydes sandsynligvis på grund af en, fra rådgiverside, mangelfuld omgang med brugers materiale vedr. en uhyrlig oplevelse - en bevidst krænkelser - i puberteten.

- 2 personer placeret i basismålet "færdighed til at tage egne interesser alvorligt". Til EN12 er der dog ikke tilstrækkelig

kompetence til at arbejde bevidst med overvindelsen af kognitiv dissonans, der træder frem hver gang intime forhold stiller sig som opgave, men bruger udvikler at kunne tage egne interesser alvorligt og handle, i stedet for bare at sidde og græde på sit værelse. For EN33 er junken stærkere end vores arbejdsindfaldsvinkel.

Familiemæssigt er der for de 8 personer at bemærke: en utydelig faderfigur i 6 tilfælde (EN3, EN54, G13, G14, EN12, EN33), hvor det matriarkalske dominerer i de 3 (G13, EN12, EN33). For de andre 2 (EN20, EN21) er der stærk patriarkalsk dominans. Familiestrukturen er i alle tilfælde intakt i form af en far og en mor - dog mister EN54 i puberteten sin fader pga kræft, medens EN12 mister sin fader i 20 års alderen - faderen begår selvmord.

B: PERSONLIG PROGRESSION, MEN SOCIAL DISRESPEKT: 6 PERSONER.

- 3 personer (EN25, EN39, EN41) i basismålet "på vej mod et samfundsmæssigt liv". Alle er socialt marginaliseret, i et kummerlig afhængighedsforhold til sociale myndigheder. Men alle foretager på kort tid en radikal forandringsproces af deres tilgang til verden - uden at verden dog i social forstand lader sig forandre mht et gribeligt arbejde eller uddannelsesmulighed.

- 2 personer (EN26, EN35) i basismålet "rum til at samle eget perspektiv op". EN26 er en tvangsmedicineret kvinde, produceret af intriger og fejhed i hendes omgivende netværk. Hun rejser sig; holder fast og holder fast - men har stadig svært ved at finde samfundsmæssigt fodfæste. Er også i et kummerlig afhængighedsforhold til arbejdsmarkedsmyndigheder. EN35, kvinde og udsat for incest/voldtægtsforsøg i puberteten; foretager også en radikal omvendelse i den terapeutiske proces; hun gør sig fri af sin egen selvunderkendelse, men vedbliver at stå - også grundet at være enlig moder - i et dårligt afhængighedsforhold til sin familie. Både EN26 og EN35 har svært ved grænser; begge er over årtier seksuelt udnyttet af mænd, der manipulativt formåede at stille sig ind på deres personlige rum.

- 1 person (EN30) i basismålet "udviklingen af eget bevidste personlige standpunkt". En ung kvinde, der selv om hun har rejst sig, stadig har svært ved at finde ordentlige arbejdsforhold; hun har interesser i områder, der traditionelt er mandefag, men da hun ikke vil finde sig i diverse sexistiske chikanerier kommer hun konstant i ansættelsesproblemer.

Familiemæssigt gælder for de 6 personer: en fraværende fader i 3 tilfælde (EN25, EN35, EN41), og en fraværende moder (psykiatriseret og senere familiemæssigt udstødt) i et 4. tilfælde (EN30). Der er patriarkalsk dominans for de sidste 2 (EN26, EN39). For alle gælder imidlertid, at deres familieforhold brydes op inden deres 15 år.

C: KONSTRUKTIV INDIVIDUEL-SOCIAL NØDVENDING: 35 PERSONER.

- 2 personer i basismålet "fået mod/evne til at gribe ud efter verden". Det er atypiske forløb: eet om fremskaffelse af bolig

⁶⁰ Om "tragisk personligheds struktur", se s.212 i Leontjew: "Tätigkeit, Bewusstsein, Persönlichkeit", Volk und Wissen Volkseigener Verlag, Berlin 1979.

til lyløs gadebarn, samt "psykisk etableringshjælp" (EN5); eet om hjælp til at komme i snak med parforholdsfælle (PAR10).

- 4 personer i basismålet "individuel-social afklaring". For de to's vedkommende (EN17 og EN28) er det udredningsproblemer omkring hvad at gøre overfor familiære konflikter. Og disse konflikter er i deres perspektiv "løst" ved udgangen af forløbenes afslutning. For EN15 er det et forløb, der stopper i gensidighed - ikke fordi der ikke er problemer at arbejde med, men fordi der er præmisdivergens mht hvordan overvinde en bestemt angst (:opportunangst). For den fjerde (EN42) sker der en voldsom forandring og udviklingsproces, idet personen bryder ud af et meget dårligt ægteskab, men til gengæld stilles vedkommende med aleneansvaret overfor tre små børn, i en situation hvor egne familieforhold har været afbrudt i 10 år, og ikke synes at kunne reetableres. Samtidig er personen ufaglært. Det er, desværre, ikke en atypisk social problemstilling, men uden forandrede politiske forhold er den så godt som uløselig på een for personen ordentlig måde.

- 10 personer i basismålet "færdighed til at tage egne interesser alvorligt". For de tre's vedkommende (PAR4, EN18, EN53) er der ingen særlige problemer vedrørende det eksistentielle, så de udløsende problemer er overvundet ved terapiens ophør. For 5 andre (EN38, EN47, G2, G4, G12) kan der gøres den vurdering, at der er en rest på det eksistentielle niveau. Forløbene kunne således være fulgt op med en mere konfronterende indfaldsvinkel, hvis denne problemstilling havde været klar dengang. Men en sådan rest er ikke nødvendigvis en terapeutisk problemstilling! De resterende 2 personer er stadig i forløb.

- 1 person (EN27) i basismålet "intrapyskisk trang/tvang overvundet". Personen er i panik, og angst og bange for at køre sig selv helt ned. På anmodning et afspændingsforløb, der slutter da personen har "fundet sit rum, interesser og ressourcer igen".

- 7 personer i basismålet "på vej mod et samfundsmæssigt perspektiv". For 3 (EN7, EN34 og EN52) var det uproblematisk at gå videre i form af forløbsafslutning, omend en lille usikkerhed mht at klare det var der. For 3 andre (EN13, EN29 og EN51) var der stadig massive problemer i relationer til nære kære, men disse valgte man at ville klare selv - for EN13's vedkommende ved at afbryde forløbet. EN56 er stadig i forløb.

- 11 personer i basismålet "rum til at samle eget perspektiv op". For de 4 (EN2, EN8, EN14, EN24) omhandlede det, at de stod i en social omstruktureringsproces, der var svar at overskue: enten var man just gået i gang med et studie, afbrudt et, eller også havde man fået barn. For de resterende 7 (EN6, EN23, EN32, EN37, EN46, EN55 og G1) gjaldt det, at de sloges med at finde ud af at bruge deres ressourcer konstruktivt - de hang alle i uafklarede intime relationer.

Familiemæssigt har de 35 personer følgende baggrund: patriarkalske familieforhold i 12 tilfælde (EN5, PAR10, EN15, EN17, EN28, PAR4, EN18, EN47, G4, EN34, EN6, EN8). Matriarkalske familieforhold i 14 tilfælde (EN42, EN53, G2, G11, G12, EN7, EN29, EN51, EN52, EN56, EN2, EN37, EN46, G1). For de resterende 9 gælder, at der ikke er noget klart dominansmønster. Af brudte familier er der alt i alt 19.

D: PERSONLIGHEDSMÆSSIG UDVIKLING: 20 PERSONER.

- 20 personer i basismålet "udvikling af eget bevidste personlige standpunkt". For 5 personers vedkommende, alle kvinder - EN9, EN16, EN22, EN44 og G6 - har seksuelle overgreb været en del af eller hele problemet; 2 (EN22, EN44) kommer fra brudte hjem. For 8 andre, også alle kvinder - EN1, EN11, EN45, EN48, G5, G7, G10 og G15 - har mandlig patriarkalsk dominans været en væsentlig diskriminerende faktor i udviklingen af problemsituationen. For 3 personer - EN36, G8 og EN43 - gælder det, at de kommer fra brudte hjem, der har været meget ressourcefattige. For de sidste 4 - EN19, EN31, EN40 og EN50 - har deres familieforhold været præget af een eller anden subtil konflikt, som de er blevet personlig bærer af.

GENERALISEREDE PROGRESSIONSMÅL.

I bilag 4 findes også en kvantitativ opgørelse af de forandrings- og udviklingsprocesser, der vurderes at være på tale i de enkelte brugerforløb. Resultatet er følgende progressionsmål:

Progressionsniveau/faktor	Enkeltforløb	Gruppe	Samlet
Basismål:			
- vedr. det eksistentielle niveau	: 0.66	0.54	0.64
- vedr. det individuelle niveau	: 0.73	0.77	0.74
- vedr. det mellem menneskelige niveau	: 0.66	0.85	0.70
Grundmål:			
- vedr. selvbestemmelses og livsfylde	: 0.79	0.85	0.80
- vedr. personlighedsudvikling	: 0.36	0.46	0.38

Til bestemmelse af konkret progressionsmål er det nødvendigt at gribe tilbage til den tidligere bestemmelse, at det der skal vurderes er udvidelsen af personlig handleevne i retningen større selvbestemmelse og øget livsfylde respektiv personlighedsudvikling. Som sådan fokuseres der derfor på kvalitative samfundsmæssige udviklingsprocesser, og ikke generelt på kortsigtet nødvendig indenfor givne restriktive betingelser. Med et sådant focus er der også tale om en udvidelse af traditionel tilgang til og formålsbestemmelse af psykoterapi, hvor effektmål primært omhandler forandringsprocesser mod øget autonomi, symptomlindring mv⁶¹. Denne udvidelse er gjort i overensstemmelse med genstanden

⁶¹ Jvf til eksempel følgende formålsbestemmelsen for psykoterapi: "Formålet med psykoterapien er for klienten at opnå øget autonomi og udvidelse af personlige muligheder, symptomlindring og bedre psykisk og social funktionsmåde", s.2 i "Vedtægter for videreuddannelse i psykoterapi i DP-regi", Psykoterapeutisk Selskab 1992.

for socialt-klinisk/terapeutisk arbejde, idet nød, tvang og konflikter altid er et samfundsmæssigt forhold. Det vil da være udviklingen af en illusorisk autonomi og symptomlindring, hvis givne problemer gribes som et spørgsmål om løsning på kort sigt, inden for givne rammer. Og det vil være en katastrofe, hvis en sådan restriktiv udviklingsproces aktivt initieres fra den behandlede parts side, idet dette på lang sigt bare fører "nye" - og faktisk mere voldsomme - sammenbrud med sig. Det forhold, indenfor traditionel psykoterapiforskning, at der ikke er forskel i effekt på dynamisk psykoterapi og længerevarende terapi uden forhåndslagt tidsgrænse, samt at de mest ressourcestærke profiterer mest af psykoterapi⁶², lader sig også vanskeligt forklare uden antagelsen om, at det er en tilpasningsstrategi, der induceres fra terapeutisk side. Og som antagelse lader denne sig også bekræftige i de gængs anvendte psykologiske teorikoncepter! Det kan endvidere også vises, at "tilpasningsnormalitet" er en central forform for psykiske forstyrrelser⁶³.

Når vægten mht effekt således er flyttet fra området af kortsigtet privat overlevelse til området af udvidet handleevne i samfundsmæssig forstand, så betyder dette, at nærværende progressionsmål ikke umiddelbart kan sammenlignes med traditionelle effektmål. Det kan dog umiddelbart siges, at progressionsmålet må tendere at blive mindre end effektmål, men længerevarende i sin progressionseffekt, idet der intenderes en mere grundlæggende løsningsproces af aktuelle problemstillinger. Omvendt må det også gøres gældende, at progressionsmålet ved tilstrækkelige terapeutiske ressourcer må blive højere, når der går til den grundlæggende problemstilling, fremfor på kortsigtet vis kun på symptomet.

For det følgende skal jeg gøre den antagelse, at ovenstående to forhold ophæver hinanden. Og ud fra dette sammenlignende progressionsmål med traditionelt givne effektmål - dog med den tilføjelse, at den længerevarende effekt ikke kan antages at udligne sig over tid, tværtimod tenderer den mod at stige, hvilket er modsat den psykoterapeutiske effektforsknings resultater, hvor det kan vises, at den samlede effekttørrelse "avtar jo længere etter behandlingen man foretager etterundersøkelser"⁶⁴.

For gængs psykoterapi kommer den gennemsnitlige terapiberørte

⁶² Jvf E.Hougaard: "Menningerprojektet ..", s.179 i Agrippa nr.3/1987.

⁶³ Jvf Ute Holzkamp-Osterkamp: "Erkendelse, emotionalitet, handleevne", i Dreier (red): "Den kritiske psykologi", Rhodos 1979.

⁶⁴ Mads Rekve: "Bruk av meta-analyser ved evaluering av psykoterapi", s.24 i Nordisk Psykologi nr.1/1992.

bedre ud end 80% i en kontrolgruppe⁶⁵. Sammenlignes dette måltal med progressionsgraden for grundmålsfaktoren "større selvbestemmelse og øget livsfylde", så ses de at stemme overens. Progressionsmålet lever mao op til, hvad der i bedste fald kan kræves. Nu er grundmålsfaktoren imidlertid kommet til veje gennem en tilsvarende vurdering af personlighedsudvikling, hvor der er svaret negativt mht udviklingen af større selvbestemmelse og øget livsfylde i den grad, at en personlighedsudvikling er realiseret, men hvor kamp for overlevelse stadig er et socialt eksistensfaktum, fx at man er fanget imellem forskellige lovparagraffer i en periode, hvor de ændres, eller der er mangel på relevant uddannelses tilbud, institutionsplads mv. Det drejer sig om 6 personer ud af i alt 69. For disse personer er der tale om udvikling af større selvbestemmelse og øget livsfylde, idet det er kommet til en udvidelse af den personlige handleevne. Medtages disse personer, så vokser progressionsgraden til 0.88. Desuden kan det heller ikke antages - hvad er gjort på een undtagelse nær (EN15), da der arbejdes med mindstemål - at alle frafaldne forløb ingen positiv effekt har på udvidelsen af den personlige handleevne. Positiv effekt kan nemlig antages i tre yderligere tilfælde (G13, EN20, EN33). En medtagen af disse tre vil øge progressionsgraden med 0.05 til 0.93.

Jeg skal ikke simpelt regne disse 9 personer med i et samlet måltal for en progressionsgrad, der er sammenlignelig med traditionel effektmål på 0.80. Men jeg skal gøre den antagelse, at for de 6 personer - de personer, hvor kamp for overlevelse dominerer i en udvidet personlig handleevne - at for halvdelen af disse vil "kampen" hen ad vejen træde i baggrunden. Dette ved jeg også positivt er sket i tre (EN25, EN35, EN30) og sikkert også med tiden i et fjerde tilfælde (EN26). Hvad angår de resterende to i denne gruppe (EN39, EN41) er det mere sandsynligt, at der, for overvindelse, skal støttes op med videre terapeutisk arbejde. Samlet må jeg konkludere, at jeg kan lægge minimum 0.04 til det allerede givne progressionsmål på 0.80 for "større selvbestemmelse og øget livsfylde".

Alt i alt bliver progressionsmål for nærværende materiale og arbejde i rådgivningen derfor 0.84. Og som sådan 0.04 større end det sammenlignelige effektmål på 0.80.

Det andet der kan bemærkes ved materialet er, at gruppeforløb generelt har bedre progressionsfaktorer. Og det selv om det

⁶⁵ Jvf s.11 i Esben Hougaard: "Psykoterapi som non-specifik behandling", Psykologisk Skriftserie, nr.6/1983. Andre undersøgelser fremviser dog meget lavere effektmål, jvf også s.28 i Mads Rekve 1992 (jvf sidste note). Forskellen henføres ofte til, at høje effektmål fås på materiale, der ikke på alle punkter omhandler direkte klinisk/terapeutisk arbejde, men også almindelig vejledning og rådgivning. For ikke at trække mine analyse resultater opad på falsk grundlag, har jeg derfor valgt at trække den første terapigruppe (gruppe A) ud af analysen af progressions/effektmål.

eksistentielle progressionsniveau er lavere. Dette kan omhandle, at overhovedet gruppeprocessens strukturering betyder en positiv bearbejdning af det eksistentielle niveau på en implicit måde, hvorfor det så ikke træder typisk frem som et arbejdskrævende individuelt problemliveau. Det bearbejdes så at sige gennem indgåen i strukturen - hvorfor det så tenderer at blive fraværende ved en indholdsanalyse af den berørte brugers forandrings- og udviklingsproces. Hvis dette er rigtig, så forklarer det også hvorfor progressionsgraden på det mellem menneskelige niveau er større for gruppe end ved enkeltforløb: i en gruppe tenderer gruppen som sådan til at blive forum for udviklingen og taklingen af problematiske mellem menneskelige problemstillinger, hvorimod disse i enkeltforløb tenderer at være udenfor selve det terapeutiske møde.

At gruppeforløb har bedre progressionsfaktorer end individuelle forløb kan også omhandle en forskel i, hvem der visiteres til hvilken type forløb. Fx at de mere udviklingskrævende problemstillinger gives individuelle forløb. Det er dog ikke den praksisprocedure, der eksplicit visiteres efter - men det er nærliggende at tænke, at den implicit ligger der. For kan man fra rådgivningens side ikke forestille sig, hvordan en bruger kan "profitere" af en gruppeproces, så visiteres der ikke dertil. Samtidig respekteres det også, hvis en bruger ikke ønsker at gå ind i et gruppeforløb. Det kan så være, at der ift en bruger ingen andre muligheder er end gruppe. Og så bliver det brugers valg at bruge gruppetilbudet, eller intet at kunne blive tilbudt. For nærmere at afgøre hvad der danner progressionsforskellen mellem gruppe og enkeltforløb, må det derfor analyseres, om der sker en implicit fordeling ud fra svarhedsgrad af kerneproblemstilling gennem visitationen i rådgivningsgruppen. Dette skal ikke gøres her - nævnes skal blot at den kliniske litteratur omhandlernde hvad der er bedst eller giver størst resultat er meget modsatningsfuld, og at der idag er en udbredt tendens til at vurdere effekten af gruppeterapi som lavere end ved enkeltforløb. Dette resultat støtter nærværende undersøgelse ikke, heller ikke undersøgelser, der viser at "det ingen betydning har om terapien gis individuelt eller i grupper"⁶⁶. Der må dog tages forbehold mht at det er et kvantitativt lille materiale - omend tendensen er klar. Tværtimod kan gængs vurdering af gruppeterapiens effekt stamme fra een, i det kliniske kollektiv, egen individuel tendens til aktuelt at vægte privatisering af menneskelige udviklingsprocesser - hvad jeg mener den udbredte liberale holdning indenfor psykologstanden meget bekræfter.

⁶⁶ s.27 i Mads Rekke: "Bruk av meta-analyser ved evaluering av psykoterapi", Nordisk Psykologi nr.1/1992.

7: SAMMENFATTENDE OM TERAPEUTISKE RESULTATER: TENDENSUDSAGN.

Resultaterne for analysen af gennemførelsesmål og af progressionsmål synes jeg er tilfredsstillende. I forhold til anden side endda overraskende god. Alligevel er der - for mig personligt - kommet mange forhold frem, hvor jeg har tænkt: gid jeg dog havde været opmærksom på dette dengang, så var det gået anderledes. Nu er det ikke sikkert, at det i praksis også ville være tilfældet, men der er alligevel grund til at hæfte sig særskilt ved de tilfælde og forløb, der ikke fik det ønskede udfald. Det er her, der for alvor må og skal læres. Samtidig må der dog også læres af de "vellykket forløb". Her vil det særligt dreje sig om en indkredsning og specifikation af den mulighedstype, der kom på tale som problemovervindelseskoncept. Et sådant arbejde vil også medføre afdækning af indre inkonsistens i den terapeutiske tilgang, der er lig såvel terapeutisk videre kvalificering som ressourceoptimering.

I begge tilfælde - lære af det dårlige og lære af det vellykket - kræves imidlertid inddragelse af de politisk-økonomiske forhold omhandlernde de enkelte brugere. Kun således vil kvalificerede valg af mulighedstyper til intervention kunne gøres begrundet med en grad af sandsynlig socialpsykologisk adækvans, idet indgreb altid er indgreb i en bestemt materiel betingelses- og begrundelsesstruktur. Denne analyse - der også er et enkeltteoretisk udviklingsarbejde - skal jeg ikke gå nærmere ind i. Til gengæld skal jeg søge at sammenfatte nogle centrale tendensudsagn for mit terapeutiske arbejde indenfor det socialt-kliniske felt. I sig selv vil disse kunne pege på, hvad der kan tankes at være væsentlige forhold af også ubestemt eller ubegrebet art i den terapeutiske tilgang til praksisfeltet. Tendensudsagnene har mao heuristisk værdi mhp videre analyse indenfor udvalgte områder, både internt for mit materiale og eksternt ift anden psykologisk praksis på området.

Skelettet for tendensudsagn skal dannes ud fra den betragtning, at udviklingsindgreb altid sker ud fra et forhold mellem tilstandsmål og aktivitetsmål⁶⁷. Medens aktivitetsmål er nødvendige i perspektivet den enkelte involveredes større greb om egen tilværelse - og dermed overordnet tilstandsmål, idet bevægelse i en tilstand altid er forandringsprocesser i en aktivitet med en bestemt retning - så er tilstandsmål nødvendige som forudsætningen for at kunne gribe forandrede ind dér, hvor udviklingsforhold er i sig selv, møder forhindringer eller låser sig til sig selv.

Forholdet mellem basismål og grundmål er dermed at betragte som

⁶⁷ For denne skelnen, se O.Dreier: "Kvalitetsbegrebet i socialt arbejde set fra personale og brugerside", Udkast nr.2/1992.

et forhold mellem tilstandsmål og aktivitetsmål. Ligeså gælder dette for forholdet mellem gennemførelsesmålet og det grundmål, (:den socialpsykologiske faktor "større selvbestemmelse og øget livsfylde"), der er brugt som overordnet progressionsmål. I dette sidste forhold er basismål indersiden i gennemførelsesmålet og gennemførelsesmålet dets yderside, og tilsammen er de et tilstandsmål overfor det overordnede progressionsmål som aktivitetsmål.

Ud fra dette kan det siges, at det tilstandsmål, der samlet bidrager mest til aktivitetsmål er det individuelle niveau (0.74). For gruppeforløb er dette imidlertid det mellem menneskelige niveau (0.85). Det tilstandsniveau, der bidrager mindst - og det både for enkelt- og for gruppeforløb - er det eksistentielle niveau (0.64). Da det eksistentielle således "fylder" mindst, kan det antages, at det bearbejdes, når det er på tale⁶⁸. Og hvor det ikke bearbejdes, dér må gennemførelsesmålet være lavt. Og dette er faktisk også tilfældet.

EN SÆRLIG UDVIKLINGSKONFLIKT: DEN TOTALITÆRE KRÆNKERS LIGEGYLDIGGØRELSE AF EGNE HANDLINGER - OG PSYKIATRIENS TYPISKE GENTAGELSE.

For de 10 personer der ikke gennemfører er de 9 placeret med et "nej" for forandringer på eksistentielt niveau. For 4 af disse (EN54, G13, G14, EN3) afsluttes forløbet for de tre's vedkommende efter første gang eller senest efter tredje gang. Men med så korte forløb kan der ikke med sikkerhed siges noget om, om det også var det eksistentielle, der forblev u(be)grebet. Det kan imidlertid siges, at det man måtte have forventet, dét blev man skuffet over - hvilket også er den faktor, der menes at være den centrale for frafald⁶⁹. Pålles for de frafaldne gælder, at de alle fremtræder med en selvfølgelig ret til selv at ville tænke og føle, men at der også er en stærk selvunderkendelse mht hvordan det personligt er muligt at komme ud over egen private omgang med verden. Kigger jeg på min egen tilstand i disse

⁶⁸ Problemet her kan paralleliseres til begrebet om den "fraværende tale", der har fået en nestor indenfor psykoanalysen - Lacan - til at mene, at det væsentligste er studiet af "mellemrummene mellem ordene". Et lignende projekt er slået op af Jes Bertelsen (se "Ouroboros", Borgen 1974 og "Individuation", Borgen 1975). Problemet med denne indfaldsvinkel er imidlertid, at der ikke i udgangspunktet arbejdes på grundlag af en artshistorisk bestemmelse af den menneskelige samfundsmæssige natur, hvorfor den "emotionalitet" man finder skjuler i mellemrummene ikke vil kunne gøres begribelig som særegen menneskelig virksomhed under specifikke samfundsmæssige betingelser. Der sker mao en metafysikaligering - eller personlig tingsliggørelse - af den menneskelige sanselighed, når noget fraværende anskues abstraheret fra almen samfundsmæssighed og individuelt-socialt rum.

⁶⁹ Jvf Esben Hougaard 83, s.19.

kontakter, så er det sådan, at jeg i ingen af tilfældene havde opfattelsen af, at problemsituationerne blev grebet forkeret an - heller ikke bagefter - men jeg kan også konstatere eksistensen af en bestemt stivethed ved mødet hermed: at køre i en bestemt rille, hvor jeg ikke har fået undersøgt om den kontakt, der er, også er en kontakt omkring samme betydningsindhold. Jeg forbinder dette med en empatisk konflikt, jeg ikke løser i situationen: en inddragelse og afklaring af spontane identitetsforhold som virksomme 2.personsfaktorer⁷⁰. For de to mænds vedkommende at være en konkurrerende anden - for de to kvinders vedkommende at kunne være deres fader.

For de resterende 5 (EN12, EN15, EN20, EN21, EN33) er det eksistentielle imidlertid det centrale: for alle gælder, at der er "noget", der ikke kan udholdes, og at rådgivningen ikke kan skabe betingelser for at dette sker. Alle 5 er kvinder, og enten er de krænket gennem uhyrlige hændelser på det intime område (EN12, EN21) eller også er de stillet voldsomt alene i puberteten, efter generelt at have været holdt nede, ugyldiggjort, op igennem barndommen (EN15, EN20, EN33). Der mangler et liv, for alle, som de kan træde ind i, helt for sig selv, men alle holdes også krampagtigt tilbage af uafklarede relationer på det familiemæssige område.

For de 10 frafaldne personer ved jeg med sikkerhed, at de 9 står i og med "en problematisk familiemæssig elastik" - også selv om de er flyttet (langt) fysisk væk - og det er endvidere nærliggende at antage, at dette også gælder den 10.ende (G14 med bulimia). Ud fra dette må jeg konkludere, at der med ovenstående peges på, at en bestemt form for privatisering af sociale udviklingskonflikter er forblevet ubegrebet i tilgangen til brugerarbejdet med disse personer. Spørgsmålet må derfor være: hvilken?

Betragter jeg de 10 personer ift tidligere behandling, så har de 7 været i behandling før. For de personer, der gennemfører, er tallet 23 ud af 59. Dvs: 70% i gruppen af frafaldne mod 39% af de, der gennemfører, har været i behandling før. At have været i behandling tidligere spiller mao en stor rolle mht gennemførelsesgraden for en ny terapeutisk proces. Og dette forhold har endvidere en stærk kønsfordeling: 8 ud af 10 frafaldne er kvinder, medens de kun udgør 2/3-dele af hele materialet. Men hvad med progressionsgraden. Hvis det er sådan, at tidligere behandling betyder en lav progressionsgrad, så stilles der nemlig spørgsmål ved kompetencen på visitationsniveau, hvor der er den praksis, at der går ind, når/hvis andre behandlingsinstanser har givet op? Her viser en opgørelse følgende: 2 personer ud af 6 i grundmål B (:personlig progression, men social disrespekt); 9 personer ud af 33, i grundmål C (:konstruktiv individuel-social nødvendighed; samt 9 personer ud af 20 i grundmål D (:personlighedsmæssig udvikling). I procent er dette for grundmål B=33%,

⁷⁰ "2.personsfaktorer" er socialpsykologiske aktivitetsformer, hvor igennem der sker en implicit reference til en faktisk gruppepositionsindplacering. Denne implicitte reference kan være mere eller mindre bevidst. Og adskiller sig fra overføringsforhold ved at være nærværende som generel referenceparameter.

for C=27% og for D=45%. Og disse procentsatser, med den tunge ende i grundmål D, peger ikke på, at visitationspraksis skyder over målet. Snarere må det siges, at den valgte teoretiske og metodiske indfaldsvinkel er signifikant bedre mht problemløsning, både over overfor psykiatriens symptombehandlingsindfaldsvinkel, og overfor dennes genindlæggelsesprocent på 75%⁷¹.

Med dette er der dog ikke svaret på, hvad der har stillet sig som ubegrebet ifm frafald. Der må et mere nuanceret billede til. Og dette fås ved at betragte fænomenet krænkelse (:psykisk misrøgt fra understøttelsesperson/incest/voldtægt). Det drejer sig ialt om 23 personer ud af materialets 69 - og tallet 23 er sandsynligvis reelt en del højere, idet krænkelse/krænket psykisk stof kan skjules gennem ikke særligt dominerende neurotiske reaktioner. Ift de 10 frafaldne er de 5 krænket (50%), og 4 af disse er senere tvangsmedicineret (40%). Det samme billede for gennemførelsesgruppen er 18 krænkede ud af 59 (31%), hvoraf kun 2 (3%) er tvangsmedicineret. Det viser sig endvidere, at hvis man ikke er krænket tidligere, men kommer i psykiatrisk behandling, at så er der minimale chancer for tvangsmedicinering. Tallet er 0%! Ud af 17 krænkede, der er kommet i behandling indenfor psykiatrien, er 7 endt op i en tvangsmedicinering, dvs 41%. Og heraf er de 6 kvinder. Der er mao en stærk sammenhæng mellem krænkelse og psykiatrisk varetægt i formen tvangsmedicinering; Og at denne sammenhæng er signifikant for kvinder.

En sådan sammenhæng mellem krænkelse, kvinder og tvangsmedicinering, kombineret med det tidligere resultat om "en problematisk familiemæssig elastik" som baggrundsvariabel, fortæller flere ting: for det første at psykiatrien mere varetager den sociale ordens restriktive logik, end den løser problemer op; for det andet at psykiatrien tenderer stærkt at handle mod den berørte part, og for de andre, der er i stand til at delegerer sit ansvar væk fra sig. Samlet kan dette udtrykkes på den måde, at psykiatrien aktivt støtter den totalitære krænkers ligegyldiggørelse af sine handlinger overfor en berørt, en ramt person heraf. Herved bidrager psykiatrien til det for krænkelsen centrale: det kollektive sviqt; og dette særligt hvad kvinden angår.

Det er nærliggende at konkludere, at et, hos den berørte (kvinde), manglende handleberedskab til forud at lokalisere, undvige eller handle som modmagt, overfor intimrelaterede angribende andre, at dette manglende forsvar nedbrydes, om muligt endnu mere, ved psykiatrisk kontakt. Det er da også et kendt fænomen, at psykiatriserede personer, tvangsmedicinerede eller ej, efterfølgende nærer en stærk tvivl på en hvilken som helst behandlergruppes motiver, hvilket imidlertid ikke er særligt uforklarlig ud fra ovenstående: når mistro, udi det paranoide, af psykiatrien tages som udtryk for sindssygdom, hvilket pr definition er mangel på sygdomsindsigt, ja så er der gode grunde til at tvivle på, hvad det er behandlere "tilbyder" een. Det kan nemt blive endnu en autoritær krænkelse respektiv ugyldiggørelse

af ens eksistens⁷²!

Et terapeutisk arbejde hermed er ikke a priori først at arbejde med det oprindelige eksistentielle overgreb - dette er for længst gemt bort - men at afklare identitesforhold og herigennem skabe rum til, at det kan træde i eksistens. Dette kræver at terapeuten kan eksistere i den andens billede af, at terapeuten overhovedet med sin eksistens psykosocialt er lig den totalitære krænkers ligegyldiggørelse, i samme grad som intime forhold er virksomme psykiske niveauer. Men det synes også at kræve en ting mere: ser jeg på de forløb, der ikke lykkes, og hvor dette har været på tale, så har jeg gjort "alt", undtagen direkte at tage kontakt udadtil til den eller de personer eller behandlingsinstitutioner, der eventuelt stadig er levende og nærværende som krænkende gestalter hos den anden - ikke for konfrontationens egen skyld, men for at give det tilbage, der hører hjemme her, samt for at få informationer herfra, så "elastikken" kan brydes. Mao: jeg skulle have tænkt modmagt - ikke som et psykisk tricks, men som realitet.

PSYKIATRI, DISSONANS OG ARVELIGHED.

Af de 10 der ikke gennemfører har 5 været psykiatriseret, heraf de 4 tvangsmedicineret. 2 andre har været psykologiseret i flere og lange omgange. Og dér, hvor dissonansfænomenet var mest virksomt var hos de 4 tvangsmedicinerede. Der kan her ræsonneres - som psykiatrien - at tvangsmedicineringen grunder sig i dissonansfænomenet, men det er mere nærliggende, at se dissonansfænomenet som skabt af totalitær krænkelse og ugyldiggørelse, der er blevet gentaget og skærpet i og med personernes møde med psykiatriens diagnostiske tilgang. Det er nemlig et faktum, at ingen af de psykiatriserede havde fået nogen medmenneskelig og/eller professionel terapeutisk støtte til at se deres funktionsmåde som begrundet i skærpede biografiske livsomstændigheder (:isolation) og voldsomme omstændighedshændelser (:voksensviqt). Problemet for de berørte kan derfor siges at være, at det ikke har været muligt at krænge et ydre intenderet påført ubehag af sig - det blev indre, hvilket sker når det Onde, den bevidste krænkelse, mødes⁷³ - og at der heller ikke senere var en autentisk og autoritativ støtte til at yderliggøre dette som og gennem fælleshandling. Der er således intet i det foreliggende materiale, der støtter psykiatriens arvelighedskoncept omkring psykiske sygdomme/skizo-

⁷² Jvf også Svend Bach: "Anti-psykiatri eller ikke-psykiatri", Amalié nr.4-5/1989, der begrundet, hvordan psykiatrien selv skaber de psykiske sygdomme.

⁷³ For psykiske procestyper på dette område, se Flemming Falkenberg: "Okkultisme og satanisme", Dialogcentret 1985.

⁷¹ Jvf Betænkning nr.827/1977.

freni⁷⁴. Tværtimod må denne arvelighedstanke ses at opstå, når der ikke kigges langt nok ind i, hvilke fortrædeligheder mennesker kan gøre mod andre mennesker i deres varetægt og slippe godt fra det ved at skjule det. Det er derfor et kollektivt anliggende at finde og overvinde de kim i et givent mellemmenneskeligt system, der kan bruges af mennesker mod andre mennesker som eksklusion af disse fra det medmenneskelige fællesskab. Det er modmagts problemstilling at være til her, når solidaritet kræves - den berørte selv er jo netop ude af stand til at handle for egen skyld.

PSYKOLOGISK ARBEJDE MED DISSONANS.

Dette bringer problemet - hvad angår de 10 personer der ikke gennemfører - hen på området af, hvordan arbejde med kognitiv dissonans⁷⁵, idet dette i vid udstrækning har været et eller det væsentligste forhold af problematisk art for udviklingen og etableringen af en kooperativ målsætningsproces i selve den terapeutiske kontakt. Ud fra det tidligere kan problemet præciseres til, at der ikke er blevet arbejdet bevidst med konceptet 'den totalitære krænkers ligegyldiggørelse', idet dette har været en central ubegrebet grundfigur. Relaterer jeg dette til, hvordan mit møde med kognitiv dissonans til anden side har afviklet sig med overvindelse heraf til følge, så har dette kunnet lade sig gøre i samme grad som det er blevet muligt at tage springet ind i en systematisk familiesociologisk og livsbiografisk analyse, samtidig med at der sker en opsamling og bearbejdning af de daglige handlinger som noget inddæmnet og på lang sigt muligt løselig. Terapeutisk har det store problem været, at nå det stædet, hvor en bruger bevidst kan udholde og se sin livsløsning som bestående i at skille sin problemløsningsorientering ud på to distinkte genstandsfelter - det tidligere familie- og klassemæssige og det nutidige aktuelle - der kun i et tidsperspektiv er og kan blive sammenfaldende igen, og da på en nødvendig kvalitativ anderledes måde. Problemet er opnåelsen af selve stædet, som forudsætningen for det bevidste spring ind i det fortidige familiesociologiske og livsbiografiske - for når man i det daglige træder sig selv over tærerne med et både-og og et enten-eller på samme tid, så har man ikke nogen ressourcer til at stille sig anderledes, og samtidig er der også en interesse

⁷⁴ For overvejelser i samme retning, se Theodore R. Sabrin: "På vej mod en forældelse af skizofreni hypotesen", Amalie nr.3/1992.

⁷⁵ For bidrag til videre analyse af dissonans-fænomenet ud fra konceptet om 'selvgennemkrydset intentionalitet', se Erich Wulff: "Selbstdurchkreuzte Intentionalität: Wahnsinn als Aushebelungsversuch des Subjekts aus Gesellschaftlichkeit und Geschichte", Das Argument 197/1993 og Erich Wulff: "Zur Konstitution schizophrener Unverständlichkeit. Beitrag zu einer subjekt-konstruktivistischen Theori des "Wahnsinns"", Forum Kritische Psychologie 30/1992. Se også undertegnede: "Voksenlivet, arbejdet og problemerne!", Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.

mod at slippe det nærværende, fordi man kan frygte endnu en skjult manipulation. Og netop manipulation har man fået nok af. Det er også af denne grund, at terapeutisk focus på det mellem-menneskelige niveau til skabelse af rum for nyorientering er det centrale - men det er så også, min læring nu, nødvendigt at fokusere mere bevidst reflekteret på identitetsforhold, når der trædes her⁷⁶. I psykoanalytisk terminologi vil dette kaldes "at få hold på modoverføringsforhold", så det skal jeg heller ikke nægte eksistensen af. Men jeg skal gøre den betragtning med, at den eneste måde disse terapeutisk kan ophæves går gennem den intentionelle focus på, hvad der er særligt på den andens præmisser at overvinde i en brugers livssituation. Løses problemet om overføringsforhold imidlertid psykoanalytisk har jeg svært ved at se andet, end at en bruger af rådgivning tilskrives den lyst eller frygt som intimrelaterede andre allerede een gang har krænket personen med. Et klassisk tilfælde er her Freuds "Dora"⁷⁷.

Teoretisk og metodisk skal jeg samle problemet op på følgende måde: rådgivningsmæssigt gås der til værks med en generel tilgang til ethvert brugerproblem. Det er det tidligere nævnte om problemudvikling og om total åbenhed. Samtidig søges en specificeret problembestemmelse gennem mødet med brugers problemsituation og orientering heroverfor: hvad er aktuelt det pressende problem, og hvad ligger af muligt langsigtet perspektiv for ophævelse heraf. Videnskabslogisk trækkes der med disse to sider på en grundfigur, som Haug har afdækket: at tænke i mønsteret om 'ekspressiv totalitet' på den ene side, og det konkrete som en 'artikuleret organiseret enhed'⁷⁸. Det er som sådan praktiseringen af dette modsigelsesforhold som tankens hylster, der ikke har været tilstrækkeligt udviklet overfor dissonansfænomenet i sin egen behandler-skabte regnese, og som uudviklet er det heller

⁷⁶ For konceptet "ressourcer, interesser, rum", der har at gøre med almene grundforhold i en udviklingsbevægelse, se Spiri-Marx, dec. 1987, Regnbuen/Mappe B1 og "At svare igen med udvikling", marts 1988, Regnbuen/Mappe B1. Et andet alment grundforhold er "rum, tid, bevægelse" (Jønsson). Medens det første grundforhold spejler en forefunden udviklingsbevægelse, så har det sidste sin spejlfunktion i den bevidste skabelse af almengjort nyorientering. Ontologisk kan begge grundforhold opfattes som specialtilfælde af Leontjews 5 kvasidimensioner: det tredimensionelle rum, tid og betydninger (Leontjew: "Psychologie des Abbilds", Forum Kritischer Psychologie 9, Argument-Sonderband AS 72, 1982).

⁷⁷ For analyse af "Dora", se P.Berendt: "Mellem humaniora og medicin", Kritik nr.69/1984. For en psykoanalytisk refleksion af "Dora", se Lars Sjøgren. "Sigmund Freud", Hans Reitzel Forlag 1990. Og for forsøg på placering af tilfældet "Dora" i en solidarisk psykologisk bevægelse, se "Homo-triplex-mennesket: Synalejomfruen og Münchenhausen-syndromet", Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.

⁷⁸ Jvf W.F.Haug: "Krise oder Dialektik des Marxismus", i "Aktualisierung Marx", Argument-Sonderband 100/1983.

ikke muligt at gribe ind i udviklingsforholdet mellem alment og enkelt i det konkretum, som her er på tale. Der må derfor konciperes en generel stridbar mulighedstype, der ikke bare har dissonans som kerne, men dissonans og tidligere behandlingserfaring hos den berørte, og en særlig mulighedstype herunder, hvor kernen er dissonans og psykiatri.

INTIMRELATEREDE EKSTRA-TERAPEUTISKE HÆNDELSER.

Til forholdet mellem gennemførelse som tilstandsmål og progression som aktivitetsmål hører også de forløb, hvor bruger (EN24, EN34, EN39) dropper ud som følge af bedring i individuel-social livssituation (jvf punkt 9 i afsnittet "Analyse af terapeutisk gennemførelse"). De er ikke taget med under gennemførelsesfrafald, fordi de alle har været igennem flere problemudviklings- og bearbejdningsfaser, der medfører en over tid stabiliseret situation. Der er alligevel grund til at kigge nærmere på dem, idet alle forløbene - på drop ud tidspunktet for brugeren - også er karakteriseret ved det åbne spørgsmål om, hvorvidt der skulle gås videre og i hvilken retning. Nu er det ydre grunde - aflysninger - der er den umiddelbare faktor for bestemmelsen "drop ud" - men siden dette spiller ind, er det nærliggende at antage, at arbejdet har flydt mht virksomhed omkring bevidst satte udviklingsmål. Det må derfor siges, at der her falder under rådgivningens eget koncept om at være forud, også mht at gøre status, foreslå at stoppe eller andet. Dette sker ikke - så rådgiverside er bagud aktuel terapeutisk problemstilling. Karakteristisk er imidlertid, at alle tre brugere ved drop ud tidspunktet kan henvise til gjorte positive erfaringer på det intime område: enten at have fået en kæreste (EN39), at have sagt fra til gammel kæreste (EN34) eller at have levet sin lesbiske side ud (EN24).

Tilfældigt ved jeg for disse personer idag følgende: EN39 har mistet sin kæreste igen, og har det ikke særlig godt med livet som sådan; EN34 lever et produktivt og handlekraftigt liv; medens EN24 har overvejet at gå til psykolog igen.

Ser jeg mine forløbsnoter igennem ud fra dette, så er det karakteristisk - begrundeligt ud fra forløbsproblemstillingen på det aktuelle tidspunkt - at medens EN34 stillede sig på egne ben, ud fra sig selv, så er de intime afgørende hændelser for EN24 og EN39 ikke at se som bevidst relevant løsningsmedie i sig selv, men "tilfældige" gode hændelser, hvor det dog også er muligt at *forpuppe* eller indordne sig på dårlig vis på ny. Dette fører mig til følgende konklusion: ekstra-terapeutiske intime hændelser, der trækker fortsættelsen af den terapeutiske kontakt ind i et tomrum, må analyseres særskilt, idet sådanne hændelser også kan komme i stand pga en depressiv overbelastning⁷⁹. Og kan dette begrundes ud fra forløbsproblemstillingen på det givne tidspunkt, så er det eneste etisk forsvarlige, at konfrontere en bruger med, at der ved denne særlige ekstra-terapeutiske hændelse ligger en fare for, hvis man ikke er bevidst om det, på ny at tabe eget

⁷⁹ Jvf også Francesco Alberoni: "Forelskelse og kærlighed", Informations Forlag 1985.

indvundet standpunkt på lang sigt.

METAMORFOSEFÆNOMENET.

Ovenstående forhold har ført min opmærkning hen mod et særligt aspekt i forholdet mellem tilstandsmål og aktivitetsmål: det er ikke enhver positiv forandringsproces, der også er positiv for langsigtet overvindelse af terapeutisk nød. Til afklaring heraf skal jeg bruge begrebet om metamorfose⁸⁰: dét at en person så at sige ud af ingenting forandrer sig værensmæssigt, psykisk og kropsligt. Fx: fra at være voldsom og flagrende i sine bevægelser, til at blive sindrig og opmærksom på sine omgivelser; fra at klybe langs panelerne til at gå lige igennem ethvert rum; fra ligegyldighed overfor uhygiejnisk fremtræden til den sidste nye hår- og tøjmode.

Aspektet fortjener også opmærksomhed, fordi det blander. Det kan nemlig forveksles med personlighedsudvikling, hvis ikke der stilles spørgsmål til forandringens dybde. Der må derfor kigges bevidst ind i fænomenet, ellers vil det ende med, at terapeuten ser det som sin skjulte fortjeneste, at personen så at sige har fundet en væren, der uden tvivl er bedre kontaktmæssig, end den hidtidige. Den "skjulte fortjeneste" må derfor frem i lyset, så ikke personen det angår forledes til uintenderet at blande sig selv. Dette kan gøres gennem en afklaring af, hvor den ydre grund egentlig er, og hvad den består af. Her er der to muligheder, der må stanses i: enten ved en ekstraterapeutisk hændelse eller ved en terapiintern kommen overens med sig selv.

I begge tilfælde kræves en fastholdelse af, at der stadig er et problemarbejde at gøre - ellers vil den med metamorfosen forbundne fascination af grundlæggende forandringer bare svinde hen igen, og man er ligevidt.

Jeg er stødt på metamorfoseaspektet i 25 af de 69 forløb. Dvs i ca. hvert tredje forløb. Og dette er det samme for både frafaldne og gennemførte forløb. For 5 af disse 25 forløb gælder, at de ikke ender godt nok: det drejer sig om 3 frafaldne (EN12, EN20, EN21), og 2 drop ud (EN24, EN39). Fire af disse er imidlertid alle tidligere tvangsmedicineret. Jeg må derfor konkludere, at metamorfoseaspektet fortjener større opmærksomhed fra side, når det optræder i forbindelse med en psykiatrisk forhistorie. Jeg må bringe mig derhen, hvor jeg tillader mig at handle på indholdsmæssige brudflader, selv om billedet hvori jeg delvis eller helt eksisterer er den totalitære kränklers ligegyldiggørelse af den anden. Metodisk er dette, alt andet lige, en let problemstilling: der er intet til hinder for at gøre billedet som figur åbent, det vil også ofte være kendt fra et psykiatrisk møde, og med dette billede som grund at fortælle om iagttagelserne. Dette er et opgør med den andens møde med tidligere falske autoriteter, der har søgt "at fylde sig selv ud i en autoritetsform", til at være den som sin egen udviklingsfigur⁸¹.

⁸⁰ Etymologisk: forvandling, formforandring.

⁸¹ Jvf skriftet "Menneskeligt samarbejde", Forum kritisk Psykologi nr.8/1993.

AT TAGE KONSEKVENSER AF KRITIK.

Alle ovenstående kritikker af min handleevne er noget jeg selvfølgelig kan hæfte mig privat ved, men det tror jeg ikke, at jeg kommer så fandens langt med, hvis det bliver ved dette alene. Jeg vil nemlig i så tilfælde trække min personlighedspsykologisk udviklingsopgave hen til at blive bestemt af at søge at undgå, at mine handlinger får uintenderede konsekvenser, fx i formen fráfald eller brud, fordi jeg ikke forholdt mig ordentligt til mine betingelser eller fordi jeg benægtede mine betingelsers eksistens i mine handlinger⁸². Mine kritikker og deres fastholdelse må derimod gå over det generelle - for det er ikke kun mig, der ikke har kunnet handle udvidende adækvat. Det er også mig! Eet er indenfor betingelserne at søge alment-nødvendige mulighedstyper for udvidede handlinger - hvad jeg har fokuseret på indtil nu - et andet er at koncipere, hvad der generelt samfundsmæssigt ligger af forhindringer for, at disse på almen vis selv kan sætte sig igennem socialt, dér hvor mennesker er berørt af dem. Hvad nytter det, at jeg kan lære at arbejde med en overvindelse af det, hvis det fortsat produceres - af nødvendighed pga eksisterende magtforhold! - fra anden side! En personlighedspsykologisk udviklingsopgave kan derfor også kun konciperes i dens almene træk som en kollektiv-social problemstilling om at indbygge i den relevante sociale struktur de spontane muligheder for langsigtet problemovervindelse gennem adækvat konfliktløsning på kort sigt. Til et sådant projekt er det tvungende eksplicit at inddrage i analysen de materielle betingelser for, at terapeutiske problemstillinger opstår og opstår på en given måde.

Der kommer således en ny analyseopgave ud af mine kritikker. De kan kun fastholdes i formen en langsigtet ophævelse af deres genstand i den grad det gøres muligt at trænge ned i de konfliktende politisk-økonomiske forhold, der i ethvert givent terapeutisk tilfælde har været på tale. Dette betyder inddragelse af, ikke bare de faktuelle oplysninger omhandlende køn, alder, klasseposition, familie- og livsbiografiske forhold og betingelser, men også af, hvordan og hvorvidt disse spiller eller har spillet dynamisk ind i selve udviklingen af den terapeutiske proces⁸³. Først da kan det også bestemmes, hvori udløsende problemstillinger og deres problemudviklingsproces gennem den terapeutiske kontakt finder deres almene løsningsform.

Dette medfører at videre analyse ikke kommer uden om, at arbejde med mere specificerede udgangsbestemmelse og slutbestemmelser for de enkelte forløb, samtidig med at der kræves en rekonstruktion

⁸² For dette Hegelianske - "subjektivistiske" - standpunkt, se J.Döpping: "Hvordan ser en subjektvidenskabelig socialpsykologi ud?", Udkast nr./1992.

⁸³ For et lille teoretisk skrift på området, se: "Familie-sociologisk analyse og biologiske udviklingsforhold", nov. 1989, Regnbuen/Mappe Bl.

af bevægelsen herimellem. En sådan dokumentation skal ikke ydes i denne omgang.

PROGRESSIONSMÅL OG BRUGERGRUPPEFLADEN.

Jeg skal afslutte fremstillingen af terapeutiske tendensudsagn ved at vende tilbage til rådgivningsgruppen - og dette fordi det er sådan, at brugerforløbene er blevet afviklet indenfor og på grundlag af såvel det kollektive arbejde med overvindelsen af psykiske problemer som med fagpolitisk supervision herfra. Mine resultater skal da også ses som en effekt af den kollektive organisering af brugerarbejdet - og ikke som min private fortjeneste eller ulykke. En vendt tilbage til rådgivningsgruppen som det egentlige subjekt er i denne sammenhæng et spørgsmål om supervision.

Det kan også synes naturligt at jeg berører spørgsmålet om supervision, idet dette er et stridmål ift gængs autorisations-procedure. Men det er nu ikke af denne grund, at jeg gør det. Grunden er de resultater, som dette dokumentationsprojekt har afsløret, idet disse mere end fuldt ud står mål med kendte resultater i og omkring området - og dette stik imod alle odds: der er ingen udefra eller indefra kommende "autoriseret" supervision; selv om det er en gammel rådgivning er anciennitetsalderen i gruppen som et gennemsnit ikke meget over tre år, og studentersiden har altid domineret færdige i et forhold 4 til 1; der er ingen krav om erfaringer med rådgivning/terapi for aktivister på forhånd, og der er heller ikke krav om egenterapi; og endelig er der ingen særskilt visitationspraksis på det punkt nær, at vi nærmest kun går ind, når andre behandlingssteder har givet op, og/eller hvis andre henvisningsmuligheder er udtømte eller aktivt valgt fra! Faktorer som disse burde være nok til, at såvel gennemførelsesmål og progressionsmål skulle være lavere end for andre steder. Når ikke de er det, så er der forskellige forklaringsmodeller, der tilbydes. Jeg skal berøre nogen af dem, blandt andet ved henvisning til baggrundsvariable for brugergruppefladen⁸⁴.

1. For det første kan det tænkes, at det er "lette problemer", som rådgivningen går ind i forhold til. Dette synes ikke at være tilfældet. Hele den klassiske diagnoserække er repræsenteret, og opgjort primitivt fås følgende mål: Psykotiske forhold: 19 personer; Borderline/krisetilstande: 36; Neurotiske forhold: 8; Udenfor nummer: 6.

2. Det kan for det andet tænkes, at det er "ressourcestærke" individer, der overdriver deres problemer. Her viser en opgørelse ud fra arbejdsmarkedstilknytning følgende: Studerende: 24, heraf

⁸⁴ Jvf bilag 5.

7 på mellemuddannelse, og 4 i skole/lære-forhold; Arbejdende: 15; Arbejdsløse/bistandsklienter: 28; Pensionister: 2. Med mindre det vil hævdes, at studerende er ressourcestærke og overdriver deres problemer, så er brugerfladen ikke ressourcestærk. Undersøges den klasse-mæssige baggrund, så bekræftiges dette: Fra højere borgerskab: 2 personer; Fra småborgerklassen og selvstændige: 16; Fra mellemlag og funktionærlaget: 21; Fra arbejderklasse: 30. Tælles der endvidere op mht, ikke bare at være socialt marginaliseret på en eller anden måde, men allerede at stå i en social udstødningsproces, så drejer det sig om 20 personer ud af 69. Samlet må der siges at være langt mellem "de store ressourcer og de sarte nerver" i brugergruppen.

Brugergruppen er dog typisk mht kønsfordeling: 2/3-dele eller 68% er kvinder, og 1/3-del mænd.

Aldersmæssigt er gruppen nok særlig, idet der er markant overvægt af personer indenfor aldersgruppen 25-29 årige: 33% eller 23 personer er placeret her. Over halvdelen af samtlige - 58% - er endvidere placeret i aldergruppen 20-39.

3.

For det tredje kan det også hævdes, at det er "entuitiasmen", der har båret igennem. Hertil er at sige: eet er at det er et kendt fænomen, at lægterapeuter på grund af det eksistentielt betydningfulde for dem - altså entuitiasmen - kan fremvise resultater, der er fuldt ud på højde med erfarne terapeuter, også selv om der korrigeres for, at erfarne terapeuter har flere svære/komplekse brugerkontakter. Men dette holder ikke over tid. Det kan nemlig også vises, at ny-uddannede terapeuter klarer sig dårligere end erfarne terapeuter.

Jeg skal ikke nægte, at der er megen entuitiasme i mit arbejde, men som motor ift det specifikt terapeutiske er det sekundært. Mit engagement er fagpolitisk i almen psykologisk retning, men dette kan kun tages på ordet ved at arbejde med de problemer og konflikter, der mødes - men så finder jeg mig også fra tid til anden finde mig sat i situationer, hvor der er for megen terapeutiske arbejde i mit liv. Så hvis jeg har en særskilt motor, der virker positivt ind på det terapeutiske, så er det harmen over de historisk gennemsnitlige miserable samfundsmæssige betingelser for mennesket som levende væsen.

4.

For det fjerde kan det gøres gældende, at uden inddragelse af afspænding og massage, så ville resultaterne ikke være, som de er. Denne forklaringsmodel tror jeg til gengæld har noget på sig. For det første er det en generel fremgangsmåde fra min side, at kroppen som medie i samtalen inddrages som udtryksform i den terapeutiske proces. Og for det andet viser opgørelse, at afspænding og kropsmassage har været den væsentligste faktor i 4 forløb, og en central opfølgende faktor i 4 andre forløb. Herudover er afspænding periodevist, fra een gang til 5 gange, inddraget i 11 andre forløb, medens yderligere 11 forløb er blevet fulgt op med et afspændingsarbejde. Afspænding(/massage) er således inddraget og brugt i 44% af alle forløb. I kun eet tilfælde har afspænding/massage været inddraget, hvor der er

brugerfrafald (EN33 der henvises videre til nedtrapningsinstitution).

Det gælder for kompetenceforhold omkring arbejdet med det kropslige, at det er placeret i et ingenmandsland: kompetencen er ikke samfundsmæssigt placeret, og den ligger meget flere steder, fx i fysioterapien under lægelig dominans, i afspændingspædagogikken under, ja nærmest, markedet. Den psykologiske faggruppe har manglet med sit bidrag til at udvikle området. Men fremfor at argumentere for, at afspænding og massage, og generelt bevægelsesøvelser, falder udenfor det specifikt terapeutiske i psykologisk forstand, så synes nærværende materiale at pege, at det er et yderst vigtigt område at få udviklet i sin indre integration til det personlighedspsykologiske.

5.

For det femte kan der argumenteres ud fra, at resultaterne skyldes tilførelsen af store ressourcer fra rådgiverside til brugerside. Mao: at havde andre rådgivningssteder samme ressourcemæssige muligheder overfor hver enkelt, så ville resultaterne stå mål med de fremlagt. Jo. Rådgivningens norm er høj, idet der er anvendt 25,6 konfrontationstimer pr brugerperson, hvilket er det dobbelte af de 12/15 henvisningsgange til psykolog respektiv psykiater, det idag er muligt på visse præmisser at oppebære.

Der kan endda argumenteres for at Regnbuens norm er endnu højere, idet flere forløb har haft to rådgivere. Det gælder 31 forløb ud af 56, heraf er 15 med en anden færdiguddannet og 16 med studerende. Jeg skal imidlertid ikke regne dette forhold med til normen, idet der i dette også ligger aspektet om medkvalifikation af co-terapeut: at tage nye kandidater/studerende med ind i arbejdet.

Set ift Menninger-projektet⁹⁵ er rådgivningens norm dog småting. Her blev der brugt 835 timer for personer i psykoanalyse, og 289 timer for personer i psykoterapi - og samtidig er effekten under 0.60. En anden brugergruppe - men alligevel!

Nu må en norm begrundes ud fra det almene arbejde med det særlige i genstanden. Særligt er her visitationen, hvor der til uafviselige brugere hører, at andre har givet op. Betragtes ressourceforsbruget for de 30 personer, der tidligere har været i behandling til anden side, så lægger disse beslag på 1109.5 konfrontationstimer ud af 1995.5. Til et typisk forløb, hvor bruger tidligere har søgt eller været i behandling, medgår derfor 36.9 konfrontationstimer, medens normen for ikke-tidligere behandlede er 22.7 konfrontationstimer. Procentvis er der således brugt 56% af tiden til de 43% af brugerne, der har tidligere behandlingserfaringer. Der er mao en klar tendens til, at når et terapeutisk problem ikke løses gennem det terapeutiske arbejde hermed, at da skarpes betingelserne for dets løsning overhovedet, hvilket en stor frafaldsrate (7 ud af 30 = 23%) for denne gruppen af tidligere behandlede vidner om, og samtidig tenderer ressourceforsbruget for skabelsen af en fremtidig løsning at stige med 63%.

⁹⁵ Se E.Hougaard: "Menninger projektet ..", Agrippa nr.3/19-87.

Nu ved jeg ikke, som tidligere nævnt, hvad en typisk frafaldsrate er, hverken for ikke tidligere behandlede eller for behandlede, men det er i lyset af ovenstående galimatias ikke at tilbyde mennesker den nødvendige og kvalificerede støtte hele vejen igennem, når krise eller psykosocial nød, tvang og konflikter opstår. At det også er samfundsmæssigt urentabelt ved enhver, så dette skal jeg ikke gå nærmere ind i. Der kan dog være grund til at hæfte sig ved, at den psykiatriske "støtte", og de kort- og langtidsterapier der arbejder med et tilpasningsperspektiv, at disse aktivt må siges at bidrage til en irreversibel sneboldeffekt, der bedst kan betegnes med psykisk iatrogenesis⁸⁶. Der er endvidere samtidig grund til også at rette billedet mod den stadig sigende strøm af forskningsprojekter, der søger at dokumentere og udrede effektmål indenfor psykoterapi - for i den grad at de bygger deres forskningskoncept op på grundlag af de her kritiserede behandlerkoncepter, at da bidrager de også med yderligere psykisk iatrogenesis!

Det har endvidere en kønsspecifik dimension. Da mænd idag er det køn som magten personificeret lader sig repræsentere igennem må det antages, at det særligt er kvinder, der havner i en udsat og sårbar position. Og dette standpunkt støttes også af mit materiale: 50% flere kvinder end mænd havner i en behandlingssituation; 90% (26 ud af 29) af tidligere behandlede brugere er kvinder; og af de 10 frafaldne brugere er de 8 kvinder, hvoraf de 7 er tidligere behandlet! Nu kan det indvendes mod dette, at overvægten af kvinder i behandlingssystemet omhandler kønsspecifikke måder at søge problemovervindelse på: kvinder som de følsomme, der vil bearbejde, medens mænd er de hårde, der raser eller drikker sig igennem kriser; - Og dette aktuelt samfundsmæssigt funderede kønsspecifikke perspektiv på problemer har selvfølgelig en betydning. Men det rækker ikke ved konklusionen om, at behandlingssystemet generelt ikke er "gearet" til kvinder - tværtimod må det siges - hvilket den høje frafaldsrate på 90% dokumenterer.

Skal jeg ud fra ovenstående konkludere, hvad der er af størst betydning for de opnåede resultater, så er det det fagpolitiske engagement i som psykologisk faggruppe at løfte såvel et menneskeligt perspektiv ind i samfundet, der hvor det er trådt under fode af uforstand og fejhed, som et utopisk sigte om, at det samfundsmæssige standpunkt som sådan kan og må være anderledes end opgiveness overfor at være fanget i sit eget fængsel, om det så er overfor ens egen krop, nære kære, familie, studieforhold, arbejdsmarkedsbetingelser, eller begrænsende og nedværdigende internationale forhold. I sin essens er det fagpolitik ud fra et marxistisk, antifascistisk og feministisk standpunkt - og hvis disse tre tråde, særligt det antifascistiske og feministiske, havde været mere klart for mig tidligere, så havde jeg sikkert kunne undgå at bidrage med så megen af min del til - ja den fortsatte reproduktion af psykisk iatrogenesis.

⁸⁶ Iatrogenesis betyder 'skabt af lægen', se også Ivan Illich: "Grænser for lægevidenskaben", Gyldendal 1977.

8: RÅDGIVNINGSGRUPPENS SUPERVISION.

Det gælder for enhver virksomhed, at den må rette sig ind efter sin genstand, ellers går den skævt af sit produkt. Produktet i dette tilfælde er at bidrage til udviklingen af det sanseligt-virksomme menneskelige individ, når det geråder udi eller havner i en lidelsesfuld og konfliktende livssituation. Givet en sådan situation stilles det samfundsmæssige kollektiv overfor intervention - den enkelte er jo netop nødstedt af (fortsat) mangel på mål og/eller midler.

Ud fra at et problem altid er et problem i en social kontekst, så er problemløsning genuint at opfatte som et samfundsmæssigt forhold. Og som samfundsmæssigt forhold er der dét særlige ved socialt-klinisk arbejde, at det står i et stridbart forhold til bestemmende samfundsmæssige magt og kompetencestrukturer (jvf afsnit 2 om "Generelt om praksisfeltet"). Af dette fås også, at udviklingen af generel indholdsmæssig terapeutisk kompetence kun kan udvikles gennem konkret perspektivisk overvindelse af den stridbare relation mellem almen forebyggelse og konkret problemorientering. At rette arbejde ind herefter betyder tvungende for en terapeutisk kompetenceprofil, at der må oppebæres et særligt konfliktberedskab, en særlig problemfleksibilitet, samt en særlig modmagtsbestræbelse over for dét i de sociale betingelser, der stiller sig i vejen for overvindelse af de betingelser af individuel og social karakter, der både generelt og i hvert hin enkelte tilfælde reproducerer lidelsesfulde og konfliktende livssituationer. Problemd udvikling indenfor det socialt-kliniske felt kræver mao en handleevne i et styrkeforholdsfelt. Den kollektive organisering af det socialt-kliniske arbejde må derfor have ovenstående kompetenceprofil som fikspunkt for sit terapeutiske arbejde. Og den må være til stede ureduceret, idet det almene ellers ikke kan fastholdes som værende under udfoldelse i arbejdet med konkrete problemstillinger. Samtidig kræves af den terapeutiske indfaldsvinkel, at den kan reetablere den sanselige virksomhed - det er dét, den er til for - dér hvor denne er blevet brudt hos den berørte person. Opnåelsen af en ureduceret terapeutisk kompetenceprofil kan ikke opfattes som et mål, der kan nås en gang for alle. Tværtimod nås målet kun asymptotisk i samme grad, som den kollektive organisering hviler på tilstået kompetence af den brugergruppeflade, der arbejdes for. Enhver "forlangt eller påkaldt" kompetence vil da være udtryk for en reduktion. Så udviklingen af en ureduceret terapeutisk kompetenceprofil er derfor den stadige objektivisering af overskridelsen af lokal og tidsbunden videnskabelig praksis, her særligt af den forlangte eller påkaldte kompetence, i retningen overvindelse af nærværende psykosocial nød, tvang og konflikter⁸⁷.

⁸⁷ Det kompetencekoncept, der ligger nærmest dette, er vel det for kinesiske barfodslæger gældende: de oppebærer og tilføres midler, når det går godt og der ingen sygdom er, men ellers ikke.

Gængs eller traditionel organisering af terapeutisk arbejde hviler idag meget på forlangt eller påkaldt kompetence. Det gælder, hvor terapeutisk arbejde mhp uddannelsen af terapeuter funderes i, at supervisionen tilrettelægges ud fra en bearbejdning af terapeutens personlige erfaringer med klientarbejdet. Eller det gælder, hvor terapeutisk intervention lægges til rette ud fra tricks, snyd og bedrag, og hvor motiverne bag enhver intervention ikke kan bære at blive gjort åbne, hvilket er tilfældet i den systemiske terapi, særligt ved J.Haley⁸⁸. I begge tilfælde sker der faktisk en spekulation i, hvordan et menneskeligt særtilfælde kan udnyttes til egne private, evt professionsmæssige behov. Og man anlægger, om man vil det eller ej, indirekte eller direkte det idag fremherskende udbytningsyn på mennesket. Dette er direkte uetisk, også som handlen indenfor et professionelt organiseret socialt-klinisk arbejdsfelt, idet man her står overfor mennesker, der - firkantet udtrykt - "ikke kan selv".

I modsætning hertil drejer det sig derfor om - med Marx - at se "menneskets sanselighed .. som først eksisterende .. for det som menneskelig sanselighed i kraft af medmennesket"⁸⁹. Og det er også dette standpunkt, der er blevet forfægtet som udgangspunkt for rådgivningen siden dens start og videre frem.

Til den oprindelige etablering af rådgivningen blev der bevidst trukket på andres erfaringer, samtidig med at man kastede sig selv aktivt ud i at gøre erfaringer med sig selv. Men på det tidspunkt, hvor brugerarbejdet gik igang, her endte det med, at udefra kommende supervision som en generel dimension i rådgivningen ikke skulle være der. Argumentet var: "At det ikke er muligt som perspektiv at arbejde mod en fælleshed, hvis man samtidig er bundet op af eller determineret af en hierarkisk funderet kompetence". Alternativet blev, at rådgivningsgruppen konstituerede sig med kollektivt ansvar for de enkelte brugerforløb, og at alle forhold i og for rådgivningen måtte være et kollektivt anliggende. Samtidig blev det terapeutiske arbejde organiseret således, at der som udgangspunkt altid er to rådgivere i et brugerforløb⁹⁰.

⁸⁸ I sin konsekvens må der derfor rettes en alvorlig kritik af den systemiske terapi for at bidrage med fascistoid og dermed menneskefjensk handlepraksis til det samfundsmæssige kollektiv.

⁸⁹ Marx, s.83 i "Økonomi og filosofi", i V.Sørensen (red): "Karl Marx. Økonomi og filosofi", Gyldendals Uglebøger 1973.

⁹⁰ Dette kan være to nye, uden tidligere praktisk erfaring, men integreret i rådgivningsarbejdet på et generelt plan. Og med mod og visdom på at ville arbejde med en præsenteret problemstilling i et individuelt forløb.

Ligeledes kan gamle rådgivere, ligeledes integreret i rådgivningen, tilstås kompetence til at gå ind i forløb alene, hvis dette vurderes som en nødvendighed og en mulighed. Men det tilstræbes altid, at gamle tager nye med i arbejdet, da direkte kvalificering under lige så direkte supervision er vigtig for

Med et sådant udgangspunkt for socialt-klinisk arbejde fordres det, at det kollektive niveau er aktivt foregribende til stede på forhånd, når en brugerkontakt etablerer sig. Udviklingen af professionel terapeutisk handleevne og af generel social-klinisk virksomhed går derfor hånd i hånd og falder sammen i udviklingen af kollektiv arbejdsvirksomhed - for kun således kan den enkelte involverede rådgiver/terapeut handle udvidende og dermed almenførende overfor det generelle og specifikke i den særlige problemsituation, som en bruger er ramt af - i modsætning til at se sit arbejde som bestående i at kalde sig til orden under et privat ansvarforlangende⁹¹ - in casu: dette er et problem jeg alene må løse, for mig selv mht den anden - med en lignende transport af dette restriktivt individualiserende perspektiv til brugerside. I sin essens er det private ansvarsforlangende et tilpasningsperspektiv til rådende magtforhold, og anvendt terapeutisk vil det derfor tynde de i forvejen nedtrådte dybere ned under den magtstruktur, der stiller sig hindrende i vejen for almen udvikling af værdige menneskelige eksistensbetingelser. Kønsmæssigt fortæller mit materiale da også, at et terapeutisk tilpasningsperspektiv særligt går ud over kvinder, og at det som perspektiv derfor aktivt støtter mænd i at udnytte rådende brudflader i deres og den generelle magts regenese, både terapeutisk og ekstra-terapeutisk.

KOLLEKTIV SUPERVISION.

Det supervisionskoncept der kommer til syne ud fra ovenstående er konceptet om 'kollektiv supervision'. Det har ligget som implicit tanke- og handleformsperspektiv fra rådgivningens begyndelse, men det er først nu det lader sig formulere.

I starten af rådgivningens historie blev supervision grebet som et arbejde på to niveauer: for det første blev hvert enkelt brugerforløb set som et fælles supervisionsanliggende, og for det andet som et anliggende om gensidig supervision de involverede rådgivere imellem. I fællessupervisionen blev de enkelte forløb fulgt, samtidig med at de involverede rådgivere blev superviseret på deres arbejde i forhold den berørte bruger. Senere da antallet af brugerforløb voksede blev der nedsat supervisionsgrupper, hvor det daglige/ugentlige ansvar for de enkelte forløb blev varetaget. Fællessupervision overgik her til at være arbejdet med de mere generelle forhold i og omkring særlige brugerproblemer, hvilket dog ikke betød en suspension af fællessupervision af de enkelte forløb, men mere at de enkelte forløb også blev søgt anskuet generelt ud fra, hvad der lå af typiske problemer i hvert enkelt tilfælde.

Desuden udviklede der sig den praksis, da antallet af brugerforløb voksede mærkbart, at når tiden til supervision indenfor de

udviklingen af konfliktberedskab, problemfleksibilitet og modmagtsbestræbelse. Begge veje!

⁹¹ For konceptet 'privat ansvarforlangende', se "Voksenlivet, arbejdet og problemerne", Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.

faste tidsrammer ikke var nok, at da kom det til udvidet supervision på andre tidspunkter, både sat i værk med udgangspunkt i de enkelte supervisionsgrupper, og initieret fra et fællesmødestandpunkt.

Det centrale i kollektiv supervision er dets forankring i brugerens livssituation. Genstanden er mao den berørte bruger selv. Som genstand betraget er genstanden i supervisionen dog kun formidlet til stede, formidlet som den er gennem rådgivernes konkrete fremstilling. Den form hvorunder kollektiv supervision finder sted er derfor dobbelt: den omhandler brugerens livssituation, samtidig med at denne kun er til stede gennem rådgivernes bearbejdning heraf.

Til takling af denne dobbelthed er der gennem årene udviklet et indholdsmæssigt supervisionsskelet⁹². Det tager sit udgangspunkt i brugers problemsituation og rådgivers bearbejdning af denne. Og der tilsigtes afklaring omkring følgende forhold: med hvilket perspektiv og fra hvilket standpunkt udvikler problemsituationen sig; er det låst fast og på hvilke områder; er der uafklarede interesseudsættninger, og/eller er der emotionelle visheder, der ikke finder vej ind. Det er alle spørgsmål, der må bidrage til den videre erkendelse af arbejdet med problemsituationen.

Formålet med supervisionen bestemmes ud fra følgende fire pinde: at støtte udviklingen af problemstillingen i forløbet; vidensudvikling og formidling; udvikling af betingelser for praksis; samt afklaring af ansvarsaretagelse, etisk, praktisk mv.

Og til realisering af dette formål bevæger supervisionen sig ind på tre områder:

For det første til spørgsmålet om Kapaciteter: hvad er der af videnspulje, alment, generelt og eksemplarisk, samt spørgsmålet om nye perspektiver;

For det andet til spørgsmålet om Formskrav: hvordan foregår informationsvaretagelsen/-bearbejdningen, og er der strukturelle interessekonflikter;

Og for det tredje til spørgsmålet om virksomme Focusfelter: dette omhandler dels det generelle omkring brugers problemsituation og rådgivers bearbejdning, hvor det analyseres i perspektivet det "videnskabelige", det "konkret samfundsmæssige", vores "arbejdsbetingelser" og selve "supervisionsituationen"; og dels det specifikke ved netop dette brugerforløb, hvor der søges en afklaring på følgende områder: "rådgivningssamarbejdet", ex arbejdsdeling; "rådgiverperson", ex interesseafklaring, egne erfaringer/problemstillinger begrundet i livsgrundlaget; "procesrelation", ex personliggørelse/subjektiv forvaltning af livssituation, fælles interesseafklaring, målsætninger, opsummeringer, modstandsformer henh. tilbageholdelse, samt sympati/antipati-relationer; "sag", ex livsområder af interesse, analyse- og målsætningsforslag, metodeforslag.

⁹² For opsamling af følgende linier i dette arbejde, Jesper Lund 19.8.92.

Jeg skal ikke gå nærmere ind i supervisionskonceptet. Men bare navne, at spørgsmålet om "Formskrav" er et relativt nyt område i supervisionen. Det kommer ind på det tidspunkt, hvor det er blevet klart for rådgivningen, at der er nogle særlige interesse- og konflikttyper på tale, når det er brugere, der samtidig har deres gang og væsentlige handlematricer på områder, hvor rådgivningen som sådan står i et stridbart forhold til sine omgivelser mhp egne arbejdsbetingelser og fagpolitiske målsætninger. Særligt tydeligt blev dette ifm den langvarige konflikt om demokrati i Studenterhuset⁹³. Det viste sig nemlig, at det var svært fra rådgiverside at bringe problemer i det fælles betingelsesgrundlag ind som indre forhold i forløbene, selv om det var åbenbart, at det havde en betydning for brugerside, hvor rådgivningen stod i huskonflikten og hvordan denne og de involverede rådgivere taklede den. Det skal så siges, at huskonflikten var åbenbar og kendt og følt fra brugerside, allerede inden de tog kontakt til rådgivningen. Men af angst for at misbruge den terapeutiske asymmetri til fremme af eget standpunkt blev konflikterne i det fælles betingelsesgrundlag meget ladet ude af betragtning fra rådgiverside mhp afdækning af et direkte forhold mellem brugers velbefindende og handlemuligheder herpå som moment i den terapeutiske kontakt. Vi lærte heraf, at sådanne "ydre" konflikter må bringes ind til afdækning af troværdigheds- og tillidsforhold rådgiver og bruger imellem - dette på grundlag af afklaringen af konkrete interesseperspektiver - for det er umuligt at modtage støtte, hvis parten, der yder støtten, er idealiseret/suspektgjort på givne faktuelle områder.

Til feltet for kollektiv supervision hører også, at individuelle personlige problemer i rådgivningsgruppen - om de er initieret fra konkrete brugerforløb eller de kommer fra de berørtes egen sociale livssituation generelt - søges løst på kollektivt niveau. Der sker ingen løsning af problemer gennem positionsspecifikke strukturændringer, før det er klart, hvori problemet består og hvad dets formulering er. Undtaget herfra er, når rådgivere selv udtrykker ønsker at indgå i et brugerforløb.

Omkring brugergruppens position i det kollektive supervisionskoncept, så kan det siges, at denne er indre ift rådgiverside. Det er således, at hvad der er oppe i en supervision, det gives uformidlet tilbage til brugerside. Desuden er brugere velkommen til selv at deltage i supervisionen, også uden varsel, og deres indgåen ses som en yderligere mulighed for at sikre og videreudvikle, at deres præmisser varetages af rådgiverne respektivt rådgivningsgruppen.

Når nu kollektiv supervision således ses som et kvalitativt fremskridt ift gangs supervision - der bygger på kompetenceforlangende ud fra et herre-knægt-perspektiv (Brecht) - så er

⁹³ For analyse og bestemmelse af denne, se J.Lund. "En konflikt om demokrati", Forum Kritisk Psykologi, nr.8/1993.

de forløb, der ikke ender som vellykket forløb, væsentlige at betragte. Det er så ikke mange, men de er dér, og hvert et er eet for meget⁹⁴.

Omkring disse kan gøres den betragtning, at havde der bare været en egenerapi forud for den berørte rådgiver eller udefra kommende supervision i sammenhængen, så var det ikke gået som det gik - men også med dette kan det gå galt, hvad den generelt høje frafaldsrate og de ofte små effektmål fortæller meget om. Begge alternativer falder imidlertid også under konceptet om kollektiv supervision, og skal dette ikke forlades, må der derfor eksistere andre veje, der må komme fra søgen selv - det kollektive supervisionskoncept - og kan de ikke dette, så er det konceptet, der må falde. Der bliver her den tanke tilbage, at der ikke blev tænkt tilstrækkeligt langt ind i de pågældende brugeres problemfelt allerede fra starten af rådgivningskontakten. At der må ikke blev gjort et tilstrækkeligt kollektivt funderet overblik. Nu kan det være svært at vide, hvad der kommer på tale ved en førstegangssamtale, men er det ikke den sidste, så vil det være muligt med en dybere kvalitativ bestemmelse. Betragtes de ikke-vellykket forløb, så kan det også konstateres, at der her indgik er kollektiv faktor, der ikke fik tilstrækkelig opmærksomhed: enten at være henvist fra anden, nær og afhængig side, eller at have været igennem sociale processer omhandlende krænkelser og tidligere erfaring med en behandlergruppe, hvor kollektivt svigt selv var en væsentlig akse for problemets ikke-løsning. Konkluderende herpå må det derfor siges, at når arbejdskollektivet ikke er intakt eller forud internt mhp dets afgørende terapeutiske kompetenceprofiler (konfliktberedskab, problemfleksibilitet og modmagtsbestræbelser), at så kan arbejdet med de brugerproblemer, der væsentligst er låst i en negativ kollektivitet ej heller lykkes set som et individuelt anliggende.

Ud fra ovenstående må det kunne konstateres, at når arbejdskollektivet er uafklaret eller i konflikt med sig selv mht kompetence-problemet konkret, at da vil der være større brugerfrafald end ellers. Jeg har ikke materiale til at afgøre om dette er rigtigt set for rådgivningsgruppen som helhed, men ser jeg tilbage igennem historien - både omkring egne forløb og de andres jeg kan huske - at da er samarbejdet de involverede rådgivere imellem i konflikt i omkring halvdelen af de tilfælde, hvor brugerfrafald optræder. Og for samtlige andre brugerfrafald kan det konstateres, at den terapeutiske indfaldsvinkel har fået lov at udvikle sig alene ud fra terapi-interne eller sub-kollektivmæssige problemstillinger - enten fordi et supervisionsbehov ikke blev foregrebet af de involverede, eller fordi rådgivningen som

⁹⁴ Der er det at tilføje, at qua indfaldsvinklen om "problemmudvikling" og konceptet hertil om "total åbenhed" (jvf s.57 og s.81 i Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993), så lægges der generelt ikke mere afmagt til en brugers livssituation, end den allerede forefundne. Men dette kan nu også være slemt nok, særlige brugersituationer taget i betragtning. Jvf her de tidligere overvejelser over, hvad det betyder, når krænkelser respektive tidligere behandlingserfaring er på tale og forløbet afbrydes.

kollektiv var i strid med sig selv.

Med kollektiv supervision som supervisionskoncept træder der mao et centralt skisma frem for rådgivningen som arbejdskollektiv. Det kan nemlig begrundes, at dér hvor rådgivningen af egne interne grunde er faldet under dette koncept, at dér er der opstået samarbejdsconflikter, der ikke har haft en gunstig indvirkning på udviklingen af brugerarbejdet. Det må derfor konkluderes: det kollektive supervisionskoncept finder sin grænse, status og gyldighedsområde indenfor det rum, hvor samarbejde omkring perspektiver af sagsslige modsigelser er mulig. Når arbejdskollektivet derimod er i konflikt med sig selv kan det kollektive ansvar for hver enkelt involveret i brugerarbejde ikke varetages som fælleshed, hvilket de facto betyder suspension af kollektiv supervision.

Der vil da være to veje at gå: enten kan man argumentere for, at kollektiv supervision må ses som et ideelt perspektiv - i sidste instans, dvs ved konflikt om standpunkt, at da træder det tilbage, og ind træder den aktuelle magt i sammenhængen til at sætte sit standpunkt igennem, eventuelt via eksklusion af modstridende standpunkter eller parter fra sammenhængen. Den kollektive supervision, kan der videre resoneres, bliver hermed formel - og egentlig et skindemokrati - og derfor hellere suspendere den i udgangspunktet, end at den suspenderer sig selv ved kollektiv konflikt! Eller også kan betingelserne, der stiller problemet om suspension af kollektiv supervision, analyseres. Det er nemlig disse betingelser, der ikke er tilstrækkeligt foregrebet som fælles udviklingsbestræbelser.

Jeg skal se det første standpunkt som en følge af udfoldelsen af en restriktiv logik, og det sidste standpunkt som et forsøg på at overvinde dette.

KOLLEKTIV SUPERVISION OG RÅDGIVNINGEN SOM ARBEJDSKOLLEKTIV.

Konflikter kan ikke idag anskues som atypiske for arbejdsgrupper overhovedet, og slet ikke for "behandlerkollektiver", idet disse a priori opererer et styrkeforholdsfelt. Konflikterne må derfor ikke kun anskues negativt. De er også at anskue som lærerige mht udviklingen af forskellige konfliktmodeller for praksisforandring. Interne konflikter kan dermed blive positive læreprocesser i den grad de analyseres mhp forebyggelse og almenførelse af deres overvindelses(beh)greb. Og dette yder også bidrag til, hvordan arbejde med brugergruppens egne sociale konfliktsituationer.

Der er dog det særlige ved interne konflikter i rådgivningen opfattet som arbejdskollektiv, at de altid vil stille spørgsmål ved kollektivet som sådan, når det - som i dette tilfælde - ikke hviler på hierarkisk funderet magt. De eneste "magter", der har været til stede, er de krav og forpligtigelse, som placeringen i Studenterhuset - og her Universitetet og det omgivende samfund - har stillet, og de færdiguddannedes etikforpligtigelse. Psykolog-

Foreningens etikregler er da også taget til sig som rådgivningens mindstemål - vel vidende at de ikke gælder for studerende, men som deres fundamentale perspektivgrundlag.

Omkring etikreglerne har der aldrig været konflikt - omend de konkret har været bragt i anvendelse fra min side i to tilfælde, hvor jeg har henholdt mig til, at fortsat brugerarbejde fra navngivne andre rådgivere på de givne præmisser var uacceptabel. Til gengæld har der været mange konflikter omkring krav og forpligtigelser ifm Studenterhuset og rådgivningens bidrag hertil. Det har nemlig altid været et, også dejligt slid at holde fast i Studenterhusets berettigelse, idet dette kun kunne gøres ved at huset udviklede sig ordentligt - men dette har også betydet at rådgivningen for at kunne udvikle sig selv, hele tiden har måttet fokusere på selve huset betingelser som også sine egne. Arbejdet hermed er vokset i samme omfang som Studenterhuset har udviklet sig og rådgivningen er blevet mere og mere synlig som arbejdskollektiv. Med Studenterhuset som åbent hus fra 1989 tager problemerne for rådgivningen imidlertid til: nu er det ikke længere muligt suverænt at råde over de problemer, vi træder i møde som rådgivningsgruppe. Og der opstår skismaet, hvordan samtidig takle indgåen i rådgivningen og i Studenterhuset, og omvendt.

Skismaet har haft mange former - men det er primært kommet til udtryk i en aktivitetsmæssig deling af rådgivningsgruppen i to dele: en lille gruppe, aktiv begge steder, og med hovedparten af brugerarbejdet, og en større gruppe, primært arbejdende meta-teoretisk med rådgivning. De to grupper er endvidere meget blevet bærer af hver sin side i en for gruppen meget aktiv modsigelse mellem at være en åben alternativ rådgivning (den lille gruppe) og et lukket klinisk kollektiv (den større gruppe). Der er imidlertid ikke blevet stillet spørgsmål ved selve eksistensen af denne modsigelse i gruppen. Hvordan er den kommet til veje, og hvad begrundes dens reproduktion?

Som modsigelse har denne været svar at arbejde med. Ingen af parterne har endvidere kunnet se sig selv som kun stående i den ene side eller den anden side. Og rådgivningens historie på dette punkt er også historien om en mængde uafklarede personlige konflikter omkring samarbejdsrelationer, også i det direkte brugerarbejde, og en til tider voldsom strid om, hvilken retning der fælles skulle sættes på konfliktovervindelse og arbejdsudvikling både internt i rådgivningen og i Studenterhuset⁹⁵ - problemstillinger, der som sådan har haft negativ effekt ift brugerarbejdet.

Betragtes selve modsigelsen, så er det meget en inder/yderside-problematik, der slås an: rådgivningen er nødt til udadtil at gå lukket med sin information om brugerpersoner i rådgivningen, men samtidig må rådgivningen når den vil være et alternativ til eksisterende socialt-klinisk/terapeutisk arbejde være åben

⁹⁵ Jvf her s.75-86 omhandlende rådgivningens historie i "Regnbuen - konkret utopi", Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.

omkring virksomme problemstillinger, målsætningsprocesser og deres begrundelse i mødet med den omgivende sociale kontekst. Kravet til en løsning af modsigelsen er at kunne gå bevidst reflekterende i grænsen, med den almene løsning for øje om ophævelsen af inder/yderside-problematikken gennem strukturel-social udvikling af det, der betinger den - ellers reproduceres den for kapitalismen almene modsigelse mellem samfundsmæssig produktion og privat tilegnelse indenfor reproduktionsområdet. Og dette krav gælder for såvel rådgivningsgruppen som for de involverede rådgiverpersoner: de nødvendige opgaver og konflikter må kunne tages fagligt alene, og hvor det er adækvat konfliktløsning på overindividuel niveau, der betyder tilståelse af rådgivningsmæssig/terapeutisk kompetence. Det omhandler altså hverken falde under det kollektive niveau, eller legitimere sine handlinger gennem henvisning hertil, sider af samme sag: ansvarsforflygtigelse. Til kompetence i professionel forstand indenfor det socialt-kliniske felt hører mao den selvfølgelighed, at den enkelte rådgiver/rådgivningsgruppe skal kunne handle selv. Kun herigennem er det også muligt at sikre - og det er det vigtigste - at brugere af rådgivningen ikke "bruges" som modelobjekter for udviklingen af terapeutiske kvalifikationer, eller som forsøgsobjekter for modeprægede terapeutiske ideer - en kvalifikationsmodel, der udover det uetiske hvad angår brugerarbejde, også ikke bare er yderst problematisk i sin effekt mht udviklingen af kvaliteten af terapeutisk kompetence, idet der indlæringsmæssigt tages udgangspunkt i en rolleopfattelse, hvilket ret beset er at lægge det (selv)manipulative til grund⁹⁶, men også yderst negativ overfor undgåelse af respektiv ophævelse af psykisk iatrogenesis. Stillet op således bliver det imidlertid svært eller et slid for nye aktivister at finde ind i rådgivningens arbejde: man skal faktisk på forhånd kunne udvikle sig og konkrete sager gennem konflikter i et interessekampsfelt. Derfor går nyes deltagelse i rådgivningsarbejdet også over integration i arbejdskollektivet.

Modsigelsen mellem det åbne alternative og det lukkede kliniske er blevet diskuteret meget i rådgivningen. Men fælleshandling herpå har været sparsom, partikulær. Det samme gælder modsigelsens substans, inder/yderside-problematikken: her har de senere år rejst flere og flere væsentlige grænseegnproblemer ift brugergruppen, men udviklingen af konkrete handleprocedurer har kun fundet sted på sub-kollektivt niveau: af de der direkte var berørt af dem.

Jeg skal for det videre hæfte mig ved, at "Formkravet" - der netop har med konkrete grænseproblemer at gøre - først kollektivt lader sig diskutere og indoptage i rådgivningens supervisionskoncept, da supervisionsgruppeniveauet i begyndelsen af 1993 er under opløsning, og rådgivningen er på vej tilbage til udgangspunktet med fællessupervision og gensidig supervision. Opløsningen af supervisionsgruppeniveauet - der fra 1986 har

⁹⁶ Jvf hertil F.Haug: "Erziehung und gesellschaftliche Produktion: Kritik des Rollenspiels", Campus 1977.

bestået af to supervisionsgrupper, et enkelt år af tre - omhandler, at mange gamle rådgivere er gået ud indenfor det senere år, og at flere tilbageværende ikke mere er involveret i det direkte brugerarbejde, men orienteret imod andre socialpsykologiske og -strukturelle genstandsfelter.

Det kan umiddelbart synes at være et savn, at der ikke længere indenfor rådgivningsgruppen er to (tre) supervisionsgrupper, der selvstændigt kan arbejde, og dermed tilføre hinanden nye perspektiver på det fælles arbejde. Men jeg vil tillade mig at være den sidste til at begræde dette - selvom jeg savner mange gamle Regnbuerødder i arbejdskollektivet. Tvært ser jeg den væsentligste ubegrebne konfliktakse i rådgivningens historie som bestående i effekterne af, at supervisionsgrupperne i sin tid, endog af simpel tidsmangel, blev skabt uden at det skete bevidst gennem det fælles arbejde med konciperingen af et selvstændigt eget supervisionskoncept. Uden et fælles udarbejdet supervisionskoncept er det da heller ikke muligt for supervisionsgrupper at bidrage bevidst til hinandens arbejde. Der mangler et sted, hvor man som kollektiv bestræbelse kan nå hinanden - og når man skal det, skal "stedet" hele tiden bygges op på ny. De brugerproblemer, der til enhver given tid er repræsenteret i den ene eller den anden gruppe, og det specifikke rådgivningsmæssige arbejde hermed, kan ikke kollektivt reflekteres ud fra en begrebet fælleshed på sagslige perspektiver. Videnskabslogisk kan det siges, at det for rådgivningen eksisterende forhold mellem det almene og det enkelte i dens særlige brugerproblemorientering rives fra hinanden ift en bestemmelsen af, hvad der er specifikt i dette eller hin konkrete brugertilfælde. Som sammenhængende er det kun repræsenteret i den for brugerforløbet tilhørende supervisionsgruppe. Og dette tenderer at den ene eller den anden supervisionsgruppes arbejde nærmest som generel sagsnorm kan træde op i modsætning til den anden gruppes. Så er der ikke en fælleshed supervisionsmæssigt på dette særlige indenfor rådgivningsgruppen - dét for en typisk brugerproblemstilling konkrete forhold af alment og enkelt - så vil det specifikke forveksles med det sagsligt særlige, når supervisionssager kollektivt diskuteres. Der snakkes simpelt hen forbi hinanden, idet niveauet hvorpå man kan mødes er udfoldet! Og som udfoldet vil det implicit blive bestemt af den aktuelle problemorientering, der på et givent tidspunkt eksisterer for den ene eller den anden supervisionsgruppe. Dette gør igen rådgivningsgruppen meget sårbar over "ophobninger" af den ene eller anden slags brugerproblemer i den ene eller den anden supervisionsgruppe. Som kollektiv er det ikke muligt fælles formidlet at reflektere, at en supervisionsgruppe har en given problemorientering givet netop disse bestemte sagslige brugerproblemer i sig; og dette tenderer så i anden omgang til - hvis der ikke stoppes op og spørges til hvor sagen egentlig blev af - at det interpersonelle niveau for samarbejdsforhold vil blive mere fremtrædende som focus for terapeutisk intervention, uden at dets nærmere status ift sagen samtidig lader sig gyldiggøre.

Samler jeg op på ovenstående analyse, så må jeg konkludere, at konceptet om kollektiv supervision selv er kommet stridbart til

veje. Nok lå det oprindeligt som kollektivt ansvar for hver enkelt involveret i brugerarbejde, men da rådgivningen i sin tid nedsatte supervisionsgrupper til varetagelse af en større kvantitativ brugermængde, at da skete det uden at der blev sat særskilt focus på, hvad et sådant supervisionsgruppeniveau gør ved arbejdskollektivet. Her ligger så også betingelsesgrundlaget for, at rådgivningen ikke som daværende kollektiv internt kunne overvinde modsigelsen mellem at være en åben alternativ rådgivning og et lukket klinisk kollektiv: modsigelsen var strukturelt til stede som supervisionsgruppestruktur uden tilsvarende kategorielt koncept.

Det skal her tilføjes, at lige så velkomment supervisionsgruppeniveauet har været for nye i gruppen - det er lettere at overskue en lille gruppe med et afgrænset arbejdsfelt - at lige så uvelkomment må det siges at have været for arbejdskollektivet, idet det muliggjorde eller lagde op til en kun delvis og modsigelsesfuld integration i kollektivet, fremfor en almen. Nye har så at sige i forhold til brugerarbejdet kun kunne integrere sig partielt i forhold til selve arbejdskollektivet, idet deres kollektive integration primært er gået igennem deres supervisionsgruppe. Det har omvendt pga supervisionskonceptet mangelfulde udvikling været muligt for nye rådgivere at koble sig på rådgivningens terapeutiske arbejde, uden samtidig at have udviklet sig ind i arbejdskollektivet som sådan. Nye er således blevet stillet alene med det at handle i et ubegrebet styrkeforholdsfelt også direkte indenfor rådgivningsgruppen. Og dette kan det ikke kræves, at man kan på forhånd! Konceptet om kollektiv supervision må dog ses som forudsætningen for, at det kan lade sig gøre - men det kræver så også, at der kan arbejdes ureduceret med det, også organisatorisk.

Som sådan har rådgivningens organisationsform, hvor supervisionsgruppeniveauet arbejdsmæssig har været en blind virksom plet, medvirket til, at det er blevet yderst konfliktende at koble sig på det samlede arbejde. Og det er blevet endnu sværere i samme grad som arbejdet er kommet til at hvile på internt udviklede terapeutiske koncepter, idet disse pga deres nærmest lokale indbundethed i de enkelte supervisionsgrupper ikke har kunnet bearbejdes på det kollektive niveau, der blev antaget at være til stede, uden at dette reelt var tilfældet på kategorielt niveau.

Som nævnt er der idag kun en supervisionsgruppe til stede i rådgivningen. Men denne kan dog sagtens løbe ind i lignende problemer som beskrevet ovenfor ift selve rådgivningsgruppen som arbejdskollektiv - hvis altså ikke ovenstående tages i mente. Dog vil konfliktaksen blive flyttet til det vertikale niveau, fremfor den hidtidige horisontale, som problemer mellem rådgivningsgruppen og arbejdskollektivet som helhed.

9: REGNBUEEN SOM INSTITUTION.

Situationen i Regnbuen er idag, at der antalmæssigt er under 10 aktive personer tilbage. Og heraf er kun de fire direkte involveret i brugerarbejdet. Sådan har det dog også været i andre perioder - sommeren 1986 og vinteren 1988-89 - men for nærværende har dette ført til den beslutning, samtidig da supervisionsgruppeniveauet blev opløst, og der således kun er en supervision-gruppe tilbage, at de ugentlige fællesmøder i Regnbuen skiftevis bruges til direkte rådgivningsrelateret arbejde og til bredere social-psykologisk, kritisk psykologisk og sociologisk teori og praksis. Der er således aktuelt to arbejdsniveauer til stede: et rådgivningsmæssigt niveau og et niveau for en kritisk psykologisk bevægelse.

Rådgivningen er med denne sidste forandring nærmest tilbage til sit udgangspunkt, omend der i modsætning hertil ligger en dokumenterbar praksis at bygge videre på. En sådan bevægelse tilbage til sit udgangspunkt er dog kun i sig selv et problem i den grad, at der ikke sker noget, der forandrer, og i samme grad som bevægelsen ikke selv gøres med. Jeg skal lade Marx komme til orde: "Et væsen optræder først selvstændigt i det øjeblik det står på egne ben, og det står først på egen ben, i det øjeblik, det skylder sig selv sin egen tilværelse⁹⁷. Faktisk må en sådan bevægelse ses som psykologiens væsen, og som forudsætningen for den bevidste initiering af kvalitative udviklingspring, hvilket dog kræver at man kan slippe sine egne indre forudsætninger som de ydre midler og betingelser, de i starten var. Dette rejser nogle nye problemer, som jeg skal afslutte med at gå ind. Men fremfor at spå skal jeg diskutere nogle mulige alternativer, som disse problemer kan bevæge sig igennem.

Samlet kan det dog allerede siges, at med de resultater som dette dokumentationsarbejde har fremvist, så underbygges betydningen og relevansen af at fortsætte det allerede eksisterende arbejde med udviklingen af det hidtidige perspektiv om opbygningen af en psykologisk funderet rådgivningsstreng som parallel - og som alternativ - til psykiatrien.

1.

Som det første alternativ kan der holdes fast i denne nuværende struktur. Det kræver, at niveauet for en kritisk psykologisk bevægelse generelt fungerer ud fra sit eget overindividuelle subjekt - og ikke kun på basis af brugerarbejdets problemstillinger. Samtidig fordrer denne struktur, at det rådgivningsmæssige finder sin distinkte plads og arbejdsdelte funktion i den overindividuelle kritisk psykologiske praksis. Udgangspunktet vil hermed stadig være - og det er det væsentligste - den reducerede

personlighedspsykologiske opgave om omvæltning af de samfundsmæssige betingelser, der skaber eller vedligeholder medmenneskelig psykosocial nød, tvang og konflikter. Og som udgangspunkt betragtet er dette ret besat den proletariske problemstilling, som Marx har bestemt således: "Mens de flygtende livegne således kun ville udvikle deres allerede forhåndenværende eksistensbetingelser frit og gøre dem gældende og derfor i sidste instans kun nåede til det frie arbejde, må proletarerne (min fremhævelse), for at gøre sig personligt gældende, ophæve deres egen hidtidige eksistensbetingelse, der tillige er hele det hidtidige samfunds eksistensbetingelse, arbejdet. De befinder sig derfor i direkte modsætning til den form, hvori samfundets individer indtil nu gav sig et totalt udtryk, nemlig til staten, og de må omstyrte staten for at hævde deres personlighed"⁹⁸. Retningen i det rådgivningsmæssige arbejde bliver ud fra dette at almengøre brugerarbejdet i kollektivgruppemæssig fagpolitisk praksis, således at der handles af Regnbuen generelt socialpolitisk.

Gøres bevægelsen fra udgangspunkt til det nuværende arbejde med kan der endvidere gøres to erfaringer: for det første, at dér hvor arbejdet i rådgivningens supervisionsgrupper ikke er blevet grebet i perspektivet kollektiv supervision, at dér har der ikke kunnet ske en almengørelse af brugerarbejdet. For det andet at arbejdet i rådgivningen kollektivt begynder at gå skævt, da man ikke sætter sig for at løse det horisontale samarbejdsforhold mellem supervisionsgrupper (som brugerarbejdets egentlige subjekter) og rådgivningen set som arbejdskollektiv - en udviklingsopgave der som nævnt villet have krævet udfoldelsen af det kollektivt supervisionskoncept på fællesmødeniveau som forudsætning for etableringen af og arbejdet mellem de distinkte supervisionsgrupper. Det må derfor også tages med, at en eventuelt fremtidig indførelse af et supervisionsgruppeniveau agter de hermed forbundne særlige problemer.

Det kan endvidere gøres gældende, at Regnbuen som rådgivning nok er tilbage til sit udgangspunkt, men den er samtidig vokset igennem det alternative heri: der er på de væsentligste områder en meget formaliseret omverdenskontakt, der bevæges gennem kollektive målsætningsprocesser; og der er en kontinuitet i brugerarbejdet, der bærer, og som udvikler sig på sit eget grundlag, på internt udviklede typiske brugermulighedstyper. Samtidig - og dette er en tragisk betragtning - har rådgivningen en funderet kompetence på mange distinkte områder, som af tidsmangel ikke kan tilbydes berørte, selv om vi ved at de næppe har andre steder at gå hen, og selv om vi ved, at et arbejde med at vende problemet i en konstruktiv og overflødiggende retning kun er et spørgsmål om en specifik løselig og afgrænset arbejdsopgave.

På eet punkt er der imidlertid ikke sket forandringer i rådgivningens bevægelse fra udgangspunkt og til (bage til) grundlaget: rådgivningen er en frivillig aktivitet for involverede rådgivere, der lever af lønarbejde, arbejdsmarkedssydelsers eller

⁹⁷ K.Marx, s.82 i "Økonomi og filosofi", i V.Sørensen: "Karl Marx. Økonomi og filosofi. Ungdomsskrifter", Gyldendal 1973.

⁹⁸ K.Marx: "Den tyske ideologi", s.99, Rhodos 1974.

Su for arbejde/studier til anden side, og en gratisrådgivning for berørte brugere. Som i sin start overlever rådgivningen af sit politiske perspektiv, og den lever i kraft af de erfaringer, der er blevet givet videre fra tidligere forsøg på at bryde med de bestående forhold, hvor virkeligheden bliver til system og mennesket til dets træl. Den lever også af at være en protest og opgør mod den blinde vold, der idag tilføres den menneskelige psyke, idet der ser en verden, der bare bliver mere og mere barbarisk omkring os - og en armød, der præger så dybt ethvert sind på sin vej. Den lever samtidig af de traditioner, der er indenfor området - marxisme, kritisk psykologi i teori og praksis - og af sin praksis, ikke med at skubbe traditionel psykologi ud af sit rum, men på videnskabelig vis at søge at overvinde problemerne i såvel dens betingelsesgrundlag som i dens restriktive indfangethed i de borgerlige formers naturlighed som a priori menneskelighed.

Skal rådgivningens arbejde drives kvalitativt videre må der derfor sættes af fra dette punkt om frivilligt gratisarbejde. Det er det, rådgivningen skylder sin egen eksistens. Dette må - for udvikling - hives med op i en ny betydningsorientering i tid og rum, uden at det samtidig grundlæggende ekskluderes som tilgang og samarbejdsrelation til rådgivningsarbejdet. I dette omdrejningspunkt ligger også det konstante pres om at skulle kunne arbejde med stadig flere og mere komplekse sager, hvilket skaber et skisma både for rådgiver og brugerside: fra brugerside er der spørgsmålet om vores motiver til at yde gratisarbejde for netop den, det kommer til at angå; fra rådgiverside er det opslidende at indgå i et totalmiljø, når ens grundlæggende virksomhed er bestemt via lønformer til anden side. Og dette peger tvingende henimod et andet alternativ, end bare at fortsætte hildet det nuværende udgangspunkt som grundlag.

2.

Udgangspunktet for det andet alternativ er retskravet:

- Fra et brugergruppestandpunkt må det være sådan, at man har ret til uden økonomisk verderlag at få tilbudt den nødvendige støtte ved psykosocial nød, tvang og konflikter, og at støtten er kvalitativ i sin indfaldsvinkel, udformning og gennemførelse. Dette kan ikke siges at være tilfældet, når aktiviteten indenfor det social-kliniske og terapeutiske arbejdsfelt betragtes generelt. Utroligt mange - og signifikant flere de seneste år - går forgæves i forsøg på at blive tilbudt relevant problemløsningsstøtte, og stærkt mange går endog videre med mere skærpede problemer efter fejlslagen støtte. Generelt er tendensen i støtten endvidere arbejderklassefjensk⁹⁹ og stærkt kvindeundertrykkende. Udbygningen af distriktspsykiatrien må endvidere siges at skærpe dette. Som rådgivningsgruppe har vi imidlertid selv gennem årene måttet afvise henvendelser i hundredvis - og det på trods af at vi bevidst har valgt ikke at gøre os synlige som

psykologisk behandlerkollektiv.

- Fra et behandlerstandpunkt kan det gøres gældende, at der er udviklet en erfaringsfond i rådgivningen, der indiskutabelt peger mod, at der ligger objektiverbare almene koncepter for et kvalitativt løft af selve arbejdet med menneskelige problemer i deres sociale, kliniske og terapeutiske egenart. Men også at denne erfaringsfond indenfor de nuværende rammer tyndes ud med ethvert nyt generationsskifte i rådgivningen. En løsning herpå er perspektivet om en formaliseret lønformsstruktur med udgangspunkt i arbejdet selv, således at rådgivningsmæssig virksomhed også bærer lønarbejdet som sit eget udkomme.

Umiddelbart stiller dette alternativ et institutionsperspektiv¹⁰⁰ op for rådgivningen. Og spørgsmålet er hvordan det kan lade sig gøre, samfundsøkonomisk, og hvordan det gøres uden at miste det, der er rådgivningens styrke.

Betragtes brugergruppen vil det være nærliggende at holde såvel staten i henhold til en finanslovsbevilling for støtte til studerendes problemløsning, universitetet i henhold til den videnskabelige videreudvikling af området, og Københavns Kommune i henhold til byens voksende menneskelige marginaliserings- og udstødningsprocesser, fast i, at de står med et samfundsmæssigt ansvar for at bringe de perspektiver for problemløsning, der med denne dokumentation er fremlagt, videre.

Betragtes Regnbuen som organisation vil det være sådan, at interessen i at ville og kunne indgå i en lønformsstruktur kun kan komme fra de i arbejdskollektivet, der ser sig selv som part af rådgiversubjektet. Da det alment ikke kan være sådan, at man kvalificerer sig på andres arbejde eller arbejdsmæssig lever af andres udkomme, bliver lønarbejderstrukturen en struktur for rådgivningen og ikke for arbejdskollektivet. Og i den grad andre niveauer og projekter i arbejdskollektivet også med tiden selv lader sig koncipere som arbejdsduelige, så bliver en lønformsstruktur samtidig tilgængelig her.

Overgangen fra frivilligt gratisarbejde til lønformer på basis af alternativ psykologisk rådgivning rejser umiddelbart problemet om, at rådgivningen skal kunne handle i et økonomisk styrkeforholdsfelt. Og på god opportunistisk vis klarer de aktuelle systemsatte konkurrence- og instrumentalforhold typisk dette ved enten at nedblænde sin politiske profil eller skabe denne i den givne magts billede om at ville være dennes forlængede arm. En sådan, fra en gruppes side, samfundsmæssig uærlig måde kan ikke vælges. Til gengæld kan der direkte argumenteres for, at lønformsstrukturen skal være solidarisk, ellers kan det kollektive supervisorskoncept og de opnåede resultater ikke fortsat realiseres. Og dette peger hen på væsentligheden af kravet om økonomiske og faglig autonomi indenfor gruppen, idet rådgivnings-

¹⁰⁰ For et anvendeligt institutionskoncept, se Tom Broch: "Strukturudfoldelse og organisationsfænomen", Sociologisk Institut nr.6/1989.

⁹⁹ Jvf R.Eliason & P.Nygren: - "Psykiatrisk virksomhet I", Prisma 1981; - "Nårstudier i psykoterapi", Prisma 1983.

gruppen i sit perspektiv må hvile på såvel færdiguddannede psykologer som psykologistuderende. Antallet af personer kan diskuteres, men gruppen må være af en sådan størrelsesorden, at der er mulighed for intern faglig autonomi på områderne: rådgivningsarbejde (herunder udadgående netværksarbejde), forskning, og formidlings- og undervisningsarbejde indadtil som udadtil.

AFSLUTNINGSVIS.

Det var mine ord. Og jeg går hellere end gerne ind i en nærmere diskussion af hovedlinierne i nærværende rapport.

10: REFERENCER.

ALBERONI, F: - "Forelskelse og kærlighed", Informations Forlag 1985.

BACH, S: - "Anti-psykiatri eller ikke-psykiatri", Amalié nr.4-5/1989.

BERENDT, P: - "Mellem humaniora og medicin", Kritik nr.69/1984.
BERTELSEN, J: - "Ouroboros", Borgen 1974; - "Individuation", Borgen 1975.

BERTELSEN, P: - "Terapeutiske metaforer", Dansk psykologisk Forlag 1987.

BETÆNKNING NR.826/1977: - "Det psykiatriske sygehøvsvesen".

BIRCK-MADSEN, K: - "Tanker til og om en rådgivning", okt. 1984, s.115-117 i Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993; - "Terapi - et fælles problem om afmagt, og om dets overvindelse som en del af kampen for socialismen", aug.1985, s. 118-124 i Forum kritisk psykologi nr.8/1993; - "Terapi, samfundsform, subjektivitet", speciale KUA 1986; - "Kollektive forformer; Fortidigt, nutidigt og fremtidigt", Forum Kritisk Psykologi nr.1/1987, - "Spiri-Marx", nov. 1987, Regnbuen/Mappe B1; - "At svare igen med udvikling", marts 1988, Regnbuen/Mappe B1; - "Sanselighed I", Sanselig antagonisme II" og "Sanselig virksomhed III", Forum Kritisk Psykologi nr.4/1988, nr.5/1989 og nr.6-7/1990; - "Problemer og problembestemmelser", feb.1990, Regnbuen/Mappe B1; - "Familiesociologisk analyse og biologiske udviklingsforhold", nov. 1989, Regnbuen/Mappe B1; - "Massakren på subjektet I-III", PsykologNyt nr.2, 3 og 6/1990; - "Homo-triplex-mennesket: Synålejomfruen og Münchhausen-syndromet", Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993; - "Psykologer, socialpsykologi og psykoterapi", PsykologNyt nr.5/1991; - "Introduktionsoplæg til den Kritiske Psykologi", Forum Kritisk psykologi nr.8/1993; - "Menneskeligt sam-arbejde", Forum Kritisk psykologi nr.8/1993; - "Voksenlivet, arbejdet og problemerne!", Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.- "Psykiatrien ud af lægernes klør", Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.
Ovenstående referencer er findes også i Regnbuen bogskab: Mappe B1 og B2.

BROCH, T: - "Strukturudfoldelse og organisationsfænomen", Sociologisk Institut nr.6/1989.

CASTEL, P mfl: - "Psychiatisierung des Alltags", Suhrkamp Verlag 1982.

DANSK PSYKOLOG FORENING: - "Autorisationsordning - det er nu", PsykologNyt nr.14/1989; - "Autorisation. Svar fra arbejdsgruppen", PsykologNyt nr.20/1989; - "Autorisation - afgrænsning og fortolkningsspørgsmål", Autorisationsarbejdsgruppen, PsykologNyt nr.4/1990; - "Beretning for autorisationsnævnet", PsykologNyt, særnummer februar 1992; - "Retningslinier for autorisationsvurdering", 1992; - "Vedtægter for videreuddannelse i psykoterapi i DP-regi", Psykoterapeutisk Selskab 1992; - "Gruppesupervision og autorisation"/Kuno Sørensen, PsykologNyt nr.1/1993.

DREIER, ASPLUND OG MØRCH: - "Socialpsykologi og social integration", Udkast nr.1/1975.

DREIER, O: - "Den kritiske psykologi", Rhodos 1979; - "Kvalitetsbegrebet i socialt arbejde set fra personale og brugerside", Udkast nr.2/1992.

DÖPPING, J: - "Hvordan ser en subjektvidenskabelig socialpsykologi ud?", Udkast nr./1992.

ELIASON, R & NYGREN, P: - "Psykiatrisk virksomhed I", Prisma 1981; - "Nårstudier i psykoterapi", Prisma 1983.

FALKENBERG, F: - "Økkultisme og satanisme", Dialogcentret 1985.

FOG, J: - "Den moralske grund i det kvalitative forskningsinterview", Nordisk Psykologi nr.3, 1992.

HAUG, W.F mfl: - "Theorien über Ideologie, AS40, Argument 1979; - "Hält das ideologische Subjekt Einzug in die Kritische Psychologie", Forum Kritischer Psychologie 11/AS 93, Argument 1983; - "Krise oder Dialektik des Marxismus", i "Aktualisierung Marx", Argument-Sonderband 100/1983.

HAUG, F: - "Erziehung und gesellschaftliche Produktion: Kritik des Rollenspiels", Campus 1977; - "Dialektisk teori og empirisk metodik" og "Udnyttelse af data", Udkast nr.2/1981.

HOLZKAMP, K: - "Sinnliche Erkenntnis - Historischer Ursprung und Gesellschaftliche Funktion der Wahrnehmung", 4. Auflage, Athenäum Verlag 1978; - "Grundlegung der Psychologie", Campus 1983; - "Menneskets samfundsmæssige natur", Forum Kritisk Psykologi nr.5/1989.

HOLZKAMP-OSTERKAMP, U: - "Motivationsforschung", I og II, Campus 1976 og 77, - "Erkendelse, emotionalitet, handleevne", i Dreier (red): "Den kritiske psykologi", Rhodos 1979.

HOUGAARD, E: - "Psykoterapi som non-specifik behandling", Psykologisk Skriftserie Aarhus nr.6/1983; - "Meninger projektet - en undersøgelse af psykoanalyse og langtidpsykoanalytisk psykoterapi", Agrippa nr.3/1987; - "Dodo-kendelsen i psykoterapiforskningen I: Non-specificitetsantagelsen", Agrippa nr.2/1992; "Dodo-kendelsen i psykoterapiforskningen II: Alternativer til non-specificitetsantagelsen", Agrippa nr.3/1992.

ILLICH, I: - "Grænser for lægevidenskaben", Gyldendal 1977.

JUUL JENSEN, U: - "Humanistisk sundhedsforskning", Udkast nr.2/1992.

JØNSSON, A OG ERNST, B: - "Regnbuen konkret utopi - en udviklingshistorie i alternativ praksis", Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.

JØNSSON, A: - "Personligheden som problem", maj 1991, Regnbuen/-Mappe B1.

KRARUP, K: - "Teorien om den specielle socialpsykologi", Udkast nr.4/1975.

LEONTJEW, A: - "Tätigkeit, Bewusstsein, Persönlichkeit", Volk und Wissen Volkseigener Verlag, Berlin 1979, - "Psychologie des Abbilds", Forum Kritischer Psychologie 9, Argument-Sonderband AS 72/1982.

LUND, J: "En konflikt om demokrati", Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.

MARX, K: - "Økonomi og filosofi", i V.Sørensen (red): "Karl Marx. Økonomi og filosofi", Gyldendals Uglebøger 1973; - "Den tyske ideologi", Rhodos 1974.

MATHIESEN, T: - "Makt og motmagt", Pax 1982.

NISSEN, M: - "Brugerperspektiver og praktiske, psykosociale sundhedsbegreber. Baggrund for en empirisk udforskning", Nordisk Psykologi, nr.4/1992.

PETERSEN, J: - "Fremtidens sygesikringsordning", PsykologNyt nr.22/1992.

REISBY, N mfl (red.): - "Problemer i psykiatrisk forskning", FADL's Forlag 1984.

REKVE, M: - "Bruk av meta-analyser ved evaluering av psykoterapi", s.24 i Nordisk Psykologi nr.1/1992.

SABRIN, T.R: - "På vej mod en forældelse af skizofreni hypotesen", Amalié nr.3/1992.

SCHULTZ JØRGERSEN, P: - "Om kvalitative analyser", Nordisk Psykologi nr.1/1989.

SJÖGREN, L: - "Sigmund Freud", Hans reitzel forlag 1990.

WULFE, E: - "Selbstdurchkreuzte Intentionalität: Wahnsinn als Aushebelungsversuch des Subjekts aus Gesellschaftlichkeit und Geschichte", Das Argument 197/1993; - "Zur Konstitution schizophrener Unverständlichkeit. Beitrag zu einer subjektkonstruktivistischen Theorie des "Wahnsinns"", Forum Kritische Psychologie 30/1992.

Til Autorisationsnævnet.

Hermed fremsendes min autorisationsansøgning.
Jeg skal gøre opmærksom på, at bilag 1 "Dokumentation af en praksis" sammenfatter min ansøgning om autorisation.

Med venlig hilsen
Kalle Birck-Madsen
Kalle Birck-Madsen
København 1.maj 1993

Oversigt over bilagsmateriale.

- Bilag 1: Dokumentation af en praksis.
- Bilag 2: Oversigt over terapeutisk arbejde i rådgivningen Regnbuen, Studenterhuset v/ Københavns Universitet. Datamateriale.
- Bilag 3: Opgørelse af ressourceforbrug i rådgivningen Regnbuen; samt tid i Regnbuen specificeret ud for særskilte perioder.
- Bilag 4: Kvalitativ analyse af terapeutisk arbejde i Regnbuen.
- Bilag 5: Særlige oplysninger om brugergruppefladen.
- Bilag 6: a) Ansættelsespapir v/ Institut for Sociologi;
b) projektudkast.
- Bilag 7: a) Ansættelsespapirer v/ Rådgivningsgruppen Regnbuen;
b) uddannelsesplan.
- Bilag 8: a) Ansættelsespapir v/ Institut for Kultursociologi;
b) projektudkast.
- Bilag 9: Materiale fra Regnbuen:
a) Intern folder;
b) Regnbuen i relation til Studenterhuset;
c) Fondsansøgning til Socialministeriets Projekt Udviklingsstøtte Fond.
- Bilag 10: Teoretisk materiale:
a) Grundlagstekster Mappe B1;
b) Grundlagstekster Mappe B2;
c) Forum Kritisk Psykologi nr.8/1993.

BILAG 2

OVERSIGT OVER TERAPEUTISK ARBEJDE I RÅD-
GIVNINGEN REGNBUEN,
STUDENTERHUSET V/ KØBENHAVNS UNIVERSITET.

Perioden 29.10.1986 - 31.12.1992

ENKELTFORLØB:

Bruger	Periode	Antal samtaler	Konfron- tations- timer i alt	Gensidig super- vision med færdiguddannede/ med studerende	Kerne- problem	Særlige bemærkninger om bruger. / Om forløbet
EN1		17	25,5	13/S	Depression	Har gået til psyki- ater uden resultat.
EN2		19	28,5	6/S	Psykosomatiske problemer	
EN3		3	4,5	1/S	Voldelig	Henvist af kæreste. / Forløbet kom al- drig rigtigt igang. Bruger dropper ud.
PAR4		4	8	2/S	Parforholdsproblemer	
EN5					Krise	Hjemløs. / Socialcenterar- bejde.
EN6		6	12		"Væk fra verden"	Enlig mor med en lang behandlings- historie bag sig. / På anmodning et afspændings- og massageforløb - og slut.
EN7		13	19,5	13/F	Diskrimination. Psykosomatiske gener	
EN8		4	6	4/F	Mang. selvværd/ stærke krops- spændinger	Kreativ arbejdsløs / Forløbet er igang men fastlåst, da jeg inddrages. Af- spændingsarbejde.

2

EN9		20	30	7/S	Voldtægt	Psykologiseret i to omgange.
PAR10		1	2	1/F	Parforholdsproblemer.	
EN11		39	58,5	13/F	Krisetilstand	Social - arbejds- mæssig og familie- mæssig - udstødning under opsejling.
EN12		17	25,5	5/F	Svigt/ kognitiv dissonans	Fader selvmord; psy- kiatriseret; tera- peutiseret. / Forløbet stoppes af bruger; kommuni- kationstomhed.
EN13		88	132	27/S	Borderline	Skændet/systematisk mishandlet person, lige fra tidligste barndom. Tvangsme- dicineret. /
EN14		40	80		"Af gode grunde psykotisk"	Tvangsindlagt retspsykiatrisk patient, der mener sig dømt på falsk grundlag - hvilket viser sig at være rigtigt! / Det terapeutiske arbejde indbefatter alt: besøg på psy- kiatrisk afdeling, familiearbejde, hjemmebesøg, advo- katkontakt og Pati- entklagenævnet. Forløbet afsluttes efter 33.samtale. Yderligere 7 samta- ler 3/4 år efter.
EN15		19	28,5	6/S	Låst fascination	Henvist fra ung- domsrådgivning / Forløbet stoppes i enighed pga præ- misdivergens.

EN16	██████	22	33	7/F	Incest	Socialt marginaliseret.
EN17	██████	10	15	3/F	Familieproblemer	/ Mand og barn inddrages i dele af forløbet.
EN18	██████	4	6	2/F	Social afmagt	████████████████████
EN19	██████	20	34	16/S	Psykosetruet	Socialt marginaliseret. / Ud over direkte konfrontation, så også netværksarbejde. Psykolog-erklæringsarbejde i flere omgange. Der kommer et uddannelsesforløb i stand.
EN20	██████	9	13,5	3/F	Selvdestruktiv	Arbejdsløs ████████ med restriktiv familiebinding. Går på dagcenter. / Afbrydes da bruger får plads på daghospital.
EN21	██████	15	22,5		Skizofren	██████████ ønsker at gå "ud af psykosen" / I forløbet stødes der på "uhyrligheds-angsten"; her-efter mange telefon"konfrontationer", men bruger dropper ud.
EN22	██████	18	36		Angst	Incest problematik, der var bearbejdet / Et afspændings- og massageforløb.
EN23	██████	8	12	2/F	Historieløshed	Udlænding, socialt marginaliseret.

EN24	██████	17	25,5	6/F	Mangl. selvværd	Enlig ████████ med misbrugsproblematik i en social intrigesituation. / Bruger dropper ud, da det sociale begynder at fungere.
EN25	██████	15	22,5	3/F	At være mor	Ufaglært enlig mor / Forløbet følges op med et særskilt afspændingsforløb.
EN26	██████	69	103,5	20/F	Paykosetruet	Tidligere tvangs-psykiatriseret. / Periodevis arbejde med afspænding.
EN27	██████	4	6		Angst	Alternativt miljø, preaset af systemet. Henvender sig med ønsket om afspænding.
EN28	██████	2	3		Parforholdskrise	
EN29	██████	11	16,5		Angst	██████████ / Inddragelse af afspænding og af faglig vejledning.
EN30	██████	27	40,5	9/F	Borderline	Socialt marginaliseret, samt problematiske familieforhold.
EN31	██████	4	6		Psykosetruet	Socialt marginaliseret, kreativ kunstner.
EN32	██████	22	33		Psykisk sammenbrud	
EN33	██████	30	45	15/S	Stofmisbrug	██████ mor i alternativt miljø; ████████ / Forløbet starter med en kold tyrker, som Regnbuen står bi ved; inddragelse af afspænding/massage; diverse hjembesøg. ██████████

5					6								
EN34	[REDACTED]	14	21	Forladthed/ låst fascination	Problematisk familie- og livshistorie; moder selvmord; psykiatriseret.	EN43	[REDACTED]	18	27	5/S	Kulturel integrationskonflikt.	Udlænding; tvangspsykiatriseret.	
EN35	[REDACTED]	40	60	20/S	Tilpasning	[REDACTED] / Bruger er i perioder psykotisk; hjemmebesøg.	EN44	[REDACTED]	22	33	11/S	Lyløs	Gadebarn [REDACTED] [REDACTED] Socialt udstødt. [REDACTED]
EN36	[REDACTED]	28	42,5	1D/S	Afmagt/ [REDACTED]	[REDACTED] institutionssvigt	EN45	[REDACTED]	28	42		Diskrimination	Kvinde fra stærkt patriarkalsk hjem; psykiatriseret i 17 års alderen. / Er taget ud af gruppeterapien i Regnbuen til enkeltforløb centreret omkring afspænding/massage. Forløbet nærmer sig sin afslutning.
EN37	[REDACTED]	47	70,5		Skinsyge		EN46	[REDACTED]	25	37,5		Kognitiv dissonans	[REDACTED] / Forløbet er kommet igennem den mest vanskelige fase; der kan og tør føles formidlet.
EN38	[REDACTED]	17	25,5		Livet som en film		EN47	[REDACTED]	6	9		At leve i skyggen	
EN39	[REDACTED]	19	28,5		En skygge af liv	Psykiatriseret. I obs. for skizofreni. Ønsker at komme ud af psykofarmacabrug. / Periodevis inddragelse af afspænding; hjemmebesøg pga overfald.	EN48	[REDACTED]	15	22,5		Diskrimination	[REDACTED] [REDACTED]
EN40	[REDACTED]	30	45	5/S	Social integrationskonflikt; Psykosomatiske problemer.	Psykiatriseret / Intervention overfor uddannelsessted. Psykolog-erklæring.	EN49	[REDACTED]	16	24		Historieløshed	Systemisk indgreb fra Socialcenter; [REDACTED]
EN41	[REDACTED]	23	35,5	5/S	Psykosetruet	Marginaliseret; [REDACTED] / Inddragelse af afspænding i forløbet, samt fællessamtaler med moder.							
EN42	[REDACTED]	40	60	5/S	Psykose(truet)	[REDACTED] meget problematisk familiebaggrund; totalt låst fast; psykologiseret. [REDACTED] / periodevis psykotisk. Diverse socialcentermøder, samt familie- og netværksarbejde.							

EN50	[REDACTED]	17	25,5		Social integrationskonflikt	Problematisk familie- og livshistorie; psykologiseret i to omgange.
EN51	[REDACTED]	5	7,5		Psykosetruet	[REDACTED] / Primært et afspændings-/massageforløb.
EN52	[REDACTED]	15	22,5		Diskrimination	[REDACTED]
EN53	[REDACTED]	4	4	2/F	Overansvar	Barn [REDACTED] Socialcenter truer med anbringelse. / [REDACTED] barn, hvis situation totalt fejlvurderes af Socialcenter. Derfor tages der over fra Regnbuens side.
EN54	[REDACTED]	1	2		Psykosetruet	Psykiatriseret; terapeutiseret. Er i venteposition til ny psykiaterhenvendelse. / Der er kun ressourcer til samtale hver 14.dag. Da psykiatermulighed opstår, tages denne.
EN55	[REDACTED]	2	3		Forladthed	Psykologiseret i to omgange.
EN56	[REDACTED]	1	2		Sammenbrud	Udlænding.

I alt for enkeltforløb:

Konfrontationsgange:	1030 gange
Konfrontationstimer:	1583,5 timer
Gensidig supervision i 31 forløb:	245 timer
- med færdiguddannede i 15 forløb:	91 t
- med studerende i 16 forløb:	154 t

GRUPPEFORLØB:

GRUPPE A)

Gruppeterapi ud fra emnet "Selvtillid" (Det er et aftenskolehold, der opsøger Regnbuen for at fortsætte):

Perioden 5.8.87 - 23.2.88: - 5 gange af 3 timer og 10 gange af 2 timer.
- antal deltagere 7 personer
Gruppen gik videre som basisgruppe.

Konfrontationsgange: 15 gange
Konfrontationstimer: 35 timer.
Gensidig supervision: 15 gange 2 timer = 30 timer.

GRUPPE B)

Problemafkklaringsgruppe, opstartet 4.5.1988, for at lette brugerpresset. Det første år er tidsrammen 2,5 timer, herefter 2 timer pr uge. Gruppen har kørt med skiftende co-terapeuter, studerende som færdiguddannede, fra Regnbuen.

Bruger	Periode	Antal gange	Kerneproblem	Særlige bemærkninger
G1	[REDACTED]	34	Manglende selvværd.	Psykiatriseret. / Udtalelse til SU.
G2	[REDACTED]	24	Låst fascination.	
G3->EN29	[REDACTED]	10	Angst	Går senere ind i enkeltforløb i Regnbuen.
G4	[REDACTED]	10	At være levende død.	Suppleres med samtale med ægtefælle.
G5	[REDACTED]	48	Indlært hjælpeløshed.	
G6	[REDACTED]	60	Mordforsøg fra ægtefælle. Psykosomatiske gener	Inddragelse af afspænding.
G7	[REDACTED]	23	Psykisk sammenbrud.	Bruger er i starten medicineret.
G8	[REDACTED]	52	Historieløshed.	
G9->EN45	[REDACTED]	19	Biografisk diskrimination.	Går senere ind i enkeltforløb i Regnbuen.
G10	[REDACTED]	14	[REDACTED] / selvunderkendelse	[REDACTED]
G11	[REDACTED]	25	Fader selvmord	Går senere ind i enkeltforløb i Regnbuen.
G12	[REDACTED]	11	Krise	[REDACTED]

G13	[REDACTED]	1	Tabt troen	Anden gang glemmer bruger aftalen. Dernæst sygdom. Herefter aflysning fra Regnbuens side. Forløbet kommer aldrig igang.
G14	[REDACTED]	1	Bulimia	Bruger har psykiaterhenvisning, men vil gerne se hvad Regnbuen er for noget. Vælger Regnbuen fra.
G15	[REDACTED]	4	Psykisk isolation	

I alt for gruppe B:

Konfrontationsgange med 15 brugere: 181 gange

Konfrontationstimer: 382 timer
 - 40 gange á 2,5 timer = 100 t
 - 141 gange á 2 timer = 282 t

Gensidig supervision: 90,5 timer
 - med færdiguddannede: 11 gange á 0,5 time = 5,5 t
 - med studerende: 170 gange á 0,5 time = 85 t

I alt for gruppe A og gruppe B:

Konfrontationsgange:

- gruppe A: 15 gange
 - gruppe B: 181 gange

196 gange
 =====

Konfrontationstimer:

- gruppe A: 35 t
 - gruppe B: 382 t

417 timer
 =====

Gensidig supervision:

- med færdiguddannede: 5,5 t
 - med studerende: 85 t + 30 t = 115 t

120,5 timer
 =====

OPGØRELSE AF RESSOURCEFORBRUG I RÅDGIVNINGEN
REGNBUEEN.

Perioden 29.10. 86 - 31.12.92

GENERELLE DATA:

Konfrontationsgange i alt = 1226 gange.

- enkeltforløb: 1030 gange
- grupper: 196 gange

Antal personer igennem rådgivningen i alt = 78 personer.

- i enkeltforløb: 54 personer
- i parforløb: to par/4 personer
- i grupper: 22 personer
- både i enkeltforløb og gruppe (gangangere): 2 personer
- (- antal personer inddraget i familie- og netværkssamtaler er ikke opgjort, men et skøn er 30 personer)

Fællesmøder: 240 møder / 720 timer.

- ordinære fællesmøder (onsdage) pr år = 42 gange á 3 timer
- periodens længde = 6 år 6 uger
- fravær, sygdom mv = 12 gange over hele perioden

Supplerende fællesmøder: 22 møder / 144 t

- 1 faglig weekend om året: 6 år á 2 dage á 8 timer = 96 t
- 1 faglig dag om året: 6 år á 8 t = 48 t

Supervisionsfællesmøder: 6 møder / 18 timer.

- 6 sager á 3 timer

SÆRSKILTE DATA:

a) Fællesmødetid ialt:

864 timer

Ordinære fællesmøder: 720 t
Supplerende fællesmøder: 144 t

b) Konfrontationstimer i alt:

1995,5 timer

Konfrontationstimer i 56 enkeltforløb og 2 parforløb: 1583,5 t
Konfrontationstimer i 2 gruppeforløb: 412,0 t

c) Supervisionstimer i alt:

697,5 timer

Gensidig supervision med færdiguddannede: 96,5 t

- i 15 enkeltforløb: 91 t
- i 2 gruppeforløb: 5,5 t

Gensidig supervision med studerende: 269 t

- i 16 enkeltforløb: 154 t
- i gruppeforløb: 115 t

Gruppesupervision (med stud.psyk. og cand.psych.) i 246 uger á 1 time: 246 t

- med 4 deltagere i 1 time pr uge 3 år og 6 uger = 126 t
- med over 4 deltagere i 1 time pr uge i 3 år = 120 t

Udvidet gruppesupervision (med stud.psyk. og cand.psych.)

- i snit to eftermiddage årligt á 3 timer: 36 t

Fællessupervision (med stud.psyk. og cand.psych.): 48 t

- 6 sager á 3 timer = 18 t
- øvelsesgange: 10 gange á 3 timer = 30 t

d) Forberedelse til konfrontationstimer og skrivning af forløbsnoter: 1324 timer

enkeltforløb: 1030 konfrontationsgange á 1 time = 1030 t

gruppeforløb: 196 konfrontationsgange á 1,5 time = 294 t

e) Ekstern brugertid:

230 timer

Hjemmebesøg, besøg på institution/socialcenter/advokat, samt erklæringer

f) Interne oplæg:

984 timer

Diverse oplæg og fællesmødeforberedelse: 4 timer pr uge i 246 uger

g) Rådgivningsrelateret tid til Studenterhuset:

492 timer

Husmøder mv: 2 timer pr uge i 246 uger

SAMLET FORBRUG AF TID I REGNBUEEN OVER 6 ÅR OG 6 UGER (punkt a-g): 6587 TIMER

FORBUG AF TID I SNIT PR ÅR: 1080 timer
 FORBUG AF TID I SNIT PR UGE: 27 timer
 SUPERVISION I SNIT PR UGER: 246 uger á 2,8 timer

TID I RÅDGIVNINGEN REGNBUEEN, SPECIFICERET UD FOR SÆRSKILTE PERIODER.

1: PERIODEN 1.2.1989 - 31.8.1989.

ANSÆTTELSESTED: INSTITUT FOR SOCIOLOGI / 37 TIMER PR UGE.

Praksistid i Regnbuen: 24 uger.

Punkt a: Ordinær fællesmødetid: 23 gange á 3 timer = 69 timer
 Supplerende fællesmødetid: weekend og faglig dag = 24 timer
 Punkt b: Konfrontationgange/tid: 94 gange á 1,5 t og 24 gange á 2 t = 189 timer
 Punkt c: Gensidig supervision: 20 t
 Gruppesupervisionsgange: 24 gange á 1 time = 24 timer
 Udvidet supervision: 1 dage á 3 t = 3 timer
 Fællessupervision: 1 sag á 3 t = 3 timer
 Punkt d-g: Forberedelse, markarbejde, organisation: 147 t + 144 t = 291 timer

Tid relateret til Regnbuen: 623 t = 26 timer pr uge.

Supervision i alt: 50 timer = 2 timer pr uge i 24 uger.

2: PERIODEN 6.2.91 - 29.2.92.

ANSÆTTELSESTED/ARBEJDSSTED: RÅDGIVNINGSGRUPPEN REGNBUEEN / 37 TIMER PR UGE.

Punkt a: Ordinær fællesmødetid: 43 gange á 3 timer = 129 timer
 Supplerende fællesmødetid: weekend og faglig dag = 24 timer
 Punkt b: Konfrontationgange/tid: 335 gange á 1,5 t og 45 gange á 2 t = 594 timer
 Punkt c: Gensidig supervision: 70 timer
 Gruppesupervisionsgange: 45 gange á 1 time = 45 timer
 Udvidet supervision: 4 dage á 3 t = 12 timer
 Fællessupervision: 2 sager á 3 t = 6 timer
 Interne øvelsesgange: 10 gange á 3 t = 30 timer
 Punkt d-g: Forberedelse, markarbejde, organisation: 463 t + 270 t = 733 timer

Tid relateret til Regnbuen: 1643 t = 37 timer pr uge

Supervision i alt: 163 timer = 3,7 timer pr uge i 45 uger.

3: PERIODEN 1.3.1992 - 30.9.1992.

ANSÆTTELSESTED: INSTITUT FOR KULTURSOCIOLOGI / 37 TIMER PR UGE.

Praksistid i Regnbuen: 20 uger

Punkt a: Ordinær fællesmødetid: 19 gange á 3 timer = 57 timer
 Supplerende fællesmødetid: 1 faglig dag = 8 timer
 Punkt b: Konfrontationgange/tid: 166 gange á 1,5 t og 20 gange á 2 t = 290 timer
 Punkt c: Gensidig supervision: 33 timer
 Gruppesupervisionsgange: 20 gange á 1 time = 20 timer
 Udvidet supervision: 1 dage á 3 t = 3 timer
 Fællessupervision: 1 sag á 3 t = 3 timer
 Punkt d-g: Forberedelse, markarbejde, organisation: 226 t + 120 t = 346 timer

Tid relateret til Regnbuen: 760 t = 38 timer pr uge

Supervision i alt: 59 timer = 2 timer pr uge i 20 uger.

1: PERIODERNE 29.10.86 - 31.1.89; 1.9.89 - 5.2.90; samt 1.10.92 - 31.12.92.

ORGANISATION: RÅDGIVNINGSGRUPPEN REGNBUEEN

Praksistid i Regnbuen: 157 uger

Punkt a: Ordinær fællesmødetid: 465 timer
Supplerende fællesmødetid: 88 timer
Punkt b: Konfrontationgange/tid: 435 enkelt-, 107 gruppegange = 927,5 timer
Punkt c: Gensidig supervision: 242,5 timer
Gruppesupervisionsgange: 157 timer
Udvidet supervision: 18 timer
Fællessupervision: 6 timer
Punkt d-g: Forberedelse, markarbejde, organisation: 718 t + 942 t = 1660 timer

Tid relateret til Regnbuen: 3558,5 t = 23 timer pr uge

Supervision i alt: 423,5 timer = 2,7 timer pr uge i 157 uger.

**KVALITATIV ANALYSE AF TERAPEUTISK ARBEJDE I
REGNBUEEN.**

Dette bilag giver en oversigt over de forandrings- og udviklingsprocesser, der kan vurderes at have været på tale i de enkelte brugerforløb. Det er - som nævnt i bilag 1, hvor analysen findes i afsnittet om "progression" - mit skøn, der for yderligere kvalificering dels kræver en nærmere specificeret analyse af forløbanoterne, og dels fordrer en follow-up-undersøgelse med inddragelse af de berørte brugere både for vurderingen af langtids-effekten, som for videre korrektion og almenengørende objektivering af terapeutiske arbejds-koncepter.

De 7 personer fra terapigruppe A figurerer ikke i analysen, idet det drejede sig om at støtte gruppen til at blive en basigruppe.

Der er gjort vurderinger på to områder:

For det første på området af 8 basismål, der bestemmes således, hvor rækkefølgen er det eksistentielle (a), det individuelle (b) og det mellemmenneskelige (c):

a b c

- 1: "nej,nej,nej" = ingen udvikling, evt tilbagegang.
- 2: "nej,nej,ja" = fået mod/evne til at turde gribe ud efter verden.
- 3: "nej,ja,nej" = individuel-social afklaring.
- 4: "nej,ja,ja" = færdighed til at tage egne interesser alvorligt.
- 5: "ja,nej,nej" = intrapsykisk trang/tvang overvundet.
- 6: "ja,ja,nej" = på vej mod et samfundsmæssigt liv.
- 7: "ja,nej,ja" = rum til at samle eget perspektiv op.
- 8: "ja,ja,ja" = udvikling af eget bevidste personlige standpunkt.

For det andet er der gjort vurderinger på området af 4 grundmål, der bestemmes således, hvor rækkefølgen er "større selvbestemmelse og øget livsfylde" (d) og "personlighedsudvikling" (e):

d e

- a: "nej,nej" = disudvikling.
- b: "nej,ja" = personligheds-mæssig progression, men værdige sociale udviklingsbetingelser mangelfulde (kamp for overlevelse dominerer).
- c: "ja,nej" = konstruktiv individuel-social nød-vending.
- d: "ja,ja" = personligheds-mæssig udvikling.

ENKELTFORLØB:

Bruger	a) Forandring på eksei- stentielt niveau	b) Forandring på indivi- duelt niveau	c) Forandring på mellem- menneskeligt niveau	d/e) Samlet forandring: større selvbeetem- else og udvidet livsfylde / Personligheds- udvikling.	Summa: Basismål - Grundmål.
EN1	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
EN2	ja	nej	ja	ja/nej	7-3
EN3	nej	ja	nej	nej/nej	3-1
PAR4	nej	ja	ja	ja/nej	4-3
EN5	nej	nej	ja	ja/nej	2-3
EN6	ja	nej	ja	ja/nej	7-3
EN7	ja	ja	nej	ja/nej	6-3
EN8	ja	nej	ja	ja/nej	7-3
EN9	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
PAR10	nej	nej	ja	ja/nej	2-3
EN11	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
EN12	nej	ja	ja	nej/nej	4-1
EN13	ja	ja	nej	ja/nej	6-3
EN14	nej	ja	ja	ja/nej	7-3
EN15	nej	ja	nej	ja/nej	3-3
EN16	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
EN17	nej	ja	nej	ja/nej	3-3
EN18	nej	ja	ja	ja/nej	4-3
EN19	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
EN20	nej	ja	nej	nej/nej	3-1
EN21	nej	ja	nej	nej/nej	3-1
EN22	ja	ja	ja	Ja/ja	8-4
EN23	ja	nej	ja	ja/nej	7-3
EN24	ja	nej	ja	ja/nej	7-3
EN25	ja	ja	nej	nej/ja	6-2
EN26	ja	nej	ja	nej/ja	7-2

EN27	ja	nej	nej	ja/nej	5-3
EN28	nej	ja	nej	ja/nej	3-3
EN29	ja	ja	nej	ja/nej	6-3
EN30	ja	ja	ja	nej/ja	8-2
EN31	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
EN32	ja	nej	ja	ja/nej	7-3
EN33	nej	ja	ja	nej/nej	4-1
EN34	ja	ja	nej	ja/nej	6-3
EN35	ja	nej	ja	nej/ja	7-2
EN36	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
EN37	ja	nej	ja	ja/nej	7-3
EN38	nej	ja	ja	ja/nej	4-3
EN39	ja	ja	nej	nej/ja	6-2
EN40	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
EN41	ja	ja	nej	nej/ja	6-2
EN42	nej	ja	nej	ja/nej	3-3
EN43	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
EN44	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
EN45	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
EN46	ja	nej	ja	ja/nej	7-3
EN47	nej	ja	ja	ja/nej	4-3
EN48	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
EN49	nej	ja	ja	ja/nej	4-3
EN50	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
EN51	ja	ja	nej	ja/nej	6-3
EN52	ja	ja	nej	ja/nej	6-3
EN53	nej	ja	ja	ja/nej	4-3
EN54	nej	nej	nej	nej/nej	1-1
EN55	ja	nej	ja	ja/nej	7-3
EN56	ja	ja	nej	ja/nej	6-3

Antal ja: 37 41 37 44/20

Progressions-grad: 0.66 0.73 0.66 0.79/0.36

Opsamling for enkeltforløb:

- 1) Ingen udvikling, evt tilbagegang (:nej, nej, nej): 1
a: Disudvikling (:nej,nej): 1 / EN54.
b: Pers.progression, men social disrespekt (:nej,ja):
c: Konstruktiv individuel-social nødvendighed (:ja ,nej):
d: Personlighedsmæssig udvikling (:ja ,ja):
- 2) Fået mod/evne til at gribe ud efter verden (:nej, nej, ja): 2
a: Disudvikling (:nej,nej):
b: Pers.progression, men social disrespekt (:nej,ja):
c: Konstruktiv individuel-social nødvendighed (:ja ,nej): 2 / ENS, PAR10.
d: Personlighedsmæssig udvikling (:ja ,ja):
- 3) Individuel-social afklaring (:nej,ja,nej): 7
a: Disudvikling (:nej,nej): 3 / EN3, EN20, EN21.
b: Pers.progression, men social disrespekt (:nej,ja):
c: Konstruktiv individuel-social nødvendighed (:ja ,nej): 4 / EN15, EN17, EN28, EN42.
d: Personlighedsmæssig udvikling (:ja ,ja):
- 4) Færdighed til at tage egne interesser alvorligt (:nej,ja,ja): 8
a: Disudvikling (:nej,nej): 2 / EN12, EN33.
b: Pers.progression, men social disrespekt (:nej,ja):
c: Konstruktiv individuel-social nødvendighed (:ja ,nej): 6 / PAR4, EN18, EN38, EN47, EN49,
EN53.
d: Personlighedsmæssig udvikling (:ja ,ja):
- 5) Intrapyskisk trang/tvang overvundet (:ja,nej,nej): 1
a: Disudvikling (:nej,nej):
b: Pers.progression, men social disrespekt (:nej,ja):
c: Konstruktiv individuel-social nødvendighed (:ja ,nej): 1 / EN27.
d: Personlighedsmæssig udvikling (:ja ,ja):
- 6) På vej mod et samfundsmæssigt liv (:ja,ja,nej): 10
a: Disudvikling (:nej,nej):
b: Pers.progression, men social disrespekt (:nej,ja): 3 / EN25, EN39, EN41.
c: Konstruktiv individuel-social nødvendighed (:ja ,nej): 7 / EN7, EN13, EN29, EN34, EN51,
EN52, EN56.
d: Personlighedsmæssig udvikling (:ja ,ja):
- 7) Rum til at samle eget perspektiv op (:ja,nej,ja): 12
a: Disudvikling (:nej,nej):
b: Pers.progression, men social disrespekt (:nej,ja): 2 / EN26, EN35.
c: Konstruktiv individuel-social nødvendighed (:ja ,nej): 10 / EN2, EN6, EN8, EN14, EN23,
EN24, EN32, EN37, EN46, EN55
d: Personlighedsmæssig udvikling (:ja ,ja):
- 8) Udvikling af eget bevidste personlige standpunkt (:ja,ja,ja): 15
a: Disudvikling (:nej,nej):
b: Pers.progression, men social disrespekt (:nej,ja): 1 / EN30
c: Konstruktiv individuel-social nødvendighed (:ja ,nej):
d: Personlighedsmæssig udvikling (:ja ,ja): 14 / EN1, EN9, EN11, EN16, EN19,
EN22, EN31, EN36, EN40, EN43,
EN44, EN45, EN48, EN50.

GRUPPEFORLØB:

Bruger	a) Forandring på ek- stentiel niveau	b) Forandring på indivi- duelt niveau	c) Forandring på mellem- menneskeligt niveau	d/e) Samlet forandring: større selvbestem- else og udvidet livsfylde / Personligheds- udvikling.	Summa: Basismål - Grundmål.
G1	ja	nej	ja	ja/nej	7-3
G2	nej	ja	ja	ja/nej	4-3
G3 -> EN29					
G4	nej	ja	ja	ja/nej	4-3
G5	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
G6	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
G7	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
G8	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
G9 -> EN45					
G10	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
G11	nej	ja	ja	ja/nej	4-3
G12	nej	ja	ja	ja/nej	4-3
G13	nej	nej	nej	nej/nej	1-1
G14	nej	nej	nej	nej/nej	1-1
G15	ja	ja	ja	ja/ja	8-4
Antal ja:	7	10	11	11/6	
Progressions- grad:	0.54	0.77	0.85	0.85/0.46	

Opsamling for gruppeforløb:

- 1) Ingen udvikling, evt tilbagegang (:nej, nej, nej): 2
a: Disudvikling (:nej,nej): 2 / G13, G14
b: Pers.progression, men social disrespekt (:nej,ja):
c: Konstruktiv individuel-social nødvending (:ja ,nej):
d: Personlighedsmæssig udvikling (:ja ,ja):
- 2) Fået mod/evne til at gribe ud efter verden (:nej, nej, ja):
a: Disudvikling (:nej,nej):
b: Pers.progression, men social disrespekt (:nej,ja):
c: Konstruktiv individuel-social nødvending (:ja ,nej):
d: Personlighedsmæssig udvikling (:ja ,ja):
- 3) Individuel-social afklaring (:nej,ja,nej):
a: Disudvikling (:nej,nej):
b: Pers.progression, men social disrespekt (:nej,ja):
c: Konstruktiv individuel-social nødvending (:ja ,nej):
d: Personlighedsmæssig udvikling (:ja ,ja):
- 4) Færdighed til at tage egne interesser alvorligt (:nej,ja,ja): 4
a: Disudvikling (:nej,nej):
b: Pers.progression, men social disrespekt (:nej,ja):
c: Konstruktiv individuel-social nødvending (:ja ,nej): 4 / G2, G4, G11, G12.
d: Personlighedsmæssig udvikling (:ja ,ja):
- 5) Intrapsykisk trang/tvang overvundet (:ja,nej,nej):
a: Disudvikling (:nej,nej):
b: Pers.progression, men social disrespekt (:nej,ja):
c: Konstruktiv individuel-social nødvending (:ja ,nej):
d: Personlighedsmæssig udvikling (:ja ,ja):
- 6) På vej mod et samfundsmæssigt liv (:ja,ja,nej):
a: Disudvikling (:nej,nej):
b: Pers.progression, men social disrespekt (:nej,ja):
c: Konstruktiv individuel-social nødvending (:ja ,nej):
d: Personlighedsmæssig udvikling (:ja ,ja):
- 7) Rum til at samle eget perspektiv op (:ja,nej,ja): 1
a: Disudvikling (:nej,nej):
b: Pers.progression, men social disrespekt (:nej,ja):
c: Konstruktiv individuel-social nødvending (:ja ,nej): 1 /G1
d: Personlighedsmæssig udvikling (:ja ,ja):
- 8) Udvikling af eget bevidste personlige standpunkt (:ja,ja,ja): 6
a: Disudvikling (:nej,nej):
b: Pers.progression, men social disrespekt (:nej,ja):
c: Konstruktiv individuel-social nødvending (:ja ,nej):
d: Personlighedsmæssig udvikling (:ja ,ja): 6 / G5, G6, G7, G8, G10, G15.

SAMLET OPGØRELSE, INDIVIDUELT OG GRUPPE:

Antal personer i alt: 69

Progressionsgrader:

Antal ja ialt for basismål:

44 på det eksistentielle niveau => progressionsgrad: 0.64.

51 på det individuelle niveau => progressionsgrad: 0.74.

48 på det medmenneskelige niveau => progressionsgrad: 0.70.

Antal ja ialt for grundmål:

55 på større selvbestemmelse og øget livsfylde => progressionsgrad: 0.80.

26 på personlighedsudvikling => progressionsgrad: 0.38.

Antal personer fordelt med udgangspunkt i de enkelte basismål:

1) Ingen udvikling, evt tilbagegang	: 3
a: Disudvikling	: 3
b: Pers.progression, men social disrespekt	:
c: Konstruktiv individuel-social nødvending	:
d: Personlighedsmæssig udvikling	:
2) Fået mod/evne til at gribe ud efter verden	: 2
a: Disudvikling	:
b: Pers.progression, men social disrespekt	:
c: Konstruktiv individuel-social nødvending	: 2
d: Personlighedsmæssig udvikling	:
3) Individuel-social afklaring (:nej,ja,nej)	: 7
a: Disudvikling	: 3
b: Pers.progression, men social disrespekt	:
c: Konstruktiv individuel-social nødvending	: 4
d: Personlighedsmæssig udvikling	:
4) Færdighed til at tage egne interesser alvorligt	: 12
a: Disudvikling	: 2
b: Pers.progression, men social disrespekt	:
c: Konstruktiv individuel-social nødvending	: 10
d: Personlighedsmæssig udvikling	:
5) Intrapsykisk trang/tvang overvundet	: 1
a: Disudvikling	:
b: Pers.progression, men social disrespekt	:
c: Konstruktiv individuel-social nødvending	: 1
d: Personlighedsmæssig udvikling	:
6) På vej mod et samfundsmæssigt liv	: 10
a: Disudvikling	:
b: Pers.progression, men social disrespekt	: 3
c: Konstruktiv individuel-social nødvending	: 7
d: Personlighedsmæssig udvikling	:
7) Rum til at samle eget perspektiv op	: 13
a: Disudvikling	:
b: Pers.progression, men social disrespekt	: 2
c: Konstruktiv individuel-social nødvending	: 11
d: Personlighedsmæssig udvikling	:
8) Udvikling af eget bevidste personlige standpunkt	: 21
a: Disudvikling	:
b: Pers.progression, men social disrespekt	: 1
c: Konstruktiv individuel-social nødvending	:
d: Personlighedsmæssig udvikling	: 20

SAMLET OVERSIGT OVER PERSONER FORDELT MED UDGANGSPUNKT I GRUNDMÅL:

A: DISUDVIKLING	: 8
1: ingen udvikling, evt tilbagegang	: 3 / EN54, G13, G14
2: fået mod/evne til at turde gribe ud efter verden	:
3: individuel-social afklaring	: 3 / EN3, EN20, EN21
4: færdighed til at tage egne interesser alvorligt	: 2 / EN12, EN33
5: intrapsykisk trang/tvang overvundet	:
6: på vej mod et samfundsmæssigt liv	:
7: rum til at samle eget perspektiv op	:
8: udvikling af eget bevidste personlige standpunkt	:
B: PERSONLIG PROGRESSION, MEN SOCIAL DISRESPEKT	: 6
1: ingen udvikling, evt tilbagegang	:
2: fået mod/evne til at turde gribe ud efter verden	:
3: individuel-social afklaring	:
4: færdighed til at tage egne interesser alvorligt	:
5: intrapsykisk trang/tvang overvundet	:
6: på vej mod et samfundsmæssigt liv	: 3 / EN25, EN39, EN41
7: rum til at samle eget perspektiv op	: 2 / EN26, EN35
8: udvikling af eget bevidste personlige standpunkt	: 1 / EN30
C: KONSTRUKTIV INDIVIDUEL-SOCIAL NØDVENDING	: 35
1: ingen udvikling, evt tilbagegang	:
2: fået mod/evne til at turde gribe ud efter verden	: 2 / EN5, PAR10
3: individuel-social afklaring	: 4 / EN15, EN17, EN28, EN42
4: færdighed til at tage egne interesser alvorligt	: 10/ PAR4, EN18, EN38, EN47, EN49, EN53, G2, G4, G11, G12
5: intrapsykisk trang/tvang overvundet	: 1 / EN27
6: på vej mod et samfundsmæssigt liv	: 7 / EWN, EN13, EN29, EN34, EN51, EN52, EN56.
7: rum til at samle eget perspektiv op	: 11/ EN2, EN6, EN8, EN14, EN23, EN24, EN32, EN37, EN46, EN55, G1
8: udvikling af eget bevidste personlige standpunkt	:
D: PERSONLIGHEDSMÆSSIG UDVIKLING	: 20
1: ingen udvikling, evt tilbagegang	:
2: fået mod/evne til at turde gribe ud efter verden	:
3: individuel-social afklaring	:
4: færdighed til at tage egne interesser alvorligt	:
5: intrapsykisk trang/tvang overvundet	:
6: på vej mod et samfundsmæssigt liv	:
7: rum til at samle eget perspektiv op	:
8: udvikling af eget bevidste personlige standpunkt	: 20 /EN1, EN9, EN11, EN16, EN19, EN22, EN31, EN36, EN40, EN43, EN44, EN45, EN48, EN50, G5, G6, G7, G8, G10, G15.

BILAG 5

SÆRLIGE OPLYSNINGER OM BRUGERGRUPPEFLADEN.

Det følgende er dels faktuelle baggrundoplysninger, og dels opsamling af tidligere kontakt med psykolog, psykiater og/eller tvangsmedicinering. Tallene for tidligere behandlerkontakt er sandsynligvis en del lavere end, hvad der har været af kontakt overhovedet. Der er desuden gjort vurdering mht "krænkelse", hvorved der forstås overgræb af fysisk og/eller psykisk karakter. Også måltal herfor er sandsynligvis meget lavere end faktisk forekommet.

Det skal bemærkes at faktoren "tvangsmedicinering" indbefatter psykiatrisk kontakt. Og endelig, at de forskellige opgørelsesmetoder hvad angår afspænding og massage er beskrevet i noterne ved den endelige opgørelse på bilagets sidste side.

ENKELTFORLØB:

Bruger	Køn	Alders- gruppe	Afspænding/ massage	Arbejde- markede- position	Klassemæssig baggrund.	Psykologlæret/ Psykiatrisk/ Tvangsmedicinering/ Krænket
EN1					Selvstændig	Psyki
EN2					Småborger	Psyki
EN3					Arbejder	
PAR4					Arbejder	
EN5					Selvstændig	Psyko/psyki
EN6			afs/ mass		Arbejder	Psyki
EN7					Arbejder	
EN8			afs/ mass		Mellemlag	
EN9					Funktionær	Krænket/ 2 * Psyko
PAR10					Arbejder	
EN11					Funktionær	Krænket
EN12					Funktionær	Psyko/ Krænket/ Tvangsmedi
EN13			+afs/ mass		Mellemlag	Krænket/ Psyko/ Tvangsmedi
EN14			(afs)		Funktionær	Krænket/ Tvangsmedi
EN15					Højere borgerskab	Psyko
EN16					Funktionær	Krænket

			2		
EN17				Småborger	Psyki
EN18				Arbejder	
EN19			(afs)	Funktionær	
EN20				Arbejder	Krænket/ Tvangsmedi
EN21				Småborger	Krænket/ Tvangsmedi
EN22			afs/ mass	Arbejder	Krænket/ Psyko
EN23				Småborger	
EN24				Arbejder	
EN25			+afs	Arbejder	
EN26			+afs	Mellemlag	Krænket/ tvangsmedi
EN27			(afs)	Arbejder	
EN28				Mellemlag	
EN29			+afs	Mellemlag	
EN30				Mellemlag	Krænket
EN31				Mellemlag	
EN32				Arbejder	
EN33			+afs/ mass	Arbejder	Psyki/ Psyko
EN34			(afs)	Arbejder	Psyki
EN35			+afs	Arbejder	Krænket
EN36			+afs/ mass	Arbejder	
EN37			+afs	Funktionær	
EN38				Mellemlag	
EN39			+afs	Småborger	Krænket/ Psyki/ Psyko
EN40			(afs)	Funktionær	Krænket/ Psyki
EN41			+afs	Arbejder	
EN42			(afs)	Arbejder	Krænket/ Psyki
EN43			(afs)	Arbejder	Krænket/ Psyko/ Tvangsmedi
EN44			+afs	Mellemlag	Krænket

EN				3		
EN45	■	■	+afs/ mass	■	Højere borgerskab	Krænket/ Psyki
EN46	■	■	(afs)	■	Selvstændig	Psyko
EN47	■	■		■	Mellemlag	
EN48	■	■		■	Arbejder	
EN49	■	■		■	Småborger	2 * Psyko/ Psyki
EN50	■	■	(afs)	■	Arbejder	2 * Psyko
EN51	■	■	afs/ mass	■	Småborger	
EN52	■	■		■	Funktionær	
EN53	■	■		■	Arbejder	
EN54	■	■		■	Småborger	Krænket/ Psyki
EN55	■	■		■	Mellemlag	2 * Psyko
EN56	■	■	(afs)	■	Arbejder	Psyki

Samlet for enkeltforløb: Antal forløb: 56; Antal personer: 58.

k = 38	10-14= 1	(afs)= 10	Stud/uni = 9	Højere borg.= 2	Krænket = 19
M = 20	15-19= 3		Stud/mel = 7	Småborger = 8	Psyko = 6
	20-24= 8	+afs = 8	Stud/elev= 3	Selvstændig = 3	Psyki = 14
	25-29= 23		Bistand = 20	Mellemlag = 11	Psyko/ psyki = 7
	30-34= 9	+afs/ mass = 4	Arb.løs = 5	Funktionær = 9	Tvangsmedi= 7
	35-39= 5		Pension = 2	Arbejderkl. = 23	
	40-44= 5		Arbejde = 10		
	45-49= 1	afs/ mass = 4			
	50-54= 1				

GRUPPE:

Bruger	Køn	Alders- gruppe	Afspænding/ massage	Arbejds- markeds- position	Klassemessig baggrund.	Psykologiseret/ Psykiatriseret/ Tvangsmedicineret/ Krænket
G1	■	■		■	Småborger	Krænket/ Psyki
G2	■	■		■	Arbejder	
G3->EN29						
G4	■	■		■	Arbejder	
G5	■	■		■	Småborger	
G6	■	■	+afs	■	Småborger	Krænket/ Psyki
G7	■	■	+afs	■	Selvstændig	Psyki/ Krænket
G8	■	■	(afs)	■	Arbejder	
G9->EN45						
G10	■	■		■	Selvstændig	
G11	■	■	+afs	■	Arbejder	Krænket
G12	■	■		■	Mellemlag	
G13	■	■		■	Arbejder	
G14	■	■		■	Arbejder	
G15	■	■		■	Arbejder	

Samlet for gruppe: Antal forløb: 13; Antal personer: 13.

k = 9	10-15=	(afs)= 1	Stud/uni = 4	Højere borg.=	Krænket = 4
M = 4	15-19= 1		Stud/mel =	Småborger = 3	Psyko =
	20-24= 2	+afs = 3	Stud/elev= 1	Selvstændig = 2	Psyki = 3
	25-29= 6		Bistand = 3	Mellemlag = 1	Psyko/ psyki =
	30-34= 3	+afs/ mass =	Arb.løs =	Funktionær =	
	35-39=		Pension =	Arbejderkl. = 7	Tvangsmedi=
	40-44= 1		Arbejde = 5		
	45-49=	afs/ mass=			
	50-54=				

SAMLET FOR ENKELTFORLØB OG GRUPPE: Antal forløb: 59; Antal personer: 71.

k = 47	10-14= 1	(afs) ¹ = 11	Stud/uni = 13	Højere borg.= 2	Krænket =23
M = 24	15-19= 3		Stud/mel = 7	Småborger =11	Psyko = 6
	20-24= 8	+afs ² = 11	Stud/elev= 4	Selvstændig = 5	Psyki =17
	25-29= 23		Bistand = 23	Mellemlag =12	Psyko/
	30-34= 9	+afs/	Arb.løs = 5	Funktionær = 9	psyki = 7
	35-39= 5	mass ¹ = 4	Pension = 2	Arbejderskl.=30	Tvangsmedi= 7
	40-44= 5		Arbejde = 15		
	45-49= 1	afs/			
	50-54= 1	mass ² = 4			

SÆRSKILT OPGØRELSE OVER KRÆNKELSE, KØN OG TIDLIGERE TYPE BEHANDLING:

Krænket men ingen tidligere behandling : 6 (6k/Dm)

Krænket og tidligere behandlet : 17 (13k/4m)

Uden tvangsmedicinering : 10 (7k/3m)

- psykolog: 2k
- psykiater: 5k og 2m
- psykolog og psykiater: 1m

Med tvangsmedicinering : 7 (6k/1m)

- psykiater: 3k og 1m
- psykolog og psykiater: 3k

Ingen krænkelse og tidligere behandlet : 13 (12k/1m)

Uden tvangsmedicinering : 13 (12k/1m)

- psykolog: 4k
- psykiater: 6k
- psykolog og psykiater: 2k og 1m

Med tvangsmedicinering:

- psykiater:
- psykolog og psykiater:

¹ Inddragelse af afspænding 1-5 gange i forløbet.

² Forløbet går videre i et afspændingsforløb.

³ Forløbet går videre i et afspændings og massageforløb.

⁴ Forløbet består af afspænding og massage som væsentligste bearbejdningsform.

Indholdsfortegnelse

Husavisen, redaktionen:	side 1
Nyt fra bestyrelsen:	side 2
Café nyt:	side 2
• Information fra Carin:	side 2
• Sæbekasseløb:	side 2
• Oplæg til Cafémødet d. 17/10-92:	side 2
• Referat af Cafémødet d. 17/10-92:	side 4
Praktisk information:	side 5
• Opfordring til gamle/nye bestyrelsesmedlemmer:	side 5
• Appel fra bestyrelsen:	side 5
Husets Puls:	side 6
• Dagsorden til repræsentantskabsmøde:	side 6
• Dagsorden til stormøde:	side 7
• Referat af repræsentantskabsmødet d. 6/10-92:	side 7
Kultur sektionen:	side 8
• Tanker om tiden:	side 8
Skak-opgave:	side 8
Eksklusionssagen:	side 9
• En konflikifuld case:	side 9
• Referat af bestyrelsesmøde d. 29/9-92:	side 15
• Kommentarer angående eksklusionsbegæringen:	side 15
• Referat af bestyrelsesmøde d. 6/10-92:	side 17
• Eksklusionsbegæring:	side 18
• Referat af bestyrelsesmøde d. 13/10-92:	side 20
• Reportage fra: Ekstraordinært bestyrelsesmøde d. 21/10-92:	side 21
Indlæg:	side 23
• Præsentation af nyt bestyrelsesmedlem:	side 23
• "Fascisme"/"det fascistoide":	side 24

STUDENTERHUSET

v/Københavns Universitet

Købmagergade 52 - København K - tlf. 33 13 65 92 - giro 0 41 81 61

EKSKLUSIONS- SAGEN

rede for den historie, der går forud osv. er ikke muligt i dette skrift.

Det skal understreges at mange af de følgende vurderinger ikke nødvendigvis deles af alle involverede personer.

Kort citat fra Jesper Lunds indlæg i Husavisen nummer 1:

"Jeg har skrevet en lille opgave til studiet omhandlende, hvorledes man forskningsmetodologisk kan overveje det problem at forske med folk, der ønsker at skjule deres interesser - og dette med huset som eksempel. Hvis nogen ønsker en kopi heraf, så henvend jer til mig".

PROBLEMETS FREMTRÆDELSE.

Studentarhuset ved Københavns Universitet har eksisteret i ca. 7 år, hvoraf jeg har deltaget i arbejdet i 5 år. Huset er åbent over for studentefaglige og -sociale grupper, samt benyttes som café. Huset har hidtil fungeret på basis af ulønnet arbejdskraft

Grupperne i huset arbejder ud fra meget forskellige grundlag og med meget forskellige perspektiver, hvilket gennem årene har skabt en del konflikter, der dog alle gennem tiden har fundet deres løsninger gennem dialog fælles arbejde med problemerne. Dette for nuværende på nær en konflikt, der gennem nu 1½ år har fremstået meget tilspidset. Konflikten udspilles manifest primært mellem på den ene side en kreds af mennesker, der beskæftiger sig med nordisk mytologi og ritualer samt Aleister Crowleys tanker og på den anden side en gruppe mennesker, der på marxistisk grundlag arbejder med deres fag, psykologi (bl.a. undertegnede).

EN KONFLIKTFULD CASE

INDLEDENDE KOMMENTARER.

I denne opgave vil jeg ud fra et forskningsmetodologisk og -metodisk perspektiv beskrive og analysere en konkret problematik. Som det vil fremgå, har jeg aktivt været involveret i denne gennem længere tid, og regner også med at være det en tid fremover

Den konkrete problematik fremstår som en konflikt i en fagligt domineret kontekst, hvorfor videnskabelige overvejelser herover løbende er blevet og fortsat bliver inddraget heri. Det følgende skrift er en formalisering og ekstrapolering af de overvejelser og interventioner, der allerede udføres

Beskrivelserne af problemernes fremtrædelse er forenklet, dels af hensyn til de berørte personer og grupper, dels af praktiske årsager. I detaljer at beskrive dette komplicerede hændelsesforløb med mindst 50 involverede personer fra ca. 20 forskellige grupper, mindst 100 relevante møder, præcist at gøre

Afsættet for konflikterne er dels aspekter af den nævnte kreds virke og formuleringer (stikord. "perkere", "Danmarks storhedstid skal komme igen", "hagekorset skal rehabiliteres" herunder også Crowleys tanker, f.x. "the law of the strong, this is our law and the joy of the world", "the slaves shall serve", "Man has the right to kill those who would thwart these rights"¹), dels måderne, hvormed kredsens medlemmer deltager i det fælles husarbejde, særligt ved møder i besluttede organer. Her benytter de i udstrakt grad fjendebilleder og henvisning til "folkets interes-

¹ Citater af Aleister Crowley, der i konflikterne er fremført som argumenter (fra Crowley - 90)

ser" til at dække over egne interesser, der forsøges skjult, eksplicit racistisk argumentation, argumentationsfigurer omkring centralistisk og eksklusiv magtfordeling med henvisning til "naturlige forhold" samt - når det er belejligt - antiintellektualisme og systematisk angstproduktion bl.a. gennem voldstrusler, også på livet³.

Overfor disse former for interessevaretagelse stilles en "rationalistisk" argumentation ud fra åbne begrundelser oftest umiddelbart magtesløs. Medvirkende hertil er "mellemsgruppens"⁴ forholdene sig til konflikterne - særligt gennem forsøg på konfliktafværg, bl.a. gennem i angstfyldte situationer tendentielt at godtage krav om suverænitetscentrale beslutningsprocesser - "for at undgå skænderierne". Indholdet i konflikterne bestemmes ofte af mellemsgruppen som "politik" eller "personlige uoverensstemmelser", og dermed ikke noget, man behøver at forholde sig til, hvorfor "løsningen" "I må gå udenfor og slå" jævnligt foreslås. Det problem, at modstanden mod det autoritære af mellemsgruppen (ofte) søges modvirket gennem autoritære ordninger, stiller det umiddelbart svært at bringe problematikkerne op, og en ren magtkamp med det autoritære vil - blandt andet - have den samme uheldige konsekvens.

Disse konflikter har væsentligt været årsag til at huset gennem det sidste 1½ år ikke i fællesskab har kunnet løse problemer, endelige arbejde videre med udviklingen af arbejdsbetingelserne. I stedet går ressourcer i høj grad til indbyrdes kævl og anklager, tilsløring af beslutningsprocedurer - med de konsekvenser at det fælles arbejde svinder bort til fordel for enkeltgrupper og -personer, der søger deres særinteresser varetaget gennem personlige sympatirelationer, at være det rette sted til den rette tid etc.

FORMÅL OG ERKENDELSESIK-TERESSE.

Lokalt:

Som det fremgår af ovenstående ligger den beskrevne konflikt mig meget på sinde. Jeg har sammen med en lang række andre arbejdet ihærdigt på skabelsen af dette studenterhus i en del år, hvor perspektiverne - som i relativt høj grad har været realiseret - har været tværfagligt arbejde med udviklingen af en demokratisk faglighed. Dette arbejde har mødt mange problemer, som gennem grundigt fagligt og praktisk arbejde er løst eller er bragt videre på arbejdsduelig måde. Foreløbig stiller det ovenfor beskrevne problem sig dog på en låst vis.

Alment:

Bag netop denne indgangsvinkel til et forsøg på at udvikle/løse konflikterne ligger også en interesse af mere almen metodologisk art. Jeg finder ikke de gængse forskningsmetodologier anvendelige overfor det opridsede (og lignende) problem(er).

Den traditionelle variabelpsykologiske og kontekstløse objektivistiske psykologi, der på ahistorisk vis arbejder uden øje for det specifikt menneskelige som samfundsmæssig livsform og dermed uden øje for konkrete historiske omstændigheder, er aldeles utilstrækkelig for begribelse af socialpsykologiske forhold generelt⁵.

Paradigmatisk ophævelse af den objektivistiske teoritradition, hvorigennem der er oparbejdet et kategorielt grundlag og metodologiske/metodiske redskaber til begribelse af menneskets samfundsmæssighed i en historisk forståelse (her tænkes primært på den kritiske psykologi⁶, men det følgende gælder også en stor del af den (social)psykologi, der er

fofret med udgangspunkt i positivismekritikken⁷), åbner muligheder for videnskabeligt at arbejde med interesseforskelle⁸, betingelses-/betydnings-/begrundelsesanalyser⁹ og lignende. Disse analyseredskaber har som præmis et intersubjektivt forhold mellem forsker og udforsket¹⁰. Denne præmis indebærer væsentligt, at de udforskede og forskeren har (erklærede) fælles interesser i forskningsprocessen, hvorigennem et arbejde indeholdende de berørtes perspektiv muliggøres, hvorved opnåes en metodisk overvindelse af "videnskaben udefra"¹¹.

Dette forskningsprojekt indebærer således på metodisk niveau et arbejde på en videreudvikling af en subjektivtvidenskabelig forskningsansats omkring forskning og arbejde indenfor interessekonflikter, der umiddelbart stilles så skærpet, at interesseafklaring de berørte hhv. forskeren-de udforskede imellem ikke stilles som en mulighed.

Generelt.

Udover det specifikke omkring studenterhuset og det alment videnskabelige, ser jeg også et generelt formål i at udvikle redskaber til begribelse og intervention rettet mod autoritære og fascistiske tendenser (videre herom nedenfor).

PROBLEMFOMULERING/GENSTANDSAFGRÆNSNING

De grundlæggende problemer jeg i dette projekt står overfor er af etisk/metodisk art: hvordan på subjektivtvidenskabelig grundlag udforske de, der ikke ønsker at blive udforsket, endelige deltage i denne proces. For at indkredse denne problematik ser jeg mig

nødsaget til at tage udgangspunkt i mellemsgruppens forholdene sig til problemet, da der her (i det mindste: til dels) er mulighed for at udvikle forsker-medforskerrelationer.

En viden om de autoritært magtsøgendes interesser og begrundelser er en integral del af forståelsen af hændelsesforløbene, men kan som udgangspunkt forudses kun at være sporadisk mulig udover i form af tolkninger, sammenligninger og andenhåndsinformationer.

At fokusere opmærksomheden på mellemsgruppen ser jeg som en brugbar nøgle til begribelsen af, hvorledes manipulationen og angsten udføres og virker, samt til oparbejdelse af et grundlag for praktisk at arbejde hermed (nærmere herom i næste afsnit).

Jeg vil således tage udgangspunkt i en genstandsafgrænsning, der lyder som følger:

Ud fra en analyse af benyttede argumentations- og manipulationsstrategier i den beskrevne case søges mellemsgruppens begrundelser for indgåen hhv. undgåelse af konflikterne belyst.

Som det nedenfor fremgår, er dette blot at betragte som et **udgangspunkt**, hvor den konkrete forsknings- og interventionsproces må vise, hvorvidt det er muligt at inddrage mellemsgruppen og evt. den nævnte personkreds mere aktivt i en fælles bestræbelse på at forskyde de restriktive processer i mere almengjort retning¹².

⁷ Fx. Launse og Rieper -87.

⁸ Fx. Haug -79.

⁹ Fx. Markard -87.

¹⁰ Til kritik af, hvorledes problematikken omkring denne præmis ofte overses, se Winslow -91.

¹¹ Se Holzkamp -85b, s. 346 for en skelnen mellem auto- og allopsykologi.

¹² Om begrebsparret restriktiv/almengjort, se fx. Holzkamp -79 og -85b.

³ Sml. Mortensen -86 omkring beskrivelse af fascistiske/fascistoide argumentationsfigurer.

⁴ De, der i det følgende betegnes mellemsgruppen udgør 50-75% af husaktivisterne, og beskæftiger sig typisk med de ikke snævert faglige aktiviteter af social eller hobbyprægen art, og deres interesser i huset er typisk primært af arten "slappe af" eller "more mig".

⁵ Se fx. Holzkamp -85a.

⁶ Fx. Holzkamp-Osterkamp -75 og 76 og Holzkamp -85b.

FAGLIGE TANKEFIGURER.

Generelt er det almenpsykologiske grundlag for disse overvejelser et kritisk psykologisk kategorielt niveau, som jeg vil forsøge at specificere i enkeltteoretisk forstand¹³. Dette vil jeg gøre gennem arbejde med den konkrete case. Jeg finder denne case velegnet også som udgangspunkt for generelle overvejelser over autoritære/fascistoide i bredere sammenhænge, da den konkrete kontekst i mange aspekter stiller sig som et "mikrosamfund" med mange af de samme beslutningsstrukturer, interesser/positioner og faglige/politiske/kulturelle tilgangsvinkler, som gør sig gældende i større samfundsmæssig målestok. "Mikrosamfundet" muliggør i høj grad at følge den samlede proces som en række forbundne delprocesser i en kontekst, der er relativt overskuelig, både hvad angår grundlæggende betingelser, de involveredes forudsætninger og interesser etc.; Lokalhistorien kan kortlægges i sin kompleksitet, hvorved der kan blotlægges udviklingsfigurer, der gennem at danne grundlag for analyseforsøg i andre og bredere kontekster kan vise sig duelige som analyseredskaber. Denne case har således funktion som *paradigmatisk case* (Flyvbjerg -91, s. 150f).

Centralt i de relevante processer er **magtaspektet**. Til dette er her følgende at nævne: Med Foucault (fx. -80) tager jeg udgangspunkt i at magt er at studere som processer fremfor egenskaber ved personer eller positioner. Disse processer udøves ikke suverænt af nogle over andre, men realiseres af alle involverede i en specifik historie og kontekst. Eksempelvis er mellemgruppens forhold sig således af afgørende betydning for magtprocesserne, også når denne gruppe netop forsøger at holde sig fri af disse processer. Dette bl.a. ud fra tese om at personers magtudøvelse kun muliggøres gennem (evt.

implicit) henvisning til eller viden om, hvorledes trediepersoner forholder sig hertil.

METODEVALG/DATAINDSAMLING.

Analytisk adskilt tilrettelægges det metodiske forløb som følger:

- **Terrænsøndering.** At danne overblik over konteksten - studentarhuset - i dets historie og ydre og indre betingelser, samt over de involverede aktører, såvel grupper som enkeltpersoner. Da jeg aktivt har deltaget i studentehusarbejdet i en årrække, vil dette primært fordrer en gennemgang af husets papirer og mødereferater, samt en fortsat deltagelse i husarbejdet.
- **Bredere informationstilegnelse.** Med udgangspunkt i terrænsønderingen undersøges relevant litteratur, bl.a. på områderne *Crawley*/det okkulte, manipulation, fascisme, magt. Herudover kan indhentes informationer om centrale aktørers tidligere historie.¹⁴
- **Foreløbig analyse.** Med udgangspunkt i indhentet viden forsøges historien og situationen analyseret i retning af centrale problematikker, prægnante figurer og bevægelige momenter
- **Interview/samtale.** Med udgangspunkt i viden og analyse søges gennem interview og samtale med de på forskellig vis involveret 1) yderligere informationer, 2) de forskellige perspektiver belyst, samt 3) gennem åben dialog et indblik i standpunkternes udviklingsmuligheder. Hvorvidt og med hvem det er muligt at gennemføre dette punkt må afgøres med hver enkelt involveret.
- **Andet analyseskridt.** Ud fra den indhøstede viden analyseres historien

og situationen på ny, og dette struktureres i en form brugbar for formidling til de involverede.

- **Formidling til de involverede.** Medie til dette forefindes i form af en intern avis.

Til ovenstående er at tilføje:

- Der er mulighed for at inddrage andre involverede i arbejdet - evt i form af et refleksionsteam.

- Da selve feltet for arbejdet er konfliktfuldt, og informationer således ofte stiller sig som "farlige", kan både misinformation og - i det mindste til tider undervejs i forløbet - en skærpelse af konflikterne forudses

DEN ETISKE KONFLIKT.

En forskning, der bla indebærer udforskning af aktører, der ikke ønsker udforskning stiller allerede som udgangspunkt et problem. Min indstilling hertil er, at problemerne på tale ikke blot involverer disse personer, og at deres modvilje ikke skal forhindre overhovedet at beskæftige sig med problemerne - ikke mindst, når de, der ønsker videnskabeligt at beskæftige sig hermed er involveret, bl.a. gennem at være udsat for forskellige former for overgreb.

Hermed er de etiske problemer dog ikke løst en gang for alle, men må medtænkes i de enkelte faser i forsknings- og interventionsforløbet. Udgangspunktet heroverfor er at søge informationer på lovlig vis (fx. undlade brug af skjult auditivt optageudstyr - selvom det i konflikten ofte er oplevet at udtalelser ofte senere benægtes eller fordrejes på tilsyneladende bevidst og strategisk vis), ikke at bringe eventuelle personlige eller irrelevante oplysninger videre, samt ved samtaler åbent at vedgå egne motiver og interesser.

PROBLEMER.

Det skitserede forskningsforløbs realiseringsform kan ikke i dette konfliktfyldte og sammensatte felt foregribes. Eksempelvis kan det ske:

- At forskellige instanser i huset - med besluttende myndighed - vil forsøge at stoppe projektet, evt. med trussel om at ekskludere mig.
- Konflikten tager en uventet drejning; fx. kan "kredsen" eller centrale personer heri radikalt ændre strategi, evt. vælge at forlade huset.
- At besluttende instanser i eller udenfor huset gribe ind på radikal vis ved at gribe ind overfor "kredsens" handlinger og tilstedeværelse.

Et problem på en anden led, som jeg i processen må iagttage er, at (nogle i) mellemgruppen kan skræmmes af, at "en af psykologerne" indgår i konflikterne med faglige metoder. I så sammensat et forum som studentehuset foregår en del mere eller mindre lyssky affærer, og det at fokusere på én af dem, kan skabe frygt, såfremt det ikke lykkes mig at gøre mine motiver og interesser klart, og såfremt disse ikke anerkendes som fælles.

Yderligere må jeg være opmærksom på ikke at arbejde gennem et fjendebillede, men være opmærksom på situationens kompleksitet og udviklingsmuligheder for de involverede. (Til dette vil jeg endnu en gang gøre opmærksom på at problemskitseringen i dette skrift er simplificeret i en grad, så ovennævnte opmærksomhed ikke kan fremgå.)

RESULTATER OG FORMIDLING.

Ift. studentarhuset.

Da formidlingen ift. huset er integreret i forskningsprocessen, stiller dette sig ikke umiddelbart som en særlig opgave. Undervejs og ved afslutningen af processen må det tilstræbes at oparbejde en fælles forståelse

¹³ Om forholdet kategori/analyse, se Holzkamp -85b, s. 41ff.

¹⁴ Centrale personer i den omtalte kreds har gennem mange år på konfliktfyldt vis arbejdet i andre kulturelle, sociale og politiske sammenhænge, hvorfra andre involverede personer - også uden opfordring - har tilbuddet at stille deres viden til rådighed.

ikke blot af konflikten, men også af den eventuelle overvindelse heraf (herunder i særdeleshed dette projekts betydning herfor), således at de involverede kan drage almene/generelle konsekvenser heraf, fremfor blot at betragte det som "noget der skete", hvilket vil medføre, at huset generelt ikke står bedre rustet til at møde fremtidige konflikter, eller værre: sidder tilbage med den ovenfor beskrevne usikkerhed om "hvor lynet slår ned næste gang".

Generelt.

Den ifm. projektet indhøstede viden må struktureres således, at den kan indgå som redskab til begribelse og udvikling af lignende konflikter. Heri indeholdes tre aspekter:

- Konflikts almene karakteristika kan udtrækkes. Her tænkes særligt på manipulationsfigurer, relevante væsentlige betingelser for konflikts opståen, såsom aspekter ved de involveredes sociale betingelser generelt og kontekstspecifikt samt strukturelle aspekter ved konteksten, der muliggør en sådan konflikts opståen.
- Processens interventionsaspekter kan struktureres til brug for personer eller grupper, der står i situationer med væsentlige træk fælles med dette projekts udgangssituation. En sådan handleerfaring kan struktureres som en "stridbar demokratis mulighetstype"¹⁾.
- Forskningsprocessens erfaringer kan struktureres med øje for videreudvikling af en subjektivt videnskabelig forskningsansats, særligt med henblik på oparbejdning af en enkeltvidenskabelig teori omkring konflikt/magt/fascisme.

Herudover vil erfaringerne fra projektet kunne bruges i min egen (og andres) praksis i organiseret antiracistisk og -fascistisk arbejde.

Litteratur:

Crowley, Aleister: "The Book of the Law" New York: Magickal Child Publishing, 1990.

Flyvbjerg, Bent: "Rationalitet og magt I. Det konkrete videnskab" Odense: Akademisk Forlag, 1991.

Foucault, Michel: "Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings 1972-1977" New York: Pantheon Books, 1980.

Haug, Wolfgang Fritz: "Standpunkt og socialistisk perspektiv i kritikken af den politiske økonomi" Philosophia nr. 1-2-3, 1979.

Holz kamp, Klaus: "Zur kritisch-psychologischen Theorie der Subjektivität II" Forum Kritische Psychologie 5, 1979.

Holz kamp, Klaus: "Mennesket som subjekt for videnskabelig metode" København: Kontin.S., 1985a.

Holz kamp, Klaus: "Grundlegung der Psychologie" Frankfurt: Campus Verlag, 1985b.

Holz kamp-Osterkamp, Ute: "Grundlagen der psychologischen Motivationsforschung I & II" Frankfurt/M, 1975 & 1976.

Launse, Laila & Rieper, Olaf: "Forskning om og med mennesker" København: Nyt Nordisk Forlag, 1987.

Markard, Morus: "Kategorien, Theorien und Empirie in subjektivwissenschaftlicher Forschung" i Dehler & Wezel (Hrsg.): "Zum Verhältnis von Theorie und Praxis in der Psychologie" VA & G, 1987.

Mortensen, Per Folck: "De sorte støvler. Tekster til fascisme"

Winslow, Jacob Hilden: "Videnskabelig hverdag" Holte: SOCPOL, 1991. København: Hans Reitzel, 1986.

Referat af bestyrelsesmøde den 29/9-92, punkt 8.

Tilstede: Birgitte, Jørgen, Erik, Christian, Casper, Simon, Carin og Anette.

Afbud: David og Ulla Britt.

Ad 8: Konfliktløsning.

Jørgen har efter generalforsamlingen fundet en opgave udarbejdet af Jesper Lund og har omdelt denne til bestyrelsen.

Jørgen bringer punktet op, da han mener, at der i opgaven er intentioner om at hæve konfliktniveauet i studenterhuset og mener at skrivelsen udviser foragt for studenterhusets medlemmers religiøse, filosofiske overbevisning, på hvilken baggrund han mener, at det er relevant at anvende eksklusionsparagraffen på Jesper Lund, Kalle, Anne og Leif. Bestyrelsen vil ikke forholde sig til punktet på dette bestyrelsesmøde, men vil læse opgaven til næste bestyrelsesmøde.

Kommentarer angående eksklusionsbegæring.

Hvem fremsætter eksklusionsbegæringen, og med hvilken ordlyd? Hvad er det i opgaven, der virker så anstødeligt, at det her ud fra vurderes, at jeg ikke længere kan være aktiv i Studenterhuset?

("At hæve konfliktniveauet"; hvis dette skal forstås i psykologfaglig terminologi - at højne begribelsen af problemet og mere adækvat forholde - så OK.

For at undgå rygter og fordrejninger ønsker jeg dette møde optaget på bånd - så kan det

bringes i Husavisen udskrevet hvis nogen ønsker dette. Alle ved vi, at ikke alt kommer med i et referat, og at referater kan mistænkeliggøres.

For at sikre ordentlig behandling af begæringen, ønsker jeg ordstyrer og mulighed for at forklare mig.

Hvorledes er opgaven kommet til Jørgen i hænderne? Det blev stjålet fra mit postrum, vistnok sidst i ugen op til generalforsamlingen (Leif stødte på et tidspunkt i sin specialeproces på et papir underskrevet [redacted]). (Og det ved at låne det på biblioteket.) Leif mente, at det måtte være skrevet af [redacted]. Og det var det så, og bl.a. jeg læste det. Dette blev af [redacted] udskrevet som en forbrudelse. At man tog en af hans gamle opgaver op i en argumentation!

For at arbejde på en saglig og demokratisk løsning, burde anklagen være udfærdiget skriftligt - offentligt for de anklagede.

Juridisk: *Overordnet* gælder for studenterhusets formål, at det bl.a. "arbejder aktivt både indadtil og udadtil i forhold til sine omgivelser for et åbent og demokratisk samfund." *Underordnet* dette gælder det for "medlemsforhold og pligter" at "Medlemmerne er forpligtet til at overholde foreningens vedtægter og husorden og medlemsaktiviteter skal udøves med respekt for andres politiske, religiøse og filosofiske overbevisning, samt etniske oprindelse". Min politiske overbevisning er demokratisk, min filosofiske holdning er at mennesker kan samarbejde der, hvor de taler sandhed. Jeg oplever, at jeg forsøges ekskluderet på det, at jeg arbejder for åbenheden - på faglig vis. "Åben faglighed" kan også kaldes "en filosofisk holdning". Føler eksklusionsbegæringen sine holdninger truffet, når talen er på "de autoritært magtsøgende"? Eller er det fordi vedkommende ikke synes beskrivelsen passer på ham selv - og hvorfor er det så ikke anklagen i stedet for henvisning til "politiske, religiøse og filosofiske overbe-

¹⁾ Om "mulighetstype" (kort for "typisk mulighedsrudd med typisk muligheds-resolutionsforhold") se Holz kamp -85b, s. 545ff.

visning, samt etniske oprindelse"? Banen ville da være kridtet op til snak om, hvad der egentligt står i opgaven - og en sådan snak er jeg ganske åben overfor.

En eksklusion er den hårdeste sanktion husets vedtægter åbner op for. Det gælder, at "Misligholder et medlem sine forpligtelser i henhold til § 7, stk. 1, kan bestyrelsen udelukke dette medlem fra Foreningen Studenterhuset med øjeblikkelig virkning i kortere eller længere tid og i grove tilfælde eksklusion" (Min fremhævelse) Og denne sanktion er ikke kun rettet mod mig, men også mod Anne, Kalle og Leif. De har ikke deltaget i udførelsen af opgaven. Hvorfor skal de ekskluderes? Hvad er det for en lynchning?

At Jørgen Bitsch træder ind i bestyrelsen på en sådan måde, tyder desværre på, at han kommer til at varetage hvervet som bestyrelsesmedlem elendigt. Det er en dårlig start at komme med så søgt en eksklusionsbegæring. Hvis ikke situationen var alvorlig, så var den dybt latterlig. Og han fastholder konflikten på usaglig grund med tidsspilde til følge.

Hvis dette skrift er så uacceptabelt for eksklusionsbegærreren, hvad så med fællesudtalelsen vedtaget på generalforsamlingen? Det udsiger mere om "de autoritært magtsøgende" end mit mere teoretiske skrift. Hvorfor er fællesudtalelsen ikke indbragt for bestyrelsen som eksklusionsgrund? - tjaa, måske fordi fællesudtalelsens ordlyd blev vedtaget på generalforsamlingen som en acceptabel fremstilling. Og "blame the victim"-logikken - som beskrives i fællesudtalelsen - synes tydelig her. Det er trist, at svaret på at være udsat for denne logik nemt fanges i kappestrid om "hvem slog først", eller "hvem er mest dum". Men jeg ser ingen anden vej at rense mig for anklagerne på, end redeligt at gøre rede for situationen, som jeg ser den. Så må det videre være op til andre at vurdere på seriøs og indholdsmæssig vis.

Skriftet er lavet som behandlingen af et forskningsteoretisk problem i et metodefag på psykologi. Kravene til opgaven var: skriv min. 3 sider om hvorledes et forskningsmetodisk problem kan foregribes. Dette kunne jeg jo have forklaret nærmere, hvis man havde henvendt sig til mig, som skrevet i husavisen for juni: "Jeg har skrevet en lille opgave til studiet omhandlende, hvorledes man forskningsmetodologisk kan overveje det problem at forske med folk, der ønsker at skjule deres interesser - og dette med huset som eksempel. Hvis nogen ønsker en kopi heraf, så henvend jer til mig".

Om skriftets ordlyd har jeg da også et par kommentarer:

Først en indrømmelse: på side et står der i sidste afsnit: "Afsætte for konflikterne er dels aspekter af den nævnte kreds virke og formuleringer (stikord "perkere", "Danmarks storhedstid skal komme igen", "hagekorset skal rehabiliteres" herunder også Crowleys tanker, f.x. "the law of the strong; this is our law and the joy of the world", "the slaves shall serve", "man has the right to kill those who would thwart these rights", dels måderne, hvormed kredsens medlemmer deltager i det fælles husarbejde, særligt ved møder i beslutende organer. Her benytter de i udstrakt grad fjendebilleder og henvisning til "folkets interesser" til at dække over egne interesser, der forsøges skjult, eksplicit racistisk argumentation, argumentationsfigurer omkring centralistisk og eksklusiv magtfordeling med henvisning til "naturlige forhold" samt - når det er belejligt - antiintellektualisme og systematisk angstproduktion bl.a. gennem voldstrusler, også på livet. "Eksplicit racistisk" bør ændres til noget, der f.eks. indeholder de ovenstående citater - som alle kommer fra Per til huset. Og sådan noget som hetz mod kristne (som [redacted] fik en "næse" for af bestyrelsen), og det, at [redacted] erklærer det som en umulighed at han kan have fascistiske eller nazistiske (jeg husker ikke det præcise ord) tilbøjeligheder, fordi han er jøde. Samt

fremstiller sig som forfulgt "fordi han er jøde" - (hvilket i sig selv er en særdeles grov beskyldning at komme med. Jeg vidste ikke at [redacted] er jøde, før han første gang anklagede mig for at forfølge ham, fordi han er jøde.)

Til opgavens sigte og udformning. Dette synes jeg fremgår af opgavens ordlyd. Fx fra s. 1: "Det følgende skrift er en formalisering og ekstrapolering¹⁶ af de overvejelser og interventioner, der allerede udføres."

"Beskrivelserne af problemernes fremtrædelse er forenklet, dels af hensyn til de berørte personer og grupper, dels af praktiske årsager [...] Det skal understreges at mange af de følgende vurderinger ikke nødvendigvis deles af alle involverede personer."

Hvad der på trods af simplificering, udvælgelse mhp en bestemt forsknings- metodologisk problemstilling og rettheden mod bredere videnskabelige og samfundsmæssige problem-sammenhænge bliver tilbage af udsagn om "de autoritært magtsøgende" er: gennem trusler, løgn og manipulation søger de magten. Og disse ord står jeg ved.¹⁷ I øvrigt er jeg da selv, også før denne eksklusionsbegæring beskyldt for at lyve, manipulere etc. - uden at disse beskyldninger dog er forsøgt begrundet fra anklagers side.

Og lige en lille spøjs detalje for de videnskabeligt interesserede: på side 5 står nævnt som mulige problemstillinger, hvis jeg realiserede forsknings-skitsen: "At forskellige instanser i huset - med besluttende myndighed - vil forsøge at stoppe projektet, evt. med trussel om at ekskludere mig." At jeg har foregrebet denne problemstilling teoretisk er et udtryk for "prediktiv validitet", dvs. at jeg gennem det teoretisk at foregribe en opdukkende

problemstilling sandsynliggør kvaliteten af analyserne.

Jeg har ikke tænkt mig at stoppe mine faglige overvejelser over Studenterhuset og mennesker heri - og jeg håber, at andre vil tænke med.

Til slut vil jeg sige til bestyrelsen: Det er nødvendigt, at I tager en klar stilling i den konflikt, der er kørt helt ud i det groteske. Det nytter ikke med henstillinger om på en gang at stoppe den og at lade den ligge, på en gang at forklare sig og at tie stille.

Jesper Lund

Referat af bestyrelsesmøde den 6/10-92, punkt 7

Tilstede: Jørgen, Ulla Britt, Simon, Christian, Erik, David, Birgitte og Casper.

Ad 7, Konfliktløsning:

(Simon overtager referat p.gr.a. Jørgens inhabilitet)

Jesper¹⁸ forespørger om muligheden for at optage pkt. på bånd - Forslaget ikke godkendt - Kun Jespers egne indslag optages! Ulla Britt foreslår muligheden for fast procedure vedr. pkt. David ønsker grundlag/redegørelse vedr. anklagen/pkt - Besluttes! Jesper ønsker skriftligt anklagepunkt rettet mod ham.

¹⁶ Ekstrapolering: at forestille sig en udvikling udover det kendte eller konkret tilstedeværende, men med udgangspunkt i de logikker eller sammenhænge, der allerede er til stede.

¹⁷ Og jeg vil da gerne lige tilføje: politisk chikane, undertrykkelse af en saglig og faglig debat i Studenterhuset, samt at nogle brugen af vedtægterne.

¹⁸ Redaktionskommentar: Her er tale om at Jesper Lund, på eget initiativ, og uden at blive "officielt" informeret om anklagen bl.a. mod ham selv, er fremmed til behandling af punktet.

Erik mener ikke grundlag for anklagen mod andre end Jesper.

Christian ønsker ikke krav til bestyrelsen fra Jesper bl.a. vedr. optagelse på bånd.

David ønsker ikke nogen afgørelse i aften, men på næste bestyrelsesmøde. Meninger skal høres for senere grundlag for anklagen.

Jørgen redegør for anklagen:

- Skriftet træder på medl. religiøse, pol..... overbevisning.
- Klare henvisninger til intern konflikt.
- Ordlyden i skriftet bl.a. referater fra en gruppe.
- Beskyldninger om Fascisme (s. 3^{1b}) Se denne!
- (S. 4) Jespers generalisering af nogle grupper i huset, vedr. fascistiske idéer.
- (S. 6) Erfaringerne kan bruges til antiracistisk.....

"Forfatteren forsøger at nedgøre grp. ved deres manipulation", "skærpelse af konflikt" m.v. (henvisning til Jørgens kommende anklageskrift mod de anklagede personer).

Jørgen. Huset kan ikke bære flere konflikter!

Årsag til tidligere konflikter er bl.a. de anklagede personer, bl.a. fra stormoderne og skrivelserne.

Birgitte oplyste om, at skriftet var at finde bl.a. i Husavisen og derfor ikke hemmeligt.

Christian mener dette er irrelevant.

Jørgen redegør for, hvor han fandt skrifter. Blev fundet i caféen efter generalforsamlingen af en unavngiven person.

Optager på bånd:

Jesper udleverer "kommentar angående eksklusionsbegæring" (se denne¹⁾) og gennemgår teksten (3 sider).

(Under indlæg enkelte forståelsesspørgsmål). Efter gennemgangen tilføjer Jesper nogle punkter.

Bl.a. "De tre andre skal ekskluderes p. gr. a. åndsfuldhed" - Jesper mener dette er uforståeligt.

Jesper redegør for opgaven, skal betragtes som en forskningsopgave. Jesper giver nogle eksempler om manipulation.

Dirigenten stopper mødet p.gr.a. tiden. Ulla Britt foreslår valg mellem at fortsætte debatten eller vente til næste gang.

Casper mener, alvoren er stor - derfor korte indlæg!

Opklarende spørgsmål stilles!

David ønsker redegørelse for opgaven Hvem er "de" i opgaven?

Jesper fastholder, at opgaven ikke er skrevet til huset og mener personerne er irrelevante.

Jesper redegør igen for trusler om vold mod bl.a. Kalle til stormøde. Flere eksempler gives. Arbejds- og mødeprocedurer i SMS til møderne imod husets idéer.

Birgitte mener ikke vi kan behandle sagen p. gr. a. manglende anklageskrift.

Casper mener, Jesper forsøger at "milde sine udsagn" m.m.

Jesper redegør igen for idéen med opgaven (ikke til huset).

Vedrørende hans "Kommentar....", et forsøg på at afklare sit skrift og fastholde skriftets ordlyd.

Enig beslutning om udsættelse af afgørelse.

Birgitte mener ikke, sagen bør komme på pkt., da sagen ikke er afsluttet..

Redegørelse til bestyrelsen for indholdet af beslutningsforslaget: Konfliktløsning/eksklusion af Jesper, Kalle, Anne og Leif.

Af Jørgen B. Bitsch - undskuld hakkebrædtskriften, men fogeden tog min PC'er.

Takket være Jesper Lunds løbsagtige omgang med sin nedskrevne forskningsstrategi "En konfliktfuld case" (dette skrift blev fundet efterladt i baren ved lukketid fredag d.25/9)

er det nu muligt utvetydigt, at spore et mønster af organiseret konfliktmageri bag det seneste års mest deprimerende episoder i Studenterhuset

Forfatteren (JL) fremhæver en konflikt (på 1½ år) mellem en gruppe mennesker, der beskæftiger sig med nordisk mytologi (Guess who!) og en gruppe mennesker, der på marxistisk grundlag arbejder med deres fag, psykologi. Denne konflikt er autentisk idet førstnævnte gruppe netop har været skydeskive for en massiv strøm af perfide, absurde og injurerende beskyldninger, fremrettet af "mennesker, der på marxistisk grundlag arbejder med deres fag, psykologi". De førnævnte beskyldninger reproduceres konsekvent af JL i opgaven. Således identificeres den nordisk-fantasisfuldt ordforråd af fascisme-synonymer. Det er med andre ord SMS/Yggdrasil, der sigtes til når fascismeprædikater herefter anvendes, om tendenser eller personer i huset - uanset, at disse sindssyge beskyldninger er uden bund i virkeligheden.

Væsentlig er også identifikationen af mellemgruppen (øv. side 2), dvs alle, som hverken er mytologifans eller marxistiske psykologer. Denne store gruppe kendetegnes ved at modvirke forfatterens og ligesindedes intentioner gennem "autoritære ordninger". Det fascistiske og autoritære spørgsmål dukker op igen s. 3 midt for: "Udover det specifikke omkring studenterhuset og det alment videnskabelige, ser jeg også en generel formål i at udvikle redskaber til begribelse og intervention rettet mod autoritære og fascistiske tendenser". Forfatteren ser altså de autoritære og fascistiske tendenser i huset, som værende så stærke, at han på dette grundlag håber, at kunne udklække en generel strategi mod disse. De "autoritære/fascistoide" personers tilstedeværelse i huset slås atter fast s. 4 øv. "Jeg finder denne case velegnet også som udgangspunkt for generelle overvejelser over autoritære/fascistoide i bredere sammenhæng". Bemærk, at autoritære/fascistoide her fungerer som substantiv i sætningen. Nogle mener bare fascistoide/autoritære i

forfatterens verdensbillede. Der er ikke en gang tale om mere uskyldige forestillinger om såkaldt strukturfascisme. Vi har at gøre med skinbarlige fascistiske aktører. Det såkaldt antifascistiske/antiracistiske engagement tilkendegives atter i slutsætningen: "Herudover vil erfaringerne kunne bruges i min egen (og andres) praksis i organiseret antiracistisk og fascistisk arbejde."

AT forfatteren ikke har megen respekt for de sagesløse forskningsobjekter, men tværtimod ønsker at oppiske en konflikt mellem disse og forskeren ses af følgende: "Dette forskningsprojekt indebærer således på metodisk niveau en videreudvikling af en subjektivt videnskabelig forskningsansats omkring forskning og arbejde indenfor interessekonflikter, der umiddelbart stilles så skarpt, at interesseafklaring de berørte hhv. forskeren- udforskede imellem ikke stilles som en mulighed." (s. 3 øv.) eller JL's retoriske spørgsmål, "hvordan på subjektivt videnskabeligt grundlag udforske de, der ikke ønsker at blive udforskede" (s. 3 midt.).

Skruppelløsheden understilles s. 5 midt for: "Da selve feltet for arbejdet er konfliktfuldt, og informationer således ofte stiller sig som "farlige", kan både misinformation og - i det mindste til tider undervejs i forløbet - en skærpelse af konflikterne forudses." "En forskning, der bl.a. indebærer udforskning af aktører, der ikke ønsker udforskning stiller allerede som udgangspunkt et problem. Min indstilling er, at problemerne på tale ikke blot involverer disse personer, og, at deres modvilje ikke skal forhindre overhovedet at beskæftige sig med problemerne"

JL spørger i sine "kommentarer angående eksklusionsbegæring" om eksklusionsbegæringen føler sig truffet når talen falder på "de autoritært magtsøgende". Det gør jeg naturligvis ikke spørgsmålet er imidlertid ikke om undertegnede føler sig truffet. Spørgsmålet er om det anvendte vokabularium er identificerbart med de absurde beskyldninger, som de ekskluderede in spe har fremrettet. Dette er i høj grad tilfældet. Disse fire har således fx skrevet breve til fagrådene om de "okkulte"

¹ Redaktionel kommentar: Side henvisningerne henviser til Jesper Lunds opgave (er trykt anden side i denne avis).

² Redaktionel kommentar: Dette skrift er trykt anden side i denne avis.

og "småracistiske" grupper i studenterhuset, og har individuelt ført en heksejagt og mistænkeliggørelse af såkaldt antifascistisk karakter. Annes tragikomiske anklager for sort magi er et eksempel. Kalles velkendte mangel på respekt for visse gruppers virke gennem verbale udsagn, som kan bevidnes omfangsrigt, samt gennem et hav af skriftligt materiale Leifs forsøg på at overbevise DTH-studerende om et indhold af fascistisk overmennesketeori i et essay skrevet af et Yggdrasil-medlem er et andet eksempel. Listen over eksempler, der demonstrerer en koncensus mellem de 4 personer patologiske opfattelse af Yggdrasil-medlemmer er lang. Da jeg ikke har villet gøre denne sag til et personligt martyrium, har jeg ikke medtaget her. En sådan kan dog udfærdiges, hvis ønskeligt. Jeg har ikke taget denne sag op som et personligt hævnmotiv, men i ansvarlighed overfor huset.

JL's opgave formulering kaster lys over mange dunkle episoder i studenterhuset. Man forstår lige pludselig forårets populistiske angreb på bestyrelsen - den gennemgik ikke sagerne ordentligt - den tog forhadte beslutninger efter de fires mening. Dette forsøg på at påtage sig vetoret overfor bestyrelsen (som også udmøntede sig i breve til rektoratet) - den manglende respekt for det repræsentative demokrati, var altså blot et led i modarbejdelsen af den store autoritære midtergruppe. En sådan opfattelse og strategisk bearbejdning af studenterhusets institutioner og dens medlemmer må nødvendigvis udløse bekymring og vrede blandt medlemmerne. Det er en fremtidig konfliktbombe, ligesom det har været årsag til hidtidige for huset ødelæggende konflikter. Spørgsmålet om eksklusion er altså et anliggende om husets fremtidige eksistens. I og med, at hensigterne i "En konfliktfuld case" udgør selve legemliggørelsen af alle fremtidige konflikter i huset, er der med eksklusionsbegæringen tale om en slags "Studenterhusets gordiske knude". Jeg foreslår, at knuden hugges over, at vi forhindrer de ødelæggende

konflikter i at undergrave husets fremtidige eksistens.

Det er udtryk for foragt for en gruppe studenterhusmedlemmer, når JL sammensmelter hjørnestenene i disses livsanskuelser, den nordiske mytologi med vort sprogs værste glosor for ideologisk tilhørsforhold, og derefter sætter sig som mål, at bekæmpe dette ideologiske tilhørsforhold. Her er det mindre vigtigt om gruppen var blevet betegnet som fascister, satanister eller kannibaler (vi er i øvrigt ingen af delene - believe it or not!) af de fire. Disse udtryk er alligevel grebet ud af den blå luft som kamouflering af en langvarig hetz.

Når JL i sine kommentarer ang. ekskl.-begæring tilegner sig udtrykket prediktiv validitet som en videnskabeliggørelse af sin forudsigtelse om egen eksklusion, så må det også være udtryk for prediktiv validitet, når en bankrøver forudsiger sin egen fængselsstraf. På godt dansk kan man snarere sige, at JL erkendte, at han var ude på et skråplan, når han iscenesatte konflikter for at skaffe kød på et tvivlsomt forskningsprojekt.

Referat af bestyrelsesmøde den 13/10-92, punkt 6

Tilstede: Cathrine, Erik, Jørgen, Christian, Birgitte og Ulla Britt.

Afbud: Simon, David og Casper.

Ad 6, Konfliktophævnning.

Jørgen Bitsch har på opfordring fra bestyrelsen og Jesper Lund medbragt en skriftlig redegørelse for konfliktløsning/eksklusion af Jesper, Kalle, Anne og Leif²¹. Bestyrelsen vil læse skriftet til næste gang og vil holde møde

om dette tirsdag d. 20/10-92 kl. 16⁰⁰-18⁰⁰ i studenterhuset²²

Jørgen meddele, at Jespers opgave er blevet fundet i caféen af Steen d. 25/9-92

Birgitte mener stadig, at Jørgen Bitsch skal kunne dokumentere, hvordan Jespers opgave er kommet fra Jespers postrum og ned i caféen.

Cathrine mener, at problemet ligger i, at Steen, som har fundet opgaven, ikke afleverede den tilbage til Jesper, men i stedet bag om ryggen på Jesper afleverede opgaven til Jørgen Bitsch, som kopierede den til bestyrelsen.

Som modkrav til Birgittes krav vil Erik, Christian, Jørgen og Ulla Britt så stille krav om, at Jesper dokumenterer, at opgaven har ligget i postboxen.

Bestyrelsen vil skrive en appel i Husavisen, hvor man vil opfordre den person eller de personer, der har taget ting i Regnbuens postrum til at melde sig.

Reportage fra:

Ekstraordinært bestyrelsesmøde d. 21.10.92

Af Rasmus Helles, Husavisens udsendte medarbejder.

Dirigent: Casper.

Referenter: Birgitte og Rigmor.

Mødet blev indledt med behandling af en række procedurespørgsmål, som jeg kort vil gennemgå i det følgende.

For det første diskuterede man, hvorvidt mødet skulle holdes åbent eller lukket. Man valgte efter nogen diskussion at dele mødet op i to dele, hvoraf den første, nemlig parternes indlæg i sagen, opklarende spørgsmål og

procedurer skulle holdes *åben*, og den anden, som var bestyrelsens votering, skulle holdes *lukket*. Det var et generelt ønske blandt bestyrelsesmedlemmerne, at voteringen skulle holdes lukket, for at sikre den størst mulige frihed i diskussionen, da man ikke ønskede at sidde og tale om personlige forhold, mens de pågældende var til stede. De anklagede ønskede for deres part, at så stor en del af mødet, som overhovedet mulig blev holdt åbent, for at eliminere enhver senere tvivl om, hvem der sagde hvad til hvem, og for at kende bestyrelsens bevæggrunde/overvejelser omkring eksklusionen.

Af samme årsag blev endnu et spørgsmål taget op, nemlig de anklagedes forslag om at optage mødet på bånd. Dette afstedkom nogen diskussion. Argumenterne imod faldt især på tre områder, nemlig en generel modvilje mod at blive optaget på bånd overhovedet, en opfattelse af at det ville bevirke en (øget) stemning af mistillid og endelig en frygt for, hvad løsrevne citater fra båndet senere kunne bruges til. Argumenterne for var centreret omkring, at eventuelle uoverensstemmelser i fremtiden ville kunne løses, netop ved at alle citerede argumenter ville kunne høres i deres kontekst. Der blev stillet nogle forskellige forslag, og efter afstemning blev det vedtaget at første del af mødet kunne optages på bånd, af hvilke kopier skulle opbevares i hhv. Studenterhusets og Studenterrådets bankboks.

Tredje del af procedure-proceduren var rækkefølgen af de forskellige indlæg. De anklagede anmodede om at kunne fremlægge deres forberedte forsvarstale først, derefter Jørgen Bitsch (JB) derefter skulle have mulighed til at uddybe eksklusionsbegæringen. Argumenterne var, at man frygtede at der ville komme nye anklagepunkter frem, under henvisning til, at eksklusionsbegæringen var det tredje anklageskrift der blev ført, hvor de to foregående var JB's mundtlige begæring, refereret i bestyrelsesreferater. Diskussionen

²¹ Redaktionel kommentar: Jørgens anklageskrift er trykt andet steds i denne avis

²² Redaktionel kommentar: Husavisen udsendte medarbejder overværede dette møde, og en reportage herfra kan læses andet steds i denne avis

blev imidlertid afgjort til JB's 'fordel', under henvisning til almindelig retspraksis, hvor anklageren starter med at fremlægge anklageskriftet. Samtidig blev det afgjort dels at JB ikke, som anmodet, kunne føre [redacted] som vidne under mødet, og at han ikke som bestyrelsesmedlem var habil til at deltage i votering og afstemning. Dette skete fordi JB havde stillet sagen som enkeltperson, og ikke som bestyrelsesmedlem, dvs på vegne af andre. Habilitetsspørgsmålet blev afgjort ved afstemning alle mod én).

Disse indledende øvelser tog 1½ time.

Herefter fulgte så de egentlige indlæg i sagen. Da det af pladsgrunde forekommer umuligt at fremlægge samtlige parter indlæg, har Husavisens udsendte medarbejder set sig nødsaget til at fortage (voldsomme) forkortelser og forenklinger af forsvar og anklager. Da anklageskriftet desuden er tilgængeligt i sin helhed andetsteds i husavisen, vil jeg nøjes med forsvarstalerne. Anne var ikke til stede på grund af sygdom.

For Jespers vedkommende gik en del af forsvaret på selve opgaven, og de formuleringer, der var rejst tvivl om. Indledningsvis forklarede han, at der var tale om en opgave i et metodefag, og at det skitserede forskningsprojekt aldrig skulle udføres. Med hensyn til fascisme-problematikken fremdrog han to ting, nemlig at han på intet tidspunkt angreb nogen personer eller grupper for at være fascister, og at han kun brugte betegnelsen fascistoid omkring bestemte personers handlinger i bestemte sammenhænge, nemlig [redacted] og [redacted] i husanliggender.

Leif fremførte for sit vedkommende at han ikke kendte anklageskriftet, og ikke havde fået det til gennemlæsning før selve dagen trods skriftlig henvendelse til huset, og at han i øvrigt heller ikke havde kendt noget til opgaven før sagen blev taget op. Han kendte

heller ikke JB andet end ved navn, og havde ikke haft andet end yderst sporadisk kontakt med huset siden foråret. Endelig havde han ikke skrevet under på brevet til fagrådene.

Kalles forsvar handlede primært om beskyldningerne for "patologisk åndsfællesskab". Han blev [vistnok først på mødet, RH], anklaget for at der skulle være en meget bestemt tone eller linie i de forskellige breve, han har skrevet i forbindelse med de forskellige konflikter, han har været involveret i. Han identificerede selv den linie, som den der havde før frem til fællesudtalelsen på generalforsamlingen.

Herefter fulgte en runde med opklarende spørgsmål. De af bestyrelsen stillede, har jeg så vidt muligt indbygget i ovenstående fremstilling.

En anden del af de opklarende spørgsmål gik på at forsøge at fastlægge tidsrammen for, hvornår SMS var repræsenteret i huset. Det blev bestemt til at være indtil primo marts '92, og igen fra juni-august '92, i sidste periode dog kun med [redacted] som medlem. De andre var gået over i Yggdrasil. Dette fik den opmærksomhed, fordi [redacted] var en af hovedårsagerne til, at brevet til rektoratet blev skrevet.

Derudover stillede de anklagede en række spørgsmål til JB. De søges kort oplyst i det følgende. Man søgte at få belyst, hvordan JB havde fået fat i opgaven, og i forlængelse heraf om han ikke følte en forpligtigelse til, som bestyrelsesmedlem, at redegøre for dette. JB gentog sin forklaring om at en person fra Yggdrasil havde fundet opgaven i baren. Man udbad sig også en liste med 3 eksempler på den det "patologiske åndsfællesskab". JB anførte brevet til fagrådene (som Leif altså ikke er medunderskriver af, RH), og henviste derudover til [redacted] for yderligere detaljer, da han ikke kunne huske flere.

En anden række spørgsmål gik på forholdet ml. SMS og Ygg. samt på et introduktionsmøde, som SMS afholdt i huset i efteråret '91, og i hvilken forbindelse bl.a. hagekors- og perker-begreberne blev brugt [af [redacted], RH]. JB henviste til at der kunne siges at være en vis consensus mellem Ygg/SMS bare minus [redacted] og SMS' formand Stig. Han mente at perkerbegrebet skulle være brugt ironisk i sammenhængen, og at for yderligere uddybning af disse ting kunne man henvende sig til [redacted], da han ikke selv havde været med til mødet.

Herefter fulgte replik/duplik fra de implicerede parter, der groft set opridsede hovedpointer omkring sagen og svar (eller mangel på svar) på de opklarende spørgsmål.

Procedurer

JBs procedure lå i forlængelse af anklageskriftet, i det han trak linierne for den "patologiske consensus" op igen som han fandt den eksemplificeret i debatten på mødet, og anmodede i øvrigt bestyrelsen for een gang for alle at løse det længe verserende problem i Studenterhuset ved at vedtage eksklusionen.

De anklagede trak for deres part to områder frem. For det første, hvordan man kunne argumentere mod anklagerne i eksklusionsbegæringen, eksemplificeret i en klargøring for det rimelige i at tale om overmennesketankegang, med henvisning til nogle Aljester Crowley citater (Liber Oz), der på forskellig vis (bl.a. som A3-kopi) havde cirkuleret i Studenterhuset.

For det andet hvordan bestyrelsen ville reagere overfor JB, da man fandt det godt gjort at der her ikke var tale om en eksklusionsbegæring med opgaven (der var tilvejebragt ulovligt) som det primære, men at han nærmere agerede på vegne af [redacted], så der altså nærmere var tale om et opgør med

gamle fjender, nemlig dem der kan huske [redacted] historie i huset.

Bestyrelsens reaktion blev ønsket stærk, da man ellers mente at [redacted] m.fl. ville have en klemme på bestyrelsen. Dette skal forstås ud fra det synspunkt at eksklusionsbegæringen egentlig var rettet mod retten til at ytre sig kritisk om forhold i huset. Hvis bestyrelsen derfor havde vedtaget eksklusionsbegæringen, ville dette forhold så at sige blive ophævet til lov i Huset, og alle der herefter rettede kritik mod noget punkt i huset, ville rette kritik mod selve huset.

Behandlingen af de principielle ting omkring huset, JB samt hvorledes sagen følges op, blev udsat til et senere bestyrelsesmøde.

Eksklusionsbegæringen blev enstemmigt forkastet.

Indlæg

Præsentation af nyt bestyrelsesmedlem

Da jeg synes, det er en god idé, at nye bestyrelsesmedlemmer præsenterer sig i Husavisen (som Simon gjorde i sidste nummer) vil jeg hermed tage tråden op, da jeg som valgt suppleant på generalforsamlingen d. 26. september, 1992 nu også skal til at sidde i bestyrelsen.

Mit navn er Rigmor Tølevidé (og ikke "Tit-gid", som Bente skrev i referatet fra GF). Jeg er 21 år og læser statskundskab på 3. semester på KU. Jeg er kommet ind i huset via Studerende Mod Racisme. Lige nu bor jeg i et studenterkollektiv på Frederiksberg. Tidligere organisatorisk erfaring har jeg fra Danske Gymnasieelevers Sammenslutning,

hvor jeg dels var aktiv i Fælleslevrådet i Storkøbenhavn, dels sad i bestyrelsen (88/89).

Jeg håber huset frem over vil bevæge sig i en mere åben og positiv retning, med større tillid og tryghed blandt husets interne brugere. Jo rare her er, jo flere mennesker vil vi også få ind, det være sig som aktive i grupperne, nye grupper eller blot som gæster til arrangementer.

Jeg håber bestyrelsen vil komme til at arbejde mere udadvendt og i øget samarbejde med repræsentantskabet, da jeg tror dette netop vil gavne trygheden og åbenheden i huset. Indtil nu har bestyrelsen for mange af os, tror jeg, virket som en lukket "elite".

Selvfølgelig håber jeg også vores problemer med lokalemangel vil blive løst i nærmeste fremtid ...

I øvrigt synes jeg flere skulle bruge Husavisen til interne beskeder osv. Det er absolut et godt initiativ og en god idé!

Kærlig hilsen

Rigmor

"Fascisme"/"det fascistoid"

Ordet "fascisme" har været en del af konflikten. Jeg og andre er ofte - ikke mindst i den netop overståede eksklusionssag - gentagne gange blevet anklaget for at kalde SMS/Yggdrasil-medlemmer for fascist og nazister. Når de, der anklager - især og

nu Jørgen Bitsch - bliver bedt om at forklare, hvornår og af hvem de er kaldt fascist/ nazister kommer der enten intet svar, eller det viser sig, at der er sagt "fascistoid" eller "fascistiske tendenser". Og her ligger en væsentlig skelnen, som er nødvendig at holde fast i. Det forekommer mig, at Jørgen Bitsch ønsker at sløre forskellen mellem begreberne "fascisme" og "fascistoid" - og bemærkelsesværdigt er det, at jeg ikke i denne eksklusionsproces er blevet anklaget for at kalde SMS/Yggdrasil-medlemmers handlinger for "fascistoid".

Jeg har tidligere nævnt - bl.a. i den omstridte opgave -, at jeg ser ordet "fascistoid" som dækkende væsentlige aspekter af først og fremmest og handlinger.

Men hvad betyder ordene?

Gyldendals etbinds leksikon, 1988:

Fascisme:

- "Samlebegreb for politiske bevægelser med autoritære, nationalistiske, anti-parlamentariske og antisocialistiske idealer. ... Fælles for disse bevægelser var, at de reddede det borgerlige samfund ud af en krisetilstand ved at ophæve det politiske demokrati og nedkæmpe arbejderbevægelsen med støtte af en småborgerlig massebevægelse organiseret omkring nationalistiske idealer."

Gyldendals fremmedordbog, 1983:

Fascistoid:

- "Som har fascistiske træk; som har lighed med eller peger mod fascisme, fascistelignende."

Derudover kan en nærmere karakteristik af det fascistiske være:^{24,25}

En verden, der deles op i venner og fjender. "De gode" som de, der kan indeholdes i et abstrakt fællesskab (nation, race, "udvalgt menneske" etc.). Denne forskel mellem de gode og de onde kan ikke begræbnes, blot "påkaldes" og propagandaen mod "de onde" sker gennem egenskabstilskrivning: blot ved at kalde dem onde, rotter, undermennesker etc. De modsætninger, der muligvis eksisterer mellem de gode og de onde kan ikke begræbnes som interessemodsatninger, og dialog mellem de "os" og "dem" forsøges undgået.

Det abstrakte fællesskab - "folket", "racen", "nationen" etc. - benyttes argumentativt; der tales på vegne af "folket" etc., også fx. af højrestrømstiske bevægelser, som stort set hele "folket" tager afstand fra. Denne talen på vegne af "manden på gulvet" som magtesløs overfor "det politiske bureaukrati" hindrer dog ikke en parallel argumentation for diktaturets indførelse med henvisning til "pøbelens" manglende evne til medbestemmelse. En lignende modsætning udgøres af de typiske krav om "lov & orden", som dog ikke hindrer en mere eller mindre skjult selvregtsstrategi og - i den grad magten indehaves - konsekvente brud på både alment anerkendte menneskerettigheder og de love, som fascistene selv indfører.

Det abstrakte fællesskab ses som havende en historisk ret til magten. Denne magt retfærdiggøres oftest med styrke. "Vi er de stærkeste, og derfor har vi ret". Tankegangen er præget af socialdarwinisme - "magt er ikke bare ret, men også sundt". I den grad det abstrakte fællesskab ikke har uindskrænket magt og succes tilskrives dette "forurening" af mennesker, der ikke tilhører "de gode", f.eks. jøder, udlændinge, socialister, feminister, religiøse grupper, homoseksuelle etc.

Dyrkelsen af "styrke" giver sig også kulturelle udtryk, f.eks. gennem dyrkelse af kropslige kraftpræstationer, militaristiske parader og i billedlige fremstillinger. Denne dyrkelse af

styrke og magt er forståelig som svar på en afmagtsituation - som til tider i større eller mindre grad fremstilles som antikapitalisme, men mere gennemgående som fremstilles som resultat af "forurening af folkesjælen"; gennem jøder, indvandrere etc. eller gennem ideer, som betegnes "landsforræderiske", "udanske" etc. - oftest socialistiske og anti-autoritære ideer.

Fascismens udgangspunkt i afmagtsituationer giver dog ikke grundlag for et egentligt handlefællesskab, da perspektivet for fascismen ikke er ophævelse af magt/afmagt, men erobringen af magten. Således er de fascistiske bevægelser præget af indre magtkampe, som oftest er meget personafhængige, ligesom bevægelsernes succes også er meget personafhængige.

Censur og antirationisme er nødvendige midler til at opretholde løgnet; demokrati og videnskabelighed må sættes ud af kraft. Løsninger kan ikke findes på rationel og ligeværdig vis, men må ske gennem vold og propaganda.

Indadtil er fascismen organiseret hierarkisk; som regel én leder, hvis ord er lov, og som oppefra og ned indsætter og styrer sine underordnede. En meget benyttet metode til at få de underordnede til at makke ret, er det at "have noget på dem", at kunne afsløre dem. Ofte blot en detalje til at starte med, men mere og mere efterhånden som vedkommende tvinges til at begå stadig flere forbrydelser. Lederens ord er uimodsigelige, da han fungerer som en slags "præst", der har adgang til det abstrakte fællesskabs "budskab". Fascismen har således religiøse aspekter ved at henvise til en grundlæggende ikke-materialistisk begrundelses- og retfærdiggørelsessammenhæng, som udvalgte mennesker har et særligt fortolkningsmonopol på. I fascismen er "guden" dog aflivet til fordel for føreren, der har status af inkarnationen af det abstrakte fællesskab.

diktatorisk ideologi generelt. Således er der f.eks. uenighed om, hvorvidt Francos styre i Spanien var at betegne "fascistisk".
²⁵ Den følgende fremstilling er lidt rodet; sorry, men det er gået lidt hurtigt.

²³ Redaktionel kommentar: HORT, HORT!

²⁴ Det er indenfor fascisteforskningen ikke umiddelbart om én definition på eller afgrænsning af "fascismen". Væsentlige uenigheder er fx omkring hvorvidt betegnelsen udelukkende skal gælde den italienske fascisme - som imidlertid betegnelsen, samt hvorledes fascistisme skal afgrænses fra

Da fascismens grundlæggende politiske budskab er diktaturet og undertrykkelse af de enkelte menneskers og interessegruppers meninger og handlinger, tager mange fascistiske bevægelser en "kvasi-fascistisk" form; dvs. argumenterer ikke åbent fascistisk, men tiltemper den offentlige fremtræden efter opportunistiske kriterier. F.eks. nedtonede Hitler antisemitismen gennem nazistpartiets vej mod magten i 20'erne og i starten af 30'erne, for ikke at skræmme vælgere og magthavere med sin ekstremistiske politik - og for ikke at det tyske socialdemokrati skulle få øjnene op for faren. Samtidig lod han dog andre "enkeltpersoner" i nazistpartiet fremkomme med antisemitisk propaganda - således at Hitler ikke behøvede at stå til ansvar for disse meninger, men blot henvise til at de enkeltpersoner, der fremkom med grovhederne, selv måtte stå inde for dem.

Med håb om at have klargjort mere end forvirret.

Jesper

(Regnbuen og Studerende Mod Racisme)

STUDENTER OG ANGST.

Vi tillader os hermed at henlede opmærksomheden på noget desværre generelt indenfor studenterlivet.

Fra vores ståsted - at være en alternativ psykologisk rådgivning i Studenterhuset - har vi bare indenfor det sidste halve år været vidne til en markant ændring af studerendes problemer: vi opsøges nu typisk på grund af angst, modsat tidligere, hvor overvægten var på problemers flertydighed; og vi opsøges af et antal studerende, vi slet ikke har ressourcer til - og når vi forsøger at henvise videre, fx til studenterrådgivningen, fortælles vi, at også dér er man allerede blevet afvist fra.

Problemerne centrerer sig overvejende omkring, at der mangler sociale, faglige og almindelige mellem menneskelige sammenhænge indenfor de enkelte fag, hvor man som studerende kan mødes med andre studerende, og diskutere og handle på sit fags vegne, kvalitativt. At disse sammenhænge ikke eksisterer er ikke et spørgsmål om, at behovet for dem ikke er der. Angst viser nemlig hen til, at personen står socialt isoleret og handlingslammet overfor at udvikle sit (studie)liv, og det helt ned i hverdagens almindelige gøremål.

Dette er en uheldig situation - og den er håbløs og tåbelig set i forhold til, hvordan tilværelsen også for studerende kunne være.

På den anden side står vi ikke undrende overfor at netop dette problem viser sig så markant netop nu. "Studieadfærdsreguleringsbestræbelsen" (Haarder) har nået sit mål! Man er blevet fremmed overfor sin egen virksomhed - for

UNDERVISNINGSMINISTERIET
Fællesrådet
Frederiksholms Kanal
1220 København K

ATT: Undervisningsminister Ole
Vig Jensen

kun de produkter, der ligger efter den givne aktivitet, har værdi. FX: at studere, for at bestå eksamen - ikke for nytten og værdien af det læste, for en selv og andre; at holde faglige noter hemmelige, for at stå sig bedre i konkurrencen mod de andre; ej læse ved siden af pensum, stille kritiske spørgsmål, for at holde sig på den lige vej, ikke at blive domt ude, eller tænk nu hvis det var interessant.

Af ovenstående følger nærmest implicit, at det interessante og relevante bliver til noget "forstyrrende noget", og studiepraksis må så reduceres til at blive simpel reproduktion af kendt/mainstream stof. Og dette kan vel ikke være meningen med universitetet!

De faktuelle studievilkår, der betinger dette forudsattes ministeren bekendt, hvorfor vi ikke her skal gå nærmere ind på dem. Til gengæld skal vi så nævne, at et sådant universitet ikke producerer demokratiske kandidater, der har de nødvendige færdigheder på tre så centrale områder som kooperation, tværfagligt samarbejde, og selvstændigt at kunne orientere sig mht ny viden indenfor hastigt forandrende områder.

Samlet giver dette: universitetet producerer ikke, hvad der samfundsmæssigt er brug for på lang sigt; men hvad der produceres er et stort og forarmet antal angstplagede mennesker, der hen af vejen dropper ud til ingenting,

medens de hårdhuede og kyniske indstillede sørger for at klare sig selv - og det med en viden, der kan være højst tvivlsom i videnskabelig henseende.

Vi vil gerne til slut pege på nogle basale ændringer, der skal til på såvel kort som på lang sigt.

På kort sigt må det gøres muligt, at alle studerende kan få den nødvendige psykologiske og sociale støtte, de har brug for, når udviklingsopgaver falder dem af hænde.

Samtidig må de formelle studiebetinger ændres tilbage i en retning, hvor det er muligt at studere fagligt, modsat den tvungne beståelse af diverse adgangsbegrænsende stopprøver indenfor et antal SU-år, der ganske enkelt er for snævre.

På længere sigt må universitetsuddannelserne udvikles som demokratiske forskningsenheder, hvor forholdet mellem universitet og det civile og økologiske samfund står i centrum.

Vi skal her gøre opmærksom på det misforhold, der igennem det seneste årti er vokset frem: at samtidig med at porererne indenfor uddannelsessystemet (og arbejdslivet generelt) mht at være faglig og kulturelt aktiv som en integral del af en virksomhed, bare er blevet færre og færre og mindre og mindre, at samtidig er loben af bistandsmodtagere, arbejdsløse og førtidspensionister vokset uhyrligt. Hertil er at tilføje, at undersøgelser i starten af 1980-erne mht studietidslængde for aktive fagkulturelle studerende og passive pensumlæsende studerende viste, at førstnævnte havde en lidt kortere studietid - hvilket vi tilskriver, at disse arbejdede med relevante

fælles-menneskelige problemer, i modsætning til som pensumlæsende studerende at måtte "opfinde" problemstillinger. Der findes ikke kvalitetsundersøgelser omkring de to forskellige studie-praksiser, men vi vil vove den påstand, at aktive fagkulturelle studerende mere er bundet til kvalitativ indholdsmæssighed, end andre.

Vi skriver dette fordi vi synes det er skammeligt, som der i dag handles - eller er blevet handlet fra ansvarlig politisk side. Og i håb om at ændringer gøres mulige.

arbejder med at udvikle nogle lønformsstrukturer, der indeholder konkrete samarbejdsforhold mellem færdiguddannede og studerende. Aktuelt er vores arbejde struktureret i perspektivet "promen vi vil vove den påstand, at aktive fagkulturelle studerende mere er bundet til kvalitativ indholdsmæssighed, end andre. Skulle De have ideer til, hvad vi kan eller kunne gøre fremover, så hører vi meget gerne.

REGNBUEEN

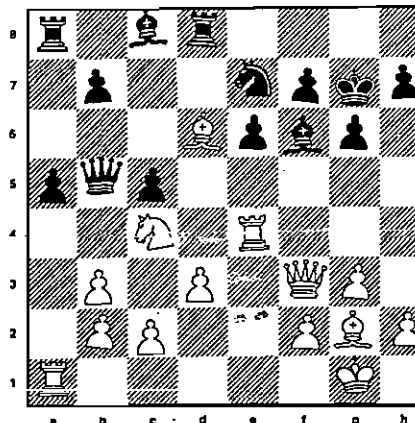
København 13. februar 1993

Vi har som rådgivningsgruppe ikke umiddelbart nogen konkrete forslag at stille mht en afhjælpning af de problemer, vi har gjort opmærksom på, men vi

SKAKOPGAVE

En lille slutspilspøle af Petrosjan 1961. Det er klart markeret, at dronningen skal ofres, men sort har ikke en chance!
Sorts 18. træk er: Tf8-d8.

Venlig hilsen,
"Studenterskak"
v. Leif

Socialministeriet

**Slotsholmsgade 6 - 1216 København K.
Udviklingskontoret 3.1.**

Ansøgning om økonomisk støtte i 1994 fra puljen til frivilligt socialt arbejde til fordel for socialt truede mennesker. (PUF)

1. Projektets/aktivitetens titel:

PSYKOLOGISK RÅDGIVNING

2. Organisationens, foreningens eller gruppens navn, adresse og tlf.nr.:

RÅDGIVNINGSGRUPPEN REGNBUE
STUDENTERHUSET, KØBMAGERGADE 52
1150 KØBENHAVN K. TLF: 35 32 38 61

Bestyrelsesformand: Vi har ingen formand, men kollektiv ledelse.

Kontaktperson: Cand.psych. Kalle Birck-Hadsen
Stud.psych. Anne Jønsson

Hvilken kommune har projektet postadresse i: København
(Skal udfyldes)

3. Girokonto, hvortil evt. tilskud skal anvises:

Enten: eget gironummer: 6.06.92.31

Eller: bankens giro nr., registreringsnr. og eget kontonummer:

4. Er der tidligere søgt støtte fra puljen til samme projekt/aktivitet?

Hvis ja, journalnummer [redacted] 0725-1273

5. Stikord: (sæt eet kryds)

Aktivering	☐
Frivillighedsformidling	☐
Netværksskabende aktiviteter i boligområder	☐
Rådgivning/behandling	☒
Selvhjælpsgrupper	☐
Væresteder	☐

Særlige aktiviteter i forbindelse med:

Krisecentre	☐
Menighedsarbejde	☐

Andet _____

(Udfyldes af ansøger)

6. Beskrivelse af projektet. Beskrivelsen skal indeholde:

- formål
- målgruppe
- de organisatoriske rammer og samarbejdspartnere
- kort status for et igangværende projekt

Vores aktivitet er en åben alternativ psykologisk rådgivning, der fungerer på frivilligt grundlag. Rådgivningen er gratis, og vi tager imod mennesker i krise og nød, der ikke har andre steder at gå hen.

Rådgivningsgruppen består af psykologer og psykologistuderende, der er organiseret gennem et fagligt arbejdskollektiv, og som på basis af forskning, uddannelse og formidling af psykologisk viden - ikke om mennesker, men for mennesker - arbejder med vejledning/rådgivning/terapi. Rådgivningen har eksisteret siden 1985 og hører hjemme i Studentarhuset v/Københavns Universitet.

Af vores brugergruppe er ca halvdelen studerende, medens den anden del er marginaliserede og socialt udstøede mennesker: enlige mødre på bistand, tungt belastede unge (prostitution og stofmisbrug), psykiatriske (svingdørs)patienter, samt personer i akut krise/psykosetruede, der er tabt af det etablerede behandlersystem.

Det gennemsnitlige antal igangværende rådgivningsforløb har været stabilt gennem de sidste år, og ligger typisk på ca 20 intensive enkeltforløb, samt et gruppeforløb med i snit 3 brugere.

Som rådgivning har vi i årevis været kronisk overbebyrdet med henvendelser, men må også konstatere en eksplosionsagtig stigning indenfor det sidste år. Hvor vi tidligere har kunnet finde løsninger hen ad vejen, er dette nu umuligt, og vi har set os nødsaget til at etablere en slags "krisecenter-funktion", hvor vi anvender en stigende mængde ressourcer på at arbejde med at opspore og etablere kontakt til andre behandlerinstanser og aktivitets-/netværkssammenhænge. Til dette arbejde trækker vi både i stigende grad på gamle samarbejdspartnere - universitetsansatte, diverse græsrodsbevægelser og lokale social- og sundhedsfremmende projekter/initiativer - ligesom vi løbende søger at etablere nye og flere. Samtidig prioriterer vi tid til at formidle social- og sundhedspolitiske emner - aktuelt er det materiale vedr alkohol- og stofmisbrug, samt seksygdomme - til Studentehusets meget søgte cafe.

For nærmere beskrivelse af rådgivningens arbejde henvises til vores bilag til PUF-ansøgning for 1993 (også vedlagt denne ansøgning som bilag 0).

Som rådgivningsgruppe har vi de senere år søgt en indholdsmæssig dokumentation af vores praksis. Og vi er kommet lidt ind i det, jvf bilag 1: en alternativ autorisationsansøgning ud fra arbejdet i rådgivningen; og bilag 2: en samling af faglige tekster, herunder to studenteropgaver med udgangspunkt i rådgivningens arbejde (s.52-131 og s.11-52). Desuden har vi også færdiggjort en intern dokumentation af rådgivningens skrevne historie: et materiale på ca 3000 sider (for dette indeks se s.89-97 i bilag 2). Af mere udadvendte initiativer skal fremhæves seminarafholdelser og oplæg for andre psykologer/studerende på KIA, samt et åbent brev til Undervisningsministeren om "Studerende og angst" (se bilag 3, s.13). Det sidste har givet anledning til en konstruktiv debat i Studentehuset om sådanne problemer, endvidere til en kronik i Politiken om generelle studenter sociale forhold, samt et svar fra Undervisningsministeren, der gerne vil høre nærmere om vores forslag til lønformsstrukturer - og det søger vi at udarbejde.

For nærværende vurderer vi, at det er vigtigt, at vi som rådgivningsgruppe mere målrettet begynder at blande os i den offentlige debat om, hvordan social- og sundhedsfremmende initiativer skal udformes. Vi har nogle erfaringer, det kunne være brugbart at bringe ind i en bredere samfundspolitisk diskussion, jvf blandt andet resultaterne i bilag 1 omhandlende "Generaliserede progressionsmål", s.36-39, og "Tendensudsagn", s.40-54.

7. Hvilket beløb søges der om i 1994?
(Det bemærkes, at beløbet skal være anvendt ved udgangen af 1994)

Ialt 45.000,- Kr.

Udgifterne specificeret:

Tilskud til dækning af daglig drift: 30.000,-
mad, papirvarer, porto, kopiering, tidsskriftsabonnementer, bogind-
køb, og et engangsbeløb til anskaffelse af et nyt køleskab (ca 2.500,-).

Tilskud til fortsat dokumentationsarbejde,
samt offentliggørelse heraf: 15.000,-
kontorartikler, kopiering, faglige undersøgelser, trykning, og et en-
gangsbeløb til anskaffelse af en diktafon (ca 5.500,-).

8. Søges der om flerårige bevillinger? NEJ
I begrænset omfang vil der være mulighed for at give tilsagn om støtte over flere år - dog
højest tre år.

Udgifterne specificeret	1994	1995	1996

Det ansøgte beløb
ialt kr. pr. år _____

Begrund ønsket om flerårige bevillinger.

9. Er der søgt støtte fra andre tilskudsgivere/fonde? NEJ

(Hvis ja, angiv da navn på tilskudsgivere/fonde samt j.nr., årstal, ansøgt og evt. bevilget
beløb)

Aktivpuljen

Tips- og Lotto

Sygekassernes Helsefond

Kommune

Amt

Andre

10. Har organisationen, foreningen eller gruppen indgået driftsoverenskomst med det
offentlige? NEJ

Men som aktivitetsgruppe i Studenterhuset har vi ingen udgifter til hus-
leje, og kan i begrænset omfang benytte husets telefon. Desuden har vi
ingen udgifter til kaffe og te, men stiller til gengæld arbejdskraft til
rådighed for cafeens ukommercielle drift, samt til rengøring og løbende
forbedring af husets faciliteter.

11. Har organisationen, foreningen eller gruppen indgået anden form for skriftlig aftale
med det offentlige? NEJ

Rubrikken skal udfyldes

Kalle Birck-Madsen
Navn (maskinskrevet eller blokbogstaver)

29. august 1993
Dato

Kalle Birch-Madsen
Underskrift

BILAG TIL PUF ANSØGNING 1993.

Rådgivningsgruppen
Regnbuen,
Studenterhuset
Købmagergade 52
1150 København K
33-13.65.92

Vi tillader os hermed at søge om midler til dækning af udgifter ifm rådgivningsgruppens daglige drift, samt om midler til udvidelse af denne og til påbegyndelse af en nærmere dokumentation af gruppen rådgivningspraksis.

Rådgivningsgruppen er en frivillig og gratis psykologisk rådgivning, der har til huse i Studenterhuset/København. Rådgivningen har siden den åbnede 1985 ydet vejledning/rådgivning/terapi primært ift studerende, der er blevet stillet i en nød- og krisesituation. Men rådgivningen er også fra starten af blevet søgt af ikke-studerende, som er blevet taget imod ud fra de ressourcer, der har været til vores samlede rådighed.

Fra 1989-90 har rådgivningens brugergruppe været halvt studerende, der har stået med studiemæssige/personlige problemer. Og den anden halvdel har fordelt sig mellem enlige, primært ufaglærte kvinder med børn, og tungt belastede unge, der er gået i stå på bistandshjælp, samt en meget blandet gruppe af mennesker, hvis eneste fællesnævner har været enten skuffelse og nederlag med etablerede psykologiske behandlingstilbud og/eller angst for gentagen psykiatrisk indlæggelse.

Samlet gælder det for rådgivningens brugergruppe, at den overvejende er meget ressourcefattig, ofte med store sociale og familiemæssige baggrundsproblemer. Der er således mange med selvmord tæt på.

Grundlæggende for vores arbejdsform er at tage udgangspunkt i problemerne som de fremstår for brugerne af rådgivningen, og i fællesskab med brugeren at udvikle denne problematik. Sigtet med denne arbejdsform er at udvikle en handleevne hos brugeren, der ikke bare løser op for den konkrete problematik og det ubehag, der er en del heraf, men som brugeren også kan benytte til at undgå/imødegå fremtidige problemer af psykisk og social art.

En rådgivningssamtale varer fra 5 til 7 kvarter. De forløb, der kommer igang i rådgivningen, varer fra mellem 3 til 6 måneder og op til 2 til 2 1/2 år, og med et gennemsnit på et halvt til et helt år. Og typisk med en samtale om ugen. En del forløb er mere krævende, og kan indbefatte periodisk daglig (eventuel telefonisk) kontakt, hjemmebesøg, socialcentermøder mv.

I rådgivningsgruppen er vi nu 14 psykologistuderende og psykologer, der alle arbejder ulønnet. Arbejdet er organiseret omkring onsdag eftermiddag og aften, og falder i tre dele: Supervisionsgruppemøder, hvor udviklingen i de enkelte forløb diskuteres; Brugerforløb; og Fællesmøde, hvor der arbejdes med almene og mere specifikt terapeutiske problemstillinger. I dette forum varetages

også praktiske og teoretiske opgaver ift rådgivningens drift iøvrigt. En stor del af brugerarbejdet, samt andet arbejde ifm rådgivningen foregår på ugens andre dage.

For at deltage i rådgivningsgruppen kræves, at der minimum kan afsættes 12-14 timer om ugen. Og ligeså kræves der sådanne kvalifikationer ift arbejdsfeltet, at det vil være muligt indenfor et år til tre selv at gå ind som ansvarlig rådgiver. De enkelte rådgivningsforløb varetages af rådgiverpar, der sammensættes bredest muligt mht erfaring, baggrund og køn. Nye i gruppen kommer med i rådgivningsarbejdet ved at arbejde med i gruppens fælles arbejdsprocesser, inden de går med i det direkte rådgivningsarbejde under de "gamles" supervision og ansvar. Herigennem tilsigtes udviklingen af praksiskvalifikationer, der i størst mulig grad er fri af model- og øvehandlinger - hvad der ellers er en udbredt kvalifikationspraksis - idet sådanne går kvalitativt forbi det særlige og væsentlige, som det i enhver situation handler om at gribe i et udviklingsperspektiv.

I 1991/92 har der i snit været 20 brugerforløb i gang, hvilket dog har været mere end vi har ønsket at involvere hinanden i som rådgivere og rådgivningsgruppe. Men vi er gået ind i det, fordi vi i de konkrete tilfælde ikke har kunnet øjne andre relevante henvisningsmuligheder, og fordi vi erfarer, at vores arbejdsform, nærmest upåagtet problemtypen, med hver enkelt generelt lykkes på lang sigt. Selvfølgelig er der et "men" mht, om vores arbejde altid lykkes, men for de meget få forløb - en håndfuld - der fra rådgivningens start og frem til idag ikke er blevet afsluttet på normal "lykkelig" måde, gælder at her er det brugeren, der selv er gået videre. Nederlaget deponeres hos os, og sådan må det også være, hvis ikke vi skal bidrage med yderligere problemer for den berørte. Det er også, når vi ikke kan komme igennem til løsninger, at vi som arbejdskollektiv vægter at prioritere særlige faglige ressourcer, så det uløselige fremover vil kunne gøres løseligt.

På grund af det stadige brugerpres er vi i dag i meget større grad end tidligere henvist til at visitere til anden side, også selv om det på ingen måde lever op til en optimal løsning for den berørte - eller det ingen lunde synes at leve op til "vores krav" til en faglig forsvarlig varetagelse heraf. Skønsmæssigt vil vi med udgangen af 1992 nå op på over 100 afviste/henviste, og det selv om mange potentielle brugere vælger sig selv fra og ikke henvender sig, fordi de allerede fra anden side - fra deres gang i Studenterhuset eller fra bekendte, der allerede går i rådgivningen, eller som selv tidligere er blevet henvist videre - er vidende om vores næsten kroniske ressourcemangel ift at gå ind i nye brugerforløb.

Til antallet af afviste må vi desværre også lægge et større antal af ikke-henvendelser, fra smerte-eksistenser, hvilket er vores begreb for de menneskeskæbner som vil kunne profitere voldsomt af rådgivningsressourcer, simpelt hen fordi de har givet op overfor deres eget liv med meget negative konsekvenser til følge, og som vi støder på i miljøerne omkring de etablerede brugerforløb, men som vi ikke ser os i stand til ressourcemæssigt at tilbyde noget kontinuerligt, der kan forandre.

Vi har indtil nu arbejdet med ovenstående konkrete ressourcemangel ift brugerpresset på rådgivningen ved dels at arbejde tilbage direkte i brugermiljøerne og søge at aktivere selvhjælpsprocesser heri, og dels ved at blande os i den socialpolitiske debat omkring, hvordan det på langt sigt kan gøres muligt at sikre alle de nødvendige støttemuligheder i nød- og krisesituationer.

Vi deltager med faglige oplæg indenfor vores egen fagpsykologiske ramme, generelt ifm seminarer om anvendt psykologi ift psykologstudiet og særligt ift faglige dage indenfor Psykologforeningen. Og specifikt har vi siden januar 1991 arbejdet sammen med en socialpsykologisk forsker fra Psykologisk Laboratorium/Københavns Universitet Amager omkring "Praksisforskning i forandring og overskridelse af psykosocial behandling", et projekt der er et delprojekt af "Sundhed, menneske og kultur" finansieret af det Samfundsvidenskabelige Hovedområdes Fakultet. Herudover har vi en årelang kontakt med Galebevægelsen, hvor vi sidst har deltaget med et oplæg "Om krisecentre og boformer" til høringen om alternativer til psykiatrien i november 1991. Dette efterår er vi endvidere med i en lille række af organisationer, der skal tage imod en ægyptisk gæsteprofessor indenfor det psykologiske område.

Det har været et væsentligt løft for vores rådgivningsarbejde at modtage støtte fra Fattigdomsmidlerne i 1992. De 20.000,- kr vi blev tildelt gjorde det muligt for os at anskaffe en længe ønsket computer, hvilket har lettet meget af det fælles arbejde fantastisk, og midlerne ydede samtidig et væsentligt tilskud til afholdelse af de nødvendige udgifter til mad (som mange brugere har behov for), til kopiering, porto, tidsskrifter og fagbøger. På grundlag af tilskudet fik vi nemlig frigjort egne private midler til brug for indsamling, formidling og kopiering af selve rådgivningens nedskrevne historie, fra dens start i 1982, til dens åbning i 1985 og frem til idag. Vi er så godt som færdige med en samlet dokumentation af rådgivningens praksis som alternativ rådgivning centreret omkring forskning, uddannelse og formidling - det drejer sig om et åbent materiale på henved 3.000 sider - men dette endnu kun for rådgivningen set som faglig organisation/alternativ institution. Den konkrete dokumentation af vores brugerpraksis - tusindvis af sider med forløbsnoter, som forøvrigt altid gives tilbage i kopi til den berørte bruger - mangler vi endnu at gå til, omend vi længe har arbejdet med forskellige nøgler til, hvordan denne form for dokumentation - der er underlagt tavshedpligt - kan oparbejdes, så den direkte kan indgå i en videnskabelig formidling af specifik psykologisk rådgivningspraksis. Vi står dog stadig med, at der endnu er langt igen, før denne "dokumentation af konkret terapipraksis" kan foreligge i et fuldt og for andre anvendeligt omfang. Aktuelt arbejder vi derfor med at finde et hjørne, et moment, en dimension oa, hvorfra vi kan påbegynde en skridtvis offentliggørelse, samt en offentliggørelse der samtidig kan tilsigte en udvikling af alle de, ofte uforenelige faglige og politiske standpunkter, der er indenfor området; men også et sted at starte fra, der mest muligt sikrer, at det er begrundede videnskabelige fremskridt, der gennem offentliggørelse almengører sig.

Når vi tænker indad på vores egen praksis som rådgivningsgruppe, sidder vi med en klar opfattelse og erfaring omkring, at vores arbejde nytter, og også at det har værdi langt ud over vores egen horisont. Men det er også netop her, vi støder på vores egne begrænsninger som frivilligt projekt. På grund af vores åbne og meget brede indfaldsvinkel har vi meget lidt kontrol over, hvilke problemer vi kommer til at arbejde med, samt omfanget af dem. Og dette betyder, at arbejdsmæssige fællesprioriteringer fra tid til anden - og ofte - støder på uforudsete forhindringer, hvor aktuelle omverdensproblemer nærmest dikterer os en bestemt anden prioritering. Eksempelvis skal nævnes, at vi foråret 1992 godt ville afholde en åben faglig dag i Studenterhuset, hvor vi ville give vores historie og tanker om terapipraksis videre; men halvvejs inde i forberedelsen blev vi opsøgt af flere studenterhusaktivister om rådgivningsforløb, og valget var tidsmæssigt disse personers akutte problemer eller vores "eget" projekt. Vi valgte personerne, fordi vi ikke etisk kunne forsvare en åben dag med konkrete studenterhusaktivister som fravalgte brugere - selvom en sådan dag kunne have styrket både vores egen og Studenterhusets faglige profil.

Problemer af ovenstående art gør også tanken om at søge midler til lønformer aktuel, således at det fælles og generelle i rådgivningens dagligdag kan sikres en større kontinuitet. Og med de udkast, blandt andet til opprioritering af midler for Studenterrådsgivningerne, der har været fremme til finansloven for 1993, har vi endnu engang set os stående i en konkret valgsituation, om vi skulle søge at gøre dette skridt nu eller ej. Men har, også denne gang - og fordi det ikke helt kunne sikre os muligheden for at få hele bredden med i vores nuværende arbejde - valgt ikke at forsøge at tage det. I dette fravalg ligger også, at vi langt fra er tilstrækkeligt klare på, hvordan konkrete lønformer kan styrke det frivillige rådgivningsarbejde uden at tendenser til bureaukrati, serialisering og anonymisering overfor brugerfladen nærmer sig. Det er netop fraværet af sådanne forhold, der - sammen med vores tilgang til praksis - synes at være styrken i vores arbejde, omend det også slider på os, når der ikke rigtig er nogen 'private og legitime' tilbagetrækningspositioner at hvile igennem.

Vi arbejder aktuelt med problemfeltet som en særlig socialpsykologisk (og sociologisk) opgave omhandlende udviklingen af bæredygtige og brugerstyrede institutioner, og knytter her an til de mange andre projekter, der i disse år arbejdes med indenfor det sociale- og sundhedsmæssige område. Der, hvor vi kan se vores eget fremtidige bidrag til dette område er, at kan vi komme igang med en mere specifik og målrettet dokumentation af vores brugerpraksis, specielt af de praksisforhold, der nytter eller "virker" i de for os idealtypisk udarbejdede problemsituationer, at da vil det også være muligt for os at sige noget videnskabeligt begrundet og generelt anvendeligt om selve indretningen og karakteren af fremtidige rådgivningsinstitutioner, og dermed også mht til hvordan vi selv kan og skal gå videre som fagligt arbejds-kollektiv.

Det turde indtil nu være fremgået af vores beskrivelse af rådgivningspraksis, at der er etableret to arbejdsfelter i rådgivningen, dels den socialpsykologiske/sociologiske omkring rådgivningspraksis generelt og dels et specifikt personlighedspsykologisk felt ift arbejdet med aktuelle brugerproblemer. Felterne er meget snævert knyttet, og de betinger i et forebyggelsesøjemed også hinanden, for i den grad det er muligt både teoretisk og praktisk at begribe, ikke bare hvordan typiske brugerproblemer overvindes, men også hvordan de sociale og individuelle grunde og betingelser er, for at de kom i stand som personlige problemer, at da vil det være muligt at ekstrapolere praksistiltag, således at der målrettet vil kunne arbejdes forebyggende ift mennesker i analoge socialpsykologiske problemsituationer, hvad der så i anden omgang vil give anledning til nye problembestemmelser i udvidet forebyggelsesmæssigt sigte.

Men lige så "let" det er for os at "kigge ind" i dette felt, ligeså svært er det også for os at arbejde systematisk med en både teoretisk og praktisk almengørelse af det. Og det handler om karakteren af vores tilgang til arbejdet - vores eksistensgrundlag - hvor vi indtil videre må se os som stående meget alene, uden nævneværdig mulighed for i positiv forstand at støtte os særskilt til andres erfaringer. Specifikt drejer det sig om, at når tilgangen til brugerarbejdet er social- og personlighedspsykologisk problemudvikling, modsat det udbredte koncept om praksisstyring gennem diagnostiske behandlingstiltag, at så vides det først, når problemet gennem fælles praksis så at sige er gjort løseligt, hvad det hele handlede om, og hvorfor det kom i stand. Denne, ift gængs praksis indenfor området, "omvendte diagnostik" rejser et væld af nye og endnu uløste metodiske (og efterfølgende teoretiske) problemstillinger mht en videregivelse af konkret rådgivningspraksis, det være sig i teoretisk form og som konkret erfaringsformidling. Det vides kun med sikkerhed, men her også ned i detaljen, hvad der ikke skal gøres eller sættes i værk. Men hvordan arbejdet i positiv forstand skal foregribes, dét er nødvendigvis åbent og til stadighed til fælles debat og afgørelse.

For udvikling af praksis og den foregribende bestemmelse heraf stilles vi derfor hele tiden med en åben midte, hvorom der kun kan siges noget meget alment, og som kun et videre enkeltteoretisk udviklingsarbejde og et arbejde med afgrænsning til faldgrupper kan kredse nærmere ind: har vi ikke alle relevante udgangsbetingelser med for en systematisering/generalisation af praksiserfaringer med specifikke enkeltforløb, så kan det hermed gjorte koncept, ift andre/nye brugere, blive til een for dem fremmed effektivisering af vores praksis, fremfor til et bidrag til udviklingen af "deres", idet der modsat det intenderede - og for personlighedspsykologisk udvikling kontraindicerede - ubegrebet arbejdes diagnostisk behandlingsmæssigt; eller også er der faren for, af angst for fremmed effektivisering, at rådgiversiden forestillingsmæssigt stiller sig på bar bund hver gang et forløb kommer i stand, men her vil tidligere rådgivningserfaring med samme problemstillinger skjult kunne sætte sig igennem på en for alle parter ukonstruktiv og ikke fælles foregribende måde.

Det her beskrevne problem er generelt uløst indenfor subjektiv-denskabelig forskning, og det er også det problem, der gør, at vi hellere vil tage mindre, om det så skal være de mindste skridt, både socialpsykologisk og terapeutisk/klinisk, og bevidst kooperativt derfor være så grundige som muligt i udviklingen af en mere differentieret rådgivningspraksis, end vi vil se os bidragende til en forfladigelse af såvel vores eget arbejde med brugerproblemer som af selve området, hvor der er koncepter og teknikker nok, men ikke nogen særlig problembevidsthed om deres begrundede sagsmæssige anvendelse i hvert enkelt særlige tilfælde.

Med en sådan arbejdsform stiller vi også det basale krav til hinanden, at man er, eller gør sig, bekendt med alle relevante teoridannelser indenfor det problemfelt, der bearbejdes - også de koncepter, man på forhånd måtte være uenig i. For uden dette vil det kun være muligt at træde op som konkurrent til andre/andet og ikke med kollektivitet.

Vi har i forbindelse med udformningen af denne ansøgning diskuteret vores udviklingsretning som rådgivningsgruppe. Og det er gennem denne diskussion blevet mere og mere klart, at vi står med en vifte af meget forskellige arbejdsfelter, som vi har direkte kontakt til, og som vi også umiddelbart ville kunne gå nærmere ind i. Fx:

- enlige kvinder med børn, som næsten alle kender til andre enlige og isolerede kvinder;
- tungt belastede unge hvis netværk selv består af andre belastede unge og ældre. Vi har kontakt med Gadesjakket/Nørrebro, men endnu kun som enkeltpersoner/græsrodder, idet vi som rådgivningsgruppe mangler at finde (et greb om) et arbejdskoncept, der sikrer stadige og frie ressourcer til begge parter rådighed.
- grupper af studerende indenfor det sundhedsmæssige område, fx afspændingspædagogiske uddannelser eller personer fra det socialpædagogiske arbejdsfelt indenfor narkoområdet, hvor det terapeutiske er en generel del af de kvalifikationsmæssige krav, men som mange afbryder/går ned på. Og i stor udstrækning fordi skolerne/institutionerne ikke har tilstrækkelig kompetence til arbejdet med den særlige blanding af pædagogik og terapi, men hvor vi i kraft af vores måde at organisere rådgivningsarbejde på sidder med en erfaringsfond, der anvendt i form af en udadgående konsulentfunktion ville kunne minimere de brugerhenvendelser, som vi får fra disse områder;
- det børnepsykologiske område, hvor det idag er nærmest omsonst at henvise videre, med mindre det er tvangsfjernelser, der er på tale. Et nærmere arbejde fra vores side med udviklingen af en særskilt kompetence på dette område vil kræve meget af vores samlede ressourcer flere år frem i tiden, så aktuelt varetages indgangen og arbejdet hermed endnu kun af de enkeltpersoner i rådgivningsgruppen, der har en umiddelbar specifik faglig interesse heri.

Problemet med ovenstående arbejdsfelter er fra vores side først og fremmest et tidsmæssigt problem, da meget af vores tid er båndlagt til anden side - lønarbejde og studier. Men i anden omgang også et økonomisk problem. Det koster i kroner og ører at arbejde med felterne.

Som beskrevet er det ikke nu, at det er relevant for os at søge ind i lønformer for det arbejde, vi udfører. Men det er også blevet klart gennem udformningen af denne ansøgning, at vi inden længe konkret må nærme os sådanne. Der er for mange ting i vores daglige virke, der bliver mere besværlige og opslidende, end det med rimelighed kan kræves. Og nok er det nærmest en livsstil for os at tage vores fag - psykologi - praktisk på ordet, men som enhver anden seriøsitet behøver den en nærmere materiel ramme, for at kunne udvikle sig optimalt.

Vi vil derfor heller ikke skjule, at vi både har skrevet denne ansøgning for at give indblik i vores praksis, men også fordi vi gerne modtager henvendelser og ideer til, hvordan vi også kunne udvikle arbejdet videre.

De midler vi søger for 1993 søger vi til følgende områder i vores arbejde:

1 - midler til dækning af daglige udgifter til mad, papirvarer, porto, kopiering. Vi bruger idag ca 1800,- kr månedligt, eller 21.000,-kr pr år.

2 - midler til start på et brugerdokumentationsprojekt. Det vil dreje sig om bogindkøb, anskaffelse af tidsskifter, manualer, kopiering af materiale, korrespondancer med fagfæller og andre faggrupper, kurser mv. Formålet er dels at skabe et materiale for os selv til videre bearbejdning og dels at tage skridt til en nærmere offentliggørelse af rådgivningspraksis. Vi har svært ved at vurdere, hvad det vil koste at komme ordentligt i gang, men vi forestiller os, at midler hertil vil kunne løskøbe flere af os ift de lønarbejdstimer, det idag er nødvendigt at have bare til anskaffelse af fagligt materiale. Et overslag i rådgivningen over, hvad vi samlet investerer i specifikt psykologisk og sociologisk materiale - selv om vi i udstrakt grad allerede anvender hinandens - er 7.000,- kr pr måned eller 84.000,- kr pr år. Kan bare halvdelen heraf dækkes, ser vi det muligt at komme langt ind i dokumentationsprojektet.

3 - rådgivningen har specielt de sidste to år etableret sig som en mulighed for tungt belastede unge i Storkøbenhavn. Og vi synes både at være blevet en kendt og troværdig rådgivning i disses forskelligartede miljøer. De forløb, der kommer i stand adskiller sig ikke nævneværdigt fra andre forløb, når der ses bort fra at de tit koster af rådgivernes privatøkonomi til fortæring og eventuelle busbilletter, der er brug for. Af og til støder vi imidlertid på, at var der bare midler til en rejse hjem til forældre, gamle skolekammerater, en tur på landet (hvor vi har kontakt til kreative miljøer), til et aftenskolehold eller til noget genbrugstøj - som det er meget svært, for ikke at sige umuligt at få de respektive socialcentre til at gå ind i, når det

står lige for - så kunne meget løses med få midler. Det er på ingen måde tanken at have en kasse at dele ud af, men at have en pulje i størrelsesorden måske 5.000,- kr pr år, der anvendt hertil vil gøre underværker, når situationer af ovenstående art opstår.

4 - rådgivningen har altid nogle enlige mødre med børn, der bruger os. Det er moderen, vi primært arbejder med, og hvor vores tiltag overfor børnene mest er af socialpædagogisk art, hvad der også er kompetence til i rådgivningen. Men vi føler os fattige ift at give børnene et miljø, når de er hos os. Midler til indkøb af legetøj, der vil kunne danne grundlag for et nærmere arbejde med de børn, vi møder, vil kunne understøtte vores arbejdet med moderen. Et skøn til legetøj og andre børnerrelevante ting er et engangsbeløb på 5.000,- kr.

5 - i rådgivningen har der eksisteret en problemafklaringsgruppe de sidste 4-5 år. Den er lagt indenfor rådgivningens almindelige åbningstid onsdag aften, hvor der også er fællesmøde og supervision, og den kan derfor med sin begrænsede tidsramme på to timer kun bære 2-4 brugere. Den fungerer som en nøddør, som brugere kan gå ind igennem, når vi ikke kan tilbyde enkeltforløb, men heller ikke ser os i stand til at henvise videre. Men pga dens minimale størrelse er den oftest lukket for nye brugere. Vi vil derfor godt kunne bruge at etablere en anden og større gruppe uden for vores onsdage - ikke som en decideret terapigruppe på nuværende tidspunkt - men som en kreativgruppe - en tagen-vare-på-sig-selv gruppe - der evt også er åben overfor de brugere, der allerede er i enkeltforløb, men som vil kunne bruge også at arbejde med disse sider. Vi forestiller os en gruppe, der arbejder med dans, tegning, drama, afspænding mv. Til indkøb af materialer hertil søger vi midler til en ghattoblaster, farver og papir, samt skumgummimadrasser. Et engangsbeløb på 8.000,- kr.

Ovenstående 5 områder er en ønskeliste til, hvad vi kunne tænke os at råde over. Og vi er på det rene med, at punkt 2 - 5 vil kræve flere tidsmæssige ressourcer, end vi idag bruger og råder over. På den anden side har vi den erfaring med de midler vi blev tildelt for 1992, at det har lettet vores arbejdsproces betydeligt og frigjort overskud.

PUF-ANSØGNING FOR 1993.

1. PROJEKTETS/AKTIVITETENS TITEL:

PSYKOLOGISK RÅDGIVNING

2. ORGANISATIONENS, FORENINGENS ELLER GRUPPENS NAVN, ADRESSE OG TLFNR.:

**RÅDGIVNINGSGRUPPEN REGNBUE
STUDENTERHUSET
KØBMAGERGADE 52
1150 KØBENHAVN K.
33-13.65.92**

**KONTAKTPERSON: CAND.PSYCH. KALLE BIRCK-MADSEN
STUD.PSYCH. JESPER LUND**

HVILKEN KOMMUNE HAR PROJEKTET POSTADRESSE I:

KØBENHAVN

3. GIROKONTO, HVORTIL EVT. TILSKUD SKAL ANVISES:

6.06.92.31

4. ER DER TIDLIGERE SØGT STØTTE FRA PULJEN TIL SAMME PROJEKT/AKTIVITET:

HVIS JA, JOURNALNUMMER: 0725-1273

5. STIKORD: (SÆT EET KRYDS)

.....
.....

RÅDGIVNING/BEHANDLING

X

6. BESKRIVELSE AF PROJEKTET. BESKRIVELSEN SKAL INDEHOLDE:

- FORMÅL
- MÅLGRUPPE
- DE ORGANISATORISKE RAMMER OG SAMARBEJDSPARTNERE
- KORT STATUS FOR ET IGANGVÆRENDE PROJEKT

Vores aktivitet er en åben psykologisk rådgivning, der fungerer på frivilligt grundlag. Rådgivningsgruppen består af såvel psykologistuderende som psykologer. Rådgivningen er gratis for brugere.

I kraft af vores placering i Studenterhuset v/ Københavns Universitet er vores umiddelbare brugerflade de universitetsstuderende. Men vi har fra vores start i 1985 også set det som en vigtig og nødvendig opgave at være praktisk faglig formidler mellem universitet og det omgivende samfund. Rådgivningens brugergruppe er derfor de personer, der henvender sig. Ud over de universitetsstuderende er dette aktuelt: enlige mødre, tungt belastede unge (hvor prostitution og stofmisbrug er en baggrund for nogen), studerende/medarbejdere indenfor behandlingssektoren, nuværende/forhenværende psykiatriske patienter, arbejdsløse ufaglærte/faglærte mænd og kvinder i 20-erne. Hertil skal lægges en uspecifik gruppe, der mangler sociale aktiviteter, hvor man kan nærme sig udviklingen af en basal evne til at tage vare på sig selv, alene og sammen med andre. Dette er ofte mennesker, for hvem det at søge rådgivningsstøtte bryder for meget med deres selvbillede om at skulle kunne klare sig selv for enhver, ofte dyr pris.

Rådgivningsgruppen ser sig selv som et fagligt arbejdskollektiv, der - med udgangspunkt i vejledning/rådgivning/terapi - arbejder med forskning, uddannelse og formidling af psykologisk viden, ikke om men for mennesker. Vi arbejder derfor sammen med universitetsansatte, græsrodsbevægelser og andre relevante faggruppe/personer, her specielt sociologiske forskere, i et tværfagligt perspektiv.

I det vedlagte bilag gives en grundig beskrivelse af vores virke.

(Punktet skal udfyldes også selvom der vedlægges supplerende bilag til ansøgningen)

7. HVILKET BELØB SØGES DER OM FOR 1993?
(DET BEMÆRKE, AT BELØBET SKAL VÆRE ANVENDT VED UDGANGEN AF 1993)

I ALT 81.000,- KR

UDGIFTERNE SPECIFICERET:

- rådgivningens årlige drift: 21.000,- kr
- midler til start på et dokumentationsprojekt af rådgivningens samlede rådgivningspraksis: 42.000,- kr
- støtte til arbejdet med rådgivningens tungt belastede unge: 5.000,- kr
- initiativer overfor truede børn: 5.000,- kr
- opstart af en "tagen-vare-på-sig-selv"-gruppe: 8.000,- kr

I bilag s.7 og 8 ovenstående områders indhold nærmere begrundet og uspecificeret.

8. SØGES DER OM FLERÅRIGE BEVILLINGER? NEJ

9. ER DER SØGT STØTTE FRA ANDRE TILSKUDSGIVERE/FONDE? NEJ

10. HAR ORGANISATIONEN, FORENINGEN ELLER GRUPPEN DRIFTSOVERENS
KOMST MED DET OFFENTLIGE?

Nej, men som aktivitetsgruppe i Studenterhuset har vi ingen udgifter til husleje, og kan i et begrænset omfang benytte husets telefon. Desuden har vi ingen udgifter til kaffe og te, men stiller til gengæld arbejdskraft til rådighed for cafeens ukommercielle drift.

RUBRIKKEN SKAL UDFYLDE

NAVN (MASKINSKREVET ELLER BLOKBOGSTAVER)

DATO

UNDERSKRIFT

Statens Børnehjælpsråd København K

Ansøgning om økonomisk støtte i 1992 til frivilligt socialt arbejde til fordel for socialt truede mennesker. (FAM)

1. Projektets/aktivitetens titel:

Rådgivnings gruppen Regnbuen

2. Organisationens, foreningens eller gruppens navn, adresse og tlfnr.:

Rådgivningsgruppen Regnbuen
 Studenterhuset - Købmagergade 52
 1150 Kbh. K.

TLF: 33 13 65 92

Kontaktperson: Inge Svane Nielsen

Hvilken kommune har projektet postadresse i:
 (skal udfyldes) København

3. Konto, hvortil evt. tilskud skal anvises:

Enten: eget gironummer: 6 06 92 31

Eller: bankens gironr., registreringsnr. og eget kontonummer:

4. Er der tidligere søgt eller modtaget fattigdomsmidler til samme projekt/aktivitet?

Nej

Hvis ja, journalnummer:

5. Stikord: (sæt eet kryds)

Selvhjælpsgrupper	☐
Væresteder	☐
Aktivering	☐
Rådgivning/behandling	☒
Frivillighedsformidling	☐

Særlige aktiviteter i forbindelse med:

Krisecentre	☐
Daghøjskole	☐
Menighedsarbejde	☐
Boligforeningsarbejde m.v.	☐
Forskning-Undervisning	☒
Andet	☐

(udfyldes af ansøger)

6. Beskrivelse af organisationens, foreningens eller gruppens virksomhed og målgruppe.
 (Punktet skal udfyldes)

Regnbuens virksomhed er rettet mod rådgivning/terapi, forskning, uddannelse og formidling.

Grundlæggende for vores arbejdsform er at tage udgangspunkt i problemerne som de fremstår for brugerne af rådgivningen, og i fælleskab med brugeren udvikle denne problematik:

Vores arbejde retter sig mod folk i nød. De henvendelser vi får kommer fra mindrebedømte som f.eks.: Bistandsklienter, førtidspensionister, enlige mødre og studerende. For så vidt der er ressourcer til det går vi ind i et forløb. Forløbene er som regel af et halvt til et helt års varighed (ca. halvanden time en gang ugentlig), men varierer meget med problematikens art.

Her ud over er vi pr. januar 91 blevet godkendt som uddannelsessted i forhold til langtidsledige under arbejdsformidlingen, og har pt. to mennesker i UTB i Regnbuen.

7. Beskrivelse af det formål, til hvilket der søges støtte.
 (Punktet skal udfyldes)

I Rådgivningsgruppen er vi nu 20 psykologistuderende/færdiguddannede psykologer, der alle arbejder ulønnet. Universitetet har stillet lokaler til rådighed for os. så det vi søger om støtte til er:

Daglig drift:

Udgifter til, kopiering, porto, tidsskriftsabonnementer, bogindkøb, mad og kaffe. Vi bruger for tiden ca. 1800 kr. månedligt til dækning af disse udgifter.

I forbindelse med ovennævnte undervisningsvirksomhed søger vi endvidere et engangsbetalt indkøb af en Personal-Computer til brug i undervisningen.

8. Hvilket beløb søges der om i 1992?

(Det bemærkes, at beløbet skal være anvendt ved udgangen af 1992.,

Ialt 34.800 Kr.

Udgifterne specificeret:

1.800 kr. månedligt til drift = 11 X 1800 (rådgivningen har lukket i juli måned) ialt 19.800 kr.

Engangsbeløb til indkøb af PC,er 15000

9. Er der søgt eller modtaget støtte fra anden side til samme formål? Nej
(Hvis ja, angiv da navn på tilskudsgivere/fonde samt j.nr., årstal, ansøgt og evt. bevilget beløb.)

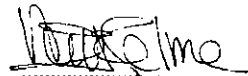
10. Har organisationen, foreningen eller gruppen driftsoverenskomst med det offentlige?

Nej

Rubrikken skal udfyldes

14. oktober 1991.....

Dato:

Underskrift:

FORÅRET
1990

Sundhed år 2000

Massakren på subjektet! I

– om regeringens forebyggelsesprogram

Af Kalle Birck-Madsen, Rådgivningsgruppen, studenterhuset, Københavns Universitet

I marts 1989 kom Sundhedsministeriet med en *samllet fremstilling af forebyggelsesproblemet* i Danmark frem imod år 2000. Det består af såvel en Program- som en Dokumentationsdel, ca. 350 meget illustrerede og læstede sider, og det lanceres under den sigende titel »Regeringens Forebyggelsesprogram«. Det er det første af sin art herhjemme, men fremfor at være en slags prøvende udkast til en bred folkelig debat om udvidet livskvalitet, så er det et målrettet værktøj for »de centrale myndigheders mål og initiativer på forebyggelsesområdet« (Programdelen s. 10). »Regeringens Forebyggelsesprogram« er da også kommet til veje *alene* gennem et bredt samarbejde mellem næsten alle ministerier og statslige styrelser; – men omvendt er det så ej heller bare et primitivt udtryk for, hvad den til enhver tid siddende regering agter eller forestiller sig at gøre den kommende tid.

Nej – det er meget mere! Det er et dokument over selve stabsbureaukatiets handleeve i et senkapitalistisk samfund. Og som sådan er det skræmmende læsning.

Den oprindelige forebyggelses-opgave er derfor stadig tilbage at stille. Og måske vi konkret skulle tage ved lære af folkebevægelserne i øst-europa i dag. Disse har på meget kort tid nået, hvad reform og revision i årtier end ikke kunne tematisere: væk med det i systemet, der forhindrer *samfundsmæssighed* i at udvikle sig. Det startede med, at insisteren på mennesket og tanken om det utænkelige fandt sammen i praksis. Derfor: hvor er vi?

Forebyggelsesproblemet

Forebyggelsesproblemet er ikke nyt i den generelle offentlige sfære, ej heller fremmed for det psykologiske fagområde. Internationalt har Verdensorganisationen WHO siden 1977 arbejdet med udformningen af en overordnet sundhedspolitisk strategi om »Sundhed for alle i år 2000«. Og i 1984 blev en sådan tiltrådt af samtlige europæiske lande. »Regeringens Forebyggelsesprogram« er en udløber heraf. De hjemlige forløbere hertil findes særligt i Betænkningerne nr. 809 om »Prioritering i Sundhedsvæsenet« og nr. 826 om »Den

psykiariske sygehusfunktion«, hvoraf såvel etableringen af sundhedspædagogikken som distriktspsykiatrien stadfæstes.

Internt i Dansk Psykolog Forening har der også været flere initiativer i retning af en generel opprioritering af sundhedsfremmende foranstaltninger. Det sidste specifikke forsøg på at komme i gang med et målrettet arbejde her går tilbage til 1987, hvor en arbejdsgruppe under Social- og sundhedspolitisk udvalg nærmere beskrev området (Valstrøm m.fl. 87). Arbejdsgruppen konstaterede dog også, at der ikke eksisterer et passende netværk i foreningen, hvor sundhedsforebyggende arbejde kunne fremmes, samt at det »vil kræve en næsten umenneskelig indsats for at få gang i arbejdet«.

Den »umenneskelige indsats« er siden udeblevet. En undtagelse er oprettelsen af »Sundhedspsykologi« som områdestudie og uddannelsesprogram på psykologuddannelsen på Københavns Universitet. Og ligeså har et enkelt temanummer om »Psykologer og sundhed« (nr. 4, 88) set dagens lys. Tilbage er udbredt blevet en enkeltstående »ansvarsstrategi«, der simpelt set Sundhed for alle-strategien som »kernen i en slags græsrodsbevægelse«, hvor »enhver psykolog har et ansvar, både overfor sig selv og sine medmennesker, for at engagere sig aktivt«, bl.a. via »sundhedsfremmende aktiviteter« (Smidt 87).

Som dominerende tendens i praksis har vi m.a.o. fået en bræmme af *egentlig isolerede ytringer*. Og dette fravær af praktisk fælleshed er sikkert også grunden til, at »Regeringens Forebyggelsesprogram« er blevet mødt med en så iarmende tavshed, som det har været tilfældet – for også her er kernen »ansvarsstrategien«, og hvorfor bruge energi på simpel applaus. Desuden er der jo nok at lave, og hvem kender ikke på forhånd sin implicite bestræbelse på at ville yde det fornuftige, i det rigtige perspektiv og til alles bedste.

Kritikken

Det kan dog undre, at kritikken også har været så sparsom, eller haft så liden en gennemslagskraft, samt at den væsentligst har koncentreret sig om en påvisning af, at forebyggelsesprogrammet kommer til at

skævprioritere til fordel for de i forvejen mest sunde (eksempelvis Busk m.fl. 89). Også psykiateren Finn Jørgensen har i flere sammenhænge været ude med, at den aktuelle sundhedspolitik prioriterer de ressourcestærke på bekostning af de socialt svagest stillede dele af befolkningen.

Spørgsmålet er imidlertid om en sådan prioriteringsdiskussion er tilstrækkelig for at komme videre i den rigtige retning, idet den lægger op til, at forebyggelse kan gennemføres alene fordelingspolitisk og uden produktionsmæssige indgreb. På dette punkt synes den enkeltstående »ansvarsstrategi« desuden også at stå i vejen for alt videre. Så problemet er endvidere, om denne strategi overhovedet har noget *almene* at tilbyde forebyggelsesproblemet, endside bidrage med til udvidet livskvalitet. Og om det ikke kræver et fundamentalt brud hermed. I forlængelse heraf kommer så også opgaven om at afdække, hvad der sættes i stedet.

I det følgende skal dette tages op. Og der skal svaret herpå ved at gå ind på indholdet i »Regeringens Forebyggelsesprogram«. På tale bliver et brud med den »Camera Obscura«-effekt – verden stillet på hovedet – som »ansvarsstrategien« er indfanget af, idet det viser sig, at der både kan og skal argumenteres og handles *direkte modsat* af, hvad der lægges op til, hvis det er forebyggelse af sygdom og udvidet livskvalitet, det drejer sig om.

I forlængelse heraf skal der trækkes nogle konsekvenser op i forhold til den aktuelle strukturdebat og autorisationsproblematikken internt i Psykolog Foreningen.

Indholdet i »Regeringens Forebyggelsesprogram«

Indholdsmæssigt konstaterer »Regeringens Forebyggelsesprogram« (RF), at der i dette århundrede er sket et generelt skift i sygdomsmønstret. Fra at være domineret af infektions- og nedslidningssygdomme, så domineres det nu af *livsstilsygdomme*, der kaldes sådan »fordi årsagerne ligger i vores livsstil, i vores vaner« (Programdel s. 13). I dette billede fremstilles fem indsatsområder: ulykker, kræft, hjertekarsygdomme,

muskel- og skeletsygdomme, samt psykiske lidelser, hvor overfor den forebyggende indsats særligt skal styrkes.

Det konstateres samtidig, at det ikke i hverken første eller anden omfang var lægevidenskaben eller den enkeltes egenfortjeneste, der gjorde kål på det gamle sygdomsmønster, men at det var *forbedringen af de generelle sociale betingelser* i begyndelsen af det århundrede, dvs. forbedrede levevilkår omkring bolig-, ernærings-, arbejds- og hygiejneforhold. Senere har det så vist sig, dvs. efter 1960-70-erne, at en generel udbygning af hospitalsvæsenet ikke i sig selv har kunnet medvirke til øget sundhed. Der er – siges det – opstået et *misforhold* mellem behandlingsresultater og de resultater og den livskvalitet, der har kunnet fastholdes. Til grund herfor ligger et andet forhold, nemlig at »balancen mellem samfundets indsats og den enkeltes egen indsats for sin sundhed er blevet skævt – på nogle områder urimelig skævt« (Programdel s. 8). Og dette skal der rettes op på.

Tre politikområder udpeges: det ernæringspolitiske, alkoholpolitikken og tobakspolitikken. Perspektivet er en *sund livsstil* – den bedste forebyggelse. Samtidig afdækkes de forskellige samfundsområders betydning for forebyggende og sundhedsfremmende indsats, hvor de enkelte ministerier fremstiller deres bidrag hertil.

Via dette ønsker regeringen at opprioritere forebyggelsen af ulykker, kræftsygdomme og hjertekarsygdomme. M.h.t. muskel- og skeletsygdomme, samt psykiske lidelser konstateres det, at beslutningsgrundlaget for udvidet forebyggelse ikke er til stede eller utilstrækkeligt, hvorfor man her ønsker at sætte focus på fremskaffelsen af et sådant indenfor den nærmeste tid.

Så meget om hovedtendensen i RF. Og det ser unægtelig noget tyndt ud. Er det virkelig sådan, at det er omgangen med »mad, røg og druk«, der er vores fælles globale sundhedsproblem, altså roden til alt ondt. At dømme efter RF's politiklæggen, et rungende JA – og den nationale ryggrad kan derfor ikke siges at være meget værd. Klart at hidtidig sundhedspolitik ikke har magtet opgaven!

Bedre synes perspektivet dog at blive for den psykologiske faggruppe – for er vi ikke samtidig vidne til en reel desavuering af al hidtidig planlægning omkring varetagelsen af psykiske lidelser, dvs. særligt af psykiaternes overherredømme herover? Samtidig med at distriktpsykiatrien er under vedvarende etablering, ud mod lokalsamfundene, så lyder RF's råd om, at et bæredygtigt grundlag for forebyggelse på (også) dette område endnu ikke eksisterer. Nu kan psykologien og den psykologiske faggruppes kompetence da ikke længere negligeres?

(fortsættes i en del II og III)

Referencer

- Busk, B. & Klebak, S.: »Problemer med ulighed i sundhed skal analyseres«; Kronik i Information 16.11.89.
- Betænkning nr. 809: »Prioritering i sundhedsvæsenet«, 1977.
- Betænkning nr. 827: »Den psykiatriske sygehusfunktion«, 1977.
- »Psykologer og sundhed«, Temanummer af Psykolog Nyt, nr. 4, 1988.
- Regeringens Forebyggelsesprogram (RF): Programdel og Dokumentationsdel, Sundhedsministeriet 1989.
- Smidt, D. F.: »Psykologens rolle i Sundhed for alle-strategien«, Psykolog Nyt s. 157, 1987.
- Valstrøm, M.-B.; Kjeller, M. & Poulsen, J. G.: »Dansk Psykolog Forening og sundheden«, Psykolog Nyt s. 51-54, 1987.

Sundhed år 2000

Massakren på subjektet! II

– om regeringens forebyggelsesprogram

Af Kalle Birck-Madsen

I første del blev der taget bestik af regeringens udspil til en samlet plan for forebyggelsesarbejdet frem imod år 2000. Der viste sig et billede af, at den enkeltes omgang med »mad, røg og druk« blev udpeget som det centrale og altdominerende i det nye: *livsstilssygdommene*. Men også, at psykologisk kompetence kunne være på vej ind på den samfundsmæssige arena. »Regeringens Forebyggelsesprogram« (RF) konstaterede nemlig, at grundlaget for initiativer specifikt for forebyggelse af muskel- og skeletsygdomme, samt psykiske lidelser, endnu ikke samlet eksisterer.

Men hvad er det egentlig for noget, der med ovenstående tegner sig? Vi spørger til sygdomsmodellen.

Sygdomsmodellen: Manglende individuel evne!

For det første løser RF problemet om sundhed/sygdom fra de generelle sociale betingelser. Livsstilssygdomme ses som noget ude fra kommande; og som noget nyt, hvor det handler om, at den enkelte ikke har (haft) tilstrækkelig viden respektiv motivation til at skabe et sundt liv – for sig selv. Det er den enkeltes eget ansvar for tingenes tilstand, der slås an. Og dermed tales der konkret til de borgere, der har ressourcer at trække på eller flytte, hvilket igen vil sige de mest veluddannede – og med den ulige fordeling af sundhed, også de i forvejen i dag mest »sunde«.

I samme åndedrag nedblændes også det forhold, at livsstilssygdomme selv er en bestemt social måde, hvorunder atypiske omverdensbelastninger sætter sig individuelt igennem på.

Hvor borgerskab respektiv centraladministration ved århundredeskiftet kun fik øje på masser, så kan det nu ikke skimte andet end isolerede enkeltindivider – privatindividet – der må gribe i sig selv, for at forestille sig at være med i næste årtusind. Hegels »verdensånd« og bevidsthedsfilosofien lammer, netop den tankegang, hvor mennesket er erstattet af stat og ikke kan forestille sig andet end udvikling »fra oven«.

For det andet bliver der kun den årsagsbestemmelse tilbage i RF, at sygdom/sundhed genererer sig selv, rent cirkulært. Det svarer til at mennesket lever for at være sund respektiv syg, hvor en eller anden »essens« i den enkelte nærmere bestemmer udfaldet. Det er en hypostasering af det borgerlige privatindivid til, ud over at være sin egen skaber, også at være sit eget fremmedgjorte væsen. Mere konkret er RF inspireret af den *socialmedicinske* sygdomsmodel, hvor sygdom/sundhed forstås som resultat af et samspil mellem individet og det omgivende miljø. Men der brydes også med denne model, idet man ikke blot opererer med et system af risikofaktorer, men giver dem en samlet overbygning, hvor menneskets manglende individuelle evne til at gøre og ville træffe de rigtige og sunde valg bliver den egentlige sygdomsforvoldende instans.

Som det konkret siges, er det nok »samfundets opgave at tilvejebringe forudsætningerne for at gøre det let at træffe det sunde valg. Men en nok så stor indsats på de samfundsregulerende områder kan ikke løse de sundhedsproblemer, der er forårsaget af den enkeltes livsstil« (Programdel s. 11). Af denne RF-strofe lærer vi også at *SAMFUNDET* er vores egentlige subjekt. Knæl venner!

Samfundsmæssigt om sygdom

Fremfor ovenstående model kan sygdom bestemmes som et *utilsiget biprodukt* af livsprocessers stofskifte med deres omverdensbetingelser – for menneskets vedkommende af den kooperative samfundsmæssige produktionsproces. Aksens sundhed/sygdom er da ikke dét hvorom alt drejer – men den bliver det i den grad den fælles personlige og kollektive bestemmelse over livsbetingelserne smutter, udebliver, frarøves mv. Da kan den enkelte handle sig ind i sygdom, havne i en lidelsesfuld eksistens.

En *systematisk reproduktion* af sygdomsforhold omhandler derfor det, at *bestemmende livsbetingelser er udenfor fælles kontrol*. Vi står med et overbygningsanliggende, hvor almen forebyggelse går ud på at tæmme de samfundsmæssige og naturmæssige kræfter, der i deres blinde virke betinger, at sociale belastninger bliver til individuelle problemer om sundhed og sygdom. Kun fælles bestemmelse og greb om disse »blinde kræfter« kan forebygge.

Produktionens private karakter i statsamfund som det danske og andre europæiske lande hindrer umiddelbart en sådan almen forebyggelse i at kunne tage form, idet det samfundsmæssige først træder frem i *udvekslingen* af livsyttringer, dvs. efter deres produktion. Dette er også grunden til, at samfundsskabte sygdomme kan ligne naturgivne fænomener, og behandles som så, lang tid. At blive stillet over for sundhed og sygdom, hos sig selv og andre, er derfor *under de nuværende betingelser* ikke bare et enkeltstående anliggende, men yderligere det problem selv at måtte finde løsninger: i sidste instans den enerådende private.

Nomenklaturet taler

'Ansvars-strategien' over for livsstilssygdommene *naturaliserer* derfor dét i den nuværende økonomiske struktur, der dybest determinerer det dominerende sygdomsbillede: *den private produktion*. Arbejdsgiverens suveræne ret til at lede og fordele arbejdet anfægtes da heller ikke med eet ord i RF; og når det ikke er til at komme uden om - fx ved forebyggelse af rygsygdomme grunder åbenlyst dårlige arbejdsbetingelser - så delegeres problemet som en teknisk detalje til ergonomien (se fx Dokumentdel s. 104). RF formår m.a.o. at sætte det grundlæggende i forebyggelsesproblemet uden for parentes. Dermed forsvinder også et i forhold til i dag afgørende spørgsmål: hvad er det der gør, at vi udsætter os selv for at behandle os så dårligt, og dermed handle os ind i en skidt livsopretholdelsessituation - igen og igen, fra nabo til nabo.

Fremfor en teoretisk begribelse af forebyggelsesproblemet, præsterer RF en *fordobling af overfladeforhold* - og det kan man vel kun, hvis man står i en situation, hvor man er så inderligt ligegyldig og overflødig i forhold til en langsigtet løsning, omend man har sikret sit eget fremtidige udkomme. Et begreb for en sådan fastsiddende samfunds-ødelæggende kraft er *nomenklaturet*.

Nu har nomenklatur-bestræbelser altid været et særkende ved statsbureaukratiet, idet det kun har sig selv at sikre, dvs. *sig i systemet*. Ubehageligt er det derfor at konstatere, at det med RF mere eller mindre har fundet en tilsyneladende *helheds-mæssig måde* at virke på inden for alle samfundsmæssige områder.

Optimismen på psykologiens vegne smuldrer da også ved nærmere eftersyn: Fremskaffelsen af et forebyggelsesgrundlag for psykiske lidelser er lagt ud til selvsamme *psykiatriske* fag-, kommunal- og amtsfolk, der allerede varetager det (Temaplanrunden om distriktspsykiatri: »Baggrundsrapport 1-4«, og »90-ernes psykiatri«). Det spiller åbenbart ingen rolle, at disse stadig trækkes med en genindlæggelsesprocent på over 75, samt den åbne indrømmelse, at psykiatrien - med dens somatiske fundament - stadig kun kan symptombehandle (Betænkning nr. 826, s. 24).

Ny stat: Den etatistiske

Ovenstående udbredelse af nomenklaturet kan selvfølgelig være en enlig svale, men det er også yderst tænkeligt, at det, der viser sig, er fundamentet til en ny statsdannelse, den *etatistiske* stat (Poulantzias 81), hvor en reel selvstændiggørelse fra det økonomiske grundlag finder sted. I højere grad end tidligere vil nomenklaturets personer da kunne bruge statens magtstruktur til at fastholde og udbygge egen miserable »faglighed - en fagliggørelse af »magten« - og skinløsning på skinløsning kan sættes i værk. (Dette er langt fra nyt, se til eksempel E. Tromer 89, der viser hvorledes Udenrigsministeriet nærmest begræder demokratiseringen i øst-europa, idet deres kontakter, bl.a. med Honecker, nu er væk).

Tendensen heri vil endvidere være, at nomenklaturet kun inviterer den kompetence ind i nærheden af sig selv, som er samfundsmæssig-menneskelig overfladebestemt - for kun denne lader sig manipulere til brug: herskab og kontrol over andre. En sådan, for det humane *fremmed*, kompetence må dog smuldre, jo mere det essentielt menneskelige manifesterer sig. RF's problem med at tænke forebyggelse på området af muskel-, skeletsygdomme og psykiske lidelser bekræfter dette ex. negativo: der findes ikke det mægtige middel, der en gang for alle kan *determinere hver enkeltts frihed* til at bevæge sig, flytte, gå til modstand og kæmpe! Derfor får nomenklaturet vanskeligheder - også fordi dets egen livshæmmende tendens begynder at trænge sig på som mulig forklaringsbasis for den statistiske stivnethed i sygdomsgentagelsen. I denne sammenhæng er de andre »livsstilssygdomme« - kræft, hjerte-karsygdomme og ulykker - afledte deri-

vater af den menneskelige aktivitet, dér hvor livsrummet var for snævert og nedværdigende. Men her er det nok at konstatere, at den menneskelige sjæl ikke kan lade sig bure inde.

Folkene i øst-europa har indtil nu været tvunget ned af forsøg herpå - indtil nu!

Opgaven er derfor aktuelt at opbygge en *modmagt af indhold*. Den reelle plan for psykologisk faglighed er her. I dette perspektiv er det lærerigt at undersøge, hvad det er for en struktur, som RF aldækker inden for social- og sundhedsområdet. Det er nemlig denne, som frem for alt ikke skal reproducere, også fordi

faglig debat med nomenklaturet ikke fører nogen vegne.

(afsluttet i del III)

Referencer

- Betænkning nr. 826: »Den psykiatriske sygehusfunktion«, 1977.
 Regeringens Forebyggelsesprogram (RF): Programdel af Dokumentationsdel, Sundhedsministeriet 1989.
 Poulantzias, N.: »Staten, Magten og socialismen«, Rhodos 1981.
 Temaplanrunde: »Baggrundsrapport 1-4«, Sundhedsministeriet 1989; »90-ernes psykiatri«, Dansk Sygehus Institut 1989.
 Tromer, E.: »Vi havde fin kontakt med Honecker - dengang ...«, Kronik i Information 23.11.1989.

Sundhed år 2000

Massakren på subjektet! III

– om regeringens forebyggelsesprogram

Af Kalle Birck-Madsen

»Regeringens Forebyggelsesprogram« (RF) er i følge del I og II et *begrænsende* udspil for menneskelig sundhed. Med sin centrale kerne om »livsstilssygdomme« – genereret af sig selv – vender det *forebyggelsesmæssigt* verden på hovedet: fremfor samlede indgreb i den aktuelle produktion af generelle sygdomsbetingelser, så udpeges og prioriteres den enkeltes *private* muligheder for individuel overlevelse.

Standpunktet for dette blev fundet i statsbureaukratiet, benævnt nomenklaturet. Og øst-europas folkevælgelser blev trukket frem som inspiratorer til afskaffelse heraf – for hvordan overhovedet tale forebyggelse, når det *fællesmenneskelige* – den samfundsmæssige produktion – ekskluderes totalt ud af blikfeltet!

Det er imidlertid ikke nyt, at statsamfund indeholder sådanne strukturer af 'sociale vampyrer'. Der må derfor også spørges til den *reelle basis* for deres aktuelle virke og udbredelse. Og et fingerpeg herom når vi ved at undersøge den strukturelle egenart i RF's forebyggelsestanker. I perspektivet »en modmagt af indhold« giver dette også tilgang til det samfundsmæssige niveau, der må under *folkelig kontrol*.

Strukturen i RF

Ulykker

Betragtes strukturen i RF's dokumenter, så tages udgangspunktet i »ulykker«. Disse kan afdækkes ret præcist vha. statistikken. Problemet er blot, at der også er nogle mørketal. Men dette kan der let arbejdes med og samtidig kan man så undersøge, hvilke specifikke betingelser der skaber ulykker. Et målrettet forebyggende arbejde går da ud på at minimere, at betingelserne for ulykker opstår, hvor siget klart nok må være at »gribe så tidligt som muligt ind i ulykkesårsagskæden« (Dokumentationsdel s. 48).

Som pendant til 'ansvars-strategien' på det individuelle område har vi på det fælles en art '*risiko-minimeringsstrategi*'. Men en sådan er imidlertid *ikke* i sig selv forebyggelse, idet ulykker/sygdom generelt indtræ-

der, når risiko-minimeringen er for utilstrækkelig. Almen forebyggelse omhandler derfor, hvordan det samfundsmæssige bevæges, så det *undgås*, at der handles ind på risiko-områder og -årsagskæder. Men dette argumentations- og praksisniveau betræder RF *ikke*. Fremfor overvejelser i retning af, hvordan de, der står med problemerne og betingelserne for ulykker, kan handle *foregribende*, så drejer RF opgaven ind i eget regi og til eget levebrød, ved at stille det omvendte spørgsmål: »hvilken grad af risiko i processer og adfærd vil den enkelte og samfundet acceptere, vurderet i forhold til de mulige skaders alvor« (s. 48). Svaret herpå kan så udforskes af selsvams bureaukratiske nomenklatur – med arbejde til »faglige venner« – men uden nogen sinde bare at nå et *simpelt abnemt* forebyggelsesniveau.

Kræft

Dette gentager sig på det næste punkt omhandlende »kræft-sygdomme«. Ikke eet ord om, hvilke generelle betingelser, der foregribende sikrer, at det at reagere med kræft er en *statistisk uheldighed* – kun tematisering af den *eksisterende håbefuldhed* om at kunne blive undtaget fra reglen gennem risiko-minimering.

Følgende risiko-faktorer opregnes og vægtes: kostfaktorer 35%, rygning 30%, infektioner 10%, seksuel adfærd 7%, erhverv 4%, alkohol 3% og forurening 2% (s. 58). Vægtningerne må dog tages med »store forbehold«.

Hjerte-karsygdomme

Som tredje punkt er »hjerte-karsygdomme«. Risiko-faktorerne er her mere specifikke. Og uprioriteret nævnes: arv, rygning, kost, fysisk inaktivitet, forhøjet blodtryk, samt psykosociale belastningsforhold (s. 72). Bemærkes kan, at den bevægelsesmæssige aktivitet – fysik/kondition – nu er med i sundheds-billedet. Og interessant er også, at RF i forbindelse med arbejdsmiljø-overvejelser som risiko-faktor inddrager »uhensigtsmæssig stress«, og som effekt af højt arbejdstempo, arbejdspress og/eller for lidt indflydelse på arbejdstilrettelæggelsen (s. 82). Ikke atypisk for RF forfølges dette da heller ikke videre.

M.a.o.: stadig intet om almen forebyggelse – kun overvejelser om specifikke måder at sikre/beskytte sig mod sygdom. Og sundhed kan på dette tredje punkt i RF's forebyggelsesstruktur siges at være konnekteret til en art *indædt bestræbelse* på at forblive sund, hvor også den individuelle kompensering for eventuelle arvelige »svagheder« er vigtig.

Muskel-, skeletsygdomme og psykiske lidelser

Det fjerde og femte punkt hos RF er muskel- og skeletsygdomme, samt psykiske lidelser. Her kendes, ifølge RF, væsentlige belastningsdimensioner: for muskel- og skeletsygdomme tunge og umage løft, samt monotone arbejdsstillinger (s. 102); for psykiske lidelser omhandler det mangel på tryghed, kontakter samt social integration (s. 112-15).

Ganske konkret, må man sige, at RF er. Og umiddelbart er vi dér, hvor der ej kan være særlig lang tid til forebyggende indgreb. Men *alligevel* konkluderes, at beslutningsgrundlaget for fremtidig forebyggende indsats ikke er godt nok.

I en tid, hvor amterne er under afvikling, på vejen ind i EF's indre marked, må det spille en rolle, at nomenklaturet omkring RF har brug for tid til etableringen af nye magt- og institutionsstrukturer – den såkaldte decentralisering sker i ånden af central rammestyling. Men hvorfor denne mere og mere rationelle eftertænksomhed, jo mere forebyggelsesmulighederne er inden for rækkevidde for det berørte individ?

Refleksion

Der er noget forførende enkelt og indlysende ved den struktur, hvorigenem RF fremlægger forebyggelse af sygdom og sygdomsarter: en vej *fra* risiko-minimering over for ulyksalige begivenheder *gennem* håbefulde bestræbelser på sund individuel livsførelse *til* at måtte gå op over for eksisterende belastninger, der heller ikke fælles lader sig trænge tilbage – og hvem kender ikke til et sådant samfundsmæssigt *låsende pres*, hvor der ingen handlemuligheder er!

Omfortolkning af social magt til angstens naturlighed: Fascismens forudsætning

Men fremfor at forfølge denne problemstilling om afmagt ud i de sociale strukturer, hvorunder den *i sidste instans* produceres og reproduceres, så omformuleres den af RF: først til en privat 'ansvars-strategi', der paradoksalt nok fratager den enkelte opmærksomheden til at beskæftige sig med de fælles grunde til belastning; og dernæst gennem 'risiko-minimerings-strategien', hvor hver grundlæggende gøres til en usikker aflære. Samlet er det meget en art 'sundheds-psykiatri', der er under koncipering.

RF's implicite løsnings-strategi – når magten over produktionen ikke anfægtes – er da også ganske simpel: find din plads under de givne betingelser, spil spillene om magten, udhold den vold, dette udøver på dig, så

Det er ganske uværdigt og geme at sælge dette som forebyggelse. Men trumfen er, næsten rørende, at det »låsende pres« – afmagtens geuerelle form – erstattes, også billedligt, af *kernefamilien* (: far, mor og to børn, en dreng og en pige) som »hovedfaktorer for sundhed/sygdom« (Dokumentdel, s. 34).

Almen forebyggelse? Nej, men borgerlighed, når den er værst: *selvstændiggjort magtforlangende* – for hver især føres vi til at sikre os en social niche – og en eventuel plads på et privathospital – hvor det er muligt at passe på sig selv, så at sige indefra og ud. Ensomme kan vi så sammen sidde med den evige angst for ikke at være med i livet og gå sunde i døden.

Dog: angst æder som bekendt sjæle op!

En samfundsmæssig sygdomsmodel

Forebyggelse er forebyggelse til livet, ikke til døden. RF's forebyggelsesstruktur kan også – vel ikke overraskende og alligevel – vendes om. Fremfor uhyggelig 'sundhedspsykiatri' i et centralistisk system vil mennesket komme til syne.

Eksemplarisk således:

I den udrækning mennesket ikke kan udvikle sit samfundsmæssige liv, så geråder det ud i konflikter. Eksistensen af konflikter vil endvidere være bundet til, at bestemte handlesstrukturer ikke længere er tilstrækkelige til at bringe løsninger på definerede problemer inden for rækkevidde. Været en sådan situation ved sættes individet under pres – og der stresses op i forsøget på at komme igennem konflikten, men lykkes dette ikke vil ydre modsigelser blive til indre lidelsesfulde psykiske problemer. Hermed låses subjektet til mere eller mindre fastlagte rutiner, der langt fra bringer konflikterne ud af verden, endsize skaber udvikling.

Personen vil da fungere i en tilstand af forskubbethed fra sig selv; og dets evne til at reflektere og udfinde, hvad det har brug for, fordrer eller kræver, vil være nedsat/beskadiget. Som individ vil man til stadighed køre ud(e) over sine egne grænser: ernæring bliver til spørgsmål om at stille en sult, og den diffuse uro kan holdes væk via alkohol og/eller den stille meditation med tobakken. Diverse typer af *givne* sociale etablerheder (fx. kerne-familie, løn-arbejde mv.) bliver skjulte overlevelsesmuligheder og passive hvilepladser for den angst, der utaklet ikke kan bæres/rummelse alene. Af samme grunde er man nu også så ukoncentreret omkring de generelle sociale betingelser, at det at handle sig ind i ulykker er ganske nærliggende.

Hvis det fra dette punkt heller ikke gøres muligt at bevæge sig ud af denne opsiddede og forskruede tilstand, vil den *manifeste grund for genereringen af »skader«* i de psykiske forstyrrelser, muskel- og skeletsygdomme, hjerte-kar, kræft og ulykker etablere sig i den individuelle eksistens.

Almen forebyggelse

Forebyggelsesmæssigt er *problemet*, hvordan mennesker under sociale situationer af »fastlåsende pres« (ellers ingen destruerende konflikter) trænger selv samme ud af de samfundsmæssige forhold, hvorigennem livet leves og udvikles med andre.

Der er mange niveauer og trin i denne problemstilling. Men skal forebyggelse være til livet, er der næppe andre veje.

I dette lys er *folkelig kontrol* over egne livsbetingelser samtidig forudsætningen for almen forebyggelse; for forebyggelse vil – ikke kun under det nuværende statskapitalistiske styre – også altid være opløsning af den tvang, mennesker er sat under. Perspektivet om folkelig kontrol som en »modmagt af indhold« er endvidere alternativer til den »fagliggørelse af magten«, der med nomenklaturen er under etablering respektiv omstrukturering – en tendens der også finder styrke i kraft af, at partiernes *organisationer* bliver mere og mere tomte for vælgermæssig basis (Valenius 89).

Netop nu, i disse år med demokratiseringen i Østeuropa, er der en *åben historisk chance* for nye forbund af berørte folk; men også et voldsomt tidspres at slås med for udviklingen af de organiseringsformer, der kan udbygge og fastholde humaniseringen og faglig-indholdsmæssig løsning af fælles opgaver og problemer – ellers vil nomenklaturen sørge for det modsatte, dvs. *formyet* befæstelse af det livsfor nægtende.

Den aktuelle strukturdebat i Dansk Psykolog Forening, hvor der er tanker om oprettelse af »faglige selskaber« (Indstik i Psykolog Nyt nr. 17, 89), er et skridt i den rigtige retning – men kun hvis etableringen af disse opprioriteres og indarbejdes i foreningens beslutnings-struktur; ellers vil opgaver og problemer forblive i mediet af økonomiske magt- og styrkeforholds-kampe.

Den interne autorisations-problematik i foreningen er derimod – i dens individuelle privathed – et fejlskud, en simpel nomenklatur-bestræbelse (se også Rimeau 89). Fremfor en fortsættelse i dette spor, må problematikken overgå til de faglige selskaber, der i kraft af alment virke *tilsats* kompetence af de brugergrupper, der finder samfundsmæssig nytte heraf.

Samarbejdet med Psykiatrisk Selskab – ikke personligt – må derfor fra foreningens side *forblive* stoppet.

Som det også bemærkes er vores chance, i den fort-kommende tid med decentralisering, at solidariseres os med vores brugergrupper (O. V. Rasmussen 89).

Videre

Fremfor at styrke anonyme nomenklaturers fagliggørelse af magt, må Dansk Psykolog Forening tage sin

genstand – menneskelig udvikling – på ordelet ved at arbejde for *samfundsmæssiggørelse* af de sociale betingelser.

Dette kan også ske gennem en ændring af formålsparagraffen (paragraf 2) i strukturforslaget. Der tilføjes som overordnet: »Psykologforeningen søger at varetage den *psykologiske udviklings* standpunkt«.

Massakren

At falde under dette, ved at pukke på den individuelle eksistens som årsagen til sygdom, hvad RF gør med begrebet om »livsutilysyndomme« og den enkeltes eget ansvar, fører ingen steder hen. Tværtimod! Den enkelte sættes blot på langt sigt endnu mere under pres – og borgerskabets indre fascist vil få gode vækstbetingelser.

Meget præcist lægges der da også med RF op til en systematisk indkredsning af de betingelser, der endnu er uden for statslig kontrol. Forebyggelse ses som magten over disse – og en sådan bestræbelse kan kun ende eet sted: nemlig som en *masakre på subjektet*.

Referencer

- »Forslag til ny struktur for DP«, Indstik i Psykolog Nyt nr. 17, 1989.
- Regeringens Forebyggelsesprogram (RF): »Programdel og Dokumentationsskel«, Sundhedsministeriet 1989.
- Rasmussen, O. V.: »Om klinisk psykologi, omstilling og decentralisering«, Psykolog Nyt, s. 552-54, 1989.
- Rimeau, J.: »Kære arbejdsløse kolleger«, Psykolog Nyt s. 697-98, 1989.
- Valenius, P.: »Om ti år findes partiernes organisationer ikke mere«, Kronik i Information 19.20. august 1989.